CARTEA CU OCHI ALBAŞTRI
OCTAV PANCU—IAŞI

În al doilea roman, *Cartea cu ochi albaştri* (1959), copilul descoperă existența celorlalți. Lumea în care evoluează personajul (un băiat orfan) e marcată de o gravitate străină, copilul cunoaşte suferința şi singurătatea, descoperind limanul pe care—l poate oferi prietenia. Octav Pancu—Iași este unul dintre cei mai talentați scriitori pentru cei mici din perioada postbelică.

Cuprins

CAPITOLUL I 3

CAPITOLUL II 6

CAPITOLUL III 8

CAPITOLUL IV 16

CAPITOLUL V 23

CAPITOLUL VI 29

CAPITOLUL VII 35

CAPITOLUL VIII 45

CAPITOLUL IX 52

CAPITOLUL X 60

CAPITOLUL XI 69

CAPITOLUL XII 88

CAPITOLUL I

—Nene ! Alo, nene ! Aici e Bucureştiul ?

Cel întrebat era un hamal spătos, eu gîtul gros şi cu ceva foarte sferic deasupra gîtului, probabil capul, pentru că pe la mijlocul sferei se distingea un fel de pămătuf roşcat, care nu putea fi decît o mustaţă ; purta o şapcă ce fusese cîndva albastră şa un halat, tot albastru, plin de pete şi din cale—afară de larg, parcă prefăcut dintr—o sutană de călugăr, avînd pe piept, prinsă ca o decoraţie, o tăbliţă coclită cu cifra 12.

Cel ce întrebase, un puşti blond, scund, într—o hăinuţă strîmtă şi stînd pe el cam strîmb, părind încheiată greşit, coborîse dintr—un vagon de clasa a III—a şi, privind Ia călugărul deghizat în hamal, se gîndi că — socotind cu oarecare aproximaţie — cifra de pe pieptul mustăciosului indica numărul anilor săi. Asocierea, pe cît de mediocră, mai avea cusurul de a fi tot pe atît de inutilă, dar trebuie să ţinem seama că era ora şase dimineaţa, şi la o oră atît de matinală — vorba nu ştiu cui — marile idei sînt încă adormite ; nici o mare idee nu s—a născut, zice—se, cu noaptea în cap. Aceasta, însă, era ora cînd personalul de Iaşi, tras de o locomotivă, care pufăia zgomotos ca un hipopotam ce se îmbăiază şi arborînd un aer semeţ, de pancă ar fi remorcat cel puţin „Orient—expresul", sosi în Gara de Nord cu o întîrziere de numai un ceas.

Era o zi de la sfârşitul lui august, 26 sau 27 august, o zi fierbinte şi rumenă, aşa cum spunea mătuşa Aglaia că—i şade bine unei plăcinte moldoveneşti. Printre acoperişurile peroanelor, soarele aşternea covoare lungi şi înguste de lumină, o lumină grea şi densă ca o miere, peste care oamenii păreau că păşesc cu teamă ca să nu—şi încleie tălpile.

—Aici e Bucureştiul, nene ? mai întrebă o dată băiatul pe hamal, nu atît pentru că îi devenise acută lipsa unei certitudini, cît, mai ales, pentru că tăcuse mai bine de zece ore şi simţi că trebuie să spună ceva, orice, fie numai ca să—şi audă glasul.

—Nu, aici e Slobozia—Moară, răspunse mustăciosul, şi şuieră printre firele zbîrlite ale pămătufului : Fir—ai al naibii de împieliţat!

Să recunoaştem că nu—i prea plăcut să—ţi audă urechile asemenea vorbe şi încă la o oră cînd, de obicei, oamenii îşi spun bună dimineaţa. Dar faţa puştiului, pînă atunci întunecată de nesomn, se lumină pe neaşteptate; se luminară, mari şi albaştri—albaştri, ochii. Băiatul se trezi ridicînd mîinile ca un tenor care îşi începe aria, cu deosebire că mîinile sale erau ocupate : una să apuce picioarele vinete ale unei găini slăbănoage şi speriate, alta să ducă de mîner ceva care, în cazul cînd nu era o cutie uriaşă şi galbenă de carton, atunci era o valiză, sau un obiect ce — cu puţină bunăvoinţă — putea fi luat drept o valiză. în această poziţie, cu pieptul înainte, cu găina şi valiza ridicate, rosti tare, cuprins de o bucurie fără pereche :

—Ai văzut, mătuşă Aglaia ? Credeai că n—o să mă descurc ! Să nu mai crezi aşa ceva. M—am descurcat. Uite că m—am descurcat. Aici e Bucureştiul !

De—abia în clipa următoare se întîmplă cu el ceea ce, probabil, era firesc să se întîmple cu un „ţîcă" — o vorbă de pe la Iaşi — de 12 ani şi jumătate care vine de pe malul Bahluiului — un rîu de pe la Iaşi — şi se trezeşte singur—singurel pe peronul Gării de Nord. încremeni, speriat, asurzit. La dreapta şi la stânga pufăiau fioros două matahale negre, care zadarnic semănau cu nişte locomotive, pentru că acum nu le putea crede aşa ceva ; în faţă şi în spate forfota călătorilor, huruitul cărucioarelor încărcate cu lăzi şi baloturi, năpustindu—se toate spre el, numai spre el, ca să—l strivească ; deasupra, megafonul prin care o voce răguşită, după ce mugea cifre şi nume fantastice, le repeta ca nu cumva să scape cineva fără să Ie fi auzit. Numai de dedesubt nu venea nici un un zgomot, dar ca să nu rămînă mai prejos, sub povara cărucioarelor, asfaltul tremura şi el mai rău ca Truţă cînd se îmbolnăvise de friguri.

Nu—i mai rămînea decît o singură scăpare : să fugă. Să fugă cît îl ţineau picioarele, să fugă înghiţind pămîntul.

...Se trezi afară, în stradă. Se opri să—şi tragă răsuflarea şi se aşeză pe marginea trotuarului, ghemuit, cu genunchii la gură.

Aici, sub cerul înalt şi deschis, viaţa începu să—i pară ceva mai puţin înspăimîntătoare, ba, cinstit cu el însuşi, recunoscu drept o prostie fuga de adineauri. „Numai să nu fi pierdut ceva !", îi trecu prin minte şi, gospodăreşte, începu să—şi facă inventarul. Găina era lingă el. Tot atît de slăbănoagă, însă ceva mai speriată. Cutia sau valiza galbenă, lingă găină, cuminte şi nesimţitoare. îşi desfăcu nasturii

cămăşii. La locul ei, lipită de piept, cartea despre Micul Prinţ. în paginile cărţii, nemişcat, plicul cu acte. Într—unui din buzunarele pantalonilor, cîteva monede (în valoare totală de un leu şi treizeci şi cinci de bani), înnodate în batistă, nu să nu le piardă, ci să nu i le fure, deşi nu putem să nu recunoaştem că această sumă ar fi reprezentat o tentaţie mult prea mică pentru un hoţ, fie el chiar şi un găinar. „Nu lipseşte nimic", se felicită.

Şi dacă o făcu cu glas tare, era pentru că, în ultimă instanţă, nu lui îşi adresase cuvintele acestea liniştitoare, ci tot mătuşii Aglaia, cea care rămăsese la Iaşi, rugîndu—l pe sfîntul Nicolae, „preamilostivul cu femeile bătrîne", să—i apere nepotul de primejdii, „că—i şi el, acolo, un pui de om, orfan şi fără sprijin".

Stînd aşa, drumeţ ostenit într—o clipă de popas, băiatul simţi că cineva îl apucă de umăr. întoarse capul. Zări mai întîi o pereche de cizme prăfuite. în cizme, nişte pantaloni vineţii. Un centiron lat, cu cataramă de aramă înnegrită. O tunică albă, închisă cu bumbi lucitori. Un gît păros, ieşind din gulerul strimt al tunicii, continuat de o faţă negricioasă iar aceasta terminată cu o frunte care intra pe jumătate într—o şapcă cu cozorocul plesnit. Cît ai clipi, băiatul se ridică şi, din pricina grabei, se lovi cu nasul de centironul miliţianului. O vreme se priviră unul pe celălalt, ca doi oameni care parcă se cunoşteau şi nu se mai văzuseră de mult, iar acum, cînd se reîntîlniseră, nu ştiau ce să facă : să—şi strîngă mîinile şi să se îmbrăţişeze, ori să—şi amintească o veche ceartă şi să—şi întoarcă spatele ?

—Vagabond, hai ? începu direct miliţianul, privindu—l inexpresiv cu ochii lui mici.

Băiatul nu înţelese, ori poate nici nu auzi, ceea ce era totuna. Pricepu doar că era vorba de el şi răspunse înfipt :

—Sînt ieşean ! Şi adăugă, nu dintr—o mîndrie care îşi găsise în clipa aceea ocazia de—a fi exprimată, ci, pur şi simplu, mecanic, repetînd cuvintele atît de frecvent rostite de învăţătoarea sa despre ieşeni : Din oraşul lui Eminescu şi Creangă !

Miliţianul — de ce să minţim ? — nu păru de loc impresionat. Arătă cu un gest scurt al capului spre găină :

—Şi ea... ea de unde e ?

—Ea ? Pe băiat îl cam zăpăci întrebarea. „De ce s—o fi legînd de găină ?", dar zadarnic se strădui să priceapă ceva.

Răspunse totuşi cu promptitudine : Ba ?... Tot ieşeancă. Din oraşul lui Eminescu şi Creangă !

—Mă rog, păru că—l aprobă miliţianul, deşi tonul glasului său n—ar fi dat nimănui nici un fel de speranţe, dar, după cîte ştim noi, ăştia de care vorbeşti au murit cam de mult.

—De mult, da, clătină din cap băiatul. Eminescu, la 15 iunie 1889 şi Creangă, în acelaşi an, la 31 decembrie. Mie îmi place să ţin minte chestii din astea.

—Sînt nişte chestii foarte recomandabile, zise miliţianul, cuvîntul „recomandabil" sunîndu—i foarte frumos şi chiar pilduitor. N—am nimic împotrivă. Da' găina asta de unde ai... (mimă şterpelitul, răsucind mîna). Hm ? Ei au murit de mult, dar tu... tu de la care dintre cei vii... (făcu iar gestul şterpelitului)... găina ? Ai ?

Surprins, băiatul se trezi că face şi el cu mîna acelaşi gest. Apoi, speriat, îşi lipi repede, milităreşte, mîna de trup şi răspunse jignit:

—Vasăzică dumneata aşa crezi ? C—am şterpelit—o, nu ?

—Adică... să cercetăm ! Pînă nu cercetăm, da, se poate să ne înşelăm.

—Nene, îl întrerupse băiatul, nedumerit, dar de ce vorbeşti mata aşa, la plural ? Mai eşti cu cineva ? şi făcu un pas lateral, uitându—se dacă se mai afla şi alt miliţian în spatele celui cu care vorbea. Văd că eşti singur. Atunci de ce ?

—Ei, bată—te ! îi dădu un bobîrnac miliţianul. Nu eşti din ăia cum am crezut noi ! De unde vii, *faţă ?*

—Am spus: de la Iaşi.

—Aşa de departe ?

—Aşa.

—Singur ?

—Singur. Nu mă pierd eu cu una, cu două. Mă descurc.

—Nu—i rău ! încuviinţă miliţianul. Da' vreun act ai ? Nu că ţi—l cer. Aşa numai...

—Cine pleacă la drum fără acte ? Uite...

Şi cu toate că miliţianul făcu un gest de renunţare, arătînd că nu ţinea să—i vadă actele, băiatul

scoase cartea din sîn, din carte plicul şi din plic un carnet de şcolar.
—Uite ! Am terminat a cincea. A şasea o fac aici, la Bucureşti.

Miliţianul deschise carnetul, citi numele, apoi întoarse foaia şi ochii descoperiră coloana cu note. O parcurse de sus pînă jos, căsuţă cu căsuţă, fără grabă. Zise :
—Păi tu, mă frate—meu, eşti cineva ! Zece pe toată linia.
—Nu ! La geografie am nouă, ţinu băiatul să îndrepte o eroare. Am spus că Oslo e capitala Suediei.
—Păi, de. Prea spui şi tu multe ! zise miliţianul. Copilul nu e bine să vorbească neîntrebat. Şi la cine ai venit aici ?
—La nişte neamuri. Pe strada Cuţitaru.
—Ai mai fost pe la ei ?
—N—am mai fost, dar le nimeresc eu. Mă descurc. Apoi, ridicîndu—şi găina şi valiza (s—o numim totuşi valiză), mai zise : Am stat cam mult la vorbă. Poate ne—om mai vedea.
—Poate. Munte cu munte se întîlneşte, darmite om cu om ? S—auzim de bine !
—S—auzim ! repetă băiatul şi, depărtîndu—se, se întrebă amuzat cam ce—ar trebui să se întîmple ca să se poată întîlni un munte cu altul. Auzise de zeci de ori proverbul, îl rostise desigur şi el, dar pînă atunci nu—i stîrnise nici o nedumerire. Renunţă însă repede la găsirea unei explicaţii şi se distra la gîndul că, dacă s—ar întîlni într—o zi Ceahlăul cu Făgăraşul, între ei ar putea avea loc o discuţie care ar începe cu : „Noroc, Ceahlăule !" „Ura, Făgăraşule !" „Ei, bată—te să te bată norocul : n—aş fi crezut că ne vom întîlni !" „De ce nu ? ! Nu ştii ce spune o vorbă veche, de—a noastră, de—a munţilor: «Om cu om se întîlneşte, darmite munte cu munte...»"

CAPITOLUL II

Scurgerea timpului face ca numele multor străzi să nu—l mai pricepem. Cu cincizeci sau cu o sută de ani în urmă, bunicii şi străbunicii au botezat o stradă cu un nume care pentru ei însemna foarte mult sau măcar ceva, iar nouă, astăzi, numele acesta nu ne mai spune absolut nimic.

Aşa se întîmpla şi cu numele străzii Cuţitaru.

Cine naiba mai fusese şi acest Cuţitaru ? Un meşter vestit în făurirea cuţitelor ori în ascuţirea lor ? Un scandalagiu care, după ce deşerta un butoiaş cu molan, făcea tărăboi, scoţînd cuţitul din cizmă ? Un haiduc ? Cine putea şti !

Oricum, oamenii de pe această stradă nu din pricină că nu ştiau cine fusese Cuţitaru îmbătrîneau. Există, slavă Domnului, destule alte motive pentru care un om îmbătrîneşte.

Dar la numărul 6, pe strada Cuţitaru, stătea un om care părea că n—o să îmbătrînească nicicînd. Trecuse bine de cincizeci de ani şi arăta ca la treizeci şi cinci. Omul parcă descoperise elixirul vieţii, pentru aflarea căruia, în evul mediu, mulţi oameni cumsecade au devenit şarlatani, iar în zilele noastre, neînţelegînd ce tot căutau medievalii, mulţi elevi au primit note rele. Nu arăta de loc îmbătrînit. Bine dispus atît vara, cît şi iarna, atît miercuri, cît şi duminică, făcea impresia unuia care, cînd se întîlneşte pe drum cu necazurile şi grijile, trece pe celălalt trotuar.

Stătea într—o casă nu prea mare, dar trainică şi arătoasă, cu o curte încăpătoare, păzită de un dulău zdrenţăros. Casa n—o clădise el. O cumpărase cu bani puţini de la o rudă îndepărtată ; un soi de văr de—a treia mînă, aflat într—o vreme la mare strâmtoare. în curte se afla cuşca dulăului şi un plop înalt şi sfrijit, ca englezii din cărţile franţuzeşti, în scoarţa căruia proprietarul casei îşi săpase odată iniţialele numelui : Ş.G.Ş. de la Ştefan şi G. de la Ghindă. Cîteva fire de portolac ieşeau chinuite din strînsoarea pietrelor, lăsîndu—se călcate în picioare, resemnate.

Ştefan Ghindă ţinea acum (povestea se întîmplă prin anul 1953), pe la bariera Regiei, o prăvălie — „Consum alimentar" scria pe firmă — iar înainte, tot pe acolo, avusese circiuma „La Fane cel vesel", cu deviza „Azi pe bani, mîine pe datorie" pusă la loc de cinste, deasupra tejghelei. Nevastă—sa, Minodora, muncea acasă, ţinea gospodăria şi o creştea pe Olguţa, singura lor fată, care împlinise la începutul anului doisprezece ani.

În dimineaţa aceea de 25 sau 26 august, Ştefan Ghindă plecă în zori la prăvălie. Se trezi o dată cu el şi nevastă—sa, şi—l întovărăşi o bucată de drum, grăbindu—se apoi la piaţă. Pe Olguţa o trezi o rază de lumină strecurată printr—un colţ al ferestrei căptuşită cu hîrtie albastră. Fata se întinse, încleşta pumnii şi suspină uşor, ca o notă înaltă ieşită fără voie dintr—o muzicuţă. Nu—şi dădea seama dacă e tîrziu ori devreme, şi de altfel nici n—o interesa. Mai avea atît de puţine zile de vacanţă, atît de puţine! Le putea număra pe degete, dar ce rost avea să se obosească ? Mai bine se gîndea la ceva frumos. De pildă, la o rochie nouă... Galbenă ? Nu. Galbenul te face palidă. Verde ? Parcă nu—i prea stătea bine cu verde. O închidea la faţă. Parcă n—ar fi rău albă. Cu guler înalt, cu două buzunare largi, cu un cordon... ba nu, fără cordon... închisă la spate cu nasturi mulţi şi mici, ca a franţuzoaicei aceleia de la Festival. Ha, ce caraghioasă o să fie Sanda cînd o s—o întîlnească îmbrăcată cu rochia nouă şi—o s—o întrebe : „De ce ţi—ai făcut—o, tu, cu guler înalt ?" Sanda are un gît scurt, cam grosuţ şi crede că tot ce nu i se potriveşte ei trebuie să nu se potrivească nimănui. Eh !

În sfîrşit, Olguţa se sculă şi începu să—şi împletească cozile în faţa oglinzii. Avea un păr negru, mătăsos. Ochi verzi, sprîncene groase. Singurul lucru care nu—i prea plăcea era gura : avea buze prea subţiri. „Dar n—am decît doisprezece ani. Mai am tot timpul să se îngroaşe !" O bucură faptul că se mai înălţase. Da, acum trecea de umărul mamei. Într—un an—doi... ehei !

Îşi azvîrli cozile pe spate cînd auzi dulăul lătrînd. Se aplecă pe fereastră şi văzu la poartă un băiat mărunţel, cu o găină într—o mană şi ou o valiză galbenă în cealaltă.

—Hei, băiete ! îi strigă Olguţa cu un glas pe care l—ar fi dorit grozav de aspru şi care nu—i ieşi decît un pic răutăcios. Nu cumpărăm găini !

Cu o mişcare leneşă, înadins leneşă, băiatul întoarse capul şi răspunse apăsat:

—N—am *găini,* ci o *găină,* dar nici pe asta n—o vînd.

—Atunci ce vrei ?

—Aici stă domnul Ştefan Ghindă ?

—Aici stă cu casa. Băiatul rîse :

—Păi cu ce—ai vrea să mai stea, dacă nu cu casa ? Cu muzeul ? Cu mitropolia ?
—Cu prăvălia.
—Aha ! Eu cu el am treabă.
—Nu—i acasă.
—Dar cînd vine ?
—Mai are pînă vine.
—Îl aştept.
Şi băiatul căută un loc mai la umbră unde să se aşeze şi unde să—şi pună găina şi valiza.
—Dar ce treabă ai cu Ştefan Ghindă ? nu putu Olguţa să—şi învingă curiozitatea.
—O treabă.
—Eu sînt fata lui.
—Zău ? ! băiatul veni pînă în dreptul ferestrei, o privi pe Olguţa lung şi cu luare—aminte, apoi zise : Ia te uită ! Tu eşti Olguţa ?
—Eu.
—Îmi placi. Eşti frumoasă. Mi te închipuiam altfel. în tren am aţipit şi nu ştiu de ce te—am visat mică şi urîtă. Nu—i aşa că are haz ?
Băiatul rîse. Fata nici măcar nu zîmbi.
—Cine eşti tu, mă rog ? întrebă ea.
—Sînt Andrei. Andrei Sava.
—Andrei ? ! Fata îi rosti numele, ţipîndu—l. Andrei de la Iaşi ?
—Da, de la Iaşi, răspunse băiatul şi iar îi veni să adauge, cum învăţase la şcoală şi acum mai învăţaseră de multe decenii toţi şcolarii laşului : „Din oraşul lui Eminescu şi Creangă !"
—Vasăzică tu eşti Andrei ! Dădu capul uşor pe spate şi—l privi printre genele lungi. Credeam că eşti înalt şi frumos şi cînd colo...
—Sînt mic şi...
—Atîta. Eşti numai mic, îl întrerupse grăbită. Stai că vin să—ţi deschid poarta. Aşteaptă.
Nu aşteptă mult. Auzi îndată scrîşnetul zăvorului şi poarta se deschise.
—Intră, Andrei, te aşteptam... Hei, nu vezi că ţi—am întins mîna ?
—Aha ! Băiatul mută valiza în mîna în care ţinea găina şi strînse puternic mîna Olguţei.
—Au ! ţipă fata. Mă doare.
—Îmi pare rău... am crezut că... Nici el nu ştia exact ce crezuse.
Trecură prin faţa dulăului care hămăi furios.
—Marş, Lae, marş ! se răsti Olguţa la cîine. Şi către Andrei : E tare rău, să nu te apropii de el !
Andrei îl privi pe Lae cel flenduros, cu ochi de cunoscător :
—Ăsta e rău ? Nu vă pricepeţi la cîini. Şi făcu un pas spre Lae.
—Stai ! Nu te apropia ! Te rupe cu colţii.
—Pe mine ?
—Nu te apropia, îţi spun. E cel mai rău câine pe care l—am văzut!
— Se vede treaba că n—ai văzut mulţi cîini.
Lăsă valiza şi găina şi mai făcu spre Lae cîţiva paşi mărunţi. Cîinele lătra îndîrjit şi se izbea în lanţ, ca apucat de turbare. Olguţa îşi acoperi faţa cu palmele :
—Nu, nu !
Un pas, încă unul şi, în clipa următoare, Andrei sări lîngă Lae şi—l apucă strâns de ceafă. Câinele amuţi. Se mai zvârcoli puţin, apoi se linişti. Îşi scuturâ capul flocos şi închise ochii.
—Ai văzut, măi Lae, că eşti un căţel bun ? Poţi să şi taci dacă vrei. Putem chiar să ne împrietenim. Uite, acum îţi dau drumul, dar să nu mai latri ! Ce rost are să faci gălăgie ?
Cîinele se retrase, mişcă din urechi (ceea ce pe limba lui putea însemna : „Bine, fie cum vrei tu", dar e numai o presupunere), apoi veni să—şi rezeme botul de piciorul lui Andrei.
—Măi Lae, măi Lae, ce căţel de treabă eşti ! îl mîngîie drăgăstos băiatul. Pe urmă, adresîndu—se Olguţei : Vezi că nu—i rău ? Voi îl aveţi de mult şi nici nu ştiaţi...
Olguţa vru să—l certe, dar nu reuşi să rostească decît:
—Hai în casă ! Şi răsuflă uşurată.

CAPITOLUL III

E timpul, desigur, ca cititorul să—l cunoască ceva mai bine pe acest băiat despre care a aflat încă prea puţine şi a reţinut şi mai puţine : probabil doar că se numeşte Andrei şi a ajuns la Bucureşti, venind de la Iaşi.

Să începem deci a istorisi pe îndelete.

...Dacă se poate spune că unele ape sînt vesele şi altele triste, atunci e limpede că nimeni nu va spune despre Bahlui că e o apă veselă. Nici măcar în glumă.

Mohorâtă, tulbure, leneşă şi obosită, apa Bahluiului îşi duce viaţa de azi pe mâine, parcă aşteptîndu—şi cu resemnare sfîrşitul. Nici primăvara, cînd cel din urmă pîrîiaş se simte îndrăzneţ şi puternic, gata de hîrjoană şi de şotii, nici atunci Bahluiul nu se înveseleşte. Creşte dintr—o dată, se umflă, urlă o zi—două ca un lup singuratic, se năpusteşte orbeşte, sărindu—şi albia şi dând buzna prin curţile gospodarilor, apoi, cînd te aştepţi mai puţin, se retrage şi se cuminţeşte. Pînă şi cel mai pricăjit firicel de apă, dacă ar fi întrebat ou cine ar vrea să semene, e greu de presupus că ar răspunde : „Cu Bahluiul".

În general, ieşenii n—au un sentiment bine precizat despre rîul care le onorează oraşul. Nu—l pomenesc decît atunci cînd îşi aduc aminte, dar chiar şi cei din vecinătatea lui îşi aduc destul de rar aminte de el. Se schimbă treaba însă cînd, de pildă, Un rucărean are nesăbuita idee să exclame : „Ah, minunată—i Dîmboviţa !" Atunci, deodată şi nesiliţi de nimeni., ieşenii sînt cuprinşi de—o dragoste nemăsurată faţă de bietul afluent al Prutului: „Dîmboviţa ? Fleac ! Să vezi Bahluiul !"

Pe scurt: Bahluiul e un rîu ca toate riurile, căruia i s—a făcut cinstea — probabil cînd era ministru al instrucţiunii un ieşean — să se înveţe şi la şcoală despre el. Ba, mai mult, elevii, care, căutîndu—l pe hartă şi bîjbîind cu degetul pe undeva între Anglia şi Islanda, primeau note proaste. Ei bine, la Iaşi, sub dealul Galaţii, acolo pe unde Bahluiul trece iarna acoperit de gheţuri cenuşii, iar vara se tîrăşte, ostenit, în căutare de umbră şi răcoare, acolo apa lui a văzut, cu mulţi, mulţi ani în urmă, cum s—a ridicat pe malul drept o casă. Treaba a început o dată cu primele ploi dezlănţuite de primăvară şi s—a terminat biciuită de ploaia sîcîitoare şi race a unei toamne târzii. O casă ca multe altele pe malul Bahluiului. Nici mai mare, nici mai mică, nici mai frumoasă, nici mai urîtă. Atît de asemănătoare cu celelalte, încît, probabil, Bahlunul se întreabă dacă atunci cînd gospodarul vine beat acasă nu nimereşte la vecini. Gospodarul însă nu se prea avea bine cu băutura. Singura lui patimă — dacă şi asta se putea numi patimă — era să—şi răsucească din vreme în vreme cîte o ţigară groasă, în hîrtie de ziar. Aprindea ţigara la lampa cu gaz şi pufăia tăcut şi mulţumit.

Pe gospodar îl chema Nichifor Sava şi era un fel de grădinar la Gopou, unde se înţelegea bine cu florile şi copacii. Oricum, mai bine decît cu oamenii. Purta cîte—un fir de busuioc după ureche, ca negustorii creionul. Uneori amesteca frunzişoare uscate de busuioc şi în tutun. Nichifor Sava îşi ridicase casa — o singură odaie din vălătuci, cu un singur geam şi o singură uşă — şi îşi adusese în ea nevasta : o femeie tînără, blîndă şi sfioasă, tovarăşă de muncă la grădina Copou. Avură mai întîi o fetiţă care muri, apoi, 1941, înainte cu vreo lună de începerea războiului, nevasta îi născu un băiat. N—avu însă vreme să—şi vadă copilul înălţînd capul din scutece, că fu luat pe front. Iar aici nu apucă măcar să—şi ungă puşca şi să—şi umple gamela cu zeamă. Fu ucis din prima zi. Cineva povesti că înainte de—a muri mai mirosi un fir de busuioc pe care îl ţinea în cutele capelei. Se poate, pentru că, dintre flori, iubise cu osebire buruiana asta cu parfum răscolitor. Nevasta îl urmă sub pămînt în toamna aceluiaşi an, într—o zi cu burniţă. O dusese acolo ca şi pe maică—sa, ca şi pe o soră de—a ei, o veche boală de piept.

În casa de pe malul Bahluiului mai rămăsese un singur suflet — „un boţ cu ochi" cum îi ziceau vecinii — cu ochi albaştri de la maică—sa şi un bumb de nas de la taică—său. Veni să locuiască împreună cu el, să—l crească şi să—l facă om, o mătuşă, mătuşa Aglaia.

Băiatului îi ziseră Andrei după numele unui cizmar din mahala — naşul — poreclit şi Andrei—Ghebosul, deşi n—avea gheb, dar pentru că oamenii ştiau că un cizmar mai devreme sau mai târziu tot trebuie să se gheboşească, i—au dat porecla mai devreme. Andrei—Ghebosul era om în vîrstă. Pingelise şi cîrpise mii de încălţări, însă el îşi înfăşa iarna picioarele în ziare şi le băga în nişte saboţi de lemn. Zicea : „Eu nu citesc ziare decît iarna. Descalţ saboţii, ridic un picior şi—mi spun : «Ia să văd ce se mai petrece prin lume ? Cum o mai duc cei mari ? Că tare mi—s dragi, mînca—i—ar puricii !»"

Pe băiat îl chema Andrei şi creştea în casa de pe malul Bahluiului ca mai toţi copiii din mahala : vara în cămăşuică, zgîindu—se după zmee, şi iarna cu un surtucel peste cămăşuică, înotînd prin troiene.

Îl lua pe genunchi Andrei—Ghebosul:

—Bomboanele îţi plac ?

—Plac.

—Da' inimioarele de turtă dulce ?

—Şi.

—Da' halviţa cu nucă ?

—Îhî!

—Şi nu te—ar durea burta dacă ai mînca bomboane, şi turtă, şi halviţă ?

—Nu.

—Te lauzi. Te—ar durea. Şi cînd te doare burta, e rău al dracului. Te vaieţi, se strîng vecinii. Gălăgie de pomană. Cu seminţele de bostan se schimbă socoteala. Dacă mănînci seminţe, nu te mai doare nimic. Trăieşti o sută de ani şi mori sănătos. Hai, na—ţi un pitac şi dă fuga după seminţe ! Mîine să vii să văd dacă te—ai îngrăşat.

A doua zi, Andrei cel de patru ani venea. Meşterul îl lua de la uşă :

—Mamă, măicuţă, ce burtă ai făcut! Nu mai intri pe uşă. Îmi dărîmi bordeiul. Unde vrei să ajungi ? Gata. Nu—ţi mai dau bani de seminţe. Să vii mîine, să văd dacă ai slăbit.

A doua zi :

—Am venit...

—!...

—Am venit, nene...

—Unde eşti, că nu te văd.

—Aici, nene.

—Unde, frate ? îţi aud doar glasul. De văzut nu văd nimic. Eşti o umbră. Un duh. Unde vrei să ajungi ? Na—ţi un pitac şi dă fuga după seminţe. Mîine să vii să văd dacă te—ai îngrăşat.

Cînd se mai înălţă, Andrei era nedespărţit de Lică. Unde vrei şi unde nu vrei îi întîlneai împreună. Lică avea şase ani. Dar de la patru ani şi jumătate îl luase maică—sa să—i ajute la lucru în fabrica de aţă a domnului Huber. Pentru treaba pe care o făcea Lică cel de patru ani şi jumătate, maică—sa mai primea cîţiva bani în plus. La fabrică, Lică stătea toată ziua în şezut şi înnoda nişte capete de aţă. îl învăţaseră să le înnoade şi Lică le înnoda. Buricele degetelor i se făcuseră tari ca piatra. Andrei—Ghebosul îl poreclise pe Lică „lefegiul", îl oprea cînd îl întîlnea :

—Bună treabă că te ia şi pe tine la muncă ! Roagă—te pentru sănătatea domnului Huber şi întreabă—l dacă nu primeşte şi din cei de ţîţă. I—ar putea pune să urle la ora douăsprezece şi iar face economie de sirenă.

„Lefegiul" ridica din umerii lui mici şi slabi şi tăcea. Numai seara sau duminica se juca. Dar putea fi jocul cît de caraghios, Lică nu rîdea.

—Lică, tu nu ştii să rîzi ?

—Ştiu.

—Atunci de ce nu rîzi ?

—Nu—mi vine.

Din pricină că toată ziua înnoda şi iar înnoda capete de aţă, deprinsese un obicei : şi cînd mergea pe stradă, şi cînd mînca, şi cînd se juca, Lică mişca din degete, de parcă şi atunci ar fi înnodat capete de aţă.

Lică îi era prietenul cel mai bun, dar şi Şmil—birjarul era prieten cu Andrei. Lică era mic, pe cînd Şmil—birjarul era mare, cel mai mare om din mahala.

—Mă iei şi pe mine pînă—n colţ, nene Şmil ?

—Suie !

—Da' nu—s singur, nene Şmil. E şi Lică.

—Să suie şi el.

—Da' Lică—i cu Lenuţa şi cu Sicu.

—Să suie şi ei.

—Da' Sicu e cu Nelu şi cu Piţu.

Şmil—birjarul îi lua pe toţi în trăsură, dădea bice calului şi striga :

—Nespălaţi şi nemîncaţi cine mai cumpărăăă... Vînd ! Vînd ! Marfă de la foooc... marfă de la lichidareee...

Ceilalţi birjari îi alungau, ridicau biciuşca să—i ardă. Şmil iubea copiii, dar n—avusese parte de—ai lui. La sfîrşitul lui iunie 1941, fasciştii îi omorîseră nevasta şi toate cele patru fetiţe. Le împuşcaseră în faţa lui. Pe el nu—l omorîră. Pînă şi în calul slăbănog şi în capota veche a trăsurii traseră cîteva gloanţe, numai în el nu. Îl mîngîia Şmil pe creştet pe Andrei;

—Acum ar fi fost ca tine Estera tatii, comoara tatii, îl apuca pe sub bărbie pe Lică :

—Acum ar fi fost aşa, ca tine, Adela tatii, păsărică tatii.

Mătuşa Aglaia era o femeie trecută de şaizeci de ani. Era harnică şi săritoare, cu frică de cutremur, de şoareci şi de mînia sfîntului Nicolae, „prea milostivul cu femeile bătrîne". Ţinea casa din pensia de orfan a băiatului şi din ce mai dădea meşterul Andrei, puţin din puţinul lui. îl iubea şi—l îngrijea pe băiat cu răbdare, şi dacă — din cînd în cînd — îi mai ardea cîteva cu făcăleţul, n—o făcea din răutate, ci pentru că dînsa credea sincer în „cele sfinte", iar acestea, cică, ziceau că „bătaia e ruptă din rai". De fiecare dată însă cînd îl bătea pe Andrei, mătuşii Aglaia îi părea rău şi se blestema să nu mai pună în vecii vecilor mîna pe făcăleţ. Cădea pe gînduri, nu mai avea mintea la treabă, se mînia şi cîteva zile nu mai aprindea candela sub icoana scorojită a sfîntului.

Într—a—ntîia, Andrei nu se luptase atîta cu „o—i, oi"—ul din abecedar, cît cu „ghiogîrţul" din burtă. Fiecare oră era o lecţie de muzică şi cimpoaiele burţilor goale, amăgite o dată pe zi cu borş de urzici ori ştevie, dădeau concerte ale căror afişe împînziseră oraşul : „Ajutaţi copiii înfometaţi din Moldova", într—o dimineaţă, învăţătoarea, o fată tînără, abia ieşită de pe băncile şcolii, leşină în clasă de foame. Copiii se speriară. începură să plîngă şi să ţipe. Zgomotul o readuse în simţiri. Se ridică ameţită, palidă, tremurînd :

—Copii, am visat o pîine ! Era albă ca un hulub. Şi zbura...

Apoi ţinu lecţiile mai departe, jucîndu—se cu un creion în gură. La prînz, din creion nu mai rămăsese decît un căpeţel. După—amiază, meşterul Andrei îi dărui finului trei prune uscate, din cele cîteva primite de el drept plată pentru un flec bătut la o gheată.

—Să nu le mănînci toate o dată ! O să te doară stomacul, îl povăţui mătuşa Aglaia.

—Pe mine ? îmi pare rău, mătuşă. Ieri la cantină am mîncat un cartof întreg şi nu m—a durut nimic.

Nu le mîncă. împacheta prunele cu grijă şi a doua zi, cînd învăţătoarea desena ceva pe tablă, Andrei se furişă şi vru să le vîre sub catalog. îl trădară însă zgomotul paşilor şi scîrţîitul podelei.

—Ce faci, Sava Andrei ? se întoarse învăţătoarea. Andrei lăsă capul în jos.

—Iertaţi—mă ! zise.

Niciodată nu află învăţătoarea de ce trebuia să—l ierte, nici măcar cînd ajunse acasă şi găsi în buzunarul paltonului trei prune uscate împachetate într—o hîrtie pe care era desenat ceva ce putea aduce cu o mănăstire, dar foarte lesne putea fi luat drept un şoşon, sub care scria cu litere de tipar foarte strîmbe : „CASA ŞCOLARULUI ANDREI SA VA, CÎND O SA FIE MARE ŞI O SA SE FACĂ INGINER DE CASE".

În vacanţa de vară a clasei a doua, Andrei cunoscu un băiat. Îl întîlnise şi pînă atunci prin mahala, îl văzuse şi la tejgheaua lui taică—su, Dincă, cel cu băcănia din capătul podului. Ştia că are cele mai straşnice zmee, cu şindrila în opt, mari şi albastre ca cerul, ori roşii, aţîţătoare, ca focul. Mai ştia că—l cheamă Uţă şi că băieţii îl porecliseră Găzuţă, pentru că uneori se apropia ide jocurile lor şi—i întreba în şoaptă :

—Măi, aveţi gaz acasă ?

—De unde ? Nu—i în tot tîrgul.

—Eu am. Am şterpelit de la tata o damigeana. Cine—mi dă mai mult, i—o vînd lui.

Andrei îl cunoscu pe Uţă—Găzuţă într—o zi pe cînd trecea pe pod, fluierînd bucuros că nu—i dăduse mătuşa nici o treabă. Se auzi strigat :

—Băiete !

În faţa băcăniei lui Dincă, într—un căruţ cu roatele spiţate, nou—nouţ, vopsit în verde, stătea Găzuţă.

—Băiete, vino să te joci cu mine !

Găzuţă terminase a treia, era sfrijit, dar puternic, şi avea un nas ca un cioc de raţă. încolo arăta frumos în pantalonii lui de doc şi în bluza vărgată.

Andrei se apropie :

—Cum să mă joc cu tine ?

—Aşa : eu sînt căruţaşul şi tu calul. Eu te mîn şi tu mă tragi.

—Şi eu, eu să nu fiu de loc căruţaş ?

—Ba o să fii şi tu. Zece drumuri pînă la şoseaua naţională şi înapoi sînt eu căruţaş şi tu cal, şi pe urmă un drum eşti tu căruţaş şi eu cal.

—De ce nu juma' juma' ! ?

—Ai vrea tu ! Sîc ! Dar căruţul e al meu. A dat tata parale pe el, nu surcele. Am dreptul să mă plimb eu mai mult. Vrei ?

Deşi i se păru nedreaptă socoteala lui Găzuţă, Andrei se învoi totuşi. Un drum o să fie şi el căruţaş. E bine şi un drum.

Îşi trecu frînghia pe după subsuori şi începu să tragă căruţul şi pe Găzuţă în căruţ.

Zi de iulie. Căldură mare. Zăduf. Trăgea şi năduşea. Un dram... două... cinci... Năduşea şi trăgea.

Poate că Andrei—calul s—ar mai fi oprit dacă Găzuţă—căruţaşul l—ar fi lăsat.

—Dii, gloabă ! Dai, ţine ! Şase drumuri... opt... zece.

—Acum schimbăm. Sînt eu căruţaş !

—Eu nu mai vreau să ne jucăm, zise Găzuţă. Mă duc acasă. Mă aşteaptă tata. Iar la privirea îngrozită a lui Andrei, răspunse : Dacă nu mai vreau, nu mai vreau ! Ce—o să—mi faci ?

Chiar aşa! Ce putea să—i facă ? Nimic. îi era ciudă. Aproape că îi dădură lacrimile. Şi o dată cu lacrimile îi veni şi gîndul să—l bată pe Găzuţă. Dar cum? Găzuţă era mai mare, terminase a treia.

—Măi Uţă, măi, de ce nu te mai joci ? Te rog ! îi vorbi printre lacrimi.

—Nu mai vreau ! Sîc !

„Of, Găzuţă, Găzuţă, de ce nu sînt eu mai mare măcar cu o lună decît tine !" se smiorcăi Andrei.

—Măi Uţă, dar dacă te mai trag eu încă de zece ori, pe urmă mă tragi şi tu o dată ?

—Aşa mai vii de—acasă. Mă prind !

Iar se înhăma Andrei—calul. Şi iar începu să chiuie Găzuţă—căruţaşul. Calul însă nu se mai îndreptă spre şosea, oi în altă parte. Cu totul în altă parte. Spre Bahlui.

—Ce faci, măi ? Unde mă duci ? ţipă Găzuţă.

Calul era cal. Auzea, pricepea, dar nu răspundea. Se opri abia la malul Bahluiului. Ieşi repede din ham şi împinse căruţul în apa murdară şi mirosind greu. Părea că nici nu aude zbieretele lui Găzuţă—căruţaşul. Fără să se mai uite înapoi, Andrei o zbughi spre casă.

Spre seară veni după el Dincă, băcanul. Nu—i spuse lui Andrei nimic, nu scoase o vorbuliţă, dar îi căra la pumni şi la palme, că două zile îl ţinu mătuşa Aglaia cu prişniţe reci. Tocmai a treia zi ieşi din casă.

—Drac împieliţat, să nu te mai ţii de pozne ! Uite cum arăţi ! îl mustră mătuşa Aglaia.

—Ba o să mă ţin, mătuşă ! Sînt rău. Sînt foarte rău !

—Tu?

—Eu. Nu se vede ?

Şi—i veni o poftă nebună să se facă haiduc, să intre noaptea în casa lui Dincă, să—i arunce în faţă : „Blestematule, îţi arăt eu ţie !", apoi să—l spînzure de lampă cu picioarele în sus. (Neapărat de lampă şi neapărat cu picioarele în sus !)

În acest scop îşi ciopli o sabie, care ar fi putut semăna de minune cu o lopată de turcă dacă nu i—ar fi venit în gînd să—i înmoaie vîrful în bulion pentru a—i da o înfăţişare cît mai înspăimântătoare. Sabia, fără de care, desigur, nu se putea, nu era însă totul pentru un haiduc. Mai avea nevoie cel puţin de o căciulă ţuguiată şi de o barbă stufoasă, neagră. Căciulă găsi la meşterul Andrei, dar barbă căută zadarnic. Din mătase de păpuşoi încercă să—şi facă una, însă cînd se privi în oglindă, îşi dădu seama că aduce mai mult cu popa Leonida decît cu Păunaşul Codrilor. Se lăsă păgubaş de haiducie.

În noaptea aceea totuşi sparse cu o piatră un geam de la băcănia lui Dincă. Incidentul mu avu nici un fel de urmări, iar Andrei dormi buştean, visînd spre ziuă că era geamgiu, că mergea pe stradă şi striga : „Geaaaamuuuri !" şi că nici nu se uita măcar la casa lui Dincă.

...Clasa a treia începu, ca de obicei, pe la mijlocul lui septembrie.

Venise o toamnă timpurie a cărei lumină îţi fura privirea şi ţi—o suia pe dealurile de aramă ale viilor.

—Te duci la şcoală, Andrei ?

—Da, mătuşă !

Dar acest „Da, mătuşă" se dovedi a fi cel mai obişnuit „Nu !" din lume. O luă razna pe dealul Galaţii într—o zi, pe cel al Sorogarilor în alta, pe malul prietenos al Ciricului într—alta... Se gîndea ce bine ar fi dacă ar exista meseria de drumeţ pe dealuri şi pe maluri... „Uite, eu, Andrei Sava, aş fi foarte nimerit pentru meseria asta." Venea acasă trudit, cu sufletul plin de încîntare, bucuros că nu—l roade cîtuşi de puţin remuşcarea.

—A fost greu la şcoală, Andrei ?

—Aşa şi aşa, mătuşă.

Numai că, după vreo săptămînă, îl vizită acasă învăţătorul. Nu—i spuse nimic mătuşii Aglaia. El cu şcolarul Sava Andrei avea treabă.

—Măi Andrei, tu eşti un băiat bun. De ce fugi de ia şcoală ? Unde ai fost toată săptămînă ?

Tîrziu, băiatul răspunse :

—Pe dealuri.

—Şi a fost frumos ?

—Foarte ! rosti Andrei din toată inima.

—Dar în pădure ai fost ?

—N—am dat de păduri.

—Păcat. E o pădure la Bîrnova. Deasă, întunecoasă, abia pătrunzi în ea. Sînt şi lupi.

—De lupi mi—e frică.

—Noi mergem mîine, toată clasa, la Bîrnova, în excursie. Dacă ţi—e frică, rămîi acasă. Dacă nu, vino la şcoală !

A doua zi, Andrei se duse la şcoală. Plecară în pădure. Cîntară, se tăvăliră prin frunzişul moale, mîncară brînză cu ceapă, roşii cu ceapă şi cartofi copţi în spuză, cu ceapă. Ceapa e bună pentru voce. Te ustură gura) o deschizi şi dacă tot ai deschis—o, de ce să nu cînţi ? Culeseră ciuperci, ghinde, frunze brumate, flori triste de toamnă, conuri de brad. Învăţătorul îl numi pe Andrei „preşedintele muzeului de ştiinţe naturale, înfiinţat în urma nemaipomenitei expediţii în nepătrunsa pădure de la Bîrnova". Un titlu mai lung nu găsise, dar se dovedi suficient şi atît.

—E o chestiune de onoare ! îi strînse mîna învăţătorul, cu aerul că—i vorbeşte lui Mihai Viteazul înaintea bătăliei de la Călugăreni. Te numesc în funcţia asta pînă la sfîrşitul anului.

—Pe cuvîntul meu că o s—o duc la capăt, răspunse Andrei şi vru să mai adauge : „Dacă mint, na ! Să nu mă mişc de aici", însă îşi făcu socoteala că, deocamdată, era de ajuns că—şi dase cuvîntul.

Începu să vină regulat la şcoală. Nu se ştie însă de unde află şi mătuşa Aglaia de „săptămîna dealurilor"...

La sfîrşitul clasei a treia plecă într—o fugă de la şcoală şi intră ca o furtună în încăperea cooperativei de cizmărie unde lucra de cîtăva vreme naşul Andrei şi despre care meşterul obişnuia să spună : „Am făcut—o şi pe asta ! Cum o fi, cum n—o fi, omul cît trăieşte învaţă".

—Nene Andrei, uite ! Uite !

Meşterul văzu cravata de pînză roşie proaspăt înnodată la gîtul finului, dar se prefăcu că nu observă nimic.

—Ce să văd ? Nu văd nimic.

—Glumeşti, nene Andrei. Nu vezi ? Nu vezi cravata ? Ştii mata ce înseamnă asta ?

—'Nţ ! dădu din cap meşterul. Nu prea ştiu, dar tu n—o să mă laşi nelămurit. Ia şezi şi spune—mi şi mie !

Se aşezară amîndoi pe două scăunaşe în faţa măsuţei cu scule.

—Cum să—ţi spun ? E lucru mare !

—Mare, mare, dar cum adică ?

—Adică vine aşa : de azi încolo nu mai e cum a fost pînă acum. Pînă acum ce eram eu ? Nu eram nimic. Acum sînt pionier. Trebuie să fac fapte eroice, să... Ce mai ! E limpede, nu ?

—Nu.

—Ei, nene, iar mă necăjeşti !

—Ba, să mă ierţi, dar nu mi—i limpede de loc.

—Cum, nu ? Nu ştii mata ce înseamnă fapte eroice ? Să te lupţi, să—i baţi pe duşmani, şi dacă—i nevoie — nu te uita aşa la mine ! — să—ţi dai chiar viaţa.
—Şi dacă tu o să te lupţi, ai să—i baţi pe duşmani, şi dacă e nevoie — nu m—am uitat de loc nu ştiu cum la tine — o să—ţi dai chiar viaţa, la şcoală cine o să se mai ducă ?

—Păi astea o să le fac după ce termin şcoala.
—Atunci o să fii om în toată firea.
—Asta—i drept, nu m—am gîndit. Atunci ce înseamnă ? Meşterul rîse şi—l mîngîie pe băiat mai mult tăind aerul cu palma decît atingîndu—i creştetul, de teamă să nu—l mânjească cu pap.
—Ce înseamnă ? După mine, treaba asta vine aşa : unii sînt proşti şi uită. Ce—şi zic : „Stomacul să nu ghiorţăie, perna să fie moale şi dă, Doamne, bine !" Prostul merge pe drum cu mîinile în buzunar şi fluieră. Vede cerul, dar niciodată nu se întreabă : „Dar de ce—i albastru şi nu galben ?" Vede un om care a căzut într—o băltoacă şi trece mai departe. Bine că n—am căzut eu ! Bine că nădragii mei sînt curaţi în fund ! Tu, măi ţîcă, să nu fii aşa ! Să nu fii aşa, ţîcă !

...Timpul trecea, zilele alergau după nopţi şi nopţile după zile ; luni după duminică, joi după miercuri ; alergau spre locul de unde niciodată n—or să se mai întoarcă săptămînile şi lunile...
—Rămas bun, clasa a patra ! Să ne vedem cu bine într—a cincea !

Mahalaua Bahluiului era plină de copii. E poate singurul lucru de care nu duce lipsă nici o mahala din lume. Andrei îi ştia pe toţi. „Mamă, măkuliţă, ce istorie ai mai şti tu, nepoate, dacă pe regi şi pe împăraţi i—ar chema Lică, şi Tică, şi Gică, şi Sică ! Doctor ai fi !", îi spunea meşterul Andrei cînd îl vedea cu armata de puşti după el. Avea prieteni cîţi să mai dea şi altora. Şi de o vîrstă, şi mai mici cu un an, şi mai mari cu doi, cum se întîmpla. Pe unul îl chema Milucă, îi fura pe toţi la arşice, dar cînta straşnic :

„Somnoroase pasarele
pe la cuiburi se adunaăaa..."

Pe altul îl chema Truţă, era mare bătăuş, dar tare mai îndrăgea păsărelele ! Primăvara, în clasă, în timp ce profesorul vorbea despre raza cercului, Truţă îşi ţuguia nu ştiu cum buzele şi scotea nişte şuierături scurte, într—un fel cum numai el ştia şuiera. Nu trebuia să aştepţi mult, că veneau scatii, şi se aşezau pe prichiciul ferestrei deschise.
—De ce nu eşti atent, Dumitrescu Truţă ?
—Dacă mi—s dragi, tare mi—s dragi !
—Fii atent la lecţie !
—Sînt tot anul, numai acuma nu pot. Mai încolo îmi trece, mă ştiu eu.

Pe o fată o chema Ileana. Avea cozi lungi pînă la genunchi. Andrei se întrecea cu ea la găuritul felinarelor din bostani. Al Ilenii ieşea întotdeauna mai frumos. Mare meşteră !

Cu Milucă, cu Truţă şi cu Ileana se urca Andrei în Turnul Goliei şi se jucau de—a „Ştefan cel Mare şi turcii". Milucă era domnul Ştefan, Ileana — doamna Măria. Truţă — mare căpitan de plăieşi. Andrei — primul (şi ultimul) sfetnic. Turcii — tramvaiul care trecea jos, în stradă, pe lîngă zidurile bătrîne ale turnului. Troleele erau fesuri, şi toţi vatmanii — fără deosebire de vîrstă şi de convingeri — temutul Baiazid. Jocul se sfîrşea de obicei prin alungarea domnului Ştefan de pe tron de către paznicul turnului, un bătrîn care — culmea ! — nici măcar nu semăna cu Petru Aron.

Pe la jumătatea clasei a cincea, prin iarnă, mătuşa Aglaia se îmbolnăvi rău. Dar rău de tot. Nu mai coborî din pat. Nu putu veni nici la serbarea de sfîrşit de an, să vadă că—i trecuse nepotul clasa.
—Mi—a venit vremea să mă duc după frate—meu, zicea, îl puse pe Andrei să scrie tuturor neamurilor unde se pregătea ea să se ducă. Pe la mijlocul lui iulie, poştaşul le aduse o scrisoare. Un unchi de—al lui Andrei, frate de—al mamei, îl chema pe băiat să vină la Bucureşti.

„Să vii să stai la noi. După cîte auzim, mătuşa ta nu mai are mult. Să vii, auzi ? Să—ţi asculţi rudele!"

Scrisoarea nu—i plăcu mătuşii.

—Doisprezece ani nu s—au gîndit la tine şi deodată i—a apucat dragostea.

Dar tot ea, cînd se mai liniştea, zicea :

—Ştiu şi eu ? Cine să te îngrijească aici ? Pe mine m—a înţepenit boala. Mîine—poimîine mă duc după Nichifor. Rămîi ca puiul de cuc. Vai de biată viaţa ta, băiete ! Pleacă, acolo o s—o duci mai bine.

—Dar mie nu—mi trebuie să o duc mai bine. Rămîn aici.

Peste cîteva zile însă îi sosiră prin mandat şi banii de tren.

—Ce fac, mătuşă ? Trimit banii înapoi ?

—De, ei vor să te ajute !

—Să plec tocmai la Bucureşti ?

În urma mandatului mai veni o scrisoare : *„Te sui în tren şi vii. Eşti băiat mare".* Şi încă una : *„Bani ţi—am trimis, adresa o ştii, noi te aşteptăm".*

—Du—te, Andrei, vezi şi tu cum o fi !

—Mă duc, mătuşă, oftă Andrei.

în seara aceleiaşi zile se întîlni ou prietenii lîngă pod.

—Plec la Bucureşti. Rămîneţi cu bine !

Milucă îi strînse mîna voiniceşte şi—i dărui un arşic.

—Să—l păstrezi. Neam de neamul bucureştenilor n—a văzut aşa arşic.

Truţă oftă, cu ochii după un scatiu:

—Vasăzică, pleci. Bravo ! Ai să mergi cu trenul ! Lică nu mai era prin Iaşi. îl luase cineva în anii foametei să—l scape de la moarte. Nu—l mai adusese înapoi.

Meşterul Andrei îl mîngîie şi—l sărută pe frunte :

—Eh, ce ghete ţi—aş fi făcut eu dacă rămîneai ! Te ţineau, drum pe jos, pînă la... Dar mai dă—le dracului de ghete ! De mătuşa ta n—avea grijă. Doctorul a zis că o primeşte mîine în spital.

Urcă dealul Galaţii să—şi ia rămas bun de la Ileana. De aici, oraşul întreg se vede ca în palmă. Dealuri, dealuri, de jur împrejur. încins între ele, cătărat pe ele, laşul. Suia dealul Galaţii, legănînd ciorchinii de aur ai viilor şi înfiorînd frunza prea de timpuriu arămie a nucilor, un pui de vînt rătăcitor, care apoi cobora în oraş ostenit, abia trăgîndu—şi răsuflarea. Deasupra laşului, cerul senin de ceasuri întregi aştepta calm şi încrezător să se întîmple ceva neobişnuit. Dar, fireşte, nu se întîmplă nimic neobişnuit. Un băiat ca oricare altul, blond, mărunţel, cu ochii albaştri, ba pe deasupra şi cîrn, avea să plece peste cîteva ceasuri la Bucureşti. Atît.

La ora aceea a somnului de după—amiază cu greu putea spune cineva că se află în laşul anului 1953. Pe străzile cu asfaltul încins şi pe uliţele cu praful fierbinte, rar cîte un trecător. Undeva, la umbră, într—un colţ al Pieţei Unirii, moţăiau pe caprele trăsurilor cîţiva birjari — să fi fost şi Şmil printre ei ? — cu şepcile decolorate date pe spate, cu ochii întredeschişi, atît cit să pătrundă o lumină tulbure care nu te lasă nici să dormi, nici să stai treaz. Rare şi fără grabă alunecau, făcînd prea mult zgomot pentru nimic, tramvaiele. Casele îşi obloniseră ferestrele şi ghivecele cu flori, închipuindu—şi că a şi venit noaptea, visau de pe acum, luînd—o înaintea timpului, la ziua următoare. Bahluiul curgea atît de leneş, încît nici o băreuţă de hîrtie nu se învrednicea să alunece pe apa lui, de teamă să nu ajungă prea tîrziu acolo unde avea treabă. Vremea parcă ar fi încremenit, parcă toţi anii istoriei s—ar fi contopit într—unui singur, trăind laolaltă şi în acelaşi timp ca fii ai unei aceleiaşi familii. Te mira, privind spre Cetăţuia, să nu vezi urcînd, învăluit într—un nor de pulbere, rădvanul cu patru suri al domnului Ştefan ; te mira că pe sub teii Copoului nu se strecura umbra solitară a lui Eminescu; un gînd te mîna spre bojdeuca din Sărărie, unde erai convins că dacă domnul Creangă nu s—a întors încă de la şcoală, cel puţin cei zece motani ai săi au să te întîmpine îh poartă. Şi totuşi inima mare a laşului bătea puternic şi în acea zi a anului 1953, iar lîngă inima mare a oraşului, de sus, de pe dealul Galaţii, ticăia speriată inima cît un purice a lui Andrei Sava, băiatul care abia acum înţelegea de ce, uneori, oamenii spun că e greu să te desparţi de un loc apropiat şi drag, şi că, oricît de bine ai duce—o în altă parte, tot spre locul acela te trage aţa încurcată a vieţii.

Îi strînse mîna Ilenei. Fetei îi tremura bărbia.

Cobori spre casă. Se apropia ceasul plecării. Mătuşa Aglaia abia se putu ridica să—l sărute. Nu plînse. Sau niu plînse cu lacrimi. „Gînd le risipeşti o viaţă întreagă şi cu folos şi fără, nici lacrimile nu—şi mai fac datoria. Pînă şi cu lacrimile trebuie să fii chibzuit, să le păstrezi pentru bătrîneţe, pentru că abia atunci le pricepi cu adevărat rostul." Dar acestea i le spusese de multe ori lui Andrei. Acum îl

ţinu strins lîngă ea, punîndu—şi toată nădejdea în sfîntul Niculae. Îi dărui băiatului o găină şi—i umplu o cutie sau o valiză galbenă cu cele ale lui.
în tren nu se întîmplă nimic care să merite să fie povestit.

CAPITOLUL IV

—A ! Tu eşti... tu eşti nepotul Andrei ?
—Eu, răspunse băiatul, rămînînd pe loc şi străduindu—se să zîmbească, dar reuşindu—i numai o strîmbătură a buzelor (ceva asemănător cu clipa cînd, la şcoală, ţi se face injecţie, te doare, însă vrei să arăţi colegilor că eşti brav, cel puţin tot atît de brav ca Henric cel Brav, despre care ţi s—a vorbit în aceeaşi zi).
—Şi ce—mi stai aşa, ca un recrut ? îl luă în primire Minodora Ghindă. Vino—ncoace !
—Lasă—l, mămico, poate—i emoţionat.
—Ce emoţionat ? Care emoţionat ? îi arăt eu emoţie ! Cu mine nu merge aşa !

Şi Minodora Ghindă se năpusti asupra lui Andrei, îl sărută zgomotos pe obraji, îl trase de nas, îi zise „cîrnule", îl ciupi de bărbie, îl apucă de—o mînă şi—l împinse pe un scaun, sub focul artileriei grele a întrebărilor:
—Cum ai călătorit ? Ai mîncat ? Te—ai spălat ? Cum ţi se pare Olguţa ? Nu—i aşa că—i mare ?

Stingherit, Andrei nu ştia ce să facă cu mîinile, încotro să privească, cu ce să înceapă. Bombardamentul întrebărilor îl năuci. Întîlni privirea Olguţei, o văzu surîzînd şi—şi veni în fire :
—Păi... să răspund pe rînd. Am călătorit bine. N—am mîncat. Dar nu mi—e foame. M—am spălat. Oiguţa îmi place.
—Mătuşa Aglaia ce face ?
—Ce să facă ? oftă băiatul. Bolnavă. O să intre în spital. Dacă puteam s—o mai ajut cu ceva, rămîneam, dar aşa i—aş fi dat mai multă bătaie de cap.

Mai statură o vreme de vorbă despre una, despre alta. Lui Andrei îi plăcu mama Olguţei. Ce—i drept, vorbea cam mult şi prea repede. îl pusese să—i arate unghiile şi urechile ca să se convingă că se spălase, îl obligase să înghită un pahar cu lapte şi un ou fiert, deşi nu—i era foame, dar toate acestea îi şi înveseleau un pic.
—Să—mi spui tanti Minodora, auzi ?
—Bine, mătuşă !
—Nu mătuşă, tanti. Mătuşă o să fiu la optzeci de ani.
—Bine, tanti !

Şi ca şi cum ar fi fost în aceeaşi ordine de idei :
—Nu—mi place cum eşti îmbrăcat. O să vorbesc cu Ştefan. Nu poţi umbla aşa. Rîde lumea de noi.

„De ce nu i—o fi plăcînd cum sînt îmbrăcat ? Şi de ce—ar rîde lumea de mine ?" Prea grele întrebări pentru Andrei. Cămaşă curată avea ? Avea. Pantaloni trainici avea ? Avea. Ghete bune avea ? Avea. Doar nu voia să—l îmbrace cu palton în toiul verii ! Şi apoi tot ce avea pe el avea de la mătuşa Aglaia. Voia să—şi cumpere şi o broboadă, dar n—a lăsat—o inima şi i—a luat lui cămaşă. Şi acum, hodoronc—tronc, să arunce hainele lui şi să îmbrace altele. Păi nu i—ar crăpa obrazul de ruşine dacă ar afla mătuşa ? N—a dat mătuşa bani grei pe ele ? Şi parcă numai de bani îi părea rău ? Uite, să spunem că i se făcea dor de mătuşa, de naşul Andrei, de băieţi. N—avea de la ei nici o poză ca s—o privească şi să zică : „Cum o mai duci, mătuşă ?" Sau : „Ce mai faci, Ileana ? Mai ţii minte..." N—avea poze, dar avea hainele de la Iaşi. Cîte dealuri n—a suit şi cîte văi n—a coborît cu ghetele lui ? Dar în sîn, sub cămaşă, ce n—a purtat ? Mere de la Galata, ciuperci de la Bîrnova, cărţi de la Casa pionierilor, nuci de la Bucium... „Aşa—i omul cînd e om, spunea meşterul Andrei. Dă—i o pungă cu aur şi zice că n—are nevoie. Dar dă—i un fleac, o frunză, o pietricică, un pumn de ţărînă de acolo de unde a văzut el lumina şi unde îi este lui mai drag şi mai drag. îţi mulţumeşte de o mie de ori şi se închină în faţa ta ca în faţa împăraţilor." N—avu prea mult răgaz Andrei pentru asemenea gînduri. Olguţa îi arătă cărţile, răsuci butonul aparatului de radio şi camera se umplu de o muzică ritmată, apoi îi povesti o păţanie de—a ei, cînd cu vreo doi ani în urmă s—a rătăcit în Cişmigiu şi a început să plîngă :
—Şi plîngeam, şi plîngeam... Vai, cum mai plîngeam !
—De ce ?
—Dacă mă rătăcisem...
—Pentru atîta lucru ?
—Nu ştiam unde e mama.

—Eu m—am rătăcit odată în pădure, la Bîrnova.
—Şi ce—ai făcut ?
—Am umblat, am umblat pînă ce—am obosit umblînd. Pe urmă m—am aşezat pe—o piatră să mă odihnesc.
—N—ai plîns ?
—Cum să plîng ? Eram într—a patra. După ce m—am odihnit, am luat—o iar la drum. Trebuia să se sfîrşească pădurea undeva. Şi chiar s—a sfîrşit: am ajuns la linia trenului, lîngă gară. Aici am aşteptat trenul, m—am suit şi m—am întors teafăr acasă.
—Aveai bani de tren ?
—Bani ? rîse Andrei, de parcă l—ar fi întrebat dacă avea la el cuţite speciale de scalpat. De unde bani? Se poate călători şi fără bani.
—Cum ?
—Te sui in tren şi gata.
—Şi dacă te prinde ?
—Atunci nu m—a prins.
—Dar altă dată ?
—Cum „altă dată" ? Ce, crezi că sînt şarlatan ? Să merg mereu cu trenul fără să plătesc ? Atunci a fost aşa, o întîmplare.
—Ce întîmplare frumoasă ! Mai spune—mi una tot aşa.
—Nu mai ştiu. Spune—mi tu ! Olguţa nu se lăsă rugată de două ori :
—Eram odată cu mama şi cu tata pe stradă. Eu am vroit o îngheţată, dar tata n—a vrut să—mi cumpere.
—Ei, şi mai departe ?
—Atâta ! Mi—a părut foarte rău că n—am mîncat îngheţată, îmi place foarte mult.
—Nu ştii ce—i bun. Nimic nu—s mai gustoşi decît cartofii copţi cu sare şi, bineînţeles, seminţele de bostan bine prăjite.
—Eu nu mănînc seminţe, că—mi stric dinţii.
—Prostii ! Ce fel de om eşti tu ? De cîini ţi—e frică, plîngi, seminţe nu mănînci... Eu ştiu o fată, Ileana, care se bate cu trei băieţi deodată şi nu—i e frică nici de şerpi. Prinde şerpi de apă şi—i încolăceşte după gît. Zice că—s mărgele. Pe cînd tu...

Olguţa îşi muşcă buzele. Apoi începu să—şi despletească o coadă, parînd a fi tare absorbită de această treabă. Tîrziu întrebă, căutînd tonul cel mai indiferent:
—Şi—i frumoasă... Ileana ?
—Nu ştiu, că n—am întrebat—o.
—Dar ai văzut—o !
—Eu nu mă pricep. Are gura, are ochi, are nas. Nu—i lipseşte nimic. E aşa ca tine, numai că—i altfel.

Nu trecu mult şi sosi acasă şi Ştefan Ghindă. Îl bătu pe Andrei pe umăr şi—l privi răsucindu—l :
—E cam slab, zise, clătinînd din cap. îi pipăi braţele şi pulpele. Mda, eşti slab... cam slab... Şi către nevastă—sa : Hm ? Ce zici ?

În locul Minodorei Ghindă răspunse Olguţa :
—Dar e grozav de curajos, tată ! Zău. Se aşezară la masă.
—De azi o să fim patru la masă, se bucură Olguţa.
—Unde mănîncă trei, mai e loc şi pentru al patrulea, zise Minodora Ghindă, agitînd polonicul.

Iar Ştefan Ghindă, suflînd în supă, adăugă :
—Aşa—i ! şi înghiţind o găluşcă, cu gura plină : Chiar îmi pare bine că l—am adus pe băiat. E cam pirpiriu, dar merge. îi ziceam azi şi lui Taşcu : „Ajutăm şi noi un orfan". Da' Taşcu : „Ce—ţi trebuie, nene Ştefan ? Azi nu e timpurile..." Da' eu : „Dacă ei nu mai ştie ce—i omenia, barem noi, zic, care am fost cineva, zic, să nu uităm". Şi rîse, împroşcînd pe masă stropi de supă.
—De ce nu mănînci, Andrei ? îl observă Olguţa. Supa e bună, fierbinte.
—Ce înseamnă asta ? îl descoperi şi Minodora Ghindă. Te poftesc să nu faci mofturi !

Andrei nu răspunse. Se uita în farfurie, lăsîndu—şi bărbia umezită de aburul cald. începu să mănînce fără poftă.

*

* *

„Foaie verde măghira—an, m—a făcut mama oltea—an..."

—Cine cînta, Olguţo ? Fata croşeta.
—Eh ! rosti cu dispreţ. Cine să cînte ? Gaie. Şi se strîmbă : Un golan.
Cîntecul se auzea din ce în ce mai desluşit:

„Cin' se ia cu mine bine îi dau haaina după mine..."

—Cîntă cineva pe undeva, pe aproape, Olguţo !
—Da. E vecin cu noi. Stă seara pe banca de lîngă gard şi cîntă. Cîteodată îl mai alungă tata.
—De ce—l alungă ?
—Cum de ce ? Ce întrebări curioase mai pui şi tu ! Îl alungă pentru că... cîntă. De asta. Ce—i atît de greu de înţeles ?

„Cin' se ia cu mineră—ău
să—l păzească Dumneze—eu,
că sînt şarpe de dudău,
d—ăla care muşcă rău, măi Leanooo..."

Nu se putea spune că cel pe care Olguţa îl numise Gaie avea voce. De bună seamă, nu—l primiseră nici în corul şcolii. Dar Gaie cînta cu mult suflet, suia şi cobora cuvintele cîntecului, de parcă pe unele le azvîrlea spre stele, iar pe altele le îngropa în pămînt. Cînd sfîrşi, o luă din nou de la început:

„Foaie verde măghira—a—n, m—a făcuuut..."

—Alt cîntec nu mai ştie ?
—Mai ştie. Cîntă şi „Marinică" şi altele. Dar ăsta îi place cel mai mult.
—Cîntă frumos. Cîţi ani are ? Olguţa ridică din umeri. Zise cu silă :
—Nu l—am întrebat. Tata nu—mi dă voie să vorbesc cu el.
Gaie cînta înainte, tare şi cu foc. Se vede că Lae, dulăul, se obişnuise cu el. Nici nu—l lua în seamă, darmite să scoată vreun mîrîit.
Andrei îl ascultase atent, rezemat cu coatele pe pervazul ferestrei, sprijinindu—şi tîmplele în palme.

„Foaie verde de alu—un la necaz ţi—s frate bu—un..."

Aşa, cu foc, cînta şi Milucă. Dar alte cântece. Alte cîntece sînt pe la Iaşi. Făceau felinare din bostani, puneau în ele un deget de luminare şi suiau pe înnoptat dealul Galaţii. Sus, în capul dealului, le ieşea în cale un măr. Bătut de vînturi şi de praf, făcea nişte mere mici cît vişinile cele mari. Şi acre, acre ca vişinile cele acre. Îşi umpleau buzunarele cu mere. Muşcau, se strîmbau, înghiţeau şi iar se strîmbau. Iar Milucă învîrtea felinarul, împrăştiind prin întuneric picături vesele de lumină şi cînta :

„Măr de la Moldova, merişor, parcă—i dulce, parcă—i acrişor..."

—La ce te gândeşti, Andrei ? îl împunse uşor cu andreaua Olguţa.
—Îl ascultam pe Gaie.
—Nu—l mai asculta ! Nu ţi—am spus că—i un golan ?
Dacă ar fi fost întrebat, nici Andrei n—ar fi putut răspunde de ce îl cuprinsese deodată dorinţa de a—l cunoaşte pe Gaie. Ardea de nerăbdare să afle cine era cel care cînta cu atîta patimă. Un golan ? Cum adică „golan" ?

„Cu căciulă de—astrahan

şi cămaşă de tulpan, măi Leanooo..."

—Olguţo, eu mă duc !
—Unde ? Fata îl privi dojenitor pe sub sprîncene. Unde te duci ?
—Mă duc să... da ! Mă duc să cumpăr un timbru. Vreau să scriu mătuşii Aglaia.
—Ai înnebunit ? Acuma ? Noaptea ?
—Găsesc eu şi noaptea. Mă descurc.

Ieşi din cameră, fără să mai aştepte răspunsul Olguţei. Trecu pe lîngă Lae şi—l mîngîie pe bot.
—Măi Lae, măi, dormi că—i tîrziu...

Cîinele schelălăi uşor, ca un scîncet, şi—i linse mîna. Andrei se apropie fără zgomot de gardul din fundul curţii, un gard înalt, cu sîrmă ghimpată deasupra. îi părea rău acum că nu venise şi Olguţa cu el. Nu de altceva, dar tare ar fi vrut s—o audă spunînd : „Nu te apropia de gard. O să te înţepi !" Iar el tare ar fi vrut să—i răspundă : „Se vede bine că nu te pricepi la garduri !" Puse piciorul pe o stinghie, se aburcă şi, fără să atingă sîrma, sări dincolo, la cîţiva paşi de Gaie, care încremeni cu cîntecul la un „măi Leano". Speriat, se ridică în picioare. Era înalt şi ciolănos, dar nu părea să aibă mai mult de treisprezece—paisprezece ani. Îşi încleşta pumnii şi strigă :
—Care eşti ?

Andrei tăcu, rămînînd nemişcat, în acelaşi loc unde sărise.
—Care eşti, că nu mai scapi din mîinile mele. Te jupoi ! răcni Gaie.

Nici acum Andrei nu răspunse.
—Mă, de ce taci ? Te jupoi. Te tăbăcesc.
—Sînt Andrei.
—Care Andrei ?
—Un vecin.
—Vecinul cui ? Eu n—am vecini. Andrei îndrăzni :
— Te—am auzit cîntînd şi—am venit să te văd.
—Dar ce—i aici, circ ?
—Ştiu că te cheamă Gaie.
—Ei, nu mai spune ?! rîse Gaie. Poate să mă cheme ţi Petru Rareş. Ce—ţi pasă ţie ? Crezi că eşti deştept, că—ţi ridică statuie pe cal dacă ştii cum mă cheamă ? Cine nu ştie cum mă cheamă ? Toată lumea ştie şi se teme de mine. Vrei să—ţi trag un pumn în nas ?
—Nu, se retrase Andrei. De ce să—mi tragi ?
—Aşa, ca să mă cunoşti. Şi ca să mă iubeşti.
—Pentru asta putem să ne dăm mina.

Andrei făcu un pas înainte, întinzîndu—i mîna. Gaie îl privi cu uimire pe sub genele—i lungi şi răsucite. Nu ştia ce să facă : să i—o întindă şi el, sau să—i pună cu piciorul o piedică şi să—l împingă înapoi cu un ghiont ?

Andrei stătea cu mîna întinsă, nemişcat, surîzînd. De după o casă apăru luna. Frunzele plopului din curtea lui Ştefan Ghindă sclipiră ca un joc de oglinzi. Cei doi puteau să se vadă acum în voie. Capul lui Gaie era acoperit de un păr negru ciufulit şi cam prea lung deasupra tîmplelor, aproape acoperindu—i urechile. Ochii nu—i puteau fi uşor deosebiţi. De fapt nici cei care i—ar fi privit ziua n—ar fi putut spune că sînt verzi ori albaştri, sau dacă nu cumva şi verzi şi albaştri, ba pe deasupra şi niţeluş cenuşii. Purta o cămaşă a cărei culoare de asemenea nu putea fi lesne ghicită, peste care trecea o singură bretea menită să—i ţină pantalonii largi şi boţiţi, cu crăcii ca două burdufuri de armonică.

În sfîrşit, Gaie se hotărî. Îi întinse mîna. Andrei zîmbi şi, apucîndu—i—o, începu s—o strîngă puternic, aşa cum învăţase de la Miiucă.
—Ce faci, mă ? se strîmbă Gaie.
—Nimic. Aşa îmi arăt eu prietenia.

Şi nu—i dădu drumul din strînsoare decît după ce Gaie urla :
—Mă, gata ! Frecîndu—şi de pantaloni degetele aproape amorţite, îl privi pe Andrei cu oarecare admiraţie : Eşti puternic ! Te credeam o stîrpitură. Ce doreşti ? Informaţii numai pînă la ora opt. La opt se închide ghişeul.
—Mi—a plăcut cum cînti. Am venit să te cunosc.

—Ştii şi tu să cînţi ? Vezi că mai e un loc de portar a Operă.
—Nu ştiu.
—Şi ce învîrteşti ?
—Am terminat a cincea.
—Şi eu. Dar mai întîi am rămas... cum să—ţi spun... ah, da !... ca să nu mă ruşinez... am rămas puţin repetent. Sînt mai mare ca tine.
—Acum se cheamă că intrăm amîndoi într—a şasea.
—Cam aşa. Numai că eu — de ce să mint ? — aş cam lega şcoala de gard.
—De ce ?
—De ce ? Ce—i atît de greu de priceput ? Pentru că mă plictiseşte. De asta. Istoriei i—aş da foc, geografiei i—aş săpa o groapă, uite, chiar aici... Şi Gaie bătu cu piciorul în pămînt şi scuipă, ca să însemne mai vizibil locul unde avea de gînd să sape mormîntul geografiei.
—Ei, nu se putu stăpîni Ardrei. Geografia e atît de frumoasă...
—Eu i—aş scoate ochii.
—Geografia are ochi ? Gaie îl măsură compătimitor :
—Eşti un prost ! Habar n—ai ce—i aia o figură de stil. Ai fi meritat să rămîi tu repetent. Şi, plictisit, începu să cînte :

„Cin' se ia cu mine ră—ău
să—l păzească Dumneze—eu..."

—Şi tatăl tău ce zice ? îl întrerupse Andrei.
—Tata ? Gaie avea aerul că aude pentru prima oară acest cuvînt. Tata bea. Şi cînd bea, se îmbată. Şi cînd se îmbată, nu mai zice nimic, că nu poate.
—Dar mama ta ? Ce zice ?
—Mama munceşte. N—are vreme de mine. De mine se ocupă numai guvernanta. Mă învaţă trei limbi : engleza, franceza şi pianul. îmi dă să mănînc, mă îmbracă şi dacă vede că mi—a căzut un nasture, leşină.
Şi iar începu :

„Că sînt şarpe de dudău,
d—ăla care muşcă rău, măi Leanooo..."

Se opri şi oftă :
—Ah, ce necaz mi—e că n—am voce ! Adică am, dar de vreun an îmi e în schimbare. Altfel aş sta toată ziua şi aş cînta. Aş cînta de aş înnebuni mahalaua.
—Eşti pionier ? se interesă Andrei.
—Nu. M—au dat afară. Apoi deodată : Hai, du—te acasă, că mă duc şi eu. Trebuie să vină tata şi dacă vine beat, cum servitorii s—au culcat, eu trebuie să—i scot ghetele. Şterge—o !

*
* *

Noaptea trecu repede şi nu se petrecu nimic deosebit în casa cu numărul **6** de pe strada Cuţitaru. Fluierul scurt al acceleratului de Constanţa, care intră în gară aproape de miezul nopţii, nu—l mai auzi nici unul dintre locatari.

Ştefan Ghindă începu să sforăie din clipa în care puse capul pe pernă. Obişnuită cu sforăiturile, nevastă—sa adormi imediat. în camera de alături, Olguţa îşi trase pătura peste cap şi, închizînd ochii, se gîndi ce bine—ar fi dacă ar visa ceva frumos. Ceva care să se petreacă într—o grădină, unde să cînte muzica, să se danseze vals, şi zeci de cofetari, purtînd tăvi mari de argint, să servească pe toată lumea, şi în mod special pe fete cu porţii duble de îngheţată cu frişca, în grădină să fie toate colegele ei (chiar şi răutăcioasa de Sanda), să fie şi Andrei, numai fetei aceleia de la Iaşi, Ileana, să nu—i dea portarul voie să intre.

Olguţa adormi liniştită şi nu visă nimic.

Mai greu îl fură somnul pe Andrei. Se întinse pe pat, simţind un fel de nelinişte. încercă să—şi

amintească subiectul unei cărţi de aventuri. Nu reuşi. „De ce să mă supăr cînd îmi spun orfan ? Dacă sînt orfan, nu trebuie să mă supăr. M—au chemat ca să mă ajute." încercă apoi să—şi amintească melodia lui Gaie. „Mîine, poimîine începe şcoala", se gîndi. îşi trase pătura peste cap. începu să numere ca să adoarmă mai repede. Numără pînă aproape de o sută şi pierdu şirul. „Ce—ar fi să mă împrietenesc cu Gaie ? Să învăţăm împreună, să stăm în aceeaşi bancă..." îi era prea cald sub pătură şi iar se dezveli. „Ce fel de om o fi unchiul Ştefan ? Unchiul Ştefan trebuie să fie un om bun, de vreme ce m—a chemat ca să mă ajute."

Se sculă şi bău apă. Apoi, pe nesimţite, adormi şi visă o groapă mare şi adîncă, plină cu jar. Alături, un munte de cartofi şi un dîmb de sare. El, Truţă, Milucă şi Ileana sărau cartofii şi—i coceau în jar. îi mîncau apoi fără să—i cureţe de coajă şi cîntau veseli, cu gura pînă la urechi :

„O, cartofule de aur—aur—aur, noi pe tine te iubim—bim—bim."'

Pe urmă, nu se ştie cum, veni şi Gaie : „Tu aici ?" îl întrebă Andrei.

„Eu ! Să nu te miri, că te jupoi. Eu sînt oriunde şi peste tot. Vorba cântecului: «Azi aici, mîine—n Abrud, poimîine la Polul Sud !»"

Miliţianul cu care se întâlnise Andrei în gară păzea muntele de cartofi şi zicea cu vocea profesorului de geografie :

„Acest munte de cartofi face parte din lanţul Carpaţilor meridionali şi e înalt de *7777* metri. Repetă, elev Gaie !"

Dar Gaie scuipă şi zise :

„Tata bea şi nu—mi dă voie să repet. Dacă vreţi, pot să vă trag un pumn în nas".

„Nu—ţi dau voie, vorbi miliţianul, care nu mai avea glasul profesorului de geografie. Nasurile au şi ele un rost pe lumea asta. S—a înţeles ?"

„Da, răspunse Andrei. Să ştii însă că m—am spălat pe urechi în cascada Niagara. Olguţa nu mi—a dat voie şi mi—a strigat că o să răcesc, dar eu n—am ascultat—o. «Se vede bine că nu te pricepi la cascade !» i—am spus."

Şi fără să ştie de ce, Andrei roşi, dar, ca să nu se observe, înghiţi vreo zece mii de cartofi. îl văzu însă unchiul Ştefan şi ţipă la el :

„Copiii orfani n—au drept să mănânce cartofi ! Lor li se dă numai supă cu găluşte". Iar Gaie adăugă :

„Declar şedinţa închisă. Duceţi—vă acasă, că şi eu mă duc. Dacă vine tata beat, sfîntul Andrei îi scoate ghetele".

„Foarte bine, foarte bine, se bucură Ştefan Ghindă, unde mănâncă trei sfinţi mai mănâncă şi al patrulea. Ajutăm şi noi un sfînt orfan !"

Dar, deodată, se auzi un tunet, muntele de cartofi intră în pământ şi în locul lui apăru Minodora Ghindă.

„Sînteţi emoţionaţi ? Vă arăt eu să fiţi emoţionaţi ! Toată lumea încolonarea ! Un—doi ! Un—doi !"

Îl treziră lătrăturile lui Lae.

Prin fereastra mică a bucătăriei — în bucătărie i se aşternuse patul — pătrundea lumina dimineţii, lăsînd pete de rugină pe oalele, ibricele şi cratiţele agăţate de perete. în plită, focul ardea liniştit, făcînd apa din ceainic să bolborosească şi apoi să fluiere singură că n—a înţeles ce spune.

Ştefan Ghindă plecase la prăvălie. Nevastă—sa, ca de oblicei, la piaţă. Olguţa mătura prin camera părinţilor şi îngîna un cîntec.

—Eşti gospodină ! o admiră Andrei cîteva minute mai tîrziu.

—Pe naiba ! Nu—mi place de loc. Dar crezi că mama se uită la ce—mi place mie ? Zice că trebuie să învăţ. Mîine, poimîine mă mărită.

—Mai ai pînă atunci.

—Aşa zic şi eu, dar mama tot mă pune la treabă. Apoi, pentru că Olguţa se duse la o prietenă, ieşi şi Andrei din casă.

Ajuns în stradă, se întrebă încotro s—o apuce. Spre stînga ? Spre dreapta ? Totuna. Şi într—o parte, şi în alta, tot Bucureştiul era. O luă spre dreapta.

Mergea încet, fără să se gîndească la nimic şi fără ca nimic să—i atragă atenţia. Nu se simţea nici bine, nici prost; se zgîi la înfăţişarea caselor, a curţilor, a grădinilor şi în jumătate de ceas trase

concluzia că „nu—i cine ştie ce de capul Bucureştiului ăsta !"

În colţul străzii îl întîlni pe Gaie.

CAPITOLUL V

De fapt avea un nume frumos. Îl chema Grigore Dragu. De ce i se spunea Gaie ? Să fi fost un nume de alint ? Greu de crezut. Taică—su, Anton Dragu, pe vremea cînd Gaie abia se ridica în şezut, îşi părăsi nevasta şi plecă de acasă. Unde ? Nici el nu mai ţinea minte. Puţine lucruri deprinsese într—o viaţă de patruzeci de ani. Puţine. Şi, dintre cele puţine, două învăţase cum trebuie : să taie şi să chituiască geamuri şi să bea. De bună seamă că, plecând, bătu acele drumuri pe marginea cărora ferestrele aveau mai multe geamuri sparte şi la răspîntiile cărora se aflau cîrciumi cu vin mai bun şi mai ieftin.

Se înapoie acasă după trei ani, într—o seară de iarnă, şi o dată cu el intră în odaie, mugind, o rafală de viscol care îi făcu, pe nevastă şi pe băiat, să se retragă într—un colţ. El îi privi tăcut o vreme, apoi se aşeză pe un scaun, ca şi cum nimic nu s—ar fi întâmplat.

Nevasta nu—l întrebă nimic. Doar Gaie cel de şapte ani, zbîrlit şi murdar, îl trase de pulpana paltonului peticit, se uită lung la el şi—i zise :

—Tu cine eşti ?

—Sînt tatăl tău, zise Anton Dragu.

Gaie socoti răspunsul drept o minciună atât de gogonată, încît toate născocirile sale, una peste alta — inclusiv cea mai proaspătă cu motanul vecinilor (vecinii n—aveau motan) care se furişase („Zău, mamă, l—am văzut chiar eu !") şi golise borcanul cu magiun (Gaie avea şi acum o pată pe bărbie) — nu puteau sta alături, fiind prea cusute cu aţă albă. De aceea rîse şi ceru ajutorul maică—si :

—Tata ? Care tata ? Tata a murit, nu mi—ai spus tu ?

—A murit, băiete, culcă—te, a murit!

—De ce minţi ? se răsti Gaie la necunoscutul din faţa sa. Nu eşti tata. De ce minţi ? Tata a murit.

—Şi Hristos a murit şi tot a înviat a treia zi, rosti Anton Dragu.

—A treia zi, oftă nevastă—sa, a treia zi, dar nu după trei ani.

Maică—sa, Ioana, nu avusese vreme să—l alinte pe Gaie. Lucra cu ziua pe la casele altora. Fără Gaie s—ar fi descurcat astfel. Altă viaţă poate ar fi avut. Alt drum poate ar fi ales. Şi poate drumul acela ar fi fost mai neted. Dar niciodată nu—şi ducea gîndul pînă la capăt. Nu, fără copil viaţa ei n—ar fi avut rost. Lucrînd cu ziua, pleca dimineaţa şi se înapoia seara. Dacă era întrebată cine îi creşte copilul, răspundea: ”Cine să—l crească ? Creşte singur".

„Singur" era un fel de a vorbi. Pe Gaie îl creştea strada. De cum începuse să se ţină pe picioruşele subţiri, o vreme cam strîmbe, ieşise în stradă. Numele de Gaie şi—l dăduse el însuşi la vîrsta cînd a pronunţa *Grigore* era o treabă prea prea şi prea complicată.

—Cum te cheamă, Statu—Palmă ?

—Gaie.

—Şi al cui eşti ?

—Al mamei.

—Dar mama cine—i ?

—Mama e... mama.

Şi dacă era iarnă, şi Gaie desculţ :

—Ai să îngheţi, puştiule.

—Nu.

—N—ai ghete ?

—De ce ?

—Cum de ce ? Ca să nu umbli desculţ prin zăpadă. Să nu te îmbolnăveşti.

Gaie rîdea fericit :

—Acum e bine. Nu—s sticle şi nu mă tai.

Poarta gardului dinspre stradă se deschidea în faţa lui Gaie ca o mare poartă a libertăţii. în casă totul era strimt, mic, urît, întunecos. În casă nu se întîmpla niciodată nimic. Strada era plină de întîmplări. În anii aceia, cerul de deasupra străzii era din cale—afară de darnic. Întîi începeau să urle sirenele şi să ţipe fluierele locomotivelor din gară. Apoi să fluiere poliţistul din colţ şi să ţipe gospodinele : „La adăpost !" Pe urmă bubuiau înfundat tunurile şi, ca să nu pară prea monoton, clămpăneau mitralierele,

iar din cerul de deasupra străzii cădea cîte o bombă, răscolind pămîntul unei grădini, dărîmînd o casă şi aruncînd în mijlocul străzii (ca zece portărei la un loc) un picior de scaun, o pernă, un şervet pe care erau brodate cuvintele : „în casă e pace cînd femeia tace !", o ramă de tablou, ba, odată, chiar o pereche de ghete pentru Gaie.

—Mamă, o întîmpină vesel Gaie pe maică—sa, cînd, încetînd alarma, Ioana Dragu alergase într—un suflet acasă să vadă dacă nu se întîmplase ceva cu băiatul. Mamă, uite ce bun a fost bombardamentul ! Mi—a dat ghete, mamă ! Poate mai bombardează şi mîine şi cade bomba pe casa lui nea Stoica. Ei au de toate, mamă. Au şi patefon. Dacă îl aruncă bomba în stradă, îl iau. Tot ce e în stradă e voie de luat.

În capătul dinspre barieră al străzii se întindea, larg, murdar, plin de farmec şi de bălării, maidanul Cuţitarului. Aici, încă multă vreme după sfîrşitul războiului, şanţurile adăposturilor, cu labirintul lor întortocheat, deveniseră pentru jocurile copiilor o ţară miraculoasă. Aici se bătea Gaie cu băieţii pentru un ciot de morcov, aici găseau cutii de conserve ruginite pe care şi le legau cu sfoară deasupra capului, devenind generali şi amirali, şi oricît ar fi fost cutia de veche şi de zdrenţuită, nimeni n—ar fi primit nici în ruptul capului un grad mai mic decît acela de căpitan.

Dar „generalul" Gaie, mereu murdar, mereu flămînd, era privit pe strada Cuţitaru ca cel din urmă răcan. Pentru unii nu avea nici nume.

—Mucosule, fugi şi—mi cumpără ţigări ! Ai venit ?

—Ce stai ? Aleargă şi vezi dacă—i coadă ia don' Sandu, măcelaru'...

Şi ou toate ca Gaie nu furase nici un capăt de aţă, mai toţi erau convinşi că n—ar fi stricat ca cei şase ani ai lui să—i fi petrecut (dacă aceasta se putea numi *petrecere)* în puşcărie.

Vecinele o opreau deseori pe Ioana Dragu :

—Madam Dragu, noi îţi vrem binele. Dă—l undeva, fă ceva cu el ! O să ne prade într—o zi. O să ne strîngă de gît.

—Dar ce—a făcut ? Ce—a făcut ? i se umezeau ochii Ioanei Dragu, în aşteptarea cine ştie căror grozăvii.

—Ei, ce—a făcut... Noi să—ţi spunem ? Nu—i eşti mamă, nu vezi ? Bate—l, omoară—l, nu—l lăsa de capul lui, madam Dragu ! Să nu zici că nu ţi—am spus.

N—avea putere să—l bată. Plîngea stins, cu faţa înfundată n pernă, simţind în tăcerea lui Gaie, ascuns într—un ungher al odăii, că băiatul nu—i vinovat, că toţi dau în el pentru că n—are cine să—i oprească, pentru că n—are cine să—l apere. În clipele acelea, Gaie simţea o furnicare plăcută, ca un gîn—dăcel care îi trecea pe sub piele şi care îi cerea să fie bun şi să plîngă şi el, să plîngă tare şi cu *lacrimi adevărate.* Dar tot atunci dorea să fie puternic şi rău, să doboare cu un pumn un gard şi cu o lovitură de picior un zid.

—Mamă, cînd o să cresc eu mare ?

—Mai e pînă atunci.

—Ba nu mai e mult, nu—i aşa ? Spune, mamă, nu—i aşa ?

—Da.

—Atunci o să—mi cumpăr o sabie. O sabie ascuţită ca briciul lui nea Ionel. O să stau lîngă tine şi dacă cineva o îndrăzni să te mai supere şi să te facă să plîngi, eu harşt ! cu sabia. Da, mamă ?

—Da.

Dar a doua zi totul începea de la capăt. Din senin, jucîndu—se în stradă, Gaie se trezea că primea una după ceafă.

—De ce, nene ? De ce mă baţi ?

—Ca să te înveţi minte !

Nu plângea. Acelaşi care îl pălmuise îl trimitea altă dată după apă. Se ducea, umplea căldarea, nu însă înainte de a scuipa în ea.

Şi după cîteva zile :

—Nene, a fost bună apa ? Dacă ţi—a plăcut, îţi mai aduc o căldare.

Aşa nu—l mai dureau palmele primite. Nici prima zi de şcoală n—o uită Gaie.

Îi făcuse maică—sa pantaloni noi, îi spălase, iar nea Ionel, frizerul, îl tunsese cu numărul unu. („Aşa se cade, îi spusese nea Ionel. Cu numărul unu în clasa întîi, cu doi într—a doua şi aşa mai departe, pînă la o mie. Că pe urmă, şi fără ajutorul meu faci singur chelie...") Avea ghiozdan şi păşea ţanţoş spre şcoală. Dar, trecînd prin faţa casei de la numărul **6**, Ştefan Ghindă, probabil fără voie, sau văzîndu—l

pe Gaie, nu socoti că trebuie să—l ocolească şi aruncă pe el o căldare cu zoi. Gaie nu zise nimic, se curăţă cît putu. Ajuns la şcoală, nu scăpă însă de batjocura băieţilor :

—Să te aşezi în fundul clasei.

—Să nu stai cu mine în bancă.

—Miroşi urît.

Din prima oră, învăţătoarea îi pofti să ridice mîna pe toţi cei care ştiu o poveste. Toţi ridicară mîna. Gaie nu.

—Tu nu ştii nici una ? îl observă.

—Ba ştiu, dar nu vreau să ridic mîna o dată cu ei.

—De ce ?

—Pentru că sînt proşti. Ei nu ştiu poveşti. Spun numai că ştiu.

Şi cînd cel care îi aruncase „miroşi urît" începu povestea cu Scufiţa Roşie, scena se petrecu cam aşa:

Băiatul *(rar) :* ...A fost odată o bunică. Ea avea...

Gaie *(sărind)* : Ea avea purici, învăţătoarea

(amuzată) : Linişte !

Băiatul *(de la început) :* ...A fost odată o bunică. Ea avea o nepoţică. Bunica stătea într—o...

Gaie *(tare)* : Într—o cratiţă şi fierbea,

Învăţătoarea *(neliniştită)* : Dragu Grigore, fii cuminte !

Băiatul *(reluînd)* : ...Bunica stătea în pădure şi...

Gaie *(sujlindu—i)* : ...Şi mînca mure !

Băiatul *(papagaliceşte) :* Bunica stătea în pădure şi mînca

Gaie *(fericit)* : Ha, ha, ce mai poveste ! Nu ştie şi mai ridică mîna.

Băiatul începu să plîngă. Gaie îi şuieră :

—Altă dată să spui că miros frumos. Dar povestea nu se sfîrşi aici.

Minodora Ghindă îl strigă odată, mai tîrziu, să—i taie

—Hai, vino şi taie—o ! Şi mai în glumă, mai în serios: Toţi spun că tu cu cuţitul în mină o să mori.

Gaie intră în curte şi, cu ochii închişi, tăie găina. O tăie toată, felii—felii, ca pe un pepene. Minodora Ghindă fu gata să leşine. Gaie zise :

—Aşa am crezut că vă trebuie.

Întoarcerea lui Anton Dragu nu prilejui cine ştie ce moment demn de atenţie în viaţa lui Gaie. Vorbăreţ la cîrciumă, Anton Dragu era tăcut acasă, părînd că nu—l interesează nimic, că dacă ar fi putut să nu se întoarcă nu s—ar fi întors, frămîntat parcă de un singur gînd : acela de—a mai face rost de cîţiva gologani pentru cîrciumă.

În clasa a cincea, Gaie rămase repetent. Desigur, nu pentru că nu—l ajutase mintea la carte. Repetenţia lui Gaie avea şi ea o poveste.

Era pe la mijlocul lui noiembrie. Şcolarul Dragu Grigore din clasa a cincea B îşi bătea capul ou o compunere despre „o zi de toamnă". Scrise fraza :

„Afară e frig şi bate vîntul. În casă e cald şi bine şi cea mai mare plăcere a mea este să stau în casă şi să învăţ cu mult spor."

Puse punct şi, bineînţeles, o zbughi afară să se joace. Nu se putea să nu—i găsească pe băieţi pe maidanul Cuţitarului. Alergă într—acolo, dar în locul unor băieţi cunoscuţi, Gaie descoperi o lume nouă. O lume care îl cuceri din prima clipă. Care îi dădu simţămîntul că o căutase de mult şi că, în sfîrşit, o găsise, aşa cum uneori, fără să te aştepţi, te întîlneşti ou un om drag şi ai credinţa că din pricină că ai dorit mult această întîlnire, dorinţa ţi s—a împlinit.

Pe maidan se înălţa cortul peticit al „Circului Manzziny".

Afişele colorate ale circului sufocaseră gardurile şi zidurile mahalalei, strivind sub ele avizele cu litere de—o şchioapă : „Afişajul interzis. Vinovaţii vor fi pedepsiţi cu..."

CIRCUS MANNZINY CARE A DELECTAT PUBLICUL CELOR 5 CONTINENTE CU DRESURA DE ÎNALTA CLASA CU BARIŞTI, ECHILIBRIŞTI, SĂLTĂTORI ŞI MARINARI LA CATARGUL MORŢII ALĂTURI DE CELEBRUL COMIC PANTALINY ÎNTR—UN NUMĂR LA CARE SE VA RÎDE CU LACRIMI. VESELIE, ÎNDEMÎNARE, GROAZA, TOTUL ÎNTR—UN SINGUR SPECTACOL! CONCERTEAZĂ DESFĂTÎND PUBLICUL DE ORICE VÎRSTĂ ORCHESTRA NICKY CUREA. LA

TOBA : NICKY CUREA, ASUL TOBEI. ÎN PAUZA VIZITAŢI CU ÎNCREDERE BUFETUL ŞI MENAJERIA. SPECIALITĂŢI, CĂMILE, BERE RECE, URŞI, ETC, ETC. COPIII NU SE BUCURA DE REDUCERE.

Gaie se repezi punînd umărul la căratul unor stîlpi, apoi, după ce primi o lovitură de copită din partea lui Peppy, calul—dansator, se pomeni înăuntru! cortului, bătătorind rumeguşul cu miros acru al arenei. Toţi îi dădeau de făcut cîte ceva, toţi îl înjurau în felurite limbi ale pămîntului şi mai vîrtos pe româneşte, dar nimeni nu avusese curiozitatea să—l întrebe de unde vine, ce caută acolo, cum îl cheamă.

Seara, înfrigurat, privise din picioare, cu bărbia sprijinită de bara galeriei, primul spectacol. Abia cînd spectacolul se sfîrşi, îşi aduse aminte de casă, de şcoală, de compunerea neterminată, dar, cînd vru să plece, un omuleţ burtos şi chel îl prinse de umăr :

—Încotro ?

—Acasă.

—Care casă ? Casa de bilete ? S—a închis ! Şi—i puse o mătură în mîna : Hai, într—un ceas să nu rămînă o coajă de sămînţă sub bănci. Ia te uită la el ! Intră la spectacol pe gratis şi pe urmă vrea s—o şteargă englezeşte. Hai, pune mîna pe mătură şi cînd oboseşti cheamă—mă să te ajut. Suni de trei ori, vine valetul şi—l trimiţi după mine. Dacă nu vin, înseamnă că—mi fac baia sau sînt invitat la masă, la şahul Persiei. S—a înţeles ? Plecă, dar după cîţiva paşi se întoarse : Vezi, dacă găseşti sub bănci ceva lucruri pierdute... ceasuri de aur, avioane cu reacţie, nuci de cocos niu trebuie să le predai direcţiei circului.

Lui Gaie îi plăcu grozav omuleţul burtos şi chel, şi poate pentru prima oară îndeplini cu plăcere treaba care i se dăduse. în mai puţin de un ceas preda mătura. Omuleţul gras şi burtos, în care Gaie recunoscu acum pe „CELEBRUL COMIC PANTALINY", la numărul căruia fuseseră puţine aplauze şi mai puţine zîmbete, îşi luă un aer grav, se înălţă pe vîrfurile ghetelor roşii cu botul ascuţit, îşi împinse burta în afară şi cu vocea îngroşată îi zise :

—Mă bucur din tot sufletul meu nobil. îi întinse o mînă mită şi umedă : îţi strîng mîna în numele Academiei din *Tombuctu* şi al Asociaţiei mulatrilor orfani. Apoi, cu un gest larg, scoase din buzunar o hîrtie de cinci lei şi i—o întinse lui Gaie : Opreşte—ţi cît îţi trebuie pentru o călătorie la cataractele Nilului şi dă—mi restul.

—N—am nici un ban...

Gaie înţelese că e vorba de o glumă, dar reţinuse numai ultimul cuvînt.

—N—ai ? Păcat!

Şi cu acelaşi gest băgă banii la loc în buzunar.

Gaie ajunse acasă după miezul nopţii. îndură cu bărbăţie cearta maică—si, vru chiar să promită că n—o să mai calce pe maidan „cît o fi şi o trăi", dar se răzgîndi şi a doua zi dimineaţă aruncă ghiozdanul după dulap şi alergă la circ. Nu—i trebuise mult — cîteva minute înainte de a adormi — ea să—şi hotărască drumul în viaţă : va lega şcoala de gard şi va intra la circ.

Rămăsese un mister pentru toţi cei care îl cunoşteau pe Manzziny faptul că atunci cînd Gaie intrase în vagonul său şi—i ceru să—l primească la circ („Fac orice ! Prind repede ! Sînt voinic"), directorul nu întinsese un deget uscat spre uşă, strigînd : „Afară ! Dar repede cît nu mă înfurii !"

—Te iau. O să văd la ce eşti bun. Am şi eu un băiat ca tine. A rămas tu nevastă—mea, în Turcia. Şi zbieră : Marş la grajd !

Aşa deveni Gaie ceea ce numea el „om de circ". Mătura grajdul, mătura circul după fiecare spectacol, mătura vagonul directorului.

—Mătura, îi spuse într—o zi Pantaliny (Vasile Pantalonaru, pe numele adevărat), e prima treaptă spre glorie. Cine n—a ţinut o mătură în mînă, n—a putut ţine nici sabia, nici Biblia, nici Globul pămîntesc.

Şi spunîndu—i acestea, Pantaliny se găsea într—unul din puţinele momente cînd vorbea serios şi cînd chiar se gîndea cu amărăciune că viaţa nu—i găsise şi lui un locuşor mai cald. în restul timpului, clovnul îşi juca mai bine şi cu mai mult talent rolul în viaţă decît în arenă. Folosea, fără să—şi caute cuvintele, un limbaj ciudat şi pitoresc, plin de o veselie inteligentă, ascuţită, promptă. Clovnul se apropiase mult de Gaie, şi—i devenise drag băiatul acesta zbîrlit, încăpăţînat şi săritor, dar cine îl cunoştea îşi dădea seama că dragostea nu se găsea cu greu în inima lui Pantaliny. Gaie, la rîndu—i, se apropie de clovn. Cum învăţătura făgăduită de Manzziny se lăsa mult aşteptată, Gaie încerca să fure

meseria lui Pantaliny. Fără să simtă cînd şi cum, îi prinse felul de^a vorbi, gesturile, ptnă şi mersul legănat ca o raţă. Gaie dormea şi mînca acasă, şi multă vreme Ioana Dragu nu ştiu pe unde umblă băiatul. Află abia după Anul nou, destul de tîrziu.

Totuşi, ca orice poveste, şi povestea cu circul trebuia să aibă un sfîrşit. Şi el veni simplu şi firesc : într—o dimineaţă, prin ianuarie, îndreptîndu—se spre circ, Gaie găsi maidanul gol. în timpul nopţii, Manzziny pusese să se strîngă cortul (graba i—o impusese scadenţa unor datorii) şi plecase în alt oraş.

Cîteva zile Gaie fu bolnav. Gîndul că circul plecase, că plecase fără el, îl urmărea şi în somn. Luminile circului îi ardeau pleoapele, îi chinuiau somnul. Nopţi de—a rîndul visa numere întregi din program. Se trezea obosit, îl dureau muşchii. Mînca în silă şi nu voia să iasă din casă. într—o seară, maică—sa îl găsi cocoţat pe masă, cu o nuia în mînă, aplecîndu—se în faţa a trei scaune goale, rînduite cu grijă şi vorbind singur :

—Cetăţeni, tovarăşi şi tovarăşe! Am plăcerea să vă prezint...

Observînd—o pe maică—sa, se ruşina, sări de pe masă şi fugi în curte. A doua zi se interesă dacă n—ar putea să fie primit la Circul de Stat. I se răspunse de la administraţie că „nu sînt locuri în schemă". Prin primăvară se îmbolnăvi de icter. Stătu mai multe săptămîni în spital, de unde ieşi slăbit, dar convins de către un medic să reînceapă şcoala.

—Eşti un băiat deştept ! Termină şcoala. E păcat. Sînt pe lume atîtea meserii...

—Dar mie îmi place la circ !

—Termină mai întîi şcoala ! Nici la circ nu au nevoie de neisprăviţi.

Medicul îi aducea cărţi. Citi pe nerăsuflate „Copiii căpitanului Grant", „Robinson Crusoe", „Tăunul". Gîndul întoarcerii la circ nu—l părăsi, dar se hotărî să reînceapă şcoala.

Numai că în toamnă, după două săptămîni de şcoală, repetînd a cincea, în prima adunare a organizaţiei de pionieri i se luă cravata primită cu doi ani în urmă. Ideea îi venise instructoarei :

—Eşti repetent, îi spuse ea lui Gaie. Ai călcat prima datorie a pionierului. N—ai învăţat. Nu meriţi să porţi la gît cravata roşie.

Gaie n—o lăsă să continue :

—Nu dau cravata. O să învăţ. De ce să dau cravata ?

—Pentru că ai rămas repetent. Şi cu asta încheiem discuţia, înapoiază cravata !

Peste cîteva luni, instructoarea plecă, nu se ştie unde. Alt instructor nu le mai veni tot restul anului. Gaie nu mai fu socotit pionier.

Termină clasa a cincea cu o medie bună. Muncise însă numai cu gîndul la vacanţă.

În vacanţă, elevul Dragu Grigore putea redeveni Gaie cel căruia nu—i păsa de nimeni şi de nimic. Gaie cel desculţ, murdar şi zbîrlit, Gaie cel căruia, dacă îi dădeai bună ziua, putea să—ţi răspundă după chef.

—Să trăieşti o mie şi unu de ani! Plictisit:

—Nu vă cunosc. Mi se pare că v—am întîlnit undeva, la o vînătoare de elefanţi, dar nu mă ajută memoria.

Supărat:

—Cînd vorbeşti cu mine să taci ! Preocupat:

—Mde !

Dar oricum s—ar fi simţit — vesel, supărat, plictisit, preocupat — niciodată n—ar fi răspuns şi el ca toţi ceilalţi:

—Bună ziua !

*

* *

Gaie trînti poarta şi ieşi în stradă. Era bine dispus, ceea ce nu însemna că, trecînd prin faţa casei lui Ştefan Ghindă şi zărind—o pe Olguţa la fereastră, să nu—i arunce, strîmbîndu—se :

—Urîto !

Oiguţa întoarse capul.

—O ! Domnişoara e supărată ? Ce nenorocire !

—Prostule ! nu se putu abţine Olguţa. Asta şi aştepta Gaie.

—Mi se pare că m—aţi făcut prost. Tăticu ştie că vorbiţi atît de urît ?

—Eşti un...

—Vai ! Nu continuaţi, nu vă obosiţi. O să vă cioară guriţa şi o să cheme tăticu pe nenea doctoru'.
—Pleacă de aici! Dacă mai stai, te ud cu apă !
—Cu apă ? Ce rău aţi ajuns ! Ehei, unde—s timpurile cînd avea tăticu cîrciumă !
Aruncîndu—i o privire dispreţuitoare, Olguţa se retrase de la fereastră. Gaie îi mai strigă :
—Dacă vă plictisiţi, sunaţi să vină valetul ! (Era vorba cea mai obişnuită a lui Pantaliny.)
Apoi plecă, mîndru ca un învingător, fericit ca un astronom care a descoperit o nouă stea.
În colţul străzii îl întâlni pe Andrei.

CAPITOLUL VI

Istoria înregistrează numeroase întîlniri celebre. Anul, luna, ziua, iar la unii cercetători mai scrupuloşi au fost notate cu sfinţenie ceasul şi clipa, cînd pentru prima oară s—au fulgerat din priviri două capete încoronate, ori şi—au încrucişat săbiile doi conducători de oşti.

Nu s—a notat însă nici ziua, nici ceasul, şi ou atît mai puţin clipa cînd eroii acestei povestiri, Andrei şi Gaie (pentru autor tot atît de însemnaţi cît au fost pentru cronicar Friedrich al Xl—lea Şchiopul şi Rudolf al X—lea Bărbosul), se reîntîlniră în capătul străzii Cuţitaru, într—o dimineaţă de la sfîrşitul lui august.

Andrei, aşa cum se ştie, ieşise să cunoască Bucureştiul. După un timp, învîrtindu—se pe aceeaşi stradă, ajunse la concluzia că nu prea avea ce vedea, că şi aici, ca şi în mahalaua de la Iaşi, erau străzi, case, pomi, oameni, numai că, în plus, la Iaşi mai trăia şi mătuşa Agiaia, de care i se făcuse dor.

Gaie avea în buzunar vreo cincisprezece lei, o adevărată avere pe care dorea s—o cheltuiască, cumpărîndu—şi ceva de mîncare.

Zărindu—se amîndoi cam în acelaşi timp, înaintară unul spre celălalt, dar, desigur, în paşii lor era mult prea puţin din solemnitatea şi din trufia unor conducători de oşti. Păşeau ca doi băieţi, pur şi simplu.

—Să trăieşti, bătrâne ! salută cel dintâi Gaie.

—Bună dimineaţa.

—Ei, cum ai dormit ? N—ai făcut pui în pat ? Andrei rîse :

—Măi Gaie, numai de glume te ţii ! Gaie înălţă nepăsător din umeri:

—Ce să fac ? Lucrurile serioase nu—s de mine. Nu—mi plac. Uite, tata e un om serios. Nu rîde nici dacă îl gîdili. Toată ziua ar sta şi or ofta. Şi pe urmă, ca să uite că a oftat, îşi umple burta cu rom. Atunci îţi vine să—l dai naibii de om serios.

—Tu eşti tare deştept, Gaie ! nu—şi putu reţine admiraţia Andrei.

Asta o ştia şi el, Gaie, prea bine, dar era cu totul altceva cînd i—o spuneau alţii. Ţinu să răsplătească laudele imediat, îşi sună buzunarul pantalonilor.

—Am nişte arginţi. Te poftesc la o masă împărătească. Mergi ?

—Mulţumesc, am mîncat.

—Şi ce dacă ai mîneat ? Două teze strică, două mîncări niciodată. Ascultă ce—ţi spun eu !

—Nu, mulţumesc, nu mi—e foame. Du—te singur. Eu te aştept.

—Fie şi aşa, bătrîne, dar să mă aştepţi. Vreau să—ţi arăt ceva.

—O să vezi. Ceva ce n—a văzut Parisul, Londra şi Ferentarii. Ce—i afară pe pînză, înăuntru e viu şi natural ! Intră şi te vei convinge ! „Spaima instructoarei". Aşteaptă—mă şi o să vezi !

Andrei rămase singur în mijlocul străzii. Nu îndrăznise să se mişte nici măcar cu un pas. Parcă i s—ar fi ordonat să stea santinelă. „Spaima instructoarei" ? Ce—o mai fi şi asta ? Ce anume ar putea—o înspăimînta pe o instructoare ? Şi care ? Nu se dumerea. în orice caz, ar fi pus mîna în foc că pe Vlad Preda, fostul lui instructor de ia Iaşi, nu—l putea înspăimînta nimic. Odată, la Iaşi, au vizitat împreună hrubele rămase de pe vremea robilor. Nici cu luminarea aprinsă nu vedeai la doi paşi. înaintau încet, bîjbîind, şi tocmai pe la mijlocul drumului cineva strănută şi luminarea se stinse. Nu mai aveau chibrituri. Cîţiva începură să ţipe. Vlad nici nu—i luă în seamă. Mergea înainte şi cînta. Răsunau bolţile de cîntecul lui. Cînd termină toate cîntecele pe care le ştia, făcu el însuşi un cîntec. Andrei şi—l mai amintea şi acum. Era vorba despre detaşamentul lor, „cu băieţi unu şi unu", care „intră în foc, despică munţii şi merg tot înainte", dar „nimeni nu se plînge şi nu—l doare—un dinte". Trecu un camion şi Andrei se trase pe trotuar. Pe spatele camionului scria : „Staţi jos !", dar pe platformă stăteau în picioare mai mulţi tineri în salopete, chiuind şi aruncînd cu pietricele. Aruncară cu o pietricică şi într—o fată care întindea rufe pe o frînghie. Fata rîse şi le făcu din mînă. „Nici eu, dacă aş fi fost în locul ei, nu m—aş fi supărat, îşi zice Andrei. Dar dacă ar fi fost Olguţa ?" Pe urmă văzu alergînd un băiat. Trecu în goană pe lîngă el, lipăind cu picioarele desculţe pe asfaltul fierbinte. După ce se îndepărtă vreo zece metri, se opri o clipă, părînd să—şi amintească ceva, şi se întoarse. Se uita lung la Andrei, clipind repede şi încreţind fruntea, pe mijlocul căreia avea lipit un plasture.

—Mă cunoşti ? i se adresă lui Andrei.

—Nu.
—Păcat! aproape că oftă băiatul. Mi—ai fi putut fi de mare folos.
Andrei îşi zise că, probabil, băiatul era bolnav. Plasturele de pe frunte ascundea, fără îndoială, o rană adîncă şi dureroasă.
—Te simţi rău ?
—Nu, făcu băiatul. De ce să mă simt rău ?
—Văd că eşti rănit, arătă Andrei spre plasture.
—A, asta, trece. Am făcut o mică experienţă de chimie. Aşa—i ştiinţa. Cere sacrificii. N—ai citit „Povestiri din trecutul medicinei" ?
—Nu !
—Am să ţi—o dau eu. Merită. Eu nu citesc decît cărţi de ştiinţă. Romanele nu—mi plac. Nu—s adevărate. Dar ştiinţa e adevărată. Am acasă un laborator. Lucrez acum la o otravă pentru şoareci. Deocamdată, însă, nu mi—a ieşit prea bine. Şoarecii, nu ştiu de ce, n—au păţit nimic. în schimb a murit pisica. Ştiinţa cere sacrificii. Dar eu pentru altceva m—am oprit... (Nu îndrăznea.) Cum să—ţi spun ?

—Spune—mi cum vrei. Dacă pot, te ajut. Băiatul se hotărî:
—Îţi place fotbalul ?
—Îmi place.
—Mult ?
—Nespus de mult.
—E—n regulă ! Uite ce s—a întâmplat: peste un sfert de ceas începe pe maidanul Barierei un meci, un mare meci de fotbal. Eu joc centru înaintaş. Mă cheamă Tudorel—patru.
—Aşa mulţi sînteţi cu numele de Tudorel ?
—Nu. Numai eu. Dar e mai interesant cînd îţi adaugi şi un număr. Pricepi ? Ei bine, dacă nu mă ajuţi tu, nu pot juca.
—Te ajut. Am jucat şi în echipa şcolii. La nevoie pot fi şi portar.
—Nu mă înţelegi. Tu nu trebuie nici măcar să vii. Te rog doar să—mi împrumuţi ghetele. Aşa, desculţ, nu pot juca. Ghetele mele mi le—a închis mama şi nu mi le dă pînă duminică. Meciul nu poate fi amînat. Şi dacă nu joacă Tudorel—patru, ne bat cu şaptezeci la zero !
—Dar cum să—ţi dau ghetele ? Eu cu ce să umblu ?
—Numai pentru un ceas, un ceas mic... Pe urmă ţi le aduc înapoi.
—Şi dacă nu mi le aduci ?
Băiatul îşi împunse obrazul cu un deget:
—Îmi pare rău ! Sînt om de cuvînt. Sau... ştii ce ? Ga să fii mai sigur, împrumută—mi numai o gheată. Dreapta. Eu nu trag decît cu dreptul. Da ? Dacă vrei îţi las garanţie pantalonii. N—am nevoie de ei, că joc în chiloţi. Şi într—o zi te chem la mine să—ţi arăt laboratorul. După ce termin cu otrava pentru şoareci, am să lucrez la o soluţie pentru scos pete. Putem lucra împreună, şi descoperirea o să poarte şi numele tău. îmi dai gheata ?
—Ţi—o dau.
Se aşezară amîndoi pe bordura trotuarului şi gheata trecu repede din piciorul lui Andrei în cel al lui Tudorel.
—Îmi vine bine !
Ca s—o încerce, Tudorel pocni o piatră care se rostogoli şi intră printre două şipci de gard într—o curte.
—Ura ! Uite că am şi marcat un gol... Şi către Andrei : Unde te găsesc ca să ţi—o înapoiez ?
—La numărul 6.
—Aha ! La domnu' Ghindă. îl cunosc. Dacă nu te întâlneam, eram pierdut.
Numai după ce Tudorel trecu de colţul străzii, Andrei se dezmetici. Se uită la piciorul desculţ, se uită la cel încălţat, se uită la amîndouă deodată şi nu—i venea să creadă ce vede.

Ce să facă acum, aşa, fără o gheată ? Găsi însă ceea ce era mai înţelept: se descălţă şi de gheata stingă. Cu şiretul o legă de cureaua pantalonilor. La urma urmelor, de departe ar putea fi confundată cu un toc

de revolver.

Doar Gaie, cînd se înapoie, nu vru s—o confunde. Andrei îi povesti păţania cu Tudorel.

—*Savantul* l—am poreclit noi. E un băiat a—ntîia cu mică ! îl recomandă Gaie. Dacă şi—a dat cuvîntul, îţi aduce gheata şi de—o fi să vină pe jos din Madagascar. Nu—şi calcă cuvîntul. Anul trecut profesoara de română l—a certat, deşi nu era vinovat. Ce crezi că a făcut ?

—Şi—a dat cuvîntul în faţa clasei că nu mai învaţă tot anul la română.

—Şi s—a ţinut de cuvînt. A rămas corigent. A dat ieri corigenta. Nu ştiu ce—o fi făcut. Dar hai să mergem să—ţi arăt ce n—ai văzut.

—„Spaima instructoarei" ? rîse Andrei.

—Da. Ia—te după mine ! Orhestra ! Cu muzică înainte, marş !

*

* *

Maidanul Cuţitarului.

Aşezarea sa geografică n—ar putea fi delimitată decît cu mare aproximaţie. Dar cunoaşterea limitelor precise, ca de altfel şi a celor mai puţin precise, n—ar prilejui nimănui un plus de cunoştinţe. Maidanul Cuţitarului nu se învecina cu nimeni pentru simplul motiv că vecinii nu—l sufereau. Ultima casă a cartierului înspre maidan nu mai era locuită de mult. Trăise în ea un bătrîn, care, ca toţi bătrînii, se mutase într—o zi în altă parte, de unde fie că—ţi place, fie că nu—ţi place, nu te mai întorci. Spre apus făcea hotar maidanului Dîmboviţa.

Pînă la război, pe malul dinspre maidan al Dîmboviţei îşi mai plîngea singurătatea o salcie. Una singură. De mult se zvonise că un bandit şi—ar fi ascuns averea în scorbura ei. Dar primul care veni să descopere comoara constată că salcia n—avea scorbură şi plecă dezamăgit. în timpul bombardamentului din aprilie 1944, o schijă reteză salcia şi—o culcă de—a latul Dîmboviţei, spre fericirea primăriei care promisese de mult un pod acolo şi nu mai apucă să—l facă. Spre miazănoapte, departe, maidanul era oprit brusc de un gard. Cine făcuse gardul, nu se ştie. Era clar că el nu slujea la nimic. Nu împrejmuia nici o casă, nici o grădină, nici măcar un teren viran. în spatele lui se căsca o rîpă. Poate că se ridicase gardul pentru ca raţele care păşteau pe maidan să nu—şi rupă gîtul în rîpă. Spre miazăzi maidanul nu mai avea hotar. Oamenii se obişnuiseră să considere că în partea aceea maidanul se sfîrşea în dreptul a trei castani, unul dintre ei înalt şi drept, cu coaja plină de inscripţii, amintind generaţiilor că pe acolo trecuseră „Fane + Mitică", „Zgîmbă + Nutzy" şi altele.

Uneori pe maidan îşi ridicau corturile circurile care nu ajungeau pînă în centru. Din cuşca unui circ, de mult, după primul război mondial, scăpă o panteră. O căutară zadarnic tot maidanul. O găsiră abia după cîteva zile în grădina botanică. O fetiţă o luase drept o pisică mai mare, îi dăduse să mănînce un covrig şi apoi i—o arătase guvernantei, cerîndu—i voie s—o ducă acasă. Asta în timp ce ziarele scriau cu litere de—o şchioapă : „Pantera fioroasă rătăceşte pe străzile Capitalei. Viaţa cetăţenilor este în pericol. Se aşteaptă numeroase victime !" Şi însuşi directorul circului se baricadase în vagon, rugîndu—se să—l ocolească pantera.

Undeva prin bălăriile maidanului, prin mijlocul tufelor de cucută şi de scaieţi, puteai citi în vara anului 1953, pe o scîndură prinsă la capătul unui băţ înfipt în pămînt, aceste cuvinte:

CĂLĂTORULE, ÎNTOARCE—TE DIN DRUM, NU TE ÎNTREBA DE CE. ÎNTOARCE—TE ! E MAI BINE !!!

Cum însă nu trecea nimeni pe acolo, se pare că inscripţia acea degeaba umbră unui brusture şi unei păpădii rătăcite.

La cîţiva paşi în spatele placardei, într—o groapă, opera mei bombe de cinci sute de kilograme, se afla un bordei. Camuflat după toate regulile camuflajului (deasupra creşteau tufe de urzici şi brusturi cu frunza uriaşă ; în faţa uşii se întindea o perdea din tufe de cucută), nu putea fi descoperit decît după îndelungi căutări. Hornul bordeiului, un butuc gros, scobit, putea fi lesne confundat cu un trunchi rămas în urma tăierii copacului. Bordeiul luase fiinţă prin noiembrie 1952 ; constructorii, Grigore Dragu, Lucian Firescu, Tudorel Danciu, Marin Dudă, elevi în clasa a cincea a şcolii numărul cinci, se adăposteau aici în timpul liber. Cînd i se luase cravata de pionier, Gaie botezase bordeiul „Spaima instructoarei". Cu timpul îşi pierduse însă numele, sau, mai bine—zis, şi pierduse rostul. Instructoarea

plecase după cîteva luni şi Gaie o uită. În bordeiul de pe maidanul Cuţitarului trăiau nestingheriţi de nimeni, vînînd cu praştia ciori şi porumbei, fumînd mătase de păpuşoi uscată în pipe scobite din castane, ascultîndu—l pe Gaie povestind întîmplări de la circ, pe Lică, Îndianul, istorisind aventuri din cărţile pe care le rupea citindu—le, ori consolîndu—l pe Tudorel, Savantul, căruia nu—i reuşeau experienţele de chimie.

Dar bordeiul mai îndeplinea o funcţiune şi nu una dintre cele mai puţin importante. Aici, orice ai fi spus, erai crezut, încurajat şi niciodată contrazis. Poate că din pricina asta se simţea bine Gaie în bordei. Dar nu numai el. Visul lui Tudorel de a deveni un mare savant, şi în acelaşi timp primul savant fotbalist, părea aici un lucru firesc şi nimeni nu se îndoia că, peste ani, visul se va împlini. Acasă, dimpotrivă.

Nici o experienţă de chimie soldată cu pagube — pentru că „ştiinţa cere sacrificii !" — nu rămînea nepedepsită. Nici un geam spart — pentru că „şi fotbalul cere sacrificii !" — fără cel puţin o urecheală şi sechestrarea ghetelor. Pe tatăl lui Lică, scriitor cunoscut, nu—l incomodase la început pasiunea pentru cărţile de aventuri a fiului său adoptiv. Într—o zi, însă, găsise, fără voie, în sertarul băiatului un caiet pe coperta căruia scria:

„CINCI CRIME ŞI UN SINGUR CRIMINAL — PRIMUL ROMAN AL AUTORULUI LUCIAN FIRESCU, SUPRANUMIT ŞI INDIANUL".

Asta nu—i mai plăcuse. Făcuse însă greşeala să rupă caietul fără să dea prea multe explicaţii, iar Lică îşi formulase propria sa explicaţie : „Tata se teme că o să cresc şi—o să—i iau locul. De asta nu mă Lasă să scriu. Dar o să scriu şi fără să—i cer voie !" în bordei, o ladă acoperită cu un număr vechi din „Scînteia pionierului" ţinea loc de masă de lucru viitorului scriitor. Gaie venea des în bordei. Uneori, alungat de taică—su, alteori, pur şi simplu pentru că se obişnuise cu bordeiul. Era un loc unde putea să—şi amintească de cîte ori voia de vremea cînd era „om de circ" şi să—l înjure în gura mare pe directorul Manzziny ; putea să—şi verse tot focul pe instructoare şi să braveze că nu—i pasă. În bordeiul strimt nu era loc pentru plictiseală. Cea mai proastă glumă, spusă în bordei, avea succes. Nici friptura de fazan n—ar fi putut înlocui un picior de porumbel bine rumenit. Iar Lică, Indianul, care tuşea de cîte ori intra în camera de lucru a tatălui său, totdeauna plină de fum de ţigară, aici trăgea din pipă cu plăcere şi fumul nu—l mai supăra.

Întâlnirile băieţilor în bordei n—aveau loc la ore anumite şi nu erau stabilite din vreme. Veneau cînd voiau şi cum voiau. Rar însă li se întîmplase să nu se întîlnească.

Primul în dimineaţa aceea sosise Lică. Voia să prindă cîteva clipe de linişte ca să înceapă un capitol nou la cel de al doilea roman al său: „PISTOLUL DIN CARE LIPSEŞTE UN GLONTE". Acum compunea de zor, aşternînd pe caiet litere clare, dar neegale, din pricină că îi tremura mîna :

„Pe străzile Londrei era o ceaţă de nepătruns. Ceasul mare al catedralei... (lăsă loc liber, pentru că nu—şi amintea numele catedralei WESTMINSTER) *bătu de douăsprezece ori. Era ora misterelor. Pe malurile întunecate ale...* (iar lăsă loc liber, pentru că nu—şi amintea nici numele Tamisei) *se plimba de colo pînă colo un bărbat cu pălărie neagră, cu o mască pe faţă. Era...* «Ce nume să—i dau ? Cum se poate numi un englez ? Asta e cînd scrii romane care se petrec la Londra ! Lui tata îi convine : întâmplările cărţilor lui sînt de la noi. N—are de ce să—şi bată capul cu numele eroilor. Deschide cartea de telefon şi găseşte acolo eroi pentru o mie de romane. Numai Ionescu şi Popescu sînt în cartea de telefon cîteva sute. Dar eu ? Eu trebuie să mă zbat, n—am norocul lui.»" În cele din urmă îşi aminti de un nume pe care îl înjurau mereu ziarele : Churchill ! *„Era Ciurcil, tînărul, dar faimosul apaş, pe capul căruia poliţia engleză pusese un premiu de 1 000 de lei !"* (Recitind, şterse „lei" şi stătu o clipă în cumpănă dacă să aleagă „dolari" sau „lire". Alese „dolari", pentru că suna mai frumos. îi aminteau de „Doli", căţeaua de vînătoare a tatălui său.)

Îl întrerupse intrarea neaşteptată a lui Gaie şi Andrei. „Cine o mai fi şi ăsta ? îl fixă Lică pe noul venit. Ce l—o fi apucat pe Gaie să—l aducă aici ?"

Gaie nu se grăbi să—l lămurească. îl iniţia pe Andrei:

—Iată, bătrîne, reşedinţa noastră ! Vestita „Spaima instructoarei" ! Lume, lume... Lei, tigri, maimuţe şi—o pisică moartă de dorul unui motan ! Intrarea generală la menajerie un leu ! Vedeţi ce n—aţi mai văzut, auziţi ce n—aţi mai auzit! Şi arătîndu—i—l pe Lică : Fă cunoştinţă cu Indianul. N—are pielea

roşie, n—are pene în păr, dar e ca şi cum ar avea. A fost adus cu mari sacrificii. Taie camere de automobil, trage cu praştia şi scrie romane !

Andrei rîdea cu gura pînă la urechi. Strînse mîna lui Lică şi se aşează pe un scăunel şchiop. în bordei mirosea ca într—o pivniţă neaerisită, a pămînt şi a mucegai, dar se obişnui repede. Gaie îl prezentă Indianului ca pe un prieten al său : „E de la Iaşi, dar nu—i de loc prost !" I se oferi o pipă (Andrei nu mai fumase pînă atunci, însă nu îndrăzni să recunoască), pentru care mulţumi. După primele fumuri îşi simţi gura amară şi începu să scuipe ca după untură de peşte. Gaie şi Lică rîseră şi îl asigurară că într—o săptămînă, două va fuma tot atît de serios ca şi ei.

Pe urmă Gaie aruncă pipa şi începu să cînte :

„Foaie verde măghira—an,
m—a făcut mama oltean, măăăi..."

În timp ce Lică bătea tactul cu palmele în ladă şi făcea din gură „zum—zum, zum—zum"... Cîntară aşa cîteva minute, apoi Andrei întrebă deodată :

—Voi v—aţi înscris la şcoală ?

—Eu da, răspunse Lică. M—a trimis tata ieri.

—Eu nu, clătină Gaie din cap, părînd foarte necăjit. M—am luat ou treburile şi am uitat. Nu ştiu cum se faee că atunci cînd e vorba de şcoală nu mai am ţinere de minte. Trebuie să mă duc la un doctor, ce credeţi ?

Andrei lăcrima de atîta rîs. Dar nici Lică nu voia să se lase mai prejos ca Gaie. Le împărtăşi cîteva glume, întrebînd la începutul fiecăreia : „Pe asta o ştiţi ?" Apoi le povesti cum tăiase ultimul cauciuc pentru o nouă praştie şi cum era gata—gata să—l prindă şoferul.

Habar n—aveau cum trecea timpul. Cînd auziră sirena fabricii de tutun, nu le veniră să creadă. Era ora patru.

Plecară grăbiţi. Merseră împreună pînă în capătul străzii Cuţitaru. Acolo Lică şi Gaie se despărţiră de Andrei. Lică .nea pe altă stradă, iar Gaie se opri la cîrciuma din colţ să adă dacă nu cumva era taică—su acolo şi să—l cheme acasă.

Rămas singur, Andrei începu să alerge, bălăbănind gheata prinsă de curea, fericit cum nu mai fusese de mult.

În faţa casei lui Ştefan Ghindă, şezînd pe trotuar şi jucînd de unul singur „pietricele", îl aştepta Tudorel.

—Unde ai fost, mă, pînă acuma ? De cînd te aştept ! Ţi—am adus gheata. N—am stricat—o. Am tras cu milă. Numai opt goluri am marcat cu ea. Ne—au bătut. Arbitrul era de—al or. Dar las' că le arătăm noi ! Jucăm şi noi ou arbitrul ostru.

Înainte de—a apăsa clanţa uşii, îi ieşi în întîmpinare Olguţa.

—Andrei, tata—i supărat foc. Unde ai umblat ? Te—am aşteptat cu masa pînă la trei. Şi strîngîndu—l de mînă, îi şuieră : Să spui că te—ai rătăcit, auzi ? Că nu cunoşti oraşul şi te—ai rătăcit. Te rog, Andrei. Cînd se înfurie tata...

Andrei o împinse uşor într—o parte şi intră. Masa fusese rînsă. Stînd drept în scaunul său, Ştefan Ghindă bătea cu degetele în masă. Nevastă—sa era la bucătărie. Se auzea de colo clinchet de vase şi zgomotul robinetului deschis. Andrei se opri lîngă uşă.

—Unde—mi umbli, haimana ? fură primele cuvinte pe are le auzi. Ce—i aici. han ? Să vii şi să pleci cînd vrei ?

—N—am ştiut că—i atît de tîrziu, îndrăzni Andrei. Am ost cu nişte băieţi pe maidan.

—Da ? se ridică de pe scaun Ştefan Ghindă şi veni lîngă Andrei. N—ai ştiut că—i tîrziu ? îi trase o palmă. Ai fost cu nişte băieţi pe maidan ? îi mai arse o palmă pe celălalt obraz. Apoi îl apucă de urechi şi i le răsuci. Altă dată să ştii că—i tîrziu. Să nu te mai duci pe maidan ! Îi lăsă urechile şi iar îi mai trase o palmă. De asta te—am adus eu aici ?

Andrei nu scotea nici măcar un geamăt. Încleştase dinţii şi privea covorul pe care jucau nişte figuri ciudate. Din bucătărie nu mai venea nici un zgomot. Minodora Ghindă, cînd auzise prima palmă, îşi acoperise urechile cu cîrpa cu care ştergea farfuriile. Olguţa intră smiorcăindu—se şi—l rugă pe taică—su să nu—l mai bată.

—Ieşi, că—ţi iei şi tu porţia, o îmbrînci Ştefan Ghindă. Apoi, din nou către Andrei, prinzîndu—i perciunii şi învîrtindu—i între degete : Îh ! Ai să mai întîrzii ? Ai să mai întîrzii ? Vorbeşte, haimana! Te fac eu om ! Te învăţ eu minte ! Pun eu şaua pe tine !

La fereastră apăru o umbră. Andrei auzi ciocănituri în geam şi o voce răguşită :

—Poşta ! Aveţi o telegramă...

Ştefan Ghindă deschise fereastra, se aplecă şi semnă în registrul poştaşului, apoi luă telegrama, se întoarse în mijlocul camerei, şi, fără să—şi dea seama, citi tare :

—*„Aglaia a..."* Se opri şi—l privi pe Andrei. Băiatul închise ochii. Ştia ce cuvînt nu fusese rostit. Şi mai ştia ceva : că rămăsese singur.

Nimic, nimic pe lume nu—şi dorea acum decît să nu înceapă să plîngă.

Atîta voia : să nu plîngă.

CAPITOLUL VII

Şcoala de şapte ani numărul *5* [1] de băieţi funcţiona într—o clădire veche de peste o jumătate de veac. Clădirea nu slujise de la început ca local de şcoală. Fusese casa unui negustor grec, putred de bogat, oare cînd îşi rotunji într—atît averea, încît abia încăpu într—un convoi de treizeci de căruţe, plecă de unde venise. Mulţi ani casa cumpărată de un moşier nu fu locuită decît de servitori. Moşierul stătea la Paris, unde pierdu casa la un joc de cărţi şi o cîştigă un armator turc din Brăila, prieten al moşierului. Prin 1905, nu se mai ştie de ce, turcul fu expulzat din ţară şi casa intră în averea statului, care o prefăcu în şcoală, una din primele şcoli din Bucureşti pentru copiii săracilor. În timpul ocupaţiei nemţeşti din primul război mondial, şcoala fusese închisă şi se mută în ea un serviciu de aprovizionare al armatei de ocupaţie. Într—o noapte, de la trabucul unui ofiţer, clădirea luă foc. Fu refăcută după război, prin 1922. Ca şi astăzi, şi atunci, cea mai mare parte a copiilor erau fii de ceferişti. De la această şcoală şi de la cea din apropiere porniră, în seara zilei de 15 februarie 1933, şirurile de copii care înaintară printre baionetele jandarmilor pînă în faţa gardului Atelierelor, strigînd : „Vrem muncă şi pîine pentru taţii noştri !"

Şcoala aşezată pe colţ, la întîlnirea a doua străzi, ocupa un teren larg. Avea în faţa o grădiniţă, nu totdeauna prea îngrijită, umbrită de un tei bătrîn, observator tăcut al tuturor întîmplărilor pomenite aici. în spatele clădirii, o curte încăpătoare, avînd în mijloc o cişmea care îngheţa în fiecare iarnă şi care era închisă în fiecare vară de agentul circumscripţiei sanitare, „pe motiv de microbi care se iau la copii", în prelungirea curţii, o altă grădină, în straturile căreia, pe vremuri, se cultivau zarzavaturi pentru „borşuri ruseşti", mîncarea preferată a directorului (de altfel un dascăl bun, pomenit şi azi cu respect), iar acum, lot experimental de ştiinţe naturale. Zidurile erau cenuşii, ferestrele înalte, boltite, clasele nu semănau una cu .alta, dar toate erau încăpătoare, bine luminate. Iarna, sobele uriaşe de teracotă cafenie erau încălzite suficient, fără a fi nevoie ca moş Vasile să aducă prea multe braţe de lemne. Şcoala avea şi o sală de serbări, spaţioasă şi chiar elegantă, dar cu o acustică îngrozitoare, ceea ce nu era prea rău dacă ne gîndim la auditorii copiilor care se bîlbîiau cînd erau puşi să spună versuri kilometrice ; de pe scenă pînă la urechile spectatorilor nu ajungea nici un cuvînt distinct. Cancelaria profesorilor, cabinetul directorului, camera pionierilor şi secretariatul se aflau la parter, unite printr—un coridor în care pătrundeai prin uşa principală.

Chiar trezit din somn, tînărul şi proaspătul profesor de gimnastică Mihu Cumpănă ar fi putut repeta toate aceste amănunte. Aici învăţase şi el şapte ani încheiaţi. Intrase „boboc" într—a—ntîia, un pitic sperios, cu un ghiozdan de carton în spate, plîngînd după mama care îl condusese numai pînă la poartă. Ieşise, după şapte ani, un băieţandru înalt şi voinic, gîndind ca şi acum, după scurgerea a încă opt sau nouă ani, ce repede trecuse vremea.

Prima veste pe care o află Mihu Cumpănă, intrînd în încăperea secretariatului, înţesată de dosare (erau dosare şi pe dulapuri şi sub masă ; un dosar ţinea loc de tavă unui pahar şi unei sticle cu apă, iar altul păzea fereastra întredeschisă ca să n—o trântească vîntul) fu aceea că „domnu' Bălan", bătrînul secretar al şcolii, nu se mai afla acolo, pe scaunul cu spătar înalt, în faţa mesei care îi rosese douăzeci şi cinci de ani mai multe rînduri de mînecuţe cenuşii, răspunzînd la salutul copiilor cu : „Să creşti mare, băieţaş !" şi deseori, din obişnuinţă, răspunzînd astfel chiar directorului, profesorilor şi părinţilor.

—A ieşit la pensie ? întrebă Mihu Cumpănă.

—Nu, a intrat la Sfînta Vineri, clătină din cap noul secretar, fără să ridice ochii de pe filele unui dosar. Mai avea un an pînă la pensie. Chiar în şcoală a căzut.

Şi întorcînd o filă, noul secretar notă ceva cu un creion roşu—albastru, ascuţit la amîndouă capetele. Prezenţa lui Mihu Cumpănă parcă încă n—o băgase în seamă, deşi răspunsese la întrebarea lui. Răspunsese aşa ca la telefon, înainte de—a auzi glasul celui care chema, indiferent dacă era al unui străin sau al propriei sale neveste : „E vacanţă. Veniţi la întîi septembrie". Îşi ştergea din cînd în cînd chelia transpirată cu o batistă galbenă, pe care o ţinea la îndemînă, sorbea cîte un strop de apă dintr—o cană de tablă din inventarul infirmeriei şi aruncă ***X***—uri roşii şi cîrlige de undiţă albastră pe filele dosarului, învîrtind cu dexteritate creionul.

---

[1] Numărul şcolii (şi desigur nu numai el în această povestire) este fictiv.

Mihu Cumpănă aşteptă să fie întrebat pentru ce venise, probabil că ar mai fi aşteptat mult şi bine dacă nu încerca el ă afle dacă poate vorbi cu directorul. I se răspunse printr—un ”Nu !" scurt, care ceru neapărat un „De ce ?", ca, în sfîrşit, ă i se spună că directorul se afla în concediu.

—Dar pe tovarăşul director—adjunct l—aş putea găsi ?

—Nu.

Şi secretarul închise dosarul şi deschise altul de alături, scoţînd uşor un „Aşaaa" lung, pe care îl pierdu într—un căscat.

—Dar unde e ?

—Cine ?

—Tovarăşul director—adjunct.

—Tovarăşul Mateeseu ? E la Eforie, în tabără.

—Şi atunci cu cine pot să vorbesc ? Am fost numit profesor aici. Profesor de gimnastică. Mai sînt doar cîteva zile pînă la începutul anului şcolar. Aş putea da o mînă de ajutor.

Secretarul scutură din umeri. Vorbi, ca şi cum s—ar fi adresat dosarului :

—Eu... ce să zic ? N—am nevoie de ajutor. Îmi văd de treabă singur. Altceva... ce să zic ? Eu... Şi mai desenă în colţul unei file o undiţă albastră, de data asta mai mare, ca pentru ştiun.

Mihu Cumpănă aruncă un „Mulţumesc !" şi un „Bună ziua !", la care secretarul nu se mai învrednici să răspundă. Curentul care îl stîrni uşa închisă de el desfăcu o frunză de pe lujerul oleandrului înghesuit într—un colţ al coridorului, sub tabloul „Ana Ipătescu, vorbind mulţimii". Era în hol o răceală aspră, un aer jilav, de clădire veche. Pe peretele gri i—ar fi stat mai curînd bine tabloului „Uciderea lui Minai Viteazul". Mihu Cumpănă se opri în mijlocul holului, privi dezorientat într—o parte şi în alta, cu senzaţia că traversează un bulevard şi, pentru că tocmai s—a schimbat stopul, nu ştie dacă să se întoarcă sau să fugă înainte. Ridică frunza veştedă de oleandru şi o duse la gură, prinzîndu—i codiţa în dinţi. Apoi, deşi convins că uşa camerei pionierilor e încuiată, apăsă totuşi pe clanţă. Uşa cedă. Se trezi în faţa fostei camere a hărţilor. în jurul unei mese lungi (recunoscu vechea masă cu lemnul muşcat de acizi, din laborator), cîţiva băieţi, vreo cinci, stăteau aplecaţi asupra unui carton. Nu simţiră intrarea tînărului şi acesta îşi zise că, probabil, toţi sînt copiii sau măcar rudele noului secretar. înainta încetişor şi, de după umărul unuia dintre băieţi (îi vedea numai ceafa cam de mult netunsă şi bluza vărgată din care, ia spălat, rîurile dungilor albastre îşi depăşiseră albia, revărsîndu—se) spionă cele ce se petreceau pe masă.

Cartonul înfăţişa un cîmp de curse împărţit în mai multe culoare. O cursă tocmai începuse. *Caii,* nişte bărzăuni cărora li se rupsese cîte o aripă ca să nu mai poată zbura, îşi disputau întîietatea pe măsură ce *jocheii* îi *cravaşau* cu nişte fire de paie. Tăcerea de pînă atunci fusese, desigur, necesară luării startului. Pentru că acum, cursa o dată pornită, *tribuna* începu să strige, să bată din palme şi din picioare, încurajînd favoriţii, înjurînd gloabele.

Noul profesor era gata să jure că un joc mai idiot (expresia îi aparţine) rar se putea întîlni. Ar fi avut poftă să arunce cît colo cartonul cu bărzăuni şi să se burzuluiască la cei cinci *jochei, antrenori şi spectatori,* trimiţîndu—i afară la aer şi la soare. Între timp, fusese descoperit de băieţi, dar mai mult decît o privire nepăsătoare nu—i aruncă nici unul. Cursa era, fără îndoială, tot mai interesantă. O cîştigă antrenorul unui bărzăun care se numea „Sfîrîilă", un băiat tuciuriu, cu capul ţuguiat ca o piramidă, cu pieptul plin de zgîrieturi, acoperit de o cămaşă care se mai încheia doar într—un singur nasture. Imediat făcură pregătiri şi pentru cursa următoare, *caii* fiind retraşi la start. Profesorul îşi pierdu răbdarea :

—Ia mai potoliţi—vă niţel, fraţilor ! O cursă una după alta... Obosiţi caii. În ce clasă sînteţi ?

—A cincea, răspunseră într—un glas cîţiva.

—Eu... a şaptea ! Dar la altă şcoală, vorbi cel pe care tuciuriul îl bătuse cu „un cap".

Tuciuriul era ocupat cu intrarea cîştigătorului în *grajd* (o cutie de chibrituri).

—Tu ? îndreptă un deget profesorul spre pieptul zgîriat al tuciuriului.

—A şasea. Da' de ce ?

—Uite—aşa. N—am voie să întreb ?

—Întreabă ! ridică din umeri tuciuriul.

—Chiar întreb : de pildă, cum te cheamă ?

—Gheorghe Zeamă ! Toţi izbucniră în hohote :
—Hă, hă, Gheorghe Zeamă... Bunăăă !

—Dar pe tine cum te strigă ? îl întrebă la rîndu—i tuciuriul pe Mihu Cumpănă. Nu te strigă Mămăligă?
—Pe mine ? Tînărul lăsă capul într—o parte şi—l privi strîmb. Nu, nu mă strigă Mămăligă. Dar poate tu nu mă crezi... Dintr—un pas fu lîngă purtătorul capului ţuguiat. Îl apucă de mijloc cu o mînă şi îl întoarse cu „piramida" în jos, ţinîndu—l strîns lîngă şoldul său, cu degajarea cu care s—ar fi jucat şi ar fi răsucit un simplu baston. Nu mă crezi poate că nu mă strigă Mămăligă şi eu sînt dator să te conving. Convinge—mă şi tu că nu te cheamă Gheorghe Zeamă... îi dădu drumul şi îl lăsă să se întindă pe podea. Nu poţi ! Te întinzi ca o zeamă lungă şi nu eşti în stare să—mi faci nimic. Cel mult să mă muşti de picior, dar nu te sfătuiesc... îi întinse mîna să se ridice, dar i se respinse ajutorul. Ei vezi, asta îmi place! Dacă te ridici singur, nu mai eşti o zeamă chiar atît de lungă.

În tot acest timp, pasionaţii curselor amuţiră. Abia acum, cînd tovarăşul lor se ridicase, prinseră glas:
—Ce ai, nene, cu el ?
—Noi ne jucam aici şi deodată...

Tuciuriul tăcea. Ţinea în pumnul închis cutia de chibrituri *(grajdul* în care se odihnea victoriosul cursei) şi căreia nu—i dăduse drumul nici o clipă. Se uita furios la Mihu Cumpăna.
—Nu te mai uita aşa la mine, că o să visez urît. Vrei să visez urît ? Spune sincer ! Vrei ?
—Da.
—Bine, poate o să—ţi fac plăcerea. Pînă atunci însă fă—mi—o şi tu pe a mea. Spune—mi, cum te cheamă ?
—Nu vreau !
—Nu vrei, pagubă în ciuperci ! Pe mine mă cheamă Mihu Cumpănă. Dacă n—ai sta să prinzi muşte şi ai veni la fotbal, m—ai cunoaşte. Şi poate te—aş vedea şi eu din tribună şi ţi—aş face cu mîna. Salutare, frăţioare ! (Dă—i înainte, strigă „Hai ai noştri, hai Locomotiva !")
—Da, măi, izbucni unul dintre băieţi. E Mihu, fundaşul dreapta. El e ! Vedeam eu că seamănă cu cineva.
—Şi cînd colo semăna cu mine ! Şi către tuciuriu, deodată : M—am răzgîndit. Nu te mai întreb cum te cheamă. Dar fac eu tine un pariu. Intrăm amîndoi în cursă. Tu cu calul tău victorios... Are cumva şi un nume ?
—Da. „Sfîrîilă" !
—Ăsta—i nume de motan, nu de cal. Mă rog, nu mă priveşte. Vasăzică intrăm amîndoi în cursă. Tu cu „Sfîrîilă" al tău şi eu cu o muscă oarecare, neantrenată, prima pe care p găsesc. Dacă pierzi, te sui în vîrful teiului din curte să—ţi strigi numele de cîte ori vreau eu. Te prinzi ?
—Mă prind. Dar dacă cîştig ?

Uite, la asta nu se gîndise. Şi nici nu merita să se gîndească. Va cîştiga. Trebuia să cîştige.
—Dacă cîştigi tu, zise, mă sui eu în tei. Mulţumit ?
—Mulţumit.
—E—n regulă, trase un pumn zdravăn în masă Mihu Cumpănă. La o parte, fraţilor, că începe derbiul ! Cea mai palpitantă cursă a anului ! O să cîştige Mihu Cumpănă ! N—are cine altcineva. N—are adversar. Pariaţi cu Mihu Cumpănă.

Vorbea, învîrtindu—se prin cameră şi, unul dintre băieţi, sesizîndu—i intenţia, i—o luă înainte, prinzindu—i o muscă şi daruiudu—i—o elegant, pe palma întinsa.
—Hei, urîcioaso, îi vorbi tînărul bîzîitoarei invalide, de—ai şti tu ce însemni pentru mine, nu te—ar lăsa inima să rămîi de căruţă. Cum să te botez ? „Amărîta" ? Ai merita, după cum arăţi, dar nu—mi place. Te botez „Speranţa". Mă auzi ? Şi acum hai pe pistă ! „Sfîrîilă" e gata.
—Gata ! strigară toţi.
—Să—i dăm drumul ! Aşezară *caii* pe linia startului.
—Unu, doi... pregătiţi—vă de plecare... trei !

Cursa, „cea mai palpitantă cursă a anului", începu ! Şi începu, spre dezamăgirea tribunelor care zbierau : „Hai Sfîrîilă !" şi mai ales a antrenorului care îşi muşca buzele, cu rămînerea la start a favoritului.

—V—am spus eu, fraţilor ? îşi freca palmele Mihu Cumpănă. Hai, „Speranţa" !

Proaspătul alergător se opri însă deodată, tocmai cînd „Sfîrîilă" se urnise, în sfîrşii.

—Hai, „Sfîrîilă" !

—„Sfîrîi—i—lă" ! „Sfî—rîi—lă" !

Dar favoritul, în ciuda încurajărilor, se opri din nou.

„Speranţa" se porni şi luă un avans, care, în tribune, fu întâmpinat cu oftaturi adînci. Acum pentru oricine era clar rezultatul. „Sfîrîilă" nu mai putea cîştiga. Nu mai avea cum.

—Hei, frăţior, fraţilor, amar vă căinez ! Ce v—am spus eu despre Mihu Cumpănă ? Nu s—a născut încă jocheul care să—i ia cursa. Uite că a mers ou gloaba asta care n—a văzut de cînd este pista şi tot cîştigă. Hai, „Speranţa" ! Mai avem un pic, un picuţ.

Dar... gloaba tot gloabă. Se opri iar şi de astă dată se întoarse în direcţia din care plecase. Pînă s—o întoarcă, ajutîndu—se numai de firul de pai, cum prevedea *regulamentul,* „Sfîrîilă" îşi aduse aminte că avea să—şi apere un titlu de campion şi o zbughi cu toată viteza, trecînd linia de sosire, cînd se credea că numai o minune l—ar mai putea salva de la pierdere.

Urale ? Nu ! Urale s—ar socoti el însuşi un cuvânt mic şi neajutorat, ca un şoarece lîngă un elefant, dacă ar fi alăturat erupţiei care acoperi clipa victoriei lui „Sfîrîilă".

—Fraţilor, încercă Mihu Cumpănă să preîntâmpine dezastrul, iată dovada că în lume dreptatea nu—i pe toate drumurile. Ce să—i faci ? Cursa a pierdut—o nenorocita, gloaba, nemernica asta de „Speranţa", nu Mihu Cumpănă. Tot aşa, fraţilor, cum cursa a cîştigat—o faimosul, gloriosul şi, dacă—mi permiteţi, băftosul de „Sfîrîilă" şi nu un jocheu anonim. Aşa—i viaţa, fraţilor ! Mihu Cumpănă însă ştie să piardă în picioare. Cu fruntea sus. Ca un învingător, nu ca un învins. Şi deodată, brusc, către „jocheul anonim" :

—Matei Dudă ! Hait, am zis—o... Ei bine, Matei Dudă şi nu Gheorghe Zeamă, condu—mă la tei. Mă sui în vîrful lui şi—mi strig numele de cite ori pofteşti.

Teiului băieţii îi spuneau „bunicul".

Era un copac bătrîn, poate tot atît de vîrstnic ca moş Vasile, îngrijitorul şcolii, pe care veacul nostru îl găsise aproape de vîrsta însurătorii. Dar poate că „bunicul" era mai tînăr, de—o seamă cu Haralambie Dinescu, directorul, care povestea băieţilor că abia se înălţase cît masa cînd tatăl îl trimitea să—i cumpere „Moftul Român", „pentru că îl scrie domnul Caragiale".

Faima „bunicului" devenise aproape o superstiţie. Nu se pomenea băiat care să treacă prin şcoala numărului cinci fără să—şi fi întărit convingerea că florile „bunicului" sînt cel mai miraculos medicament. Primăvara, prin mai, „bunicul" era luat cu asalt; în jurul lui se dădea o bătălie pe viaţă şi pe moarte, şi, pentru satisfacţia de a culege măcar un bucheţel din florile „bunicului", nu puţini ajungeau acasă cu capetele sparte. „Bunicul" vindeca orice boală. Ceaiul din florile lui era, după părerea băieţilor, o descoperire epocală a medicinei moderne, menită să stîmească invidia tuturor slujitorilor lui Esculap, care, naivi, îşi puneau nădejdile în penicilină, *auromicină,* izotopi radioactivi şi alte asemenea scorniri. Răceală ? Guturai ? Gripă ? Ce mai stai ? Bea ceai din florile „bunicului". Dureri de burtă ? Intoxicaţii ? Dureri de dinţi ? Lasă doctorul, ascultă—mă pe mine, fă—ţi un ceai bun din florile „bunicului". Pînă mîine eşti sănătos tun !

—Tudorel, nu ieşi dezbrăcat! Iar o să te apuce tuşea.

—Avem punga ou florile „bunicului". îmi fac un ceai şi—mi trece.

Sau, la şcoală, printre primele comentarii de dimineaţă :

—Aţi auzit, băieţi ? Şcoala numărul doi s—a închis pentru trei zile. Epidemie de scarlatină.

—Eh, la noi nu se poate întîmpla nimic, vorbea convins Lică Firescu. „Bunicul" să trăiască !

Şi tot la şcoală, în ora de română. Profesorul explica sfîrşitul prea timpuriu al lui Cîrlova :

—O boală nemiloasă stinse flacăra vieţii unuia dintre poeţii patrioţi care...

Matei Dudă, la urechea lui Grigare Dragu :

—Săracu' ! Dacă ar fi avut florile „bunicului"... Numai bătrânului secretar al şcolii nu—i fuseseră de folos florile „bunicului". Căzu chiar la şcoală, pe la sfîrşitul lui aprilie, când teiul înflorise mai bogat ca niciodată.

Nu—l putuse uita pe „bunicu" nici Mihu Cumpănă. Păşea spre el, urmat de ceata veselă a băieţilor, şi se gîndea că dacă nu l—a uitat pînă acum, după cele ce se vor petrece peste cîteva clipe, n—avea să—l mai uite multă vreme... „Ai călcat cu stîngul, frăţioare, îşi zise. Ce—ai căutat, ai găsit. Şi încă din

prima zi. Ziua în care lectorul cursului de practică pedagogică te sfătuia să pui «prima cărămidă» la edificiul autorităţii tale de profesor. Ei bine, ai pus—o ! Un profesor care se suie într—un copac şt, in hazui puştilor, îşi striga numele pentru ca a pierdut un joc idiot cu muşte, arc toate şansele să se considere omul cu cea mai mare autoritate de pe pămînt. Desigur, cu o condiţie : să nu fie în toate minţile dacă crede o asemenea bazaconie ! Acum însă e cam târziu să dai înapoi. Toate drumurile duc în vîrful teiului. Vrei, nu vrei, bea, Mihu Cumpănă, agheasmă !"

În spatele său ţopăiau, râdeau şi se strîmbau cei cinci victorioşi, pentru că în afară de Matei Dudă, câştigătorul de drept, şi ceilalţi patru rîvneau la titlul de câştigători morali cel puţin.

—Dacă nu strigam eu atunci !

—Şi eu dacă...

—Dar parcă eu nu ?

—N—aţi vrea să spuneţi că eu...

Cu tot comicul ei, disputa nu reuşea să—l amuze pe Mihu Cumpănă. „Şi totuşi nu—i pot lăsa să creadă că m—am împăcat cu gîndul că am fost învins. Dacă tot rîd, să rîdă nu de mine, ci de situaţia în care ne aflăm toţi."

Îşi duse mîinile la spate, împreunîndu—le, ca şi cum i—ar fi fost legate, şi începu să—şi tîrîie picioarele, mimînd truda obiditului pe care îl trag înapoi lanţurile. Simţi însă că spectacolul nu—i complet. Îi mai lipsea un cîntec de jale. Şi—l găsi:

—Nu mă jeli, marnă, jeli,
că dacă o fi şi—o fi,
în picioare oi muri...

Cînta îngrozitor de fals. Şi nu pentru că ar fi dorit acum. N—avea voce nici cît să îngîne ultimele cîntece la modă în acel an pe străzile Capitalei, cîntece atît de lipsite de melodie, că le putea fredona şi ultimul afon. Cîntecul lui de jale stîrni rîsul băieţilor într—altfel decît îşi închipuise.

—Aoleu, ce glas ! Parcă—i dascălul Grămadă !

—Ba parcă—i Dumitrache de la pod ! Nu le răspunse.

Alaiul ajunse la tei. „Bunicul" îi întîmpină cu un foşnet liniştit, de parcă ar fi răsfoit o carte. Mihu Cumpănă se întoarse spre băieţi. îi potoli ou un gest sever al mîinii şi cu o căutătură de om hotărît să nu le mai permită nimic care nu i—ar face plăcere.

—Ei, fraţilor, precum vedeţi, Mihu Cumpănă e un om de onoare. Mi—am dat cuvîntul, e ca şi cum mi—aş fi dat o mînă sau un ochi. Nu—l mai iau înapoi nici mort. Sînteţi voi veseli nevoie mare, dar mie mi se pare că în treaba asta nu—i nimic de rîs. Ce găsiţi de haz în faptul că un om îşi respectă cuvîntul ? Şi asta cînd ? Cînd putea foarte bine să vă spună : „Ia mai vedeţi—vă de treabă, puştilor !" şi să vă bage pe toţi sub masă cu o singură mină. Este ? Apoi cu un gest, care voia să spună : „Hai să terminăm mai repede !" Destul. Ce pretenţie ai, Matei ? De cîte ori să—mi strig numele ?

—De o sută de ori ! ţipă unul.

—Puţin, bă. De două sute ! supralicita altul.

—Să strige şi „cucurigu" !

Mihu Cumpănă îi asculta fluierînd şi bătînd cu palmele în trunchiul teiului. Matei Dudă îi dădu pe ceilalţi la o parte şi veni la un pas în faţa lui. Pînă atunci nu spusese nimic. Tînărul profesor îi traduse tăcerea ca fiind o neagră prevestire. „Să ştii că ăsta mă pune să strig de o mie de ori. O fac, dar pe urmă tot îi trag un şut. Merită."

—Ei ? făcu Mihu Cumpănă.

Pe buzele tuciuriului apăru un zîmbet şiret. Lăsă să treacă o vreme si spuse ferm :

—O dată. O singură dată să—ţi strigi numele. Din vîrf. De pe craca aceea de sus, de tot, din dreapta. Numai o dată vreau.

—Măi, ce fraier ! îl califică cineva.

—O dată ? Păi ce—am făcut ? nu—i venea a crede altuia. Iar purtătorul capului în care mijise ideea au „cucurigu" trînti de pămînt, cu ciudă, *grajdul* şi zise cu lehamite :

—Aiureală !

—Eu o dată am spus şi o dată să rămînă ! zise Matei Dudă. Mutrele triste ale prietenilor însă îl făcură

să mai urce totuşi puţin preţul: Hai, fie... de trei ori. Nimic mai mult. De trei ori şi gata.

Dar se vedea că—i părea rău că cedase. O *singura dată* suna altfel... Cuvintele aveau în ele ceva ce nu reuşea să numească, dar le bănuia în sunet o valoare care ar fi fost în stare să plătească singură, să răspundă singură tuturor cuvintelor grele rostite de învins.

—De trei ori ? vru să afle răspunsul definitiv Mihu Cumpănă.

—Da...

Dar chiar si acum ar fi vrut să mai spună : „Nu, numai o dată".

Cîteva clipe mai tîrziu, din creştetul „bunicului" se auziră de trei ori în şir cele două cuvinte care, acolo sus, nu mai compuneau un nume, ci preţul unui rămăşag pierdut. Şi cînd răsunară din nou uralele învingătorilor, Mihu Cumpănă găsi că n—avea nimic mai cinstit de făcut decît să spună cu

—Adio, autoritate, fie—ţi ţărîna uşoară !

*

* *

În dimineaţa zilei de 1 ianuarie 1953, Mihu Cumpănă se decisese să înceapă un jurnal. Revelionul îl petrecuse în familia Danei, prietena, şi, pînă mai ieri, colega sa de facultate, iar mama acesteia, o femeie încă tînără, le arătase musafirilor caietele ei cu însemnări din *juneţe.* Pe Mihu Cumpănă îl impresionase răbdarea şi perseverenţa unei asemenea îndeletniciri, şi consideră că ţinerea unui jurnal e un exerciţiu de voinţă atrăgător. în cea dintîi zi a anului, într—un caiet care fusese sortit iniţial notiţelor la cursul de anatomie, scrise ;

„Faptul că încep jurnalul exact la 1 ianuarie mă defineşte de la prima vedere ca pe un om cu o voinţă de doi bani! Fără fetişul începutului de an nu m—aş fi hotărît. N—aş fi avut niciodată tăria să pornesc treaba aceasta într—o banală miercuri de 7 februarie sau într—o plictisitoare duminică de 22 noiembrie. E curios cum din părinţi ca ai mei — tata era un caracter de stîncă; mama e un amestec de ambiţie şi stăpînire de sine — a ieşit un om ca mine, fără sare şi piper, un fel de «lasă—mă să te las» care studiază la I.C.E.F. pentru că n—a avut curajul să dea admiterea la Universitate sau la Politehnică, care joacă fotbal pentru că e prea scund pentru baschet, care mănîncă supă de chimen cu aceeaşi indiferenţă cu care înghite torta de fragi, şi care, mai ales, după ce—şi formulează un milion de dorinţi fără să realizeze nici una, nu regretă şi nu—şi reproşează nimic. Dacă n—aş împlini anul acesta douăzeci şi doi de ani, vîrsta la care mai sînt copil numai în ochii mamei, mi—aş permite să mai gîndesc copilăreşte, întrebîndu—mă de pildă aşa : «De ce nu s—a descoperit încă un leac pentru întărirea voinţei? Un praf, un bulin, un ser, orice care să poată fi cerut la farmacie cu şi fără prescripţiile medicului, şi pe care după ce—l achiţi la casă, să—l iei de trei ori pe zi (in cazul meu, poate, de multe ori) cu efect imediat ?» Şi de ce, iarăşi de ce cînd eşti conştient de o situaţie, nu—i suficient doar să treci la rezolvarea ei ? în matematică, din cîte mai ţin minte, întîlneam probleme care, în clipa în care le înţelegeam şi le smulgeam misterul, se rezolvau singure, ghebul semnului de întrebare de la sfîrşit suferea o operaţie miraculoasă şi—mi apărea silueta degajată şi dreaptă a semnului de exclamare. Efortid nu se consuma decît pentru limpezirea situaţiei date. Rezolvarea, drumul de la limpezire pînă la rezultat, nu—l mai cerea. În viaţă, din păcate, este exact invers..."

Jurnalul nu mai fu continuat nici măcar o singură zi. îl deschise încă o dată prin mai, în ziua lui de naştere şi pentru că atunci era bine dispus — îşi aştepta prietenii, pe Dana, toată casa mirosea a cozonac — citi pagina scrisă, plescăi din buze „prostii !" şi azvîrli caietul. După cîteva ore, un prieten vărsă un pahar de vin pe podea şi, cum n—avea altceva la îndemînă cu ce să şteargă pata, rupse cîteva foi din caiet, printre care şi pagina de jurnal.

Acum, pe stradă, după ce coborîse din tei şi plecase fără să se mai oprească la vorbă cu cei cinci *turfişti,* îşi aminti din nou de jurnal. Amiaza zilei de sfîrşit de august purta în lumina ei siropoasă o nepăsare de călător cu personalul care priveşte pe geam fără să vadă nimic, care îşi consultă ceasul din plictiseală, fără să observe că acele au încremenit de mult. Pe strada liniştită de cartier, paralel cu o mare şi gălăgioasă arteră, doar cîteva gospodine întîrziate se grăbeau spre casă, schimbînd plasele dintr—o mînă în alta ; două fetiţe, numai în pantalonaşi, jucînd şotron; un cîine jegos, beat de soare, şi paşii fără zgomot ai pantofilor săi de pînză. Îşi aminti de jurnal poate tocmai pentru că îi trecu prin cap să se asemene cu o stradă ca asta. O stradă care nu spunea nimic afară de faptul că există. „Nu, hotărît, sînt prost dispus azi", îşi zise şi grăbi paşii.

Trecu strada cu intenţia de—a apuca pe o ulicioară la stînga, scurtînd drumul spre casă. O să—şi ia cîteva tartine şi chiloţii de baie şi o să se ducă la lacuri. Apa îi făcea întotdeauna ordine în gînduri. În sesiunea de iarnă căzuse la un examen pentru care tocise două săptămîni. Ieşise din amfiteatru nervos şi înfuriat. Un coleg de suferinţă, care însă nu suferea de loc, scufundat parcă pînă peste urechi într—o armură de fier („Lasă, iubitule, mai e o sesiune şi în primăvară !"), îl chemă să—l întovărăşească la ştrandul acoperit de la Floreasca („Tot am intrat la apă... o baie nu strică"). Numai după o jumătate de oră de înot fu gata şi propria sa armură : „Lasă, trece, mai e o sesiune şi în primăvară". Iar după un meci pierdut, nimic nu—i reînvia mai mult speranţele spulberate decît duşul. „Trebuia să mă fac scafandru sau pescuitor de perle", îşi spuse cu seriozitate, sau ceva despre care, în clipa aceea, bănuia că s—ar putea numi seriozitate.

Ulicioara în care intrase fusese ridicată la rangul urban de „stradelă" şi purta numele unui compozitor de romanţe rămas doar în memoria bunicilor şi revistelor—magazin. Dar naşul străzii fusese inspirat: era ceva din sufletul romanţelor prăfuite în atmosfera ei. Castani de o parte şi de alta, case cu geamuri mici, în spatele cărora te—ar tenta să mai vezi licărirea somnoroasă a luminărilor, trotuarul strimt, cît să încapă o singură pereche, porţi care scîrţîie ca într—un decor al despărţirii. Romanţa se destrăma în dimineaţa aceea prin prezenţa unui camion staţionat la umbra unui castan. Mihu Cumpănă ar fi trecut pe lîngă el cu indiferenţa cu care a trecut pe lîngă patrupedul jegos, dar numărul neobişnuit al camionului — 10 000 — avu efectul unui magnet. Descoperi astfel că şoferul nu se afla în cabină, ci sub burta camionului, meşterind la o roată, şi de unde nu i se vedeau decît mîinile. Nişte mîini albe şi mici de fată. „Probabil e o şoferiţă !" Se aplecă s—o vadă. Şi avu o surpriză...

Întins pe spate, sub camion, Lică Firescu, Indianul, se căznea să taie cu un briceag—peştişor pneul gros al unei roţi, grăbit să ajungă mai curînd la camera de cauciuc, materia primă înghiţită de producţia atelierului său de praştii.

—Ieşi repede de acolo ! îi strigă Mihu Cumpănă.

Lică închise fulgerător briceagul şi—l băgă în buzunarul pantalonilor. Nu se grăbi să iasă. Părea obişnuit să fie surprins în asemenea poziţii.

—Dar ce fac, nene ? (Lama cuţitului încă nu dezumflase cauciucul.) Stăteam şi eu la umbră.

—Să nu vin eu la tine !

—De ce să vii, nene ?

Mihu Cumpănă se ridicase. Lică nu—i mai vedea decît pantofii de tenis şi pantalonii verzi de doc, pînă la genunchi. Şoferul camionului (îl pîndise cînd coborîse şi intrase în casă) purta ghete şi nişte pantaloni cenuşii şi pătaţi. Cel care se oprise nu putea fi şoferul.

—De ce să vii, nene ? Stau cuminte la umbră. Unul dintre pantofii de pînză se izbi de asfalt.

—A patra oară să nu—ţi mai spun să ieşi !

De sub lada camionului apăru capul Indianului, cît un pumn, acoperit de ceva în culoarea viţei de toamnă, ceva neînchipuit de zbîrlit şi în care, dacă nu sclipea briantină şi nu se afla în locul în care de obicei se află părul, puteai jura că—i blana unui motan roşcat. Ochii căprui, sprîncenele roşii—aurii, nasul ascuţit ca un echer lipit cu latura mică de o faţă care îţi propunea parafrazarea celui de—al doilea nume al Finlandei, „faţa cu o mie de pistrui", gura mică cu buzele palide ca două felii de portocală — totul căta în sus ou mirare, scoţînd în evidenţă un „de ce" nevinovat, lipit de frunte. Lică se opri o secundă, aşa, apoi ieşi de sub camion, îşi potrivi tricoul în pantalonii de catifea cenuşie, desfăcîndu—şi cureaua şi închizînd—o la loc fără grabă, se scutură de praf şi—şi studie o zgaîbă de pe genunchi, întîrziind intenţionat confruntarea.

—Destul ! îl opri Mihu Cumpănă. Dă—mi briceagul !

—Poftim ? Mutra pe care—o făcu Lică putea servi de model unui pictor hotărît să—şi intituleze pînza *„Cinste şi sinceritate"* sau *„Fără de prihană".* Ce briceag ?

—Cum... *ce briceag ?* Nu mă interesează marca fabricii. Vreau briceagul tău !

—Care briceag ?

—Pe cel din buzunar.

—Din buzunarul meu ?!

—Întocmai. Şi, dacă vrei, mai exact: briceagul din buzunarul stîng. Dar repede, că am un cusur ! Nu—mi place să aştept.

Lică scoase briceagul.

—Ăsta ? „Ia te uită, părea să spună modelul *Cinstei şi sincerităţii,* miei nu ştiam că—l am... s—o fi rătăcit în buzunar... ce întîmplare ciudată..." Apoi, pentru că tînărul nu se grăbea să—l ia, repetă : Asta?
—Mai ai şi altul ?
—Eu ? Nu, zîmbi degajat, prietenos, arătînd că nu acordă prea mare importanţă faptului că s—ar putea să—i prindă. Ştii, nene, eu te cunosc. Sînt coleg ou Tudorel Cristea şi te—am văzut pe la el... adică (clipi şmechereşte din ochi) nu pe la el, ci pe la sora lui, tanti Dana. Mi—a spus Tudorel că eşti fotbalist. Eu nu prea merg la fotbal, dar ca să te văd pe dumneata, am să vin.
—Nu—i nevoie ! Aş spune chiar că e mai bine să stai acasă. Poate îţi trece prin cap să ne tai camera mingiei şi să—ţi faci praştie. Mi se pare că ţie ţi se spune Indianul, îşi aminti Mihu Cumpănă o discuţie cu Tudorel, fratele Danci.
—Mie mi se spune Firescu Lucian, răspunse Lică.
—E mai bine ca atunci cînd tai cauciucuri să ţi se spună Indianul. Ascultă—mă pe mine ! E mai bine. Nu faci numele Firescu de rîs. Tatăl tău...

Lică îi luă vorba :
—Pardon. Tata nu taie cauciucuri. El numai le plăteşte...
— ... şi, bineînţeles, nu—şi mai încape în piele de bucurie.
—Asta nu cred. De plătit însă le plăteşte precis.

Vru să mai spună ceva, dar Mihu Cumpănă îi smulse briceagul şi—l aruncă în lada camionului. Pe „faţa cu o mie de pistrui" nu apăru nici cea mai mică umbră de părere de rău. Ca şi cum i s—ar fi aruncat un vechi bilet de tramvai sau o peniţă ruginită, Mihu Cumpănă nu—şi putu stăpîni curiozitatea:
—Nu regreţi de loc ?
—Briceagul ? De ce ? O să—mi cumpere tata altul. Nu—s prea scumpe.
—Unde stai ?
—Alături. În casa aceea cu acoperiş de ţiglă. Unde—i gardul de fier. Da' de ce ?
—Aşa. Aş vrea să—l cunosc pe tatăl tău. N—am văzut niciodată un bancher şi sînt curios.
—Dar tata nu—i bancher. E scriitor.
—Imposibil !
—Pe cuvînt. A scris o mulţime de romane. Şi acuma scrie. Stă în casă, cu transperantele lăsate, cu lampa de masă aprinsă... fumează, bea un ibric de cafea şi cinci sticle de apă cu gheaţă... şi scrie.
—Imporibil ! Nu cred nimic din ce spui.
—Pe cuvînt. Dumneata n—ai auzit de Mihai Firescu ?
—Ce tot îndrugi ? îţi repet : vreau să—l cunosc pe tatăl tău pentru că n—am văzut niciodată un bancher şi sînt curios.
—Hai şi—o să—l cunoşti !

...Camera spaţioasă, cu pereţii acoperiţi în întregime de rafturi înalte cu cărţi, te obliga să respiri un aer stătut, îmbîcsit do fum, ca într—un compartiment pentru fumători, în care nu respiri numai fumul din ţigările aprinse atunci, ci fumul tuturor pipelor, havanelor şi ţigaretelor fumate acolo, de cînd ieşise vagonul din fabrică, fumul care intrase în canapele, în lemnul uşilor, probabil că şi în plumbul semnalului de alarmă. O lampă de birou, ca un cocostârc visător, arunca fără putere o lumină de culoarea gutuilor crude şi pronunţa şi mai mult cearcănele ochilor miopi ai scriitorului. Obrajii nebărbieriţi, părul nepieptănat, dezordinea hîrtiilor de pe birou, din maldărul cărora ieşeau un vîrf de creion, o coadă de ibric, o scrumieră încăpătoare în formă de ceaunaş, demonstrau că nu se aştepta la vizita nimănui. Îl întîmpină totuşi cu amabilitate pe Mihu Cumpănă, se scuză că îl primeşte aşa, ou pieptul gol, şi—l îndemnă, dacă îi e cald, să—şi scoată şi el cămaşa. „Fără grijă, aici nu intră nimeni !" Apoi, înainte de a—l întreba ce doreşte, îi oferi o cafea : „Dacă nu te deranjează, bea din ceşcuţa mea. N—am alta la îndemînă. E cam rece, dar e tare". Îi întinse pachetul cu ţigări „Carpaţi". „Nu fumezi ? Te invidiez." îşi aprinse o ţigară de la o brichetă care luă foc abia după o înjurătură şi, lipind ţigara de buze, se pregăti să—l asculte. Dar nici nu începu bine Mihu Cumpănă, ca Mihai Firescu îl şi întrerupse:
—Ştiu, ştiu ce vrei să—mi spui... Mai bei o cafea ?
—Nu, mulţumesc !
—Eu o să mai beau. Şi după ce—şi turnă cafeaua : Vezi dumneata... Eu sînt fiul unui învăţător cu o

casă de copii. Din clasa întîi primară pînă am terminat şcoala normală am fost elev intern. Amănuntul? N—am avut niciodată nimic care să—mi aparţină numai mie. Totul, de la blacheul ghetei pînă la cozorocul şepcii, totul, de la creion pînă la cartea poştală trimisă părinţilor, totul, absolut totul era luat cu semnătură, eu avînd doar dreptul de folosinţă. Şi acum despre Lucian. Nu—i fiul meu. L—am înfiat în timpul foametei din Moldova. Maică—sa a murit de foame. Tatăl necunoscut. Ei bine, ştii dumneata ce viaţă a avut copilul ăsta pînă a—l înfia ? Nu exagerez. A fost muncitor la vîrsta de nici cinci ani. A lucrat cot la cot cu maică—sa într—o fabrică de aţă. Copilul ăsta nu rîdea, nu ştia să se bucure. A suferit aici o totală transformare. Sînt fericit... crede—mă... nici o carte de—a mea... nici toate la un loc... nici tot ceea ce doresc să mai fac... nu mă poate bucura mai mult.

Dumneata crezi că băiatul e conştient de această situaţie şi că o speculează ? Nu ştiu. Nu—mi dau seama. Ceea ce ştiu precis e că are nevoie de multă iubire, de căldură, de înţelegere. Deocamdată asta cred.

Sună telefonul. Mihai Firescu ridică receptorul, ascultă o vreme şi, pe măsură ce asculta, pe faţa lui se accentua o schimă pe care Mihu Cumpănă o tălmăci prin „vreun pisălog îl bate la cap". Sfîrşi convorbirea cu : „Bine, dacă trebuie neapărat, mă îmbrac şi sînt acolo într—un sfert de oră".

—O încurcătură... îmi pare foarte rău că trebuie să întrerupem... Poate mai vii, eu sînt în orice dimineaţă acasă... Acum trebuie să mă îmbrac. Aoleo ! Şi, nici nu m—am ras ! La revedere, iartă—mă... Nu—i vina mea... Mai treci, te rog !

Şi alergă spre uşa care dădea în dormitor. O deschise şi uşa pocni nasul lui Lică.

—Aăă... voiam tocmai să intr... Da, voiam să intru să iau cartea aceea cu...

Dar taică—su nu—l mai asculta. Alerga mai departe spre baie.

Lică intră.

—Aprinde, te rog, lumina de sus ! îi zise Mihu.

—De ce ?

—Vreau să te văd. Vreau să—ţi văd urechile. Am citit odată o poveste cu un băiat care asculta la uşi şi i—au crescut urechi de măgar. Vreau să mă conving dacă povestea era adevărată. Se ridică şi veni lîngă Lică. Condu—mă, te rog. Plec !

—Să nu mai aprind lumina ?

—Nu. M—am convins. Ieşiră în curte.

—Şi chiar mi—au crescut urechile ? rîse Lică.

—În ochii mei, da.

—Dar te—ai convins că tata nu—i bancher ? Nu—i răspunse.

Ajunseră la poartă. Camionul plecase.

—Ţi—a zburat şi praştia şi briceagul.

—O să găsesc altele.

—Atunci plec fără să te salut ! Plecă. După cîteva secunde auzi în urmă :

—La revedere, tovarăşe !

Nu se întoarse. Îşi zise pentru a doua oară în ziua aceea : „Adio, autoritate ! Fie—ţi ţărîna uşoară !"

*

* *

Nici nu mai trecuse pe acasă. Chiloţi de baie închirie de la cabanier. Erau atît de largi, încît, dîndu—şi puţină osteneală, ar fi putut înconjura cu ei burta pămîntului la ecuator, îi strînse cu cureaua. Cureaua îi mai sluji şi împotriva foamei (desigur, nu aşa cum slujiseră acestui scop curelele marinarilor lui Magellan). Intră în lac şi înotă pînă cînd simţi că îl dor muşchii, că îşi aude bătăile inimii în tîmple. Pe nisipul fierbinte adormi imediat, cu ochii spre soarele care se furişase după pletele sălciilor. Îl trezi dintr—un somn fără vise, odihnitor, clopotul plajei anunţînd ultima jumătate de oră pînă la închidere. Cerul se colorase într—un roşu de firmă cu neon, întreaga boltă părînd o imensă reclamă a apusurilor bucureştene în august. Vîntul pieptăna sălciile şi, ajungînd deasupra lacului, intra în serviciul aceleiaşi agenţii de publicitate, ca şi soarele, scriind pe apă şi pe pînza unei vele singuratice cuvinte care să te facă să nu tânjeşti după plaja mării. Apoi, somnul, jocul culorilor îi alungaseră gîndurile, îl odihniseră într—atîta, încît tăind pe la Hipodrom ca să iasă în Griviţa, se pomeni fluierînd melodia cu care îşi anunţa încă de la poartă intrarea în casa Danei.

Seara îl găsi la Dana, stînd amîndoi la fereastră, vorbind despre toate şi despre nimic, mîncînd

floricele de porumb pe care le prăjiseră ei şi din care se înfruptau acum şi Tudorel şi Gaie. Gaie trecuse pe acolo fără nici o treabă şi se oprise pentru că n—avea ceva mai bun de făcut. Ieşind din casă, îl strigase şi pe Andrei, dar nu i se răspunsese. Acum, Tudorel şi Gaie rezemau zidul din spate al casei, proptiţi cu fundurile pe o scoarţă ruptă, ronţăind floricele. Căzu o stea.
—De ce cad stelele, Gaie ?
—Nu ştiu, nu le—am întrebat.
—Dar o fi adevărat că, atunci cînd cade o stea, dacă îţi pui ceva în gînd ţi se îndeplineşte ?
—Adevărat, cum să nu ? Eu acum doi ani, cînd a căzut o stea, mi—am pus în gînd să trec clasa.
—Şi?

—Şi parcă tu nu ştii ? Am rămas repetent ! Tudorel oftă.
—Începe şcoala, Gaie.
—Să înceapă ! N—o să—mi stric batistele de mătase plîngînd.
Tudorel se lovi cu palma peste frunte :
—A ! Am uitat să—ţi spun. Gaie, ştii pe cine s—ar putea să avem profesor de gimnastică ?
—Nu. Şi nici nu mă interesează.
—Îl ştii pe Mihu de la „Locomotiva" ?
—Nu—mi place fotbalul.
—Mihu Cumpănă, prietenul sorei mele.
—Ăsta care acum e aici ? Asta, mă ? îl ştiu. E băiatul lui nenea Miron.
—Nu—ţi place ?
—Nu mă însor cu el. Soră—ti să—i placă. Da—i bine pentru tine că l—au trimis. Cînd vrei să chiuleşti, îl iei deoparte şi—i faci din ochi : „Ştii, aş avea puţină treabă, în Patagonia... A zis soră—mea că, dacă sînteţi aşa de bun, să—mi ştampilaţi paşaportul".
Tudorel rîse şi se înecă cu o boabă înflorată de porumb.
—Linişte la galerie ! Fumatul şi intrarea cu cîini sînt interzise. Pompier, arată—i lu' domnu' ieşirea! anunţă Gaie.
Traiectoria luminoasă a stelei declanşa şi în gîndul Danei *„de ce"*—ul lui Tudorel :
—De ce cad stelele, Mihule ?
—Să—ţi dau, ca să zic aşa, un răspuns ştiinţific ?
—Nu, aşa ştiu şi eu.

—Atunci cad pentru ca oamenii să—şi pună în gînd ceva care vor să se împlinească.
—Tot sînt bune şi stelele ia ceva. Dar eu sînt pretenţioasă. N—am numai un singur gînd. Aş vrea să mi se împlinească toate visele.

—Dă—mi şi mie unul ! surîse Mihu.
—Îţi dau.
—Cînd ?
—Acuma. închide ochii. Nu, nu aşa, închide—i bine, nu mă fura.
Mihu strînse tare pleoapele şi întreaga faţă i se schimonosi :
—Aşa e bine ?
—Aşa eşti urîcios. Uite, îţi leg ochii cu baticul. Acum mai vezi ceva ?
—Văd că nu văd nimic.
—Perfect.
Şi Dana îl sărută.
—Mai daţi—ne florice... Tudorel se opri, înghiţind cuvîntul.
Gaie îi dădu un bobîrnac, apoi, făcînd palmele pîlnie, strigă :
—Luminaaa ! Persoanele din fund sînt rugate să părăsească sala în linişte...
Mihu Cumpănă îşi smulse baticul. îşi trecu dosul palmei peste frunte cu un reflex ciudat. La auzul vocilor lui Tudorel şi Gaie avu senzaţia că fruntea i s—a prefăcut într—o tablă şcolară, pe care, ou tibişirul, gîndul care îl frămînta de azi—dimineaţă, luînd chipul unui şcolar silitor, a scris:
„Adio, autoritate... Fie—ţi ţărîna uşoară !"

CAPITOLUL VIII

—Ia de la băiatul ! E proaspete şi e de pomană !
—De lună, ridicheleee...
—Porumbielu' cald !
—Pe gustate, coniţă ! Nu vă place, nu—i roşu, nu—i dulce, nu—l luaţi.
—Cît să fie, tovarăşele ? Un kil de Brăila ? Poa' să fie un kil şi—o sută ?
—Dom' Mitică, aruncă—mi şi mie aia de jumătate !
—Pergamuteleee !

În gheretele de la barieră, vînzarea era în toi. Tarabele pline. Munţi de pepeni, pere, struguri, gutui, peste care roiau toate albinele cartierului, aţâţate de parfum, luau ochii trecătorilor. Pînă şi „nea Scrumbie", fotograful proprietar al magherniţei cu firma „La miss România", acum schimbată în „Gata la minut", invidios în alte zile pe vînzarea gheretarilor, avusese azi o zi bună : îi pozaseră doi ostaşi „în avion" şi un oltean care, după ce vînduse într—o jumătate de ceas o căruţă plină cu prune, băuse şi se făcuse praf, apoi venise la „nea Scrumbie" să—l „tragă la minut". Pozase cu un teanc de bani într—o mînă şi cu cealaltă în şold, ca o toartă.

Era mulţumit şi dom' Fane — cum îi ziceau gheretarii lui Ştefan Ghindă. Mulţumirea parcă dansa în ochii lui de viezure, i se răsucea în mustaţa roşcată, se prelingea o dată cu transpiraţia pe obrajii cu vinişoare sîngerii şi, alunecînd pe gîtul lung, se oprea în buzunarele foşnitoare ale halatului alb, curat, de farmacist. Pînă şi albinelor, pe care în zile mai proaste nu le scotea din „afurisite" şi le pocnea cu ce—i cădea în mînă, pînă şi lor le vorbea acum cu înţelegere :
—Gustaţi, fetelor, că fac eu cinste ! Ce miere o să—i trageţi voi din struguraşii mei !

La rugămintea nevestei sale, aseară se înduplecă să trimită la Iaşi, pentru înmormîntarea „nenorocitei alela de Aglaia, să aibă de—o luminare la cap", o sută de lei. Mulţumirea de ,azi îi spori mărinimia. Trimise pe Taşcu, omul lui de alergătură, să expedieze la Iaşi o sută douăzeci. „Lasă, să fie de sufletul moartei. Vede Dumnezeu pe cel ce dă şi nu—l uită."

Ciupi o boabă de tămîioasă, o strivi în dinţi şi plescăi încîntat de aroma tare, pătrunzătoare. Dom' Mitică, vecinul cu „unt şi brânzeturi", îl rugă să—i schimbe o hîrtie de douăzeci şi cinci. Altădată putea să aibă buzunarele grele numai cu mărunţiş („de biserică"), că răspundea maşinal : „N—am, Mitică. De unde ?" Acuma îi schimbă hîrtia şi—l mai şi întrebă :
—Poa' să fie şi metal, Mitică ?

Taşcu, o stîrpitură chinuită de ulcer, aşezată pe două beţe scurte şi strîmbe cărora pînă şi el se sfia să le numească picioare, se înapoie de la poştă, îi înmînă lui Ştefan Ghindă recipisa şi se aşează ostenit pe scăunelul lui din fundul gheretei. Taşcu trăise toată viaţa de pe urma betelor lui stambe, fusese aproape patruzeci de ani comisionar. Mai purta şi acum pe creştetul chel şapoa vişinie de comisionar, dar literele din fir le mîncase rugina şi vişiniul catifelei se mohorîse, împrumutînd ceva din culoarea cenuşiu—ştearsă a ochilor săi. îşi scotea pîinea alergînd pentru Ştefan Ghindă, gonindu—şi beţele spre toate barierele oraşului, în întâmpinarea ţăranilor, cu marfa cărora se întorcea apoi încovoiat de spate şi se aşeza pe scăunelul din fundul gheretei. Nu bea, nu fuma şi aproape că nu mînca. Ciugulea o boabă, rupea cîte un căpeţel de morcov, fura cîte un dumicat de brînză de pe tarabe.

Pe la douăsprezece, cumpărătorii se răriră. Se trase şi Ştefan Ghindă lingă Taşcu şi, pe un butoi de murături nedesfăcut, îndrepta fără grabă, ordonat, banii mototoliţi scoşi din buzunare.
—Ce mai nou,Taşcule ?
—Nimic, dom' Fane.
—Mîine te duci la Filaret, poate vin cu mere.
—Mă duc, dom' Fane.

Descoperi un leu rupt, lipit grosolan eu hîrtie de ziar şi pap.
—Na, ia—l tu, Taşoule !
—Să trăieşti, dom' Fane.

—Şi mai na—ţi şi—un trei. Unde dracu i—or fi ţinînd cîte unii de—i fac ferfeniţă ?
—Numai bine, dom' Fane. Unde să—i ţină ? Oameni fără grijă.

Şi Taşcu strînse banii în ţipla cu acte.

Ştefan Ghindă căscă lung şi—şi acoperi gura cu o hîrtie e zece.
—N—am avut somn azi—noapte. Cald al dracului !
—Cald, dom' Fane.
—M—am vînzolit toată noaptea. Nici nevastă—mea n—a aţipit.
—Apoi... şi grijile, dom' Fane. Nu—i numai căldura.
—De. Asta cam aşa e.

Ştefan Ghindă oftă pentru întîia oară în dimineaţa aceea. Ofta rar. Închidea necazurile în el, le măsura şi le cîntărea în el, nu le arăta altora nici măcar printr—un oftat. Cel de acum era mai mult un răspuns pentru necazurile lui Taşcu decît o răbufnire la ale lui.
—Ce să—i faci, Taşcule ? Omul nu scapă de necazuri decît în groapă. Şi amintindu—şi : Mi—ai dat recipisa, Taşcule ?
—Da, dom' Fane. Ai pus—o în buzunar.
—Aşa—i. O să prindă bine bănişorii ăştia la înmormîntare. Femeie săracă. Cînd se duce dincolo un om sărac, nu se bucură numai Cel de sus. Se bucură şi oamenii ca s—a mai dus o gură. Minodora zicea să—l trimit pe băiat să—i sărute mîna. Ce să i—o mai sărute ? Tot nu—l mai vede. Norocul ei că a închis ochii cu gîndul împăcat: băiatul a încăput pe mîini bune. Numai el să nu fie buruiană rea.
—De ce să fie, dom' Fane ?
—Să nu se înhăiteze cu derbedeii. Şi rîzînd cu cei doi dinţi de aur, strălucitori : L—am cam scuturat ieri. Trebuie. Altfel copilul nu te respectă.
—Îl dai la şcoală, dom' Fane ? întrebă Taşcu.
—Mă gîndeam... vorbeam şi cu nevastă—mea. A făcut cinci clase. Ce gaură în cer o să mai facă dacă o să înveţe încă una sau două ? Vorbeam şi cu nevastă—mea azi—noapte. Tot îl ţin, tot îl hrănesc, să—mi dea şi el o mînă de ajutor. O să—l iau aici. După marfă o să plec eu. Tu abia îţi mai tragi sufletul, Taşcule. Te mai ţin aşa, dar cît o să mai pot ? Zi şi tu, că doar ne cunoaştem de—o viaţă. Cînd e bătaie mare, nu poţi ţine din ochi pe toţi câţi se îmbulzesc. Unul fură cîte ceva, altul pleacă şi nu plăteşte... O să mai am şi ochii băiatului. Mai mătură, mai aduce o căldare cu apă, mă ajută şi învaţă şi el. Cartea nu se învaţă la şcoală. Mă uit la fii—mea, la Olguţa. N—ar nimic în cap. Da', mă rog, e fată. Încă trei, patru ani, îi găsesc un om aşezat, şi du—te, fato ! Eu mi—am făcut datoria. Aşa că o să—l ţin pe lîngă mine pe băiat. Mîine—poimîine dai şi tu, Taşcule, ortu' popii, că ulcerul nu iartă, ştiu eu, şi singur o să—mi fie greu. Mai găsi un leu jerpelit : Azi ai noroc, Taşcule. Mai na—ţi unul !
—Mulţumesc, dom' Fane.
—Şi dă fuga pînă la domnu' Jenică de la Aprozar. Vezi ce face cu ardeii.
—Da, dom' Fane.
—Zi—i că—l aştept.
—Îi zic, dom' Fane.

*
* *

Pînă în '48 Iosif Cristea lucrase cinsprezece ani la „Ateliere". Era maistru—montor şi trecea drept unul dintre tehnicienii cu mare experienţă. Mobilizat la o unitate de tancuri, se întorsese la sfîrşitul războiului antihitlerist cu mai multe decoraţii, cu o barbă de patriarh şi cu o poreclă : „Doctorul". Orice tanc stricat era pentru el un „bolnav", un „pacient" al său. Motoarele se „gripau", bujiile erau „nervoase", le trebuia un „calmant", şenilele le „opera", le „amputa" şi le punea „în cîrje", benzina era „vin tonic" şi uleiul „sirop de tuse", carcasa străpunsă era „pansată". Porecla de pe front îl găsise după patru ani cînd fusese chemat la lucrări de montaj pe unul din primele şantiere petrolifere din Moldova. Aici venise să lucreze un inginer care îl cunoscuse pe front şi care îi popularizase porecla, făcînd—o cunoscută pînă şi de ultimul ucenic. Din '48 şi pînă acum, chemat mereu pe alte şantiere, Iosif Oiştea îşi menţinuse porecla. Aflaseră de ea şi li se păru potrivită şi vechilor tovarăşi de la „Ateliere". Iată de ce, trecînd prin faţa casei mentorului şi zărindu—l pe Tudorel, deputatul circumscripţiei, Miron Cumpănă, tatăl lui Mihu, îl întrebă :
—Cînd se întoarce taică—tu, *doctorul ?*
—În octombrie. Am primit chiar ieri o scrisoare de la el.
—Şi ce zice ? Cum o duce printre olteni ?
—Bine. Zice că oameni ca oltenii...

—Ştiu, îl opri zîmbind Miron Cumpănă. Zice că oameni ca oltenii să—i pui pe rană. Nu—i aşa ? Vezi cum le ştiu eu pe toate ?
—Ţi—a arătat mama scrisoarea ? întrebă, curios, Tudorel.
—Nu ! scrisoarea asta nu mi—a arătat—o. Dar am citit altele de la taică—tu. Acum un an zicea aşa despre dobrogeni, acum doi ani, despre ardeleni.

—Aşa—i tata, rîse Tudorel.
—Şi altceva ce mai scrie *doctorul ?* Cînd vine ?
—În octombrie. Mai devreme nu termină treaba acolo.
—În octombrie ? ! Abia în octombrie ? păru sincer îngrijorat Miron Cumpănă. Şi pînă atunci poarta asta a voastră o să zacă aşa, într—o singură balama, ca la o casă pustie ? Să vii la mine să—ţi dau un ciocan şi cîteva cuie.
—Am, nene Miron ! Am şi ciocan, şi cuie...
—Fugi că te lauzi ! Zi că n—ai. E mai cinstit.

—Dacă am, de ce să zic că n—am ? Am, nene Miron. Atunci pică şi Lică :
—Mergi la ştrand, Tudorel ?
Îi răspunse însă în locul lui Tudorel Miron Cumpănă :
—Merge. Dar mai întîi să se încălzească ca să aibă de ce se răcori. Şi către Tudorel : Să—ţi dea o mînă de ajutor şi pistruiatul ăsta care a venit acum. Cînd oi trece mai tîrziu să găsesc poarta dreasă. Toate bune la ai tăi ! Scrie—i lui taică—tu ceva şi din partea mea.
După ce plecă Miron Cumpănă, Lică întrebă :
—Cine—i ăsta care m—a făcut „pistruiat" ? Tudorel îi răspunse morocănos :
—Nu—i nici un fel de „ăsta". E nenea Miron. Toată lumea îl cunoaşte. Un „ăsta" sînt eu, că de—atîta vreme încă n—am reparat poarta. Şi un „ăsta" eşti şi tu, că habar n—ai să repari o poartă.

*
* *

„Dragă nene Andrei, cu lacrimi în ochi îţi scriu matale care eşti singurul care mi—ai mai rămas, că stau printre străini la neamurile de la Bucureşti şi mătuşa a murit şi eu nici nu pot veni la Iaşi să—i sărut mîna şi s—o văd pe mătuşa care m—a crescut ca o mamă. Dragă nene Andrei, tare sînt nenorocit, am de mîncare, am de toate, mătuşa Minodora e bună şi cu vara Olguţa mă împac bine, dar, nu—i ca mătuşa Aglaia. Am rămas singur şi mi—am legat pamblică neagră la mînecă şi nu ştiu ce să mai fac. Am ajuns cu bine la Bucureşti, în tren n—am păţit nimic şi nici pe stradă, şi am nimerit casa lui nenea Ştefan care m—a bătut, dar pe urmă cînd a aflat că a murit mătuşa m—a mîngîiat şi mi—a spus că bătaia nu—i rea şi să nu fiu supărat, că el o să aibă grijă de mine. Săraca mătuşa Aglaia, n—a apucat nici să citească două rînduri de la mine că a murit şi se gîndea că cum am ajuns eu şi ce fac.

Acum pe matale te am, dragă nene Andrei, să—ţi spun matale toate. Aici e cald, la Iaşi cum e ?

O s—o duceţi pe mătuşa la cimitir şi eu nici n—o să ştiu locul unde e, ca să vin cînd s—o putea şi să—i pun o floare, şi—mi aduc aminte şi plîng cît de bună era ea şi eu am supărat—o de multe ori şi am făcut—o să plîngă, şi acum nu pot să vin să—i sărut mina şi să—i spun să mă ierte că n—am vrut şi că ea mi—a fost mamă şi tată şi m—a crescut ca pe copilul ei.

Aici am cunoscut nişte băieţi, dragă nene Andrei, şi tare bine mi—ar părea să învăţ cu ei la aceeaşi şcoală şi să fim prieteni cum am fost cu băieţii de la Iaşi.

Dacă ar ţi trăit mătuşa Aglaia aş fi învăţat bine, să se bucure cu mine, aşa o să învăţ bine pentru mata, dragă nene Andrei, să te bucuri mata că şi mata m—ai ajutat ca pe copilul matale şi chiar mă gîndeam astă—noapte, că n—am dormit, cum îmi dădeai mata bani de seminţe şi cum îmi promiteai ghete.

Te rog, dragă nene Andrei, să—mi scrii cum primeşti scrisoarea mea şi eu o să—ţi răspund cum o primesc pe a matale.

Săru' mîna, nene Andrei, şi mătuşa să—se odihnească în pace, că tare bună a mai fost şi m—a crescut.

Sava Andrei Strada Cuţitaru numărul 6 la tov. Ştefan Ghindă Bucureşti."

*

* *

Masa de prinz se sfîrşise. Ştefan Ghindă trimisese vorbă prin Taşcu că are treabă şi nu vine decît seara. Minodora Ghindă, Olguţa şi Andrei mîncaseră în bucătărie — „dacă nu—i Ştefan, să nu se mai strîngă muşte în casă" — mîncaseră absenţi şi fără poftă, numai pentru că se gătise şi sosise ora prînzului. În tot acest timp, Taşcu îi priveghease dintr—un colţ — avea el aici în bucătărie o băncuţă a lui — şi nu se atinsese de farfuria cu ciorbă pe care Minodora Ghindă i—o pusese dinainte ; ceru doar un pahar cu apă din care sorbi o singură gură. Pe băncuţa din bucătărie Taşcu se odihnea, de cîte ori trecea pe acolo, în felul lui de a se odihni : un minut, două. Acum însă nu dădea semne că ar vrea să plece.

—Nu pleci, Taşcule ?

Întrebarea îi fusese pusă din curiozitate, nu pentru că stăpîna casei ar fi vrut să scape de el.

—Mai stau, madam Minodora.

—Ştefan nu te—o fi aşteptînd ?

—Nu, madam Minodora.

După „sărut mîna pentru masă", Olguţa şi Andrei ieşiră în curte Lac dormea cu capul lăţos între labe, cu burta pe un petic de umbră. Găina moţată adusă de Andrei de la Iaşi îi dădea tîrcoale şi—l ciugulea resturile din blidul ruginit. Dospea în aer zăpuşeala dinaintea ploii. Prevesteau ploaia şi muştele care bîzîiau enervant, ţîşnind ca din arc şi căutîndu—se una pe alta, zăpăcite.

Olguţa îl luă de braţ pe Andrei şi—l duse spre gîndul vecinilor din stînga, rugîndu—l să—i rupă o prună verde din creanga ce spînzura în curtea lor. Băiatul n—o întrebă de ce—i trebuia, cînd mîncase la prînz struguri şi pere, şi cînd în casă era o pungă plină cu prune coapte. Ştia şi el că e mai gustoasă o prună din pomul vecinului, chiar cînd e încă verde. Se caţără pe gard, dar nu ajunse creanga. Cînd sări, îşi agăţă cămaşa şi o sfîşie la umăr.

—Vai ! se necăji Olguţa. Eu sînt de vină. Hai în casă să ţi—o cos.

Ruptura nu era mare. Olguţa o ţîrîi însă cu migală, deşi cu teamă că—i „cosea mintea".

—Dacă nu dai jos cămaşa şi o cos pe tine, îţi cos mintea. Ţine măcar un capăt de aţă în gură ! De ce eşti încăpăţînat ? Vrei să—ţi cos mintea ? Cînd termină, tot ea îl sărută pe obraz. Gata, nici nu se mai cunoaşte.

Tristeţea lui Andrei, vorbele care i se smulgeau cu cleştele îi transmiteau şi Olguţei o stare de nelinişte, ceva foarte complicat, aproape ca mila, dar mai mult şi mai puternic ca mila. Vru să deschidă radioul şi rămase nehotărîtă, cu mîna pe buton. încercă să—i povestească băiatului despre prietenele ei şi aproape că le uitase numele. Se gîndi să—i facă un dar.

—Andrei, băieţii poartă inele ?

—Nu.

—Dar ce—ar fi să poarte ?

—Nu poartă.

—Nici măcar în buzunar ?

—Nu pe deget, ci doar... să—l ţină la el... Aşa pot să poarte, nu ?

—N—am văzut.

—Ba ai văzut. E şi în cartea de istorie. N—avea Matei Corvin, cînd era copil, un inel ?

—Ion Corvin !

—Matei, Ion... important e că cineva avea.

—Avea.

—Vreau să—ţi dau inelul meu. Te rog să—l primeşti. Mie nu—mi trebuie.

—Nu. De ce ?

—Te rog eu mult. Ca să—ţi aminteşti de mine. Te rog ! Să ştii că—l ai de la mine.

—Dar eu n—am ce să—ţi dau în loc.

—Nici nu—mi trebuie. Adică... ai. Am văzut că ai o insignă. Mi—o dai mie ?

—Da.

Olguţa scotoci într—o cutie cu nimicuri şi găsi inelul. Era un cerculeţ subţire de aur, cu un bob de

piatră verde. O bucură atît de mult că Andrei primise darul ei, era atît de convinsă că acest dar va săvârşi un miracol, încît făcu ceea ce mama ei credea că n—o să se întâmple niciodată : intră în bucătărie şi începu s—o ajute pe maică—sa la spălatul vaselor.

Andrei se reîntoarse în curte. Norii sechestrară soarele şi o lumină tulbure apăsa amiaza. Din depărtare, ca o năruire de bolovani, se auzi un tunet. Lae se repezi şi căscă, speriind un fluture alb, rătăcit, care pesemne luase laţele din capul dulăului drept o ciudată crizantemă. O coajă de ceapă se ridică în aer şi, mirată de ce fusese în stare, se lăsă din nou pe pământ. Îi urmă pilda un fiong de puf care, mai stăpân pe tainele aeronauticii, zbură peste gard, pierzîndu—se. Uşa magaziei se deschise cu un tril de clarinet acompaniat de timpanele depărtate ale tunetelor. Uvertura ploii începuse. O vrabie întîrziată, jignită parcă de mustrările dirijorului, se aşează nervoasă pe estrada sîrmelor electrice, aşteptînd să i se dea intrarea. Şi deodată, cînd partitura uverturii ajunsese abia la jumătate, începu baletul drăcesc al ploii. O ploaie cu picuri grei cit boabele de coarnă, deasă ca o pădure, zgomotoasă, furioasă. Mai aproape de magazie, Andrei nu mai încercă să intre în casă. în curte, în ploaie, rămăsese numai plopul care acum semăna cu o umbrelă închisă, stricată, pe care vîntul zadarnic se chinuia s—o desfacă.

—Andrei, unde eşti ? Andre—ei !

Înghiţit de tropotul ploii, glasul Olguţei nu—l mai ajunse.

O pânză de păianjen cobora din podul magaziei şi curentul o legăna ca pe un năvod în miniatură, întins la uscat Andrei se jucă, destrămînd—o cu un deget. Un fir şi încă unul se desprindeau spînzurînd ca nişte aţe de ploaie.

—Ce faci aici ?

În magazie, cu hainele ciuciulete, intrase Taşcu. întrebase cu un glas uşor, cît să—l audă el însuşi, ca să nu—l sperie pe băiat.

—M—a prins ploaia, răspunde Andrei. Dar mata de ce n—ai mai stat în casă ? Te—a udat pînă la piele.

Descumpănit, pentru că nu avea cum spune nici „da, dom' Fane", nici „da, madam Minodora", Taşcu deschise gura şi o închise la loc. Se scutură de ploaie ca un motan de somn.

—Dezbracă—ţi haina, s—o punem la uscat!

—Nu, domnu' Andrei. Zîmbi fericit că găsise acest „domnu' Andrei". O să se usuce şi aşa. Te—am văzut aici şi am venit.

Nu i se mai spusese niciodată „domn". Nici .măcar ţigăncile ghicitoare, care spun „domnişorule" oricărui copil încălţat şi cu cămaşa întreagă pe el, lui nu—i spuseseră. Se simţi bine. Descifra acest „domnu" în sensul creşterii, înaintării sale în vîrstă. Şi, fără să—şi dea seama, Andrei se ridică pe vîrfuri.

—Cîţi ani ai, domnu' Andrei ?

—Treisprezece ! (Nu—i împlinise, dar acum era încredinţat că—i are.)

—Eu şaizeci şi opt, domnu' Andrei.

Undeva, foarte aproape, trăsni ; se jupuiră parcă scoarţele unei păduri de stejar. Ploaia, aţîţată, se dezlănţui ca pentru un asalt hotărîtor.

—Domnu' Andrei... Taşcu îi vorbea privind în pământ, unde, la capătul betelor ude înfăşurate în cîrpa cafenie a pantalonilor, două ghetuţe cu boturile curbate în sus, ca la patinele de altădată, striveau o surcea rătăcită. Domnu' Andrei, eu am venit să te rog... eşti tînăr, foarte tînăr... mai eşti copil, domnu' Andrei... să spui nu, domnu' Andrei... să ceri să înveţi să mergi la şcoală... să spui nu...

Beţele lui Taşcu parcă se descleiară şi Andrei fu cuprins de spaima că omuleţul va îngenunchea.

Se trase un pas, tremurând.

—Nu înţeleg... iartă—mă.,. de ce te uiţi aşa ?

—Am şaizeci şi opt de ani, domnu' Andrei... boala mă roade, dar sînt încă viu... pot încă munci, domnu' Andrei... Dumneata eşti un copil... ai tot timpul... Dacă dom' Fane mă alungă, unde să mă duc?... Să spui nu, domnu'Andrei... cere—te la şcoală... nu te încărca de un păcat.

Beţele umede nu—l mai sprijiniră. Căzu în genunchi. Ca un scaun răsturnat.

Andrei ţipă şi o rupse la fugă prin ploaie. Intră în bucătărie îngrozit:

—Tanti Minodora ! Olguţa ! în magazie... Domnu' Taşcu... îi e rău...

Minodora Ghindă nu se sperie, zise că îl cunoaşte ea pe Taşcu, aşa i se face lui rău, dar nu păţeşte

nimic. Cînd, după o vreme, se duse în magazie, Taşcu nu mai era, ceea ce îi confirmă cele spuse : „Aşa—i Taşcu, om bătrîn, i se mai face şi rău..."

*

* *

Ploaia spălase oraşul obosit de soare, înviorîndu—l, şi seara găsi acelaşi cer din ajun, ţintuit de stele, cu ceva din gingăşia albastră a unei mătăsi uşoare de bal.

În grădina restaurantului, „orchestra de şapte persoane, sub conducerea maestrului Vasile Bunea" (cum e scris pe un afiş), îşi dădea sufletul, scheunînd, grohăind şi zgîriind la trei instrumente — celelalte patru aveau zi liberă — împingând în sus şi în jos, ca pe nişte scripeţi, notele prăfuite ale unui potpuriu dintr—o operetă. Orchestra mai era ajutată şi de *grataragiul* care, între un cîrnat şi o friptură întoarsă pe cealaltă parte, bătea ritmul cu destulă însufleţire. Din salcîmii grădinii încă mai picurau stropi pe capetele şi în farfuriile consumatorilor. Şi pentru că aceasta se întâmpla foarte des, oamenii se distrau, legîndu—se astfel între toate mesele punţile unei intimităţi care îi dădea grădinii atmosfera unei petreceri familiare.

La o masă, în preajma intrării, — „ să fie mai departe de grătar ,că—mi face rău fumul", cum ceruse Minodora Ghindă — familia lui „dom' Fane" (sub acest nume îl cunoştea îşi ospătarul) asculta muzica şi mesteca fripturile — „frumoase, special pentru dumneavoastră !" Ştefan Ghindă, pentru că treburile îl făcuseră să sară peste prînz, îşi mai comandă după friptură şi nişte cîrnaţi. Scăldase totul într—un vin pe care îl bea strîmbîndu—se, îmbiindu—i şi pe ceilalţi : „Beţi şi voi, să nu rămînă".

Acordeonistul rosti în microfon : „Poftiţi la dans !" cu un glas atît de mustrător, încît cîteva minute se consumă un tango fără ca nimeni să îndrăznească. În sfîrşit, cîteva perechi trecură pe cimentul din faţa orchestrei şi începură să danseze. Andrei şi Olguţa îi urmăriră un timp, Andrei mirat de un spectacol la care mu mai luase parte, Olguţa cu chef de dans, bătînd tactul cu piciorul. Ştefan Ghindă îşi deschise haina şi dădu drumul la curea. În solniţă nu se mai aflau scobitori şi căută prin buzunare un băţ de chibrit. Găsi o dată cu cutia şi *recipisa* adusă de Taşcu. I se adresă lui Andrei, împăturind *recipisa* şi afundînd—o în buzunarul de sus al hainei.

—Am trimis bani la Iaşi ! zise. Să fie de luminări şi de popă. Şi către nevastă—sa : Cred că or să ajungă la vreme. Restul, dacă a murit în spital, au acolo grijă de toate.

—Lasă, zise Minodora Ghindă, nu—i mai adu aminte băiatului. A tras şi după—amiază o spaimă cu Taşcu... A înnebunit sau ce—i cu el ?

—Cine, Taşou ? !

—Nu ştiu ce i—a vorbit de păcat şi de moarte. Ia spune, Andrei, ce ţi—a zis ?

—Poftim ? Băiatul era cu gîndul în altă parte.

Îl vedea pe naşul Andrei aprinzînd o luminare peste care pendula cădelniţa popii Leonida.

—Ce ţi—a zis Taşcu de—ai venit plîngînd în casă ?

—N—am înţeles, tanti. Spunea nişte cuvinte... aşa... că—i bătrîn... că eu nu—s. Zicea : „Domnu' Andreii să spui nu, s nu te încarci de păcat". M—am speriat că a căzut în genunchi şi am fugit.

Ştefan Ghindă rîse :

—S—a ramolit, ce să—i faci ? Mă uitam la el şi la Jenică. Ce anapoda au fost aruncaţi ăştia pe lume ! Să te prăpădeşti de rîs, nu alta. Jenică ăsta e lung ca o prăjină şi are nişte picioroange de sperie copiii, da' nu ştiu ce fel de dambla a dat peste el că abia face doi paşi pe jos. Şi Taşou alergă de cincizeci de anii pe chibriturile lui. Ce să—i faci ? S—a ramolit. I—a venit vremea să—şi ţină beţele acasă. Le—a gonit destul. Ieri, pînă a ajuns la Obor, i—a luat—o înainte cine a vrut. Şi pe ţăran, dacă nu—l suceşti tu primul, l—ai pierdut la preţ. Sorbi din pahar, ridicînd degetul mic în sus, ca o barieră. Îşi şterse apoi cu palma mustăţile umezite şi, la rîndul ei, palma o şterse de faţa de masă. Asta nu—i meserie de om bătrîn, cu ulcer şi cu popice în loc de picioare. Cît a mers a mers, a scos şi el un ban... că la mine dacă faci treabă nu te uit... am fost şi eu mulţumit... Acuma dacă nu mai merge, nu mai merge. Ce să—i faci?

—Vai de el ! îl căina Minodora Ghindă. Să n—ajungă nimeni aşa.

Olguţa adunase şerveţelele de hîrtie, le răsucise şi le înnodase ca o ghirlandă.

—Ia uitaţi—vă ce—am făcut ! spuse, săltîndu—le apoi în aer. Parcă dansează cu noi, fetele, la gimnastică. Asta—i aminti de şcoală : Mămico, m—ai înscris ?

—Mîine.

—Şi pe Andrei tot mîine ?

Andrei întinse mîna spre braţul Minodorei Ghindă :

—Dacă s—ar putea, tanti, înscrie—mă la şcoala numărul 5. M—am împrietenit cu...

Minodora Ghindă întoarse capul spre bărbatu—său. Acesta scutură sticla sifonului să mai iasă şi cele două degete de apă bolborosind pe fund :

—Lasă, zise, vorbim acasă. Domnu' Popic, fă—ne şi nouă

*

* *

„Dragă nene Andrei, cu lacrimi în ochi îţi scriu din nou matale astăzi cînd o băgaţi pe mătuşa în groapă şi eu nu pot să fiu acolo la Iaşi s—o plîng şi eu cit de bună a fost. Dragă nene Andrei, e noapte tîrziu dar eu nu dorm, şi—ţi scriu, că unchiul Ştefan mi—a spus că nu mă mai dă la şcoală şi eu am întrebat de ce şi el mi—a spus că vrea să mă ţină pe lîngă el la prăvălie să—l ajut. Eu am plîns şi l—am rugat şi am rugat—o şi pe mătuşa Minodora care a spus că unchiul Ştefan îmi vrea binele că de aceea m—a adus, că îmi vrea binele şi să—l ascult pe el. Eu n—am crezut aşa, dragă nene Andrei, am crezut că o să învăţ la şcoală mai departe la Bucureşti. Dar unchiul Ştefan nu vrea să mă dea la şcoală că zice că să—l ajut la prăvălie să învăţ meseria lui şi o să—mi prindă bine şi o să fiu mulţumit.

Dar eu tot n—am vrut şi l—am rugat în genunchi să mă înscrie la şcoală că am să învăţ de am să rup cărţile şi n—am să—i cer nimic. Dar unchiul Ştefan mi—a spus că nu sînt de capul meu şi n—o să fac ce vreau eu. O să—l ajut la prăvălie că am învăţat destulă carte în cinci clase şi o să—mi fie bine la prăvălie că nu ajung ingineri copiii orfani, dar nu—i adevărat, că ajung şi ei ingineri. Ce să fac, dragă nene Andrei, scrie—le mata şi roagă—i mata cu lacrimi în ochi pentru mine să mă dea la şcoală că eu vreau să învăţ.

Aici a plouat tare ieri, la laşi cum e ? Am de toate şi de mîncare şi de toate şi vara Olguţa mi—a dat un inel, dacă mai trăia mătuşa i—l trimiteam ei că n—a avut săraca niciodată, şi eu sînt bărbat şi n—am nevoie.

Te rog, nene Andrei, scrie—le mata să mă dea la şcoală. Am să aştept în fiecare zi poştaşul cu scrisoarea matale.

Săru' mîna, nene Andrei, şi nu mă uita.

Sava Andrei Str. Cuţitaru numărul 6 la tov. Ştefan Ghindă Bucureşti."

CAPITOLUL IX

În urma ploii torenţiale din ajun, bordeiul de pe maidan „luase apă la galoşi", ca să folosim cuvintele lui Gaie.

Băieţii veniseră pe maidan de dimineaţă. Stricăciunile nu erau prea mari. Avură de suferit pagube ireparabile doar provizia de mătase de păpuşoi în care apa intrase fără milă faţă de stăpînii pipelor, şi faţă de romanul în manuscris *„Cinci crime şi un singur criminal",* din pricină că autorul, lipsit de simţul prevederii, îl redactase cu un creion chimic. Caietul arăta de parcă însăşi valurile Tamisei l—ar fi înghiţit...

„În timp ce tînărul dar faimosul apaş Ciurcil se plimba nepăsător pe malurile ei înceţoşate". Restul se dregea de la sine într—o singură dimineaţă cu soare.

La locul dezastrului, cel dinţii sosi Harap, cum fusese poreclit Marin Dudă. Era nepotul unui vestit lăutar bucureştean şi fiul (al treisprezecelea fiu) al unui contrabasist dintr—un ansamblu de muzică populară. Marin însuşi învăţă să cînte la acordeon şi visa să îmbrăţişeze meseria de multe generaţii a familiei sale. Avea degete lungi, cuprinzînd cu ele încă de la nouă—zece ani o octavă pe clapele acordeonului. La , bordei n—aducea niciodată acordeonul cu el. Băieţii însă îl auziseră cîntînd la cîteva serbări şcolare şi pentru meşteşugul său de muzicant nutreau un sincer respect care îl făcuse pe Harap să dobîndească fără greutate dreptul de a frecventa bordeiul. De altfel, în ziua aceea, venind mai devreme ca ceilalţi, el se ocupă cel dinţii de ştergerea urmărilor ploii : îndreptase hornul aplecat, bătătorise podeaua, scosese la uscat băncile. Gaie veni cu mare poftă de şotii.

—'Neaţa ! îl salută el cu două degete pe frunte. Ai şi început activitatea ?

—Închide gura şi pune şi tu mina ! îl luă repede Harap.

—Domnule, măsoară—ţi cuvintele ! Cu mine vorbeşti ?

—Treci şi freacă banca asta.

Gaie se aşeză pe bancă picior peste picior :

—Îmi permit să vă informez că bătrînul meu servitor a primit ordin să răspundă tuturor că am plecat la ţară.

—Gaie ! îl privi strîmb Harap.

—Da, conte. Simt în ochii dumneavoastră o nemulţumire. Aţi adormit prost ? Nu v—a priit baia ?

Dar nu trebui să fie rugat de două ori, nu mai trebui să—l roage. Gaie se apucă de treabă şi lucră cu ambiţie, ceea ce nu—l oprea însă ca, din cînd în cînd, să exclame :

—Oh, cred că guvernanta ar leşina dacă mi—ar privi mîinile astea negre de noroi.

La vederea romanului înecat, Lică, sosit la un sfert de ceas după Gaie, reacţiona nebănuit de calm :

—Ei şi ? O să scriu altul. Nu—i mare lucru.

Apariţia lui Tudorel le provocă un ris care nu încetă minute în şir.

—Ce—i, mă ? Ce—i de rîs ? N—aţi mai văzut ? încerca să—i potolească Savantul.

Nu, aşa ceva nu mai văzuseră. Părul lui Tudorel era alb. Alb ca un cearşaf. Alb ca un perete proaspăt văruit. Alb ca zăpada. Ca un bloc de desen neînceput. Rezultatul unei experienţe nereuşite. Experimentase pe propriul cap un nou preparat al laboratorului său, o loţiune care trebuia să intre în cosmetică sub numele de „Loţiunea Cristea", duşmană de moarte a mătreţei, dar a cărei primă experienţă dăduse greş.

—Am pus cam mult perhidrol, asta—i. Ce găsiţi de rîs ? Gaie îl îmbrăţişa :

—Academicianule, vino să te pup ! Ce mănînci dimineaţa că eşti aşa deştept ?

Aţîţat de gestul lui Gaie, Lică veni spre Tudorel, cu palmele lipite ca pentru rugăciune :

—Lasă—mă să—ţi smulg un firişor, unul singur. Să—l păstrez ca amintire.

Pînă şi Harap socoti că merită să—şi spună cuvîntul :

—Mă, tu meriţi să fii tras în poză. Tudorel îi privea compătimitor :

—Sînteţi nişte proşti. Ce credeţi voi, mă, că marile descoperiri s—au făcut bătînd din palme ? Fără sacrificii, mă ? Deştepţilor !

Se căzniră să vîneze cu praştiile o cioară, dar nu avură noroc. Pe una n—o nimeri Harap, pe alta o sperie Gaie şi a treia nu se mai aşeză prin apropiere. Intrară în bordei. Tudorel îi informă că trecuse pe la şcoală şi că afişaseră listele de promovaţi după examenele de corigentă.

—Şi ai trecut ? îl întrebă Lică.

—Trecut, bineînţeles. Tot azi m—am şi înscris într—a şasea.
—Şi eu, zise Harap.
—Oh, ah, eh, exemplul dumneavoastră e mişcător. Eram de altă părere, dar o să trimit şi eu mîine secretarul să mă înscrie ! rosti în nota sa obişnuită Gaie.
—Staţi, sări Lică. Nu ştiţi nimic. Să vă spun eu o bombă, ţ Anul ăsta îl avem la gimnastică pe...
—Veche ! făcu Gaie.
—Am aflat noi înaintea ta, spuse superior Tudorel.

—Pe cine ? lungi gîtul Harap. Lică, mirat, către Gaie şi Tudorel :
—Cum aţi aflat ? La mine a fost o întâmplare.
—Ştiinţa, mă, nu crede în întîmplări, decretă concurentul Albei ca Zăpada. Noi ştim exact. Avem antene !
—În ceeea ce mă priveşte, m—a sunat cancelaria la telefon şi mi—a comunicat, zise Gaie.
—Despre cine vorbiţi ? Hai, mă, spuneţi o dată ! era curios să afle Harap.
—Un profesor ca toţi profesorii. A terminat I.C.E.F—ul ca şi soră—mea, zise Tudorel.
—Luminaaa ! Persoanele din fund sînt rugate să părăsească sala în linişte ! îşi aminti Gaie şi rîse.
Lică ardea de nerăbdare să le povestească întâlnirea lui cu instructorul :
—Cu mine a fost o chestie formidabilă ! M—a prins sub un camion şi a venit să mă pîrască lui tata. Dar l—a luat tata în nişte focuri ! Ce—i drept, ca fotbalist toată lumea zice că—i bun.
—E grozav, mă, nu bun ! îl corectă Tudorel.
—Fie şi grozav, îi făcu pe plac Lică. Dar de ce mi—a aruncat briceagul ? Crede că n—o să—mi cumpăr altul ?
—Şi cum îl cheamă ? Cum îl cheamă, mă ? se grăbea să afle Harap, invidios că el e singurul care încă nu ştie nimic.
—Mihu, mă, fotbalistul, mijlocaş la „Locomotiva".
—Mihu Cumpănă.
Harap deschise gura şi rămase cu ea căscată.
—Conte, vedeţi că aţi uitat uşa deschisă, îl împunse Gaie.
—Ce—i, mă ? Ce—ai rămas aşa ? îl zgîlţîi Tudorel.
—Îl cunoşti şi tu ? bănui Lică.
Harap se ridică. Oînd avea de spus ceva important n—o putea face decît în picioare, ca la lecţie :
—Mihu Cumpănă ? Aoleu... Voi ştiţi ce—am făcut eu alaltăieri cu el ?
—L—ai ucis într—un duel cu spada. Ah, suflet de piatră !
—Ştiţi ce—am făcut ? L—am suit în vîrful teiului şi l—am pus să—şi strige numele.
—Tu ? ! întrebară într—un glas Tudorel şi Lică.
—Dumneavoastră... chiar dumneavoastră în persoană ? rîse şi Gaie.
Harap părea mai mult speriat decît mîndru :
—Eu. N—am ştiut că e profesor. Să vă spun cum a fost... Şi după ce le spuse, încheie îngrijorat:
—Voi ce credeţi că o să iasă din asta ? Oare o să—mi facă ceva ?
—Vai, cum vă puteţi închipui ? E un suflet nobil ! îl linişti Gaie.
—Ştiţi ce—o să iasă ? se băgă Lică. O să stea la noi trei zile ou cea de alaltăieri.
Dar Tudorel fu de altă părere :
—Nu—l cunoşti. E tare.
—Tare şi îl suie Harap în tei, rîse Lică. Vă spun eu : Pe noi nu pune nimeni şaua.
—Cred că vă înşelaţi !
Glasul care rostise aceste cuvinte nu era al lui Tudorel. Nici al lui Harap. Şi judecînd după discuţia care se consumase, nu putea fi al lui Lică şi nici al lui Gaie.
Băieţii se uitară unul la altul, uimiţi.
—Ce—a fost asta ? întrebă Lică.
—Parcă am auzit o voce, sigur nu era Tudorel.
—A spus cineva : „Cred că vă înşelaţi". Am auzit bine, zise Harap.
—Domnilor, castelul e bîntuit de fantome !

*

* *

E greu să—ţi imaginezi o piaţă fără gălăgie. Face şi ea parte din decor, ca tarabele şi muştele, ca pungile şi cîntarele.

Şi totuşi sînţ ore din zi cînd piaţa pare parcul unui sanatoriu. E o linişte, că—ţi vine să păşeşti pe vîrfuri. Aceasta se întîmplă după—amiaza, cînd nu—s clienţi, şi negustorii dorm şi ei. O asemenea oră trăia acum piaţa de la barieră. Plictisit, Ştefan Ghindă îi dădu lui Andrei o cîrpă să lustruiască un coş de mere şi ieşi să stea de vorbă cu fotograful. Taşcu, care moţăise pe scăunelul lui din fundul gheretei, se scutură şi se oferi să facă el treaba dată lui Andrei :

—Le lustruiesc eu, dom' Fane.

—Lasă, Taşcule, să înveţe băiatul !

—Le lustruiesc eu, dom' Fanc.

—Dormi acolo ! Lasă băiatul să înveţe.

Andrei se cutremură la gîndul că rămîne singur cu Taşcu. Dacă îl *apucă* iar ca ieri ? Se întoarse cu spatele la Taşcu, aplecîndu—se peste coşul cu mere, lăsîndu—se absorbit de treabă.

—Să—ţi ajut şi eu, domnu' Andrei !

Se prefăcu că n—a auzit. Dar Taşcu repetă, şi vocea lui parcă îi alunecă pe spinare ca o pietricică de gheaţă.

—Să—ţi ajut şi eu, domnu' Andrei !

—Nu trebuie. Mulţumesc. Nu mi—e greu.

Termină treaba repede, tot timpul regretînd că o termină prea repede Ştefan Ghindă nu se înapoia. Ce să mai facă pentru a nu fi nevoit să—l vadă pe Taşcu, să întîlnească privirea aceea îngrozită din magazie şi care nu—i ieşea din minte ? Ce avusese ieri Taşcu cu el ? Ce putea să aibă cu el Taşcu ? „O fi vrut să mă ajute ? A aflat că unchiul nu vrea să mă mai dea la şcoală şi a vrut să mă înveţe ce să fac ca să—l înduplec ? Dar de ce tremura şi de ce—a căzut în genunchi ? O fi un om atît de bun ? Suferă atît de mult pentru mine ? De—ar primi mai repede scrisoarea nenea Andrei ! De—ar primi—o mai repede ! Numai el o să—l înduplece pe unchiul Ştefan." În stînga pieţei, bariera se închise, scîrţîiind, şi peste puţină vreme trecu o locomotivă, trăgînd după ea, icnind şi suflînd greu, două vagoane de marfă goale. Obişnuiţi, nici unul din oamenii pieţii nu luară în seamă tîrîirea aceasta de melc, scîrţîitul monoton, pufăitul sleit, de pipă înfundată. Doar prin faţa lui Andrei gonea cu viteza sunetului un tren care înghiţea distanţele, rupea barierele, lăsînd gărilor doar ecoul vîjîitului său, dărîmînd semafoarele cu suflul, înroşind şinele. Era trenul care îi ducea la Iaşi scrisoarea şi care, încă de la Bîrnova, ca să ajungă mai repede, o lua peste pădure şi peste Cetăţuia, sărea Bahluiul şi nu se oprea pînă la meşterul Andrei.

Scăpă cîrpa din mînă şi se aplecă s—o ridice. Din buzunărelul cămăşii se rostogoli pînă la picioarele lui Taşcu inelul cu pietricică verde. Bătrînul îl ridică şi—l ţinu apoi în palmă, apropiindu—l şi depărtîndu—l de ochii lui fără culoare, ca o veveriţă care a găsit o alună.

—E al meu, zise Andrei, temător o clipă că Taşcu ar putea să i—l ia.

îl luă cu vîrful unghiilor, fără să atingă palma bătrînului şi—l puse la loc în buzunar. Intră Ştefan Ghindă. Rîdea :

—Oameni cu sticleţi în cap ! A venit la nea Scrumbie unul care i—a cerut să—l pozeze c—un cuţit în mînă, uite—aşa, cu vîrful în piept. Nebuni. Să—i uzi cu furtunul. Şi pentru că

ot veni vorba : Ia du—te tu, nepoate, adă o căldare cu apă şi mai scoate niţel fierbinţeala din pietrele astea ! S—au încins de tot. Vezi că—i după uşă căldarea.

—Mă duc eu, dom' Fane.

—Lasă, Taşcule. Să înveţe băiatul.

Pompa de apă era dincolo de linie. Andrei mai fusese o dată. Luă căldarea, bucuros că pleacă. Scăpa de Taşcu şi poate avea norocul să—l vadă şi el pe nebunul care se poza.

Ştefan Ghindă cîntări unei femei nişte struguri.

—Pe alese, coniţă ! La mine—i cum vrea clientul.

—Numai preţul e cum vrei dumneata.

—Să nu mai vorbim de bani, coniţă, oftă Ştefan Ghindă. Marfă frumoasă. Hamburg.

Apoi veni în fugă, strîngînd în pumn o hîrtie de un leu, un băieţel îmbrăcat doar cu nişte nădragi roşii.

—Domn' Fane, dă—mi şi mie de—un franc prune.

Ştefan Ghindă luă întîi hîrtia, apoi din ochi, fără cîntar, apucă un pumn de prune şi—l aruncă de sus în palmele făcute căuş ale muşteriului pitic.

Se întoarse apoi către Taşcu :

—Du—te şi tu acasă, Taşcule. Ce mai stai ?

—Mai stau, dom' Fane.

—Du—te, omule ! Mai pune—ţi la uscat chibriturile.

—Mai stau, dom' Fane. Şi deodată, repezit, grăbit parcă să sfîrşească dintr—o răsuflare : Dom' Fane !

—Ce—i ? făcu Ştefan Ghindă, căscînd.

—Dom' Fane, fură, nu—l ţine, fură !

—Ce—i, Taşcule, te—ai scrîntit ?

—Fură, dom' Fane. Am văzut eu.

—Taşcule, te—a bătut soarele în cap ?

—Nepotul, dom' Fane. Fură. Am văzut la el un inel de aur. O fi de—al lui madam Minodora. Nu—l mai ţine pe la prăvălie. Fură. Şi iar părea că i se descleiaseră genunchii şi că se va prăbuşi. Eu nu ţi—am luat un căpeţel de aţă, dom' Fane. Nu ţi—am ascuns un ban.

—Taşeule, ce bîigui ? Ce inel ai văzut la băiat ?

—Un inel, dom' Fane. De aur, cu piatră.

Andrei se întorcea, aplecat de greutatea căldării, cu mîna liberă întinsă ca un semafor. Depuse căldarea în uşă, îndreptîndu—şi spatele.

—Ia vino—ncoa' ! îl chemă cu degetul Ştefan Ghindă. Ce inel ai ? Ia arată—mi—l !

Andrei îi dădu inelul. Ştefan Ghindă îl cercetă cu atenţie.

—Ăsta—i din casă, îl ştiu.

Şi—i cîrpi băiatului o palmă peste ureche, care—l răsturnă peste o ladă cu roşii.

—Te—am adus ca să mă furi, hai ?

Andrei simţi cum i—au intrat în ureche nişte ace înroşite în foc.

— De asta te—am adus, derbedeule ?

—Mi l—a dat, unchiule, mi l—a dat, zise băiatul în timp ce Ştefan Ghindă se pregătea să—i mai tragă o palmă, iar Taşcu se furişa afară.

—Cine ţi l—a dat ?

—Mi l—a dat Olguţa. E al ei. Nu ştiam că nu trebuia să—l primesc.

—Olguţa ? Ei lasă că o învăţ eu să fie darnică. Du—te acasă. Vorbim noi cînd vin. Şi către un client care apucase şi cîntărea în palmă un cantalup : Oricare îl luaţi, e miere şi parfum. îi dau pe garanţie.

*

* *

—Domnu' Andrei ! Stai, domnu' Andrei !

Băiatul era aproape de colţul străzii Cuţitaru. Păşea anevoie, topit de căldură, apăsîndu—şi ou palma ureohea lovită care îi ardea ca jarul. Auzindu—i vocea lui Taşcu vru s—o ia la fugă, dar nu avu putere. Toc—tocul ghetuţelor scălămbăiate ale lui Taşcu se opri lingă el. Andrei îşi desprinse palma de ureche. „Să nu mă întrebe, să nu—mi vorbească de bătaie. Nu vreau."

—Domnu' Andrei !

Urechea încă îi mai tiuia. Auzi cuvintele lui Taşcu acoperite parcă de piuiturile unor semnale Morse. „Ce mai vrea : de la mine ? Ce i—am făcut eu ? De ce mă urmăreşte ?"

—Domnu' Andrei, eu n—am vrut să te bată, i—am spus numai ca să nu te ţină acolo. N—am vrut să te bată. Du—te la şcoală, domnu' Andrei. Nu—mi lua pîinea mea.

Taşcu venise atît de aproape, încît parcă i se lipise de cămaşă. Îi simţea pe obraz răsuflarea acră. Andrei se dădu înapoi şi se înfipse cu spatele în grilajul unui gard.

—Nu—mi lua pîinea, domnu' Andrei. Mă alungă dom' Fane ca să te aducă în locul meu. Eu nu i—am furat un căpeţel de aţă. Nu te supăra, domnu' Andrei, dar abia ai venit şi... Inelul e de preţ. E de aur...

Abia acum înţelegea pe deplin Andrei palma lui Ştefan : Ghindă. Strînse fălcile şi ţipă la Taşcu :

—Vasăzică mă credeţi hoţ ? Aşa mă credeţi ?

Simţi cum mîna i se ridică singură, încordată ca un arc. O repezi spre faţa lui Taşcu. O clipă fu cuprins de o linişte şi o uşurare ca atunci cînd, frînt de oboseală, te trînteşti îmbrăcat pe un pat proaspăt şi

răcoros. Dar se dezmetici imediat, dumerindu—se înspăimîntat că cel din faţa sa nu e nici Gaie, nici Lică şi nici unul dintre băieţii săi.

—Am şaizeci şi opt de ani, domnu' Andrei.

—Iartă—mă, iartă—mă, iartă—mă ! rosti fără să mai poată opri acest cuvînt care scapără ca scînteile dintr—o brichetă încăpăţînată.

Taşcu dădea din cap, cu ochii închişi, ou buzele tremurînde, ca şi cum ar fi rostit o rugăciune. Apoi, deodată, se scutură, se răsuci pe călcîie şi plecă, întovărăşit de toc—tocul ghetuţelor iui de copil.

*

* *

Storurile erau trase şi în umbra gri—verde a camerei te întîmpina o răcoare de „odaie mare" a unei case de ţară, unde se intră rar, cu un fel de evlavie, şi unde răceala e în pereţi, în lucruri, căldura verii nu se atinge de ea, socotind—o *tabu,* un domeniu inviolabil.

Olguţa se trîntise pe canapea, desculţă, într—un halat uşor de casă, cu mîinile sub cap, obosită de vizitele făcute în dimineaţa aceea. Trecuse pe la Doina şi pe la Sanda, n—o răbdase inima să nu schimbe o vorbă şi cu Ina, şi ca să nu se supere Ioana că fusese la Ina şi pe la ea nu, intrase şi la Ioana. Aveau atîtea să—şi povestească fostele şi viitoarele colege de clasă ! Nu degeaba i se spune vacanţei de vară vacanţa mare. E atît de mare că, după sfîrşitul ei, abia îţi ajunge un an (pînă la cealaltă vacanţă mare) să—ţi povesteşti întîmplările. Într—o singură dimineaţă nu epuizară nici a suta parte, nu urniră din loc decît o pietricică din Everestul peripeţiilor, toate fără deosebire „nemaipomenite".

Doina îşi petrecuse trei săptămîni la mare, într—o tabără de la Costineşti. Se înapoiase neagră ca ciocolata. Şi nu ca ciocolata cu lapte : ca aceea amăruie. Se înapoiase cu fotografia toboşarului detaşamentului al doilea ascunsă în fundul cutiei cu scoici îşi cu o nouă pasiune : muzica la tobă.

—Vai, tu, îi spusese Olguţei, nici nu bănuiam că toba poate să te înfioare aşa. E un instrument divin. Nici nu se compară cu goarna, nuuu... Gornistul era unul cu nasul pe sus care, cum vedea o fată, îi sufla cu goarna în urechi. Ce apucături, tu ! Pe cînd toboşarul, Aurel... Cînd era de serviciu la bucătărie, întîi pe mine mă servea. Într—o zi mi—a dat compotul lui, tu. Eu am zis : „Mersi, nu trebuie!" Dar el nu şi nu. Pe urmă, seara, mi—a scris şi m—a întrebat cum mi—a plăcut compotul. Ah, cînd auzeam toba !

Ioana stătuse o lună şi jumătate la tatăl ei, electrician pe un şantier din apropierea Sighişoarei.

—M—am îngrăşat, tu, Olguţo, cu două kilograme. Beam numai lapte de bivoliţă. Parcă—i smîntînă. Şi el... a, nici nu i—am povestit !... îl cheamă Viorel... îmi spunea că îmi stă bine aşa. Ce—a mai fost şi cu Viorel ! A vrut să se arunce de pe Cetate din cauza mea. Zău, tu ! Mi—a dat alt băiat, Dinu, o floare şi Viorel mi—a zis că dacă n—o rup, se aruncă de pe Cetate. Am rupt—o, se înţelege !

În răcoarea camerei, aşteptînd ora mesei, Olguţa depăna poet ghemul întîmplărilor la care luase parte, de data aceasta mai puţin vorbăreaţă. Ce să le fi povestit ea ? Nu pusese nicăieri, nu cunoscuse nici un Aurel şi nici un Viorel. „Am aflat că stă un băiat drăguţ la tine", îi spusese Sanda. „Da, e vărul meu !" răspunsese. Dar Sanda nu se mulţumise cu atît : „O să vin pe la voi, tu ! Să—mi faci şi mie cunoştinţă ou el. Dacă ţi—e rudă, înseamnă că ţie nu—ţi place". Olguţa nu înţelesese. „Cum să nu—mi placă ? E doar vărul meu..." „Ei, nu aşa, tu... Mă gîndeam altfel... Aşa cum îl place Doina pe toboşar. Nu ţi—a spus Doina nimic ?"

Pe stradă trecu un telal. Articulaţiile lui de flaşnetă dezacordată o enervară pe Olguţa. „Tocmai acuma şi—a găsit!" îşi acoperi capul cu o pernă. Ghemul mai era lîngă ea. Apucă din nou firul rupt. Îl apucă, dar nu mai ştia ce să facă cu el. „Mi se pare că ţin un pic la Andrei, îşi spuse deodată. Nu vreau ca Sanda să—l cunoască. No s—o chem la noi. Da, mi se pare că ţin un pic la el. Aşa cum s—a întîmplat cu băiatul acela de la ziua Inei. Cum îl chema ? Hm, nici nu ştiu măcar cum îl chema ! Nu l—am visat niciodată. Pe Andrei l—am visat. Şi tot lui i—am dat şi inelul. E ceva cînd dăruieşti un inel..."

Aşa, gîndindu—se la el, o găsi Andrei. Olguţa se ridică repede, stânjenită, de parcă ar fi surprins—o mama cotrobăindu—i în poşetă sau scriind în caietul ei secret. I se părea că Andrei o ascultase stînd pitit undeva, în puful pernei, şi acum ştia tot. Se simţea vinovată, aproape îi venea să spună : „N—o să mai fac". îşi căută repede sandalele să plece în bucătărie.

—Olguţo ! o strigă Andrei.

Era la uşă. Rămase cu mina pe clanţă.

—Olguţo, era mai bine dacă nu—mi dădeai inelul. Ştii... Acum era sigură că Andrei o auzise. Nu—l mai aşteptă să sfîrşească. O zbughi pe uşă, îmbujorată, gata să plîngă. Alergă la poartă, repetîndu—şi ca o placă pe şanţul căreia acul s—a împiedicat : „Ştie, ştie, ştie, ştie..."

Auzi paşii îndesaţi ai lui Ştefan Ghindă. Nu ieşi să—l întîmpine. Se prefăcu chiar că nu—l observase şi se uită în altă parte. Dar cînd se întoarse, Ştefan Ghindă era lîngă ea.

—Ce faci aicea, domnişoară ? o împinse cu un ghiont înainte. Hai în casă ! Dar nu mai avu răbdare să aştepte pînă în casă : Ce—i cu inelul, domnişoară ?

Îl privi îngrozită. „Cum ? Şi tata ştie ? !"

—Ce inel ?... Lasă—mă...

—Inelul, domnişoară, inelul ! De el te întreb !

—Nu ştiu. Ce vrei ? Ce inel ?

Fruntea asudată a lui Ştefan Ghindă se încreţi ca un balon dezumflat.

—O să te oale în picioare, o să te ucid. Tu i—ai dat inelul ?

Sub pumnul ridicat s—o strivească, Olguţa se ghemui, ferindu—şi capul între umeri.

—Tu i—ai dat inelul ? Tu ?

„Nu vreau să mă bată ! Nu vreau, nu vreau !" ţipă Olguţa cu un glas care îi ardea gîtul şi—i scămoşa limba.

—Nu, nu mă bate ! N—am dat eu inelul. Nu mă bate. N—am dat nimic. Nu mă bate.

Pumnul se retrase.

—Ştiam eu, tămîia lui de bandit.

Şi Ştefan Ghindă se îndreptă spre uşă, desfăcîndu—şi cureaua lată de la pantaloni. Udă apoi cureaua, vîrînd—o de cîteva ori în butoiaşul cu apă de ploaie de sub burlan. Apoi intră în casă, împingînd uşa cu umărul.

*

* *

În smîrcurile maidanului, apa ploii din ajun încă mai mustea. Mihu Cumpănă îşi suflecă pantalonii. De pantofii de pînză nu—i prea păsa : magazia clubului sportiv nu ducea lipsă de aşa ceva.

Bordeiul îl descoperi uşor. Mai precis, se descoperi singur. De departe zări grupul băieţilor. Intrau.

Mihu Cumpănă se îndreptă spre bordei cu gîndul de a deschide uşa cu gestul cel mai sigur şi, fără altă introducere, să spună : „Ei ce mai e nou, fraţilor ? Uite că am venit şi eu. Ştiam că mă aşteptaţi !" Ajuns lingă bordei însă, ideea nu—i mai plăcu. „Nu, e nevoie de o altfel de intrare. Un fel de «Maestre, muzica ! Urmează cel mai tare număr al programului nostru !»" Se decise să aştepte momentul unei asemenea intrări. Prin butucul hornului se auzea bine discuţia băieţilor din bordei. O urmări, fără intenţia de „a trage cu urechea", mulţumindu—se cu ce ajungea pînă la el. Şi pînă la el ajungea mai ales vocea tare a lui Gaie. Pe măsură însă ce discuţia se înfierbînta, chiar dacă n—ar fi vrut să audă, nu—l ocoleau glasurile băieţilor. „O, ce cinste mi se face ! zîmbi tînărul. Se vorbeşte, dar faptul în sine ar trebui să mă onoreze !" Deodată, din bordei, după o rafală de rîs, desprinse vocea lui Lica :

„Vă spun eu, o să stea La noi trei zile cu cea de alaltăieri !"

Şi a lui Tudorel :

„Nu—l cunoşti... E fotbalist, mă ! E tare !" Şi din nou glasul lui Lică :

„Tare... şi îl suie Harap în tei... Vă spun eu : pe noi nu pune nimeni şaua !."

„Intrarea" pe care o aştepta Mihu Cumpănă veni mai repede decît îşi închipuise. Se aplecă peste horn şi spuse :

„Cred că vă înşelaţi !"

Apoi fugi şi se ascunse la vreo zece metri de bordei, pitindu—se în nişte bălării.

Băieţii ieşiră afară. Îşi rotiră privirea peste largul maidanului, apoi răscoliră cîteva tufe de brustur.

—Nimeni ! ridică din umeri Tudorel.

—Eu precis am auzit o voce care a spus : „Cred că vă înşelaţi !" zise Harap.

—Şi eu, confirmă Lică.

—Domnilor, v—am mai spus: castelul e bîntuit de fantome.

—Gaie, termină ! se supără Harap.

—Bine, să lăsăm fantomele. Mi—e o foame şi nu vreau să—mi stric pofta. Haideţi acasă ! După—

masă veniţi la mine. Cumpărăm de la barieră cîţiva pepeni şi... las' pe noi !

Plecară. Mihu Cumpănă îi auzea din ce în ce mai slab, pînă ce ultimul glas, tot al lui Gaie, se pierdu într—un foşnet de bălării.

Prima constatare, după ce se obişnui cu mirosul de beci neaerisit al bordeiului, fu că „Spaima instructoarei" nu avea nimic fioros, că în cel mai fericit caz ar fi putut înspăimînta o pisică fricoasă. Îl asocie cu coliba lui Robinson Crusoe, cu deosebirea că puşca era aici înlocuită cu o panoplie de praştii şi biblia cu un exemplar din „Scînteia pionierului", care ţinea loc de faţă de masă. Nu—şi mai amintea dacă nefericitul marinar singuratic fuma. Presupunând că da, atunci între pipa lui Robinson şi colecţia de pipe de aici existau strînse legături de rudenie.

Cînd îi spusese că are de gînd să le facă băieţilor o vizită la bordei, Dana îl întrebase mirată :

„De ce ? Ce să cauţi acolo ? Ce treabă ai acolo ? Cu ce—o să te ajute vizita asta ?"

Ploaia de întrebări îi aminti lui Mihu de un reporter sportiv care se năpustise asupra lui după ultimul antrenament. O întrebase la rîndu—i pe Dana : „îmi iei un interviu ?"

„Nu m—am gîndit, dar e o idee... Să începem... Numele ? Pronumele ? Vîrsta ?"

„Cunoscute ! Prea cunoscute !" „Profesia ?"

„Profesor de gimnastică. Răspund de un detaşament de pionieri, dacă ştiţi ce înseamnă asta..." „Ce căutaţi în bordei ?"

„Foarte greu de răspuns exact. Cu aproximaţie, caut un început pentru o aventură."

„Ce înţelegeţi prin aventură ?"

„În general, înţeleg ce înţelege orice autor de enciclopedii, în bordei însă mă refer la acea aventură pe care n—o poţi trăi decît cu o condiţie..."

”Care?”

„Să porţi pantaloni scurţi !"

„Dar dumneavoastră purtaţi pantaloni lungi..." „Am primit sarcina să—i tai. încă nu ştiu dacă o să reuşesc. Mi se pare că pînă acum n—am nimerit foarfecele potrivit.”

”Îmi permiteţi să reiau... Căutaţi un început pentru o aventură. Şi ?"

„Şi nu—l găsesc ! Vedeţi bordeiul acesta îmi întăreşte o bănuială... Materialul pantalonilor scurţi nu—i docul, nici postavul, nici catifeaua. Doc, postav, catifea sînt numiri date de oamenii maturi. Materialul poartă numele de «aventură». E un material care nu se rupe şi nu se murdăreşte..."

„Iertaţi—mă, dar puţini pantaloni scurţi am văzut fără să fie rupţi sau murdari."

„Depinde ou ce ochi i—aţi privit. Cu ochii celor care îi poartă mi se pare că trebuiesc priviţi, ca să nu te înşeli. Dar să nu ne depărtăm. Aş încerca o afirmaţie..."

„Ce anume ?"

„La vîrsta pantalonilor scurţi totul e aventură. Totul, fără excepţie. Somnul, masa, lecţiile, jocul. Totul poartă pantaloni scurţi din materialul eu numele de «aventură»".

„Totuşi, cîteva amănunte măcar."

„Să mă gîndesc... Mă pricep încă prea puţin la ţesături din acestea. Cantităţile le—aş încurca, fără îndoială. Dar hai să luăm urzeala ! Din ea cu siguranţă că nu lipsesc curiozitatea, căutarea, neprevăzutul, lupta, primejdia..."

„Şi bătătura ?"

„Ea le adună, le înmănunchează, pentru că din ea nu lipsesc visul, prietenia, dragostea."

„înţeleg. Şi, în cazul dumneavoastră, ce credeţi că mai lipseşte acestei ţesături ?"

„Cred că un al treilea fir. După cîte am înţeles, aceasta e şi sarcina pe care am primit—o : să întăresc ţesătura cu un al treilea fir."

„Bănuiesc că are şi acest fir un nume !"

„Da. Scopul ! La prima vedere, gramatical, pare un simplu substantiv. E însă un complement de cauză. El face ca celeilalte două fire, subiectele, să răspundă la întrebarea : «De ce ?» Cu alte cuvinte : «În numele cui ?». Acum mi se pare că pot să vă explic mai clar ce am vrut să spun prin «Caut un început pentru o aventură...»"

„Ascult..."

„Caut un prilej pentru a întări ţesătura cu cel de al treilea fir, ca să—i înzecească trăinicia, ca să—i dea o culoare vie, ca să se poată face din ea, mai încolo, şi pantaloni lungi. Caut acest prilej şi nu—l găsesc. Căutările de pînă acum le pot trece în bilanţ la capitolul «Pierderi». Totuşi, ceva îmi spune că

nu trebuie să mă îndepărtez de bordei. Acolo, printr—un cotlon al bordeiului, trebuie căutată cheia pierdută cu aproape doi ani în urmă de o colegă mai puţin norocoasă, poate chiar mai prostuţă şi mai neajutorată." „Planuri de viitor ?"

„Deocamdată să găsesc cheia... prilejul... începutul noii aventuri !"

Stătuse apoi de vorbă şi cu taică—su. Fireşte, pe alt ton... „Instructor la copii e o treabă grea, băiete..." „Da", oftă Mihu.

„Şi atunci de ce oftezi ?" îl luă la rost Miron Cumpănă. „Pentru că e o treabă grea ! De ce altceva ?" „Păi asta ar trebui să te bucure. Eu cînd am zis că e o treabă grea, m—am gîndit la tine cu invidie. Şi tu oftezi ?" „Sînt prea încurcate toate."

„Asta—i şi mai bine. O să fie şi mai mare bucuria cînd o să le descurci."

„Nu găsesc încă firul de care să apuc."

„Nici asta nu—i rău. Căutîndu—l, nu se poate să nu dai de el, şi găsindu—l, găseşti şi satisfacţia că tu ai fost acela care ai căutat."

„Pe maidan, copiii au un bordei. Trebuie să încep cu el." „începe cu el, dar şi sfîrşeşte cu el cît mai repede !" „Deocamdată nu se poate. Bordeiul mai are încă de trăit." „Important este să trăiască atît cît trebuie. Nici o zi mai mult."

„Asta ştiu. Nici într—un caz n—o să—i prelungesc eu viaţa. Acum însă am nevoie de el."

„Ar fi mai bine să gîndeşti altfel. Nu tu ai nevoie de el, ci el de tine. Pentru că tu poţi face din el un palat. Cu ceva voinţă. Măcar de doi bani."

„Nu prea am. Împrumută—mi, că ai din belşug."

„Găseşte—le în tine şi—o să găseşti şi firul şi tot ce mai cauţi..."

Mihu Cumpănă se apucă să cerceteze bordeiul.

Întinse mîna după o praştie, cînd se deschise uşa şi intră, cu obrajii încinşi, cu dungi roşii pe picioarele ieşite din pantalonii scurţi, prăbuşindu—se pe o ladă, ca un ostaş întors din prima linie, Andrei.

CAPITOLUL X

„Atenţiune ! La al şaselea semnal va fi ora optsprezece."

Olguţa răsuci butonul; surprins, ochiul verde al aparatului clipi, apoi se închise ca pentru somn. Un minut după aceea, ceasul—deşteptător din bucătărie, oprit dimineaţa la jumătatea strigătului, zbîrnîi şi el, vlăguit, pînă cînd, cu o ultimă sforţare, scoase un croncănit de cioară îngheţată. Preluînd ştafeta, îşi începu concertul pentru o sută de corni sirena fabricii de tutun. Se împlineau aproape şase ore de cînd Andrei fugise de acasă. Olguţa era singură. Minodora Ghindă voise s—o ia şi pe ea la o rudă, în Obor, dar Olguţa minţise că o doare capul şi — ca s—o convingă pe maică—sa — se trînti pe canapea, înfăşurîndu—şi fruntea cu o batistă udă. Fugind, Andrei trecuse pe lîngă ea şi nu—i aruncase măcar o privire. Îl strigase, dar nu se oprise. Şi ea nu găsise puterea să alerge după el. Frica de bătaie o paraliza. Cu un an şi jumătate în urmă vînduse unui telal o jachetă. Văzuse undeva un mărţişor — un coşar de argint urcînd o scară cu o inimioară roşie într—o mînă — şi ceruse bani să—l cumpere. Nu i se dădură. Cumpărase mărţişorul din banii de pe jacheta vîndută. Mărţişorul îi fusese găsit, şi la prima încruntare a lui taică—su mărturisise. Ştefan Ghindă o bătuse cu cureaua. îi învineţise mîinile şi picioarele. De ruşine, nu se dusese cîteva zile la şcoală ; pleca de acasă şi se ascundea în sala de aşteptare a Gării de Nord. Aici o zărise ruda de la Obor şi o pîrîse lui taică—su. Peste urmele vechi ale curelei se aşezară altele. Luni de zile se trezise noaptea plîngînd, visînd că e bătută. De teama bătăii învăţa, mînca tot ce i se punea în farfurie, nu întîrzia acasă.

Gîndul că ar mai putea fi bătută o îngheţa : începeau să—i tremure picioarele şi mîinile, o cuprindea ameţeala. La prînz, cînd văzuse pumnul ridicat al lui taică—su, vechea groază o cuprinsese din nou. Ar fi făcut şi ar fi spus orice, numai să n—o bată. Dar faptul că Andrei fusese bătut din pricina ei îi dădea acum o stare asemănătoare cu durerea. Rămăsese acasă ca să—l aştepte. Stătuse la fereastră pînă simţise că—i amorţesc braţele. Trecu întîmplător prin faţa oglinzii şi se văzu atît de urîtă, că trase cu pumnul în oglindă. Tresărea la fiecare lătrat al lui Lae. încercă să—şi prindă numărul pe mîneca şorţului de şcoală, dar se înţepă la deget şi aruncă totul pe jos : şi şorţ, şi număr, şi cutia de lucru. Un program de romanţe transmis la radio o mai linişti, dar anunţarea orei o trimise din nou, nervoasă, la fereastră. Andrei nu se arăta. Din vina ei fusese bătut. Din vina ei fugise. Dar unde ? Nu cunoştea pe nimeni. N—o fi la Gaie ? Ce—ar fi să—l caute ? îşi trecu mîna prin păr, fără să se mai pieptene ; nu—şi găsi cordonul rochiei, dar nu—l mai căută şi ieşi din casă.

în curtea vecină, Ioana Dragu strîngea rufele uscate de pe o frînghie.

Olguţa o întrebă de Gaie, dar femeia, în loc de răspuns, începu să se minuneze : „Tii, da' mare te—ai mai făcut ! Acuşi o ajungi pe maică—ta..." Abia pe urmă păru să—şi amintească de ce venise fata : „Gaie ? E după casă cu nişte băieţi. Să—l strig... Gaie ! Gaie !"

—Sînt plecat la băi ! se auzi glasul lui Gaie de după casă.

—Gaie ! îl mai strigă o dată maică—sa. Vino niţel !

—Nu pot, sînt în pijama. Ioana Dragu înălţă din umeri :

—Uite aşa îmi mănîncă sufletul. Du—te la el, Olguţo ! Altfel nu vine.

Pe o scîndură întinsă pe doi butuci, rîdeau cu dinţi negri gurile a nenumărate felii de pepene. în jur, dezbrăcaţi de cămăşi, ca să nu le păteze de zeamă, Gaie, Harap, Tudorel şi Lică muşcau cu poftă, ţinînd feliile de pepene în amîndouă mâinile, ca Fănică Luca naiul, şi pe piepturile lor goale curgeau pîrîiaşe lipicioase la care râvnea puzderia muştelor de vară. Rupeau din carnea roşie a pepenilor, îşi ştergeau buzele cu mâna, scuipau sîmburii, trăgînd cu ei la ţintă într—un cerc desenat pe peretele casei, totul cu o veselie şi o fericire de nemăsurat.

Pepenii îi alesese Gaie dintr—un munte verde de la barieră, dar îi plătise Lică. Harap şi Tudorel, ca să nu rămînă maî prejos, îi căraseră. Meritul era însă al lui Gaie şi băieţii nu erau zgîrciţi cu laudele.

—Sînt formidabili, mă ! N—am mîncat de cînd sînt eu ! preciza Tudorel, cu aerul unui octogenar care gustase din toate recoltele de pepeni.

—A adus tata unul din Bulgaria, dar nici acela nu era aşa de dulce, zise Lică, oprindu—se să mai răsufle.

Harap tăcea. Era convins că e păcat de fiecare clipă în care gura e pusă să facă altceva decît să mănînce. Gaie nu—şi mai încăpea în piele de mândrie :

—Ehei, unu—i Gaie !

—Am nimerit ţinta ! zbieră Lică. Uitaţi—vă, sîmburele l—a lipit chiar de mijloc. Sînt campion olimpic! Daţi—mi cupa !

Tudorel îi aruncă o coajă de pepene în piept:

—Na—ţi—o ! şi arătînd spre părul lui alb : Ţi—o înmînează preşedintele de vîrstă, mă !

—Mulţi ani trăiască, mulţi ani trăiască ! începu Lică, tuflindu—şi coaja de pepene pe cap.

—Gaie ! îndrăzni Olguţa.

Gaie era cu spatele. Se pregătea tocmai să se urce pe masa improvizată şi să ţină un discurs campionului. Harap o zări pe fată şi—i făcu semn lui Gaie să se întoarcă.

—Aaaa... făcu iscusitul alegător de pepeni, cînd dădu cu ochii de Olguţa. Domnişoara de Ghindenburg! Ce cinste !

Ce onoare ! Maestre, muzica !

—Cine—i asta ? se aplecă Lică la urechea lui Harap.

—Habar n—am.

Îl informă însă Tudorel precis şi total :

—E o fată, mă !

Olguţa rămase pe loc ; primirea făcută de Gaie o intimidă. Deşi văzu că Andrei nu era acolo, întrebă totuşi :

—Andrei nu—i aici ?

Cavaler, Lică se ridică şi—i oferi locul său pe un bolovan :

—Staţi şi serviţi o felie de pepene !

Olguţa dădu din cap. Şi din nou, de data aceasta către Lică:

—Nu ştiţi unde e Andrei ?

Răspunse repede Gaie, privind în sus. ou o mutră foarte gravă :

—Cum să nu. L—am întîlnit mai adineauri pescuind balene în sud.

—Bună ! rîse Tudorel.

Harap sorbea nestînjenit zeama de pe o coajă groasă şi curbată ca un pîntec de corabie. Ştia că atîta timp cît mai avea de mîncat, nu trebuia să—l intereseze nimic. Toată atenţia trebuia acordată pepenelui şi numai lui. Nici nu zîmbi la gluma lui Gaie.

Olguţa îi plăcu lui Lică ; voia să fie cavaler pînă la capăt :

—Gaie, de ce nu eşti serios ?

Apoi Olguţei: Dar ce s—a întîmplat ?

Neliniştea fetei îl potoli şi pe Gaie :

—Ce—i cu Andrei, de ce—l cauţi ?

—A fugit de acasă... de la prânz... nu ştiu unde...

—Fugit ? ! se aprinse Tudorel.

—Cum... „fugit ?" De ce să fugă ? nu se dumerea Lică. Acum, pentru o clipă, ridică fruntea şi Harap.

—A fugit de mult ? vru amănunte Gaie.

Lică o împinse uşor de spate pe Olguţa spre bolovanul
său.

Olguţa se aşeză, cu mîinile în poală, mică şi ghemuită, neştiind pe cine să privească, cum să se apere de ploaia întrebărilor care reîncepură :

—Cum a fugit ?

—Cînd a fugit ?

—De ce ?

Pînă şi Harap, singurul care nu—l cunoştea pe Andrei, mormăi cu gura plină, printre doi sîmburi scuipaţi :

—Hî ! Cum ?

Lică era mai aproape de ea şi faţa lui i se păru mai prietenoasă. Rosti către el :

—A fugit înainte de masă. L—a bătut tata tare... cu cureaua...

— Da' ce—a făcut ? întrebă Tudorel şi—şi trecu, fără să—şi dea seama, degetele încleiate prin părul lui alb.

—N—a făcut nimic. Pe Olguţa o podidi plînsul. N—a făcut nimic, eu sînt vinovată.

Îşi şterse lacrimile cu pumnii. Atent, Licã îi oferi batista ui, pe care o scoase în vîrful a două degete din buzunar, întinzîndu—i—o astfel încît să se vadă şi monograma discretă dintr—un colţ. Olguţa nu vru s—o ia, şi el i—o lăsă în poală.
—Ia—o ! Pe mîini sînt microbi. Poate să spună şi Tudorel !
—Da, da, confirmă Tudorel, specialist.
Curios să afle mai repede ce se întîmplase cu Andrei, pe Gaie îl enerva acest schimb de amabilităţi :
—Ia mai lăsaţi fleacurile ! Spune, domnişoară, ce—i cu Andrei ? De ce l—a bătut măcelarul de taică—su ? Hai, că—mi pierd răbdarea !
—Gaie, cum vorbeşti ? E aici o fată, se simţi jignit Licã.
—Poate să fie şi alteţa sa regina ostrogoţilor ! Aici e vorba de Andrei. Dă—i drumul, domnişoară de Ghindenburg !
Harap găsi răgazul să întărească :
—Adevărat !
Între timp, Licã află de la Tudorel că pe fată o chema Olguţa. Ca să mai îndulcească ieşirea lui Gaie, rosti cu blândeţe :
—Spune, Olguţa, nu mai plînge !
Olguţa îşi uscă ochii cu batista. Ar fi vrut să—şi sufle şi nasul în ea, dar i se păru prea mult pentru o batistă străină şi, pe deasupra, cu monogramă. Vorbi, în sfîrşit:
—Eu i—am dat lui Andrei un inel. Tata l—a găsit la el şi a crezut că Andrei l—a furat. Cînd a venit tata acasă, m—a întrebat dacă i l—am dat eu. Voia să mă bată. Eu n—am ştiut ce—o să se întîmple şi am spus că nu i l—am dat. Atunci tata l—a bătut tare cu cureaua. Şi Andrei a fugit şi acuma nu ştiu unde—i.
Îşi ascunse capul în batistă şi începu să plîngă cu sughiţuri. Harap rămase cu un miez de pepene la gură şi cu gura căscată, neîndrăznind să muşte.
—Săraca ! o compătimi Licã.
Dar Gaie se ridică şi trînti furios o coajă de pămînt, oare sări şi lovi piciorul Olguţei :
—„Săraca" ai spus ? Tot ea e „săracă" ?
Simţi şi Tudorel că dreptatea era de partea lui Gaie :
—Mă Licã, mă ! Andrei o încasează din cauza ei şi tot ea e „săraca" ?
—E fată, se sperie Licã de acest atac neaşteptat. E vinovată, dar e fată.
Harap avea şase surori. El nu făcea nici o deosebire. Zise, înfundîndu—şi gura cu miezul roşu :
—Ei, şi ? Apoi, tot el, ca o supremă pedeapsă : Licã, i—ai batista înapoi !
—Harap, nu fi...
—Ia—i—o ! strigă şi Gaie.
—Lasă, mă, că n—or s—o mănînce microbii tocmai acuma ! zise Tudorel, tot specialist.
—Licã, n—auzi ? ţipă Gaie.
Olguţa se scutură mîniată. Aruncă cu dispreţ batista lui Licã şi se ridică să plece.
—Aţi spus ceva ? o opri Gaie cu pieptul.
—Lasă—mă să plec...
Gaie o împinse la loc, pe bolovan.
—Să plecaţi, aţi spus ? Apoi cu furie, aproape urlînd : Laşo ! Ţi—a fost frică să nu te bată ? Dar pe Andrei l—ai lăsat să fie bătut! Şi Gaie scuipă dezgustat. Acuma scuipaţi şi voi ! le strigă apoi băieţilor.
Tudorel nu aşteptă să fie poftit a doua oară. O făcu şi Harap, scăpînd astfel şi de cîţiva sîmburi. Licã nu se hotăra.
—Scuipă şi tu ! se răsti la el Gaie. Scuipă sau, dacă nu, du—te dracului acasă ! Cum de nu—ţi intră în pumnul ăla de căpăţînă că dacă nu scuipi aici, să te vadă laşa asta, înseamnă că scuipi pe necazul lui Andrei.
Olguţa se ridică din nou, şi din nou Gaie o îmbrînci pe bolovan.
—Vrei să pleci ? Nu—ţi convine ? Stai... stai... aşteaptă că am să—ţi mai spun ceva. Şi către Licã, scos din fire : Ce mai stai?
Licã scuipă. O făcu fără îndrăzneală, nevoit, nu convins.
—Încă o dată ! Mai tare ! îi porunci Gaie. Ai de unde : ai înghiţit un pepene !
Licã se supuse. Nu—şi ascunse însă rezerva :

—Gaie ! De ce să n—o lăsăm pe Olguţa să plece ?
—Cum s—o lăsăm, mă ? se băgă Tudorel.
—Trebuie bătută ! rosti foarte calm şi tot atît de serios Harap.

Şi Tudorel, imediat :
—Cine ştie ce—o fi făcînd acum Andrei ? El suferă şi se chinuie, şi noi s—o lăsăm.
—Lăsaţi—mă ! Ce—i asta ? O strig pe madam Dragu, se înverşuna Olguţa. Madam Dragu ! Ma...
Şi fata sări în picioare şi—o luă la fugă. O coajă de pepene aruncată de Harap după ea n—o mai ajunse.

*
* *

Cît timp prînzise Ştefan Ghindă, Taşcu stătuse de veghe la uşa de lemn verde a gheretei nemişcat, ca Lae cel legat de cuşcă în curtea casei din Cuţitaru. Nu negustorul i—o ceruse. Avea la uşă lacăt bun, vechiul lacăt masiv de la pivniţa cîrciumei, cu cheie care se răsucea de două ori, şi pe care, la nevoie, îl folosea şi la cîntar : ţinea locul greutăţii de un kilogram. Era destul lacătul. Ce folos ar mai fi avut de la umerii piperniciţi ai lui Taşcu ?
Ştefan Ghindă se înapoie singur. Cu cheia în mînă, îi făcu semn lui Taşcu :
—Mişcă, să deschid !
—Deschid eu, dom' Fane.
Ştefan Ghindă era enervat de cele petrecute acasă, de soarele care îl bătuse în cap pe drum, de sudoarea care îi învineţise cămaşa. Îl împinse brutal :
—Mişcă, nu mă încurca !
Băgă cheia în broască, dar o răsuflare de vînt îi lipi cămaşa udă de spate şi simţi o furnicare pe pielea jilavă, care îl scutura ca un frison. Se dădu un pas înapoi, curentat, scăpînd cheia. O ridică Taşcu şi i—o întinse. Dădu din cap, strîmbîndu—se ca după chinină :
—Bîh... Deschide tu, Taşcule !
Omuleţul ţopăi fericit. Învîrti cheia în lacăt o dată, icnind, cu tot corpul, parcă încleştat pe ea, dar a doua oară degetele—i moi nu—l mai ajutară. Se încovoie caraghios, şapca îi alunecă de pe cap căzîndu—i pe lacăt şi el o pocni cu ciudă, apropie gura şi vru să apuce cheia în dinţi.
—Du—te naibii, Taşcule ! îi aruncă Ştefan Ghindă. Te caută moartea pe acasă şi tu mă încurci pe mine aici.
—Pot, dom' Fane, gemu Taşcu.
—Poţi pe dracu. Mişcă şi lasă—mă să deschid eu ! Sigur, din prima învîrtire, Ştefan Ghindă răsuci cheia şi toarta lacătului sări.
De la strînsoarea desperată a cheii, palmele lui Taşcu aproape că amorţiseră, dar scînteia de fericire nu—i părăsise ochii. Ştefan Ghindă venise de acasă singur. N—avea cine să—l ajute, decît el, Taşcu.
—Să mătur, dom' Fane.
—Nu—i nevoie.
Luă căldarea s—o umple cu apă, fără să mai întrebe. Se întoarse cu ea plină ochi. îi ajutase un copil s—o ducă. în apropierea gheretei îl goni. De acolo cără căldarea singur în braţe, sprijinind—o de piept. Stropi pietrele încinse, dar Ştefan Ghindă nu—l văzu. Cîntărea unei femei o pungă cu roşii. Taşcu intră în gheretă şi se aşeză cuminte pe scaunul său.
Ştefan Ghindă mai servi pe cîţiva — era ceasul cînd ieşeau funcţionarii — o tînără îi făcu scandal că punga e prea groasă, că „numai punga trage o sută de grame", şi el i—o schimbă cu una la fel, împăcînd—o : „Cum doriţi, la mine clientul porunceşte", apoi multă vreme nu se mai arătă nici un muşteriu. Numai albinele intrau şi se îmbătau, plecînd apoi nesigure, în zigzag, amintindu—i lui Ştefan Ghindă cîrciuma de odinioară.
—Dom' Fane...
Negustorul învîrtea perele dintr—o ladă, ascunzîndu—le striviturile.
—Dom' Fane...
—Ce mai vrei ?
—A fost cum v—am spus eu, dom' Fane... Inelul... Îl furase.
—Las' că l—am învăţat eu minte ! Şi cînd o pune mîna pe o clanţă o să—şi aducă aminte că nu—i a

lui.

Un timp tăcură, Ştefan Ghindă deschise un caiet şi făcu nişte socoteli, udînd cu degetul muiat în gură foaia şi scriind apoi cifrele, îndesat, cu un ciot de creion chimic. Taşcu îl aşteptă pînă închise caietul. Pe buzele lui subţiri ieşi chinuit un zîmbet de păpuşă de lemn :

—Dom' Fane, bine aţi făcut... Negustorul uitase :

—Ha?

—Bine aţi făcut că nu l—aţi mai luat...

—Ce tot trăncăneşti acolo ? nu—şi putea aduna atenţia Ştefan Ghindă.

—...că nu l—aţi mai luat pe băiat. Şi deodată, cu un gînd care se cerea dus pînă la capăt: Eu, martor mi—e Dumnezeu, nu v—am luat un capăt de aţă. Nu vă trebuie băiatul, dom' Fane, bine aţi făcut!

Ştefan Ghindă îşi retrase cu scîrbă mîna apucată de lăbuţele umede ale lui Taşcu :

—Ce—ai înnebunit ? Ce—s eu popă, să—mi pupi mîna ?

—Dumnezeul meu eşti, dom' Fane. Nu vă trebuie băiatul. Eu, ca un cîine...

—Nu—s Dumnezeu nimănui, zise Ştefan Ghindă, şi—l împinse pe Taşcu pe scăunel. Nici al tău, Taşcule, nici al nimănui. Fiecare e Dumnezeu pentru el. Îşi face Dumnezeul lui, şi cum şi—l face, aşa îl are. Tu, Taşcule — îl privi rîzînd — ţi l—ai făcut cam strîmb şi cam neputincios. I—ai pus şi lui beţe în loc de picioare şi i—ai zdrenţuit şi lui stomacul cu ulcerul. S—a ramolit şi el ca şi tine. Aici nu—i treabă de unul ca tine, Taşcule. Băiatul, n—ai tu grijă, îl fac eu om. Şi—apoi tot mănîncă o pîine în casa mea; să n—o mănînce de pomană. Că de pomană mici mie nu mi—a dat nimeni. Pomana strică pe om ; îl învaţă putoare. Dumnezeul tău, Taşcule, te—a ţinut şi el cit a putut. Te—am ţinut şi eu, că ar fi cu păcat să zic că n—ai fost om cinstit şi harnic. Da' acuma, uită—te şi tu la tine... Şi iar rîse. Ţi—am mai spus : te caută moartea în pat, şi tu stai la mine în prăvălie să te mănînce muştele. Eu, bădie, ţin zarzavaturi, nu azil. Tu eşti om de înţeles, n—ai ce face aici. Du—te frumuşel acasă şi — îl bătu pe Taşcu pe umăr, cu mare haz — dacă o veni să te caute aia cu coasa pe aici, n—ai grijă, că—i dau eu adresa ta... Apoi, deodată, serios, Ştefan Ghindă, cel dintotdeauna aşezat, cumpănit, chibzuit în toate : Un ban, doi... mai treci pe—aici şi—ţi mai dau eu. Nu mai am nici eu ce—am avut, dar ştii tu, Taşcule, că nu—mi tremură mîna cînd e să fac un bine. Hai, du—te cu Dumnezeul tău.

Fata fotografului îi ceru o jumătate de prune.

—De la Văleni, duduie Marcica. Luaţi un kil, că mîine nu le mai am !

Cînd se întoarse, Taşcu nu mai era.

*

* *

—Le pierise pofta de pepene. Pînă şi Harap se uita acun. cu dispreţ le feliile rămase, cele mai groase şi cu creste mai înalte, lăsate pentru „la urmă".

Gaie, Tudorel şi Lică se legaseră mult de Andrei. Îl cunoşteau abia de cîteva zile, dar îl socoteau de—al lor, prieten vechi, şi ceea ce era şi mai grăitor, cu drepturi egale în bordei. Andrei nu făcuse nimic deosebit ca să—i câştige. Dar fiecăruia în parte le spusese de la început ceva care îi hotărî să-i întindă mîna şi să—i dea un loc între ei. Şi poate că acesta era un loc aparte, un loc pe care, pînă acuma, nu—l mai dăduseră nimănui. Nu şi—o mărturisiseră, dar simţeau pentru Andrei şi un soi de grijă, poate chiar răspundere. E curios, dar acest sentiment îl născuse nu compătimirea, ci dimpotrivă, faptul că Andrei nu li se plînsese niciodată, le refuzase compătimirea. Că e orfan le spusese în treacăt. Cînd, în prima zi a cunoştinţei lor, îi înapoiase gheata împrumutată, Tudorel, bănuind că Andrei o va „încasa" pentru întîrziere, curios, mai zăbovise puţin sub fereastra casei lui Ştefan Ghindă. Auzise cum îl bătuse, şi a doua zi povesti băieţilor ou mîndria cu care ar fi povestit despre el însuşi : „Mă, Andrei Sava ăsta e un om şi jumătate ! N—a scos un cuvînt, mă !Îmi venea mie să ţip, mă, şi el nu crîcnea". Gaie îl întîlnise imediat după moartea mătuşii. Nu se pricepea ce să—i spună. Se scarpină în cap şi zise : „Eh, conte, mare tîmpenie", şi—l pofti să—i facă cinste cu o îngheţată. Andrei nu primi : „Lasă, Gaie, mă duc acasă". Ceea ce Gaie interpretase în felul lui : „M—a văzut cum eram căzut din lună şi a plecat ca să nu mă simt prost". Prima întîlnire dintre Andrei şi Lică nu avusese nimic deosebit. Dar se mai întîlniseră o dată — Andrei era la geam şi—i scria meşterului Andrei, iar Lică urmărea camionul unei fabrici de pîine — şi atunci, discutînd, se treziseră că erau prieteni de cînd lumea şi pămîntul. „Ţii minte ?" „Da' tu ţii minte ?"

„Puneam bărci pe Bahlui..."
„Tu erai la fabrică..."
„Şi tu aveai un naş cizmar..."
„Cu hîrtiuţele... ţii minte ?"
„Cînd ne—a bătut ? Oho !"
„Da' pe Ileana, o fată, o ţii minte ?"
„Nu..."
„Eu da !"
„Mama a murit cînd cu foametea. O ţin minte..."
„Eu nu !"
„Stai ! Cum îl chema pe birjarul care..."
„Nenea Şmil..."
„Avea un cal alb. Ţin minte..."
„Şi eu !"

Harap nu—l ştia pe Andrei decît din auzite. Dar pentru inima lui asta era de ajuns. Dacă Andrei era prietenul lui Gaie, al lui Lică şi—al lui Tudorel, era de la sine înţeles că era şi prietenul său.

Feliile de pepene rămase nu—i mai îmbiau : nu mai alungau nici tîrcoala muştelor. Necazul lui Andrei devenise şi necazul lor.

Cu fruntea în palme, gînditor, Tudorel descoperi izvorul tuturor necazurilor de acest fel :

—Asta—i, mă ! Oamenii mari nu citesc cărţi de ştiinţă, de—aia bat copiii. Zău, mă ! Am citit eu într—o carte că bătaia nu—i bună la nimic. Şi chiar nu—i bună, mă !

—Ba la muzică e bună, oftă Harap. Te doare, dar e bună. Altfel, nu înveţi.

Tudorel nu acceptă :

—Se poate şi la muzică, mă, fără bătaie. Într—o carte de ştiinţă cînd scrie că bătaia nu—i bună la nimic, la nimic rămîne. Ştiinţa—i ştiinţă, mă ! Nu se joacă. Una şi cu una fac doi şi aici şi la Focşani.

—Eu nu mă supăr cînd mă bate, zise Harap. Aşa se învaţă, ce ştii tu !

Tudorel se enervă :

—Mă, tu ai tărîţe în cap sau ce ai ? Nu auzi că ce—ţi spun eu e ştiinţă, mă ? Şti—in—ţă ! Bătaia strică. Spun savanţii, mă. Şi pe tine te—a stricat dacă nu pricepi atîta lucru.

Gaie îi potoli :

—Muşchetari, cardinalul a interzis duelul ! Aici nu—i vorba nici de ştiinţa ta, nici de fanfara lui, aici e vorba de

Andrei. Bună, nebună, eu i—aş trage un toc de bătaie contelui *f* de Ghindenburg şi prinţesei lui... Ah!

—Şi tu, măi Gaie, eşti cap pătrat! se oţărî Tudorel. Nici tu n—ai înţeles. în ştiinţă scrie că oamenii mari nu trebuie să bată copiii. Invers nu scrie nimic. Pe Ştefan Ghindă poţi să—l baţi dacă vrei. Ştiinţa nu spune nu.

Lică însă nu putea uita :

—Cu Olguţa ne—am purtat urît. Nu trebuia. E fată. A greşit şi ea. Dar e aşa de drăguţă !

—Iar începi ? făcu Harap. Şi Gaie :

—Te pomeneşti că—ţi place ?

—Să ştii că—mi place ! Ce te priveşte pe tine ?

—Mă, ţie toate fetele îţi plac, spuse serios Tudorel. Cum vezi o fată, gata te duci acasă şi—i scrii o scrisoare. Anul trecut, la şcoală, în fiecare zi îmi arătai cîte—o scrisoare. Eşti caraghios, mă.

—Ba tu eşti ! Mai întîi că nu—ţi arătam în fiecare zi.

—O dată, sări Harap, mi—ai arătat şi mie una. Era murată în colonie. Putea ca la frizerie. Nici n—am putut s—o citesc.

—Stimaţi colegi, dar pe mine mă uitaţi ? făcu Gaie. Şi către Lică : Eu am avut fericirea să duc o scrisoare de—a dumneavoastră la destinaţie. Dar a ieşit bătrînul părinte al adresantei şi dacă nu fugeam, îi şi simţeam mîna în păr.

—Ei şi ce ? Ce vă pasă vouă ? se înclini Lică. Scriu cîte scrisori vreau. I le citesc şi tatii, dacă vreţi să ştiţii, şi tata nu—mi spune nimic. Ce vă băgaţi voi ? Voi atîta ştiţi, să scuipaţi !

—Te rog, preciza Tudorel, scuipăm atunci cînd trebuie.

—Da, întări Harap şi... scuipă.

Cineva care nu—i cunoştea ar fi pus mina în foc că se ceartă. Şi—ar fi ars mîna. în curtea lui Gaie avea loc doar o discuţie. O discuţie obişnuită. Pentru că, peste cîteva minute, puteau fi văzuţi toţi patru ţinîndu—se de după gît, păşind în linie spre poartă. Semnalul de plecare îl dăduse Tudorel :

—Trebuie să mă tund, mă ! Mama nu mă mai primeşte în casă cu părul ăsta alb. Nu ştiu .ce are, mă, că nu—i place. Dacă e pe aşa, de ce nu—l trimite să se tundă şi pe tata mare ?

Lică merse împreună cu Tudorel şi Harap pînă la colţul străzii, unde deodată se opri :

—Am uitat ceva la Gaie. Trebuie să mă întorc. Ne vedem mîine.

Se întoarse, dar trecu mai departe de poarta lui Gaie, trecu chiar cu teamă să nu fie zărit.

În faţa casei de la numărul **6** se opri şi începu să fluiere. Lae îl latră. Aruncă o piatră după el. Nu era însă Lae cîinele care să se sperie de o piatră. Se smuci în lanţ, gata să arate dintr—o dată tot ce ştia, ba chemînd şi ajutorul cîinilor din vecini. Pînă nu ieşi Olguţa să—l alunge, nu se potoli.

—Bună seara, se aplecă Lică.

—'nă seara ! îi răspunse scurt, repezit, Olguţa. Şi ca să i—o ia înainte : N—a venit Andrei...

—N—a venit ? Vestea păru că—l copleşeşte. Clătină din cap cu amărăciune. Pînă acuma n—a venit ? Trebuie să fii tare îngrijorată !

—Sînt. Da. Altceva mai vrei ?

Tonul Olguţei era neschimbat: repezit, tăios.

Dar nici Lică, după cele întîmplate, nu se aştepta la altceva.

—De fapt, am venit să te rog, în numele băieţilor... şi în primul rînd... desigur... în numele meu, să nu fi supărată.

—Te—au trimis ei ?

—Da... nu... Olguţa îl luase repede şi se bîlbîi : Sigur... nu m—au trimis ei, dar eu cred că aşa trebuie. Ei poate n—au văzut că eşti fată şi...

Olguţa pufni :

—Cum n—au văzut ? Au văzut bine. Gaie e un golan ! Lică îşi dădu seama că n—o nimerise cu „văzutul". Se corectă:

—N—au văzut... adică... cum să spun ? !

—Nu vreau să mai spui nimic ! Sînteţi toţi nişte... Nu sfîrşi, că Lică o şi întrebă :

—Şi eu ? Şi eu sînt ?

—Şi eu ? *insistă* Lică. Eu, care ţi—am luat apărarea ? Dacă vrei să ştii, numai eu n—am tras cu pepene în tine.

De la ceasurile petrecute singură în aşteptarea lui Andrei la săpuneala trasă de băieţi şi de atunci pînă acum, cînd vorbea cu Lică, gândurile Olguţei se schimbaseră pe rînd, ca nişte santinele care îşi predau una alteia postul. O duruse că Andrei fusese bătut şi fugise din cauza ei. Dorea ca Andrei să se întoarcă mai repede. Gîndul că o să dea cu ochii de el o înspăimînta. Fusese laşă, ştia asta, şi—i era ciudă şi silă. îi era însă *ei* ciudă şi silă de ea. Nu ştia decât *ea, ea* se vedea urâtă. Cînd însă i—o arătară şi băieţii, durerea pentru Andrei se pierdu ca o batistă căzută pe stradă din buzunarul şorţului şi pe care nici nu se mai gândea s—o caute. Cuvintele lui Gaie, ale băieţilor o întăriseră. Nici unul n—o mîngîiase, nici unuia nu—i pasase de necazul ei, scuipaseră pe el, aruncaseră după ea cu coji de pepene. Nu—i mai păsa nici ei de Andrei. Cea lovită era *ea.* Aşa îl primise pe Lică. Şi iată că acum ea era cea oare putea să le spună băieţilor tot ce gîndea.

Simţi şi Lică asta. Simţi că dacă ar afla Gaie, Tudorel şi Harap — deşi numai Gaie ar fi destul — nu l—ar ierta. „Cine m—a pus să mă întorc ? De ce nu m—am dus acasă ?"

Olguţa îl trezi :

—Puţin îmi pasă dacă tu ai tras sau n—ai tras. Nici pe tine nu vreau să te iert.

—Îmi pare rău.

—De ce, mă rog ?

—Aşa.

—Aşa ! îl imită Olguţa şi scoase limba. De ce ?

—O să—ţi scriu.

—Spune—mi acuma !

—Nu, o să—ţi scriu, îţi scriu mîine şi—ţi pun scrisoarea aici, după burlan. Da ?

—O ! De cînd îşi dorise Olguţa o scrisoare ! O scrisoare a ei şi numai a ei. Aşa cum primeau Sanda şi

Ina. O scrisoare pe care s—o arate şi ea fetelor. S—o pună în mîneca şorţului, să se plimbe prin clasă şi, deodată, să—i cadă pe podea. Ea să strige „Ah !" şi fetele să se grăbească să ridice scrisoarea.

Lică mai întrebă o dată, privind—o rugător :

—Da?

—Da. Şi, îmbujorată, Olguţa intră în casă.

*

* *

—Şi uite—aşa, frăţioare, te amărăşti tu în oraşul ăsta mare unde nimeni nu—ţi întinde o mînă de ajutor. Eh, viaţă, viaţă ! Cum spuneai că te striga naşul tău, cizmarul ?

—Ţîcă.

—Greu, mă ţîcă. Măcar ai mîncat azi ?

—Nu mi—e foame.

—Greu al dracului, ţîcă. Dacă nu veneai aicea, în bordei, eu aş fi crezut că sînt cel mai necăjit om de pe pămînt. De la o vreme şi mie îmi merg toate cu dosul în sus. Văd însă că tu eşti mai necăjit ca mine.

—Da' ce cauţi mata aici ? Bordeiul e al unor băieţi. Nişte prieteni de—ai mei.

—Caut ce cauţi şi tu. Un firicel de mulţumire.

—Mătuşa îmi povestea că tata purta un firicel de busuioc după ureche. Să—i aducă noroc.

—Bine—ar fi dacă ar aduce busuiocul noroc. Te—aş lua la mine acasă, că am o grădină plină cu busuioc, şi ne—am tăvăli amîndoi prin el, pînă ne—am umple de noroc.

Andrei rîse. Zîmbi şi Mihu Cumpănă.

—Vezi că ştii să rîzi ? De fapt, ştim amîndoi, dar am cam uitat. Ce nu faci multă vreme se uită. Aşa şi cu unchiul ăsta al tău. N—a mai fost om de mult, poate de cînd era ca tine, şi a uitat să fie. Numai banii îi sînt dragi. Andrei oftă adînc :

—Eu dacă aş avea acuma bani...

—Ce—ai face ?

—M—aş sui în tren şi m—aş tot duce.

—Numai cu bani n—ai ajunge nicăieri.

—Cum nu ? Păi la Bucureşti cu ce—am venit ? N—am plătit biletul ?

—Numai cu biletul plătit n—ai fi ajuns.

—!..

—Nu mă crezi ? Uite, să zicem că ai bani mulţi. Cîţi vrei. Un sac de bani. Îţi cumperi biletul şi te sui în vagon. Trenul pleacă, toţi sar pe ferestre şi fac din mînă celor care i—au condus la gară. Numai tu eşti trist. Pe tine nu te—a petrecut nimeni. De ce ? Pentru că i—ai spus, de pildă, lui Gaie : „Îţi dau cinci lei să mă conduci, vreau să fac şi eu cuiva din mînă". Gaie însă ţi—a răspuns : „Ce vorbeşti, colega ? Crezi că prietenia mea e de vînzare ? Nici nu mă gîndesc să vin".

Pentru că ai încercat să le cumperi prietenia, n—a venit nici Tudorel, nici Lică, nici Marin. Ei, ce să—i faci? N—au vrut, n—au vrut ! Stai trist în vagon şi te uiţi cum aleargă înapoi stîlpii de telegraf. Ţi se face somn. Lîngă tine şade o femeie. Are şi ea copii. Vede cum te chinuieşti încercînd să dormi aşa, în capul oaselor, şi—ţi spune : „Pune capul în poala mea, băietele". Tu deschizi sacul cu bani şi—i răspunzi : „Mulţumesc ! Cît o să mă coste asta ?" Dar femeia te împinge supărată : „Cum ţi—ai închipuit, obraznicule, că poţi să—mi plăteşti dragostea ?" Şi nici nu se mai uită la tine. Pe urmă vrei să ştii cîte e ceasul. Scoţi din sac doi lei şi—i întinzi unui bătrîn : „Ţine şi spune—mi cît e ceasul". Nu i te mai adresezi cu: „Vă rog, spuneţi—mi cît e ceasul !" Nu, ce rost are ? Tu doar ai bani şi—i cumperi bunăvoinţa. Numai că bătrînul nu vrea s—o vîndă. Să spun mai departe ? Andrei clătină din cap şi iar oftă :

—Nu.

Mihu Cumpănă îi ciufuli părul :

—Nu mai ofta, lasă ! Andrei se dezvinovăţi :

—Mi—a venit şi n—am putut să—l ţin. Şi urmă, ca nu cumva tînărul de lîngă el „să—şi închipuie ceva ce nu—i adevărat" : Nu mă pierd eu cu una, cu două. Am oftat aşa, că mi—am adus aminte de ceva. Tot de—o bătaie !

—Dar bine te mai lauzi ! surîse Mihu. Ce bătaie ?

—Eram printr—a doua. M—a bătut unul. Dincă îl chema. Avea băcănie.

—Au ce au negustorii cu tine !
—Ei, ce—a mai fost şi atunci ! Am vrut să—l omor pe Dincă. Am vrut să mă fac haiduc.
Mihu Cumpănă îşi muşcă buzele. Andrei îl observă şi se posomorî :
—Dumneata rîzi de mine. Mă crezi prost.
—Nu rîd. Noi doi am putea răsturna munţii. N—ai să prea pricepi tu ce—am să—ţi spus eu acuma, dar trebuie să—ţi spun că—mi stă pe limbă. Tu eşti ceea ce căutam eu. Tu eşti începutul. Tu eşti cheia. Tu eşti oleacă din firul pe care îl caut.
Andrei îl privise uimit. Era limpede că acuma tînărul nu mai glumea. Vru să întrebe ceva, dar...
De afară se auzi un ţipăt sfîşietor, un glas de om înnebunit de groază. Se năpustiră afară. O femeie alerga, scoţînd sătul acela de moarte care îi pătrunse, tăindu—le răsuflarea.
—Ce s—o fi întîmplat ? se întrebă Mihu Cumpănă, trăgîndu—l pe Andrei lîngă el şi îmbrăţişîndu—l pe după umeri.
Dar în clipa aceea scoase şi Andrei un ţipăt, se smuci şi o rupse la fugă după femeie.
În dreapta bordeiului, de o creangă a unuia din cei trei castani, spînzura în ştreang un omuleţ, bălăbănindu—şi picioarele ca nişte beţe de chibrituri. Andrei îl recunoscu pe Taşcu.

CAPITOLUL XI

Mai alergase aşa odată, pe la începutul verii. Era el, Milucă şi cu Ileana. Sus, pe dealul Galaţii. Se însera şi departe, în vale, la Iaşi, se aprindeau luminile. Ileana numără pînă la trei dîndu—le plecarea. El şi cu Milucă ţîşniră ca din puşcă. Alergau de rupeau pămîntul. Le ieşiseră cămăşile din pantaloni şi le fluturau. Toate cireşele din sîn le căzură, dar ei nu se opriră pînă jos, la pod. Aici se trîntiră pe iarbă şi nu mai putură nici măcar să—şi spună că sosiseră amîndoi o dată, că nu cîştigase nimeni sau, pentru că aşa era adevărat, cîştigaseră amîndoi. Strîngeau pumnii, simţeau că au fiecare cîte două inimi : una se zbătea în pumnul drept şi alta în pumnul stîng.

Acum se opri, fără să vrea, în braţele lui Gaie. Gaie îl zărise de la poartă şi—i ieşise în întâmpinare cu braţele deschise. Andrei nu—l văzuse. Nu văzuse nici cînd trecuse de poarta casei lui Ştefan Ghindă. Nu—şi dădu seama ce se petrece cu el, de ce se oprise, de cine se ciocnise... Nu—şi dădu seama pînă nu auzi:

—Hei, vezi că—i stopul pe roşu !

—Gaie !

Îşi înnodă mîinile de gîtul lui Gaie, îşi lipi obrazul de pieptul lui gol şi încleiat de zeama pepenilor şi rămase aşa, agăţat.

—Andrei, ce—i cu tine ? Andrei ! Ce—ai păţit ? Andrei, n—auzi ? Vorbeşte Andrei !

Andrei îl auzea. Îi auzea limpede, limpede fiecare cuvînt, îşi dădea seama că Gaie e speriat, că îi cere să vorbească. în minte îi şi răspundea : „Da, Gaie, da, te aud... nu—i nimic... am alergat prea mult şi prea repede... Te aud". Dar gura, limba nu—l ajutau.

Gaie îl trase în curte, după casă. Andrei văzu aici un morman de coji de pepene, apoi, deodată... o văzu pe mătuşa Aglaia deschizînd uşa casei de la Iaşi şi primindu—l pe popa Leonida cu zîmbetul. El, Andrei, era ascuns după uşă, de unde o zbughi afară, dar în fugă răsturnă căldăruşa popii şi atunci, de sub antereu, ieşi Truţă cu un felinar în mînă. Cînd se uită însă în felinar, nu ardea lumînarea, ci bătea din aripi un scatiu. Truţă îi dădu drumul. Scatiul veni şi i se aşeză pe umăr, ciripind :

—Andrei ! Andrei !

Gaie îl zguduia şi—i băgă în mină un miez de pepene. Simţi pe limbă o răcoare şi—o dulceaţă şi—i veni să spună „mulţumesc, Gaie". Chiar spuse :

—Mulţumesc, Gaie. Şi auzindu—şi cuvintele, tresări, furnicat.

—Andrei !

Da, putea vorbi, de ce i se păruse că nu putea ? Uite, chiar o să—i răspundă lui Gaie :

—Da. De ce mă strigi ?

—Andrei, ce—i cu tine ? Ce—ai făcut ?

Ce să facă ? Nu făcuse nimic. Fusese doar pînă la Iaşi unde avusese o treabă cu vechiul lui prieten Truţă şi se înapoiase ca să mănânce pepene. De ce se mira aşa de tare Gaie ? N—avea voie să se ducă la Iaşi ? Chiar o să—l întrebe :

—De ce n—am voie să mă duc la Iaşi ? Mă duc unde—mi place. Ei...

—Andrei ! De data aceasta Gaie îi ţipase numele. Andrei deschise ochii şi—l văzu pe Gaie pentru întîia oară.

—Andrei. Ţi—e rău ?

—Nu... Am fugit... Gaie...

—Ce—i, Andrei ? Ce să fac ? Ce să—ţi dau ?

—Nimic... Am fugit... îmi trece... Respiră o dată tare, din fundul plămînilor. Îmi trece, stai, Gaie, n—avea grijă, n—am păţit nimic !

—Cum n—ai păţit ? Am crezut că ai leşinat.

—Eu ? Nu. Luă o felie de pepene şi începu să rupă din ea, însetat. Dar după trei guri o lăsă. Eu ? Nu.

—De ce—ai fugit aşa, Andrei ? Ce s—a întîmplat ? Răspunse, mişcînd numai buzele :

—L—am văzut.

—Pe cine ?

—Pe Taşcu.

—Taşcu ? A, ştiu, cel care umblă pentru unchiu—tău. Şi ce dacă l—ai văzut ?

—L—am văzut pe maidan, Gaie !

—Spune!
—S—a spînzurat. Pe maidan. L—am văzut, Gaie ! L—am văzut şi—am fugit. Din cauza mea, Gaie. Glasul îi tremura, buzele i se lipeau după fiecare cuvînt; trebuia parcă să împingă fiecare cuvînt ca să iasă, ca să—l audă Gaie. Din cauza mea. Eu i—am tras o palmă.
—Andrei ! Aiurezi ? Iar ? se temu Gaie.
—Nu. E pe maidan. S—a spînzurat din cauza mea. Unchiul l—a alungat. M—a luat pe mine la prăvălie. Pe el l—a alungat. Şi el mi—a spus... şi eu n—am înţeles... M—a făcut hoţ şi i—am tras o palmă.

Andrei îşi acoperi ochii cu pumnii. Nu plîngea. îl dureau ochii, undeva în adâncul lor. Şi—i apăsa tare, cu toată puterea. Gaie îi trase mîinile.
—Stai, Andrei! Nu înţeleg nimic. Stai, spune—mi tot ! Şi—i mîngîia părul cu palma lui încleiată.

Curînd, Andrei se linişti. îi povesti tot, tot, de la ploaia care îl apucase în magazie pînă la fuga de acum.

Se opri şi—l privi pe Gaie. Aştepta să i se spună că e vinovat, aştepta de la Gaie ceea ce lui acuma îi era teamă să—şi spună. Gaie îl ascultase, ciupind cîte un sîmbure dintr—o felie şi aşezîndu—i într—o linie dreaptă, ca pe nişte mărgele negre, gata să fie înşirate. Nu—l întrerupse niciodată. Parcă nici acum, cînd Andrei tăcea, nu voia să—l întrerupă. Se plimba cu paşi mici, rari, înainte şi înapoi prin faţa lui Andrei, ca şi cum ar fi călcat în ritmul unui pendul. Se opri, în sfîrşit, şi—şi sprijini o mînă pe umărul lui Andrei.
—Andrei, tu mă crezi că eu nu te mint ?
—Da. De ce ?
—Dacă crezi, jură !
—Cred. Dar de ce ?
—Jură !
—Jur!
—Bine. Atunci, crede—mă ce—ţi spun : tu n—ai nici o vină. Dacă se leagă cineva de tine, îl fac pilaf. Mă crezi că eu nu mint?

Andrei tăcu.
—Crezi, Andrei ? îl zgîlţîi Gaie.
—Ei, atunci să mă crezi că aşa e. Uite, jur şi eu : să bea tata pînă o cădea în şanţ dacă te mint. Na !

Andrei îşi lăsă şi el mîna pe umărul lui Gaie şi—i spuse atît de simplu şi atît de cuminte :
—Ştii ce drag îmi eşti ?
—Şi tu mie ! rosti şoptit Gaie. Dar în clipa următoare, parcă amintindu—şi că el e Gaie, îi trase lui Andrei un bobîrnac : *Hepa* ! Ocoliţi—mă prin dreapta ! şi făcu o piruetă. Eh, Andrei, Andrei, cine—mi eşti !

Se întuneca.

Gaie îşi mai aduse aminte de ceva :
—Dacă domnul Ghindenburg vrea să te facă valetul lui, ce intenţii ai, conte ? Nu mai înveţi ? Treci direct la Academie ?
—Nu ştiu, Gaie, se întunecă iar Andrei. Acuma unchiul, chiar dacă o să—i vină scrisoare de la Iaşi, tot n—o să mă mai dea la şcoală. O să mă ţină la prăvălie... că—i singur... Ce mă fac, Gaie ? Tare m^aş întoarce înapoi la Iaşi ! Dar cum să

Gaie dădu capul pe spate şi puse o mînă în şold, părînd că aude cu indignare un fapt scandalos.
—Cum ? Nu mai circulă expresul ? Nemaipomenit! Şi secretarul încă nu m—a informat. Sau poate... mă ierţi... n—ai bani.
—Trenul costă bani mulţi, Gaie.
—Un milion, două te pot împrumuta eu. Port întotdeauna mărunţiş la mine.

Andrei nu mai gustă gluma :
—Asta nu—i de rîs. îi păru rău şi lui Gaie :
—Iartă—mă, bătrîne, aşa sînt eu tîmpit şi crocodil. Dar ca să vezi că n—am rîs, uite, să nu—mi spui mie pe nume dacă nu—ţi fac rost de bani.
—De unde ?
—Ce—ţi pasă ? Dormi şi visează, Koprol lucrează !

—Gaie !
—Te îndoieşti ? Ei bine, mîine ai banii. La ce oră te trezeşti, ca să nu te deranjeze motorul automobilului meu ?
—Gaie !
—Am zis !
—Gaie, eu nu mă duc acasă. M—am gîndit bine. Nu mă mai întorc la unchiul Ştefan, că mă ia la prăvălie. Nu—mi place să mă fac negustor. Vreau să învăţ. Mie îmi place să învăţ. De ce m—a adus aici ? De ce ? Spune, Gaie, de ce ? De ce ?

Mişcat, lui Gaie îi era greu să se adune. Vedea şi el că aici nu mai era vorba de un lucru obişnuit, de o întîmplare neplăcută din viaţa lui, a lui Tudorel sau a altui prieten, care pune întrebarea : „Ce facem, băieţi ?" şi răspunsul venea, fără întârziere. Lui Lică nu i—a răspuns o fată la o scrisoare. „Ce facem, băieţi ?" „Simplu. O prindem şi o tragem de cozi." Lui Tudorel i s—au închis ghetele şi are meci. „Ce facem, băieţi ?" Simplu. Le ia pe ale lui Harap. Gaie nu şi—a desenat harta. „Ce facem, băieţi ?" Simplu. Se ridică Tudorel, primul din clasă la geografie, şi spune : „Stau eu cu Dragu Grigore azi după—amiază şi vă dau cuvîntul de onoare, tovarăşe profesor, că mîine o aduce în culori şi cu litere de tipar, cum vă place dumneavoastră..." Simplu ! Simplu ! Simplu ! Dar uite că nu toate sînt pe lumea asta simple. „Unu şi cu unu fac doi şi aici şi la Focşani — cum spunea Tudorel — dar uite că acuma nu vrea să facă. Şi totuşi, trebuie, trebuie să facă." O să—i oblige el, Gaie, să facă.

—Bătrîne, hai şi dormi la mine ! Cît timp trăieşte Gaie, nu te teme de nimic.

*
* *

Pentru ciornă nu era nevoie să—şi bată capul cu alegerea hîrtiei. Oricare era bună. Trase la întâmplare o filă din vraful răvăşit de pe masă. „Merge !" Nu—l incomoda că sus, în colţul din dreapta, hîrtia purta un număr, 452, şi sub el se aliniau cîteva rînduri, vreo trei, cu scrisul nervos, aruncat, al tatălui său. Citi şi nu înţelese nimic. De fapt, nici nu—l interesa. El avea nevoie de foaia de hîrtie. Muie tocul în călimară şi, ca să nu—l încurce rîndurile scrise, le tăie cu ***X***—uri enorme.

Încerca una din bucuriile care îl emoţionau : să se aşeze în fotoliul lui Mihai Firescu, să ia tocul şi hîrtia lui şi să scrie pe masa lui, la lumina veiozei, singur, în biroul imens şi răcoros, unde lumina nu intra decît o jumătate de oră, în zori, cînd îngrijitoarea mătura şi ştergea praful. Se furişa deseori aici cînd taică—su nu era acasă. îşi încerca de zeci de ori semnătura şi sub fiecare din ele (aplecată, dreaptă, cu codiţă în jos şi în sus, cu floricele şi opturi) nu uita să adauge : „Scriitor". Alteori ridica receptorul telefonului şi începea o lungă convorbire : „Da, chiar eu sînt la aparat. Cine e ? Editura ? Spune, tovarăşe... Da... Da... M—ar interesa să—mi trimiteţi să văd coperta. Cea de la ultima lucrare nu mi—a prea plăcut. N—avea viaţă şi nu spunea nimic. Da, mîine mă găsiţi acasă. Nu ies toată săptămîna." Aşa, ca taică—su, se visa şi el peste ani scriitor. Cu deosebirea că el va scrie romane de aventuri. Şi nu unul pe an ca Mihai Firescu, ci multe şi groase, cîte două—trei pe lună. Nu se dumerea de ce taică—su scrie atît de încet, şi mai ales de ce pune atîtea virgule şi ghilimele şi două puncte şi tot soiul de semne şi semnuleţe de care nu—i nici o nevoie, pentru că tot nu se citesc. Este oare cineva care să citească aşa : „Tudorel, virgulă Gaie virgulă Harap şi cu Lică merg la şcoală punct ?" Nu este. Atunci la ce mai trebuiesc ?

Acum, însă, Lică n—avea timp de pierdut, chibzuind ce trebuie şi ce e de prisos în gramatică. Mai muie o dată tocul, atingînd cu vîrful peniţei fundul călimării, şi scrise după ce făcu un purcel şi se mînji pe degete :

„Dragă Olguţa"

Şterse „dragă" şi lăsă numai „Olguţa". Apoi scrise iar „dragă" deasupra, ca după un minut de gîndire să—l şteargă şi pe al doilea... şi să—l înlocuiască cu „drăguţă", care, în clipa următoare, îi plăcu şi mai puţin decît „dragă". Nu se impacientă. „Dacă scap de titlu, restul merge repede, ştiu eu". În sfîrşit, găsi: tăie şi „drăguţă" şi „Olguţa" şi desenă un semn mare de întrebare ca unicul fir de păr al profesorului Nimbus, eroul unui album de caricaturi.

„Am pus un semn de întrebare pentru că nu ştiu cum să—ţi spun. Nu te superi dacă îţi spun dragă ? Eu nu m—aş supăra să fiu în locul tău, dar nu sînt în locul tău, ci în locul meu şi îţi scriu ca să—ţi spun ceva. Nu te superi, nu ? De cînd te—am văzut la Gaie..."

Aici se împotmoli. Nu—i mai trecea nimic prin cap. Învîrti coada lungă şi ascuţită a tocului în gură, reciti cele scrise şi—i plăcură foarte mult, dar mai departe nu mai mergea. Ce se întîmplase de cînd o văzuse la Gaie ? Ca să fie sigur că nu greşeşte, lăsă fraza suspendată şi continuă pe rîndul de dedesubt:

„De aceea m—am gîndit să—ţi scriu. Sînt singur şi numai tu îmi lipseşti ca să nu fiu singur. Ce mai faci ? Eu n—o să te uit niciodată. Tu o să mă uiţi ? Aştept să—mi scrii tot după burlan şi eu o să vin să iau scrisoarea. Da ?

Al tău, care de mult
ţie să—ţi vorbească a vrut,
şi iscăleşte dedesubt
Firescu Lucian, clasa a şasea."

*
* *

Zori paşii spre Gara de Nord şi, ca să ajungă mai repede, luă tramvaiul şi bineînţeles nu plăti.

—Băiete, nai iei bilet ? îl descoperi taxatoarea. Gaie o privi pe după umăr.

—Cu mine vorbiţi ?

—Dar cu cine ? Nu iei bilet ?

—Nu obişnuiesc.

—Atunci te dau jos !

—Pe mineeee ? Gaie intona astfel, încît îţi cerea să—l crezi nici mai mult, nici mai puţin directorul general al I.T.B.—ului. Nu mă jigniţi ! Am abonament.

Se prefăcu că—şi cercetează buzunarele şi în acest timp , pe faţa lui se putea citi surprinderea, apoi nemulţumirea şi, în cele din urmă, mîhnirea că nu găseşte abonamentul.

—A ! Scuzaţi—mă... L—am uitat în buzunarul hainei de seară. Azi am ieşit mai uşor îmbrăcat.

Tramvaiul se opri în staţia din spatele gării. Nu mai avea ! nici un rost să continue. Sări şi se pierdu prin mulţime.

Recunoştea şi el că nu—şi luase o sarcină uşoară. Dar nu mai putea da înapoi. Nici n—ar fi dat. Trebuia să facă rost de bani pentru Andrei chiar dacă ar trebui să se arunce în foc. Andrei dormise la el. Obosit, adormise de cum pusese capul pe pernă. El rămăsese treaz şi chibzuise. Era duminică. Duminica e cea mai mare forfotă în gară. Hamalii nu—s niciodată prea mulţi duminica, O să se găsească şi pentru el de lucru.

Da, desigur, nu pe peron. De acolo îl alungau hamalii. La magazia de mărfuri. Cîştigase un ban bun şi anul trecut, tot pe vremea asta.

Se sculase devreme şi ieşise să—şi încerce norocul. Se îndrepta spre magazie cînd îi atrase atenţia un puşti de vreo cinci—şase ani care plîngea cu hohote, aruncînd priviri pline de duşmănie trotuarului pe care scăpase o sticlă cu ulei.

—Vezi că ai spart trotuarul, frumosule ! îi zise Gaie.

—Mă omoară mama... mă omoară mama ! scîncea puştiul şi—şi freca ochii cu pumnii atît de mici, încît te întrebai cum de încăpea pe ei atîta murdărie.

Gaie ar fi vrut să—i spună că „dă în scris, pe hîrtie velină calitatea întîia, că n—o să—l omoare, ci numai o să—l bată de n—o să mai poată sta trei zile în şezut" şi să încheie cu „aşa e viaţa, bătrîne ! Dacă nu—ţi convine, ia expresul şi pleacă în lume" ! îşi zise însă că n—avea nici un haz.

—Vai de capul tău, bătrîne ! îl compătimi sincer. îşi întoarse buzunarele pe dos. Suflă crivăţul !

—Mă o—moa—ră ma—ma... mă o—moa—ră... repeta jalnic puştiul, despărţind, din pricina sughiţului, cuvintele în silabe.

—Ei, nu mai termini cu placa asta ? se enervă Gaie. Deocamdată maică—ta nu ştie nimic. Să vedem ce—i de făcut.

Îşi răvăşi părul, se scarpină după ureche : zadarnic. Nu—i veni în minte nimic care să merite atenţie. întrebă :

—Şi, mă rog, cît te—a costat sticla asta cu „moartea muştelor" ?
—Uleiul ?
—Fie şi ulei. Cît ?
—Zece lei mi—a dat mama.
—Zece lei ? O avere ! Dacă aş avea eu zece lei m—aş însura a doua oară !

În vremea asta, în jurul lor (şi mai ales a sticlei sparte) se îngrămădiseră o mulţime de gură—cască, unii aşteptînd acolo tramvaiul, alţii numai din curiozitate de—a afla povestea cu sticla spartă. Şi oricine ştie cum se întîmplă în asemenea ocazii pe străzile Bucureştiului. Dacă se strîng trei, în jurul lor se mai adună cinci, iar dacă împreună sînt opt, nu mai e mult pînă cînd vor fi cincisprezece. Mulţimea adunată îi dădu lui Gaie una dintre acele mart idei despre care Pantaliny avea obiceiul să spună : „De mi—ar veni numai una pe zi, peste un an aş sta în Cişmigiu la umbra statuii mele".

Se urcă pe lădiţa unui ostaş (nu înainte de—a cere voie, dar înainte ca ostaşul să—i dea voie), agită braţele, cerînd să se facă linişte. „Vă rog, vorbeşte un om !", iar cînd zgomotul se mai potoli, începu :
—Cetăţeni ! Ascultaţi—mă ! Acest băiat — arătă cu mîna spre puştiul cu sticla — e înecat în plîns. E cuprins de durere. Dar totul n—ar fi nimic pe lîngă suferinţa care—l aşteaptă la întoarcerea sa în sînul familiei...
Hohote de rîs îi răspunseră din mulţime. Gaie se încruntă :
—Nu rîdeţi, cetăţeni ! Nu rîdeţi de un biet copil nenorocit. Ascultaţi trista lui poveste şi ajutaţi—l ! îşi tampona fruntea asudată cu o batistă imaginară şi continuă : Băiatul de lîngă mine este victima unui groaznic accident. Pe acest trotuar, pe care dumneavoastră staţi acum nepăsători, el a scăpat o sticlă cu ulei. Urmele se mai pot vedea... Tovarăşe, dă—te puţin mai la o parte... Aşa... mulţumesc ! Banii pentru cumpărarea sticlei nu erau ai lui. îi dăduse mama sa, o femeie ca şi dumneavoastră, cetăţeni, care acum aşteaptă ou sufletul la gură întoarcerea fiului ei... Cum te cheamă, băiete ?
—Victor...
—...băiatului ei, Victor, cu sticla ou ulei. Dar asta nu se mai poate întîmplă decît ou sprijinul dumneavoastră, cetăţeni. Daţi din prisosul dumneavoastră... Daţi cît doriţi ! Un ban, un leu, o sută, o mie ! Acum băiatul nu vă poate răsplăti, dar mîine... Priviţi—l ! Cine ştie ce va ajunge mîine acest băiat! Are tot viitorul înainte. Cu sprijinul dumneavoastră, va face primul pas spre viitor !

Gaie cobori de pe lădiţă, şi cu basca unui alt puşti aflat printre gură—casca începu să se plimbe roată şi să adune bani.
—Dacă n—aveţi mărunţi, daţi bătuţi. Trimit fata să vă schimbe !

Sau :
—Dă şi dumneata, mătuşico ! Cel de sus te vede şi te trece pe lista cu autorizaţii pentru rai... Sau :
—Dumneavoastră n—aţi dat nimic, dar poate vreţi rest. Adună vreo douăzeci şi cinci de lei. îi numără, îi împărţi frăţeşte cu puştiul şi înapoie basca :
—A fost cu noroc. S—o porţi pe—o sprînceană !

Şi pentru că văzu apropiindu—se un miliţian, întoarse spatele şi plecă, fără să mai aştepte mulţumiri.

Nici la magazie nu fu lipsit de noroc. La început, unul dintre magazioneri, văzîndu—l că se învîrteşte pe acolo, vru să—l alunge :
—V—a rugat tata să mă lăsaţi...
—Care tata ?
—Eh, îl ştiţi dumneavoastră, că doar un tată am, nu doinea Vasile...
—Care „nea Vasile", mă ?
—Aoleu, nene... Parcă ai cunoaşte o sută de nea Vasile şi n—ai şti pe care să—l alegi. Tata, nene... nea Vasile, prietenul matale. Aoleu, aoleu !

Îl lăsă în pace. Ajută la descărcatul unei furgonete şi al unui camion, duse pînă la tramvai tăbliile unui pat de fier şi de la tramvai pînă la magazie o lădiţă mică, dar grea, de parcă ar fi fost plină cu plumb. Strînse, încetul cu încetul, vreo treisprezece lei, şi cu doisprezece de la chetă făceau douăzeci şi cinci în cap. Nu era destul, dar era aproape jumătate din costul biletului de tren. Numără banii cu mîndrie (cînd promite Gaie ceva, s—a terminat. Muzica, şi nu vă înghesuiţi la ieşire !), dar şi cu durere: banii aceştia îl despărţeau de un prieten. Poate îl despărţeau pentru totdeauna. Nu toţi oamenii erau ca Anton Dragu, să se întoarcă după şapte ani de unde au plecat...

Ceasul gării arăta aproape douăsprezece. Mai avea şi după—amiază vreme să rotunjească suma. Se hotărî să plece acasă. Să—i pună lui Andrei în mînă banii strînşi şi să—i spună : „E I primul transport. După—amiază soseşte al doilea. Capul sus, bătrîne !"

Dar acasă avu o surpriză. Venise Tudorel şi—l luase pe Andrei la el. Nu era nici o nenorocire. Tudorel nu stătea departe. O să mănînce şi o să plece acolo.

În cameră, Anton Dragu îşi lustruia ghetele. Gaie îi făcu maică—si semn cu ochiul :

—Tata stă acasă... Consumă şi azi din pivniţele proprii... Apă de Bucureşti, viţă superioară, la sticle înfundate. Gratis, domnilor !

Anton Dragu mormăi ceva şi opri la jumătate o înjurătură.

—Gaie, nu—ţi dau să mănînci pînă nu te speli, îi zise maică—sa. Treci la bucătărie şi pune—ţi apă în lighean. Unde ai găsit azi atîta murdărie ?

—Se găseşte ! şi Gaie începu să—şi suflece mînecile cămăşii.

—Nu, nu aşa. Dezbracă—te tot şi spală—te ! Nu ca pisicile. Dă jos cămaşa, pantalonii şi spală—te cum trebuie. Uite ce—i pe pieptul tău !

Urmele ospăţului de ieri încă nu se şterseseră. Gaie îşi privi pîrîiaşele de zeamă pe care praful le înnegrise ca pe o hartă desenată („Aşa cum vă place dumneavoastră, tovarăşe profesor, cu tuş şi cu acuarele"). Zise :

—Mi se pare că aveţi dreptate...

Îşi dezbrăcă flaneaua şi sări sprinten din pantaloni. Din buzunar îi căzură cîteva monede, pe care le adună cu grijă şi le băgă înapoi. Anton Dragu întinse mîna să ridice şi el un cincizeci de bani, dar Gaie fu mai iute.

—Pardon ! Mi se pare că aţi greşit. Biletul dumneavoastră e la balcon. Plasator, condu—l pe domnul!

Băgă banii la loc în buzunar şi agăţă pantalonii în cui. Trecu pe lîngă taică—su care freca de zor ghetele şi—i spuse :

—Succes în muncă !

*

* *

Pe plic scria :

„Simpaticului Lică, personal".

Şi, înăuntru, pe o foaie de hîrtie dublă, ruptă din mijlocul unui caiet de dictando :

„Am primit scrisoarea... Ştiam de aseară ce—o să—mi scrii. Nu mai sînt supărată pe tine. îmi scrii aşa de drăguţ ! Tu cît ai la compunere ?

Şi acum trebuie să închei pentru că mă strigă mama. Dacă o să fii tot aşa de drăguţ, n—am să te uit. Chiar moartea cu—a ei coase, tot lîngă tine o să mă lase.

Olguţa.

P.S. Andrei încă n—a venit. Toţi sîntem îngrijoraţi. Nu ştii tu unde—i ?

Olguţa.

P.P.S. Dacă ştii ceva de Andrei, scrie—mi.

P.P.P.S. Chiar dacă nu ştii de Andrei, tot scrie—mi în acelaşi loc, după burlanul nostru.

Olguţa.

*

* *

Era ora cînd, duminica, în curtea de piatră din vecinătatea grădiniţei prietenoase, cu dalii şi bujori, cu trandafiri agăţători, busuioc şi regina nopţii, Miron Cumpănă îşi citea ziarul. Era cititor de ziare din copilărie, de pe vremea cînd le vindea. Povestea adesea păţaniile lui de vânzător de ziare. Era prieten cu un ucenic tipograf, cînd şpalturile erau încă ude, îi versifica titlurile evenimentelor importante. El le învăţa repede şi apoi, cînd îşi primea cota de ziare, alerga pe străzi, strigîndu—şi marfa în versuri. Făcuse, nu—i vorbă, treaba asta şi mai tîrziu, prin '45—'46, cînd pleca duminica la ţară cu „Scînteia".

Cărţi mai groase citea mai rar Miron Cumpănă nu pentru că nu găsea vreme, ci pentru că n—avea răbdare. Nu putea sta locului. Tovarăşii lui râdeau adeseori amintindu—şi de un concediu al lui Miron Cumpănă prin vara lui '50. Îl trimiseseră într—o staţiune de odihnă. La înapoiere, îl întrebaseră cum se odihnise. „Bine, m—am odihnit bine. Am făcut cu doi ploieşteni un gard la vilă." Nerăbdarea de a sta locului îl îndepărtase şi de cîrciumă. Îl luau, cînd era tînăr, prietenii la un chef. După o jumătate de

ceas începea să se foiască, să bată cu degetele în masă, se ridica de pe scaun şi pleca. Îi plăcea cîte un păhărel de ţuică, dar repede, în picioare, lîngă tejghea, plătit înainte, ca să nu mai aştepte pe urmă. Se şi mînia iute. Ca mai toţi oamenii mătăhăloşi — e aici un echilibru al naturii — nu fusese şi nu era bătăuş. Dar cînd îl mînia cineva, nu zăbovea să—i atragă atenţia că pumnul juca numai un rol de figurant, ca o prezenţă şi o replică mută mâniei. Cine nu—l cunoştea avea toate motivele să se teamă. Pe Mihu nu—l atinsese niciodată nici măcar cu o palmă. În copilăria lui Mihu, maică—sa, Măria, îl mai potolea cu vătraiul sau cu palma. El, Miron Cumpănă, nu se amesteca. Mihu venea să i se plîngă : „M—a bătut mama !" Ridica din umeri cu neputinţă : „Ce să—ţi fac, frăţioare ?! Eu pentru munca cu tineretul nu—s bun. Mi—au încredinţat tovarăşii sarcina asta şi n—a mers treaba de loc. M—au schimbat. Eu mă ocup cu răspândirea presei. Ai vreun necaz în privinţa asta, sînt gata să te ajut..." Cînd fusese propus deputat, făcuse un scandal căruia îi mersese vestea pînă în paginile ziarului „Lupta C.F.R.". Nu voia să primească nici în ruptul capului. „Ştiu eu de ce nu vreau. Mă cunosc eu bine. O să mă ţineţi prin şedinţe şi asta—i moartea mea." Acceptase greu, convins după multe discuţii că deputatul n—are ce căuta în şedinţe, ci pe stradă. Şi Miron Cumpănă iubea strada, se simţea bine în largul ei, strada era puntea care îl lega de copilărie, îi readucea în suflet anii care altfel nu s—ar mai fi întors. Făcuse multe în circumscripţie, dar îşi aprinsese şi paie în cap. N—avea răbdare să stea prea mult la discuţii cu oamenii. Odată se burzuluia şi—l lua la rost: „Dar ce crezi dumneata ? M—ai ales ca să—ţi ţin conferinţe ? M—ai ales să fac treabă. Nu vrei să mă ajuţi s—o fac, atunci de ce m—ai ales? Vezi că eu nu ştiu multe... Acolo unde lucrezi dumneata poate că—i altfel, dar la mine, la Ateliere, nu te roagă nimeni să pui mîna. O pui pentru că ştii tu că trebuie. Hai, curăţă şanţul, fă—l lună, că nu trăim între porci ! Vezi că eu nu ştiu multe !" De curînd aflase de năravul lui Anton Dragu şi—l lua la trei păzeşte unde îl apuca : „De ce nu eşti om, nea Antoane ? De ce mă faci să suspend democraţia pentru tine ?" Pentru o discuţie „cam tare" — cum o numise preşedintele Sfatului raional — o discuţie cu responsabilul „Alimentarei" din circumscripţia lui, Miron Cumpănă fusese chemat să fie „frecat" — cum numise el. Se dusese, dar pentru că cel care—l chemase întîrzia, după cinci minute plecase. „Las' că ştiu eu ce vor să—mi spună !" În creşterea lui Mihu se amestecase mai puţin. Băiatul nu strălucise, dar nici nu—l împovărase cu necazuri. Pasiunea lui Mihu pentru fotbal îl nelinişteşte o vreme. Nu voia să lege cartea de gardul stadionului. Dacă n—o lega, n—avea nimic împotrivă. Îl mai îmboldea cîteodată la treabă şi pufnea pe înfundate cînd, în vacanţe, îl vedea că doarme prea mult. „Mă odihnesc, tată, am şi eu dreptul !" îi răspundea Mihu. „Te odihneşti ? Da' ce, ai tras la plug ? Ai cărat saci ? în care constituţie e scris dreptul de—a dormi pînă te umfli de somn ? Dă—te repede jos din pat, că te scot cu el cu tot pe fereastră !" Din prima bursă, Mihu îi cumpărase un pachet de tutun. (Fuma ţigări pe care şi le răsucea el din tutun. Mai găsea o ocupaţie şi în treaba asta.) Darul fiului nu putea să nu—l bucure, dar îl şi enerva. „Acuma, dacă îmi cumperi tutun, o să vrei să te baţi cu mine pe burtă. Cînd o să ţip la tine, o să—mi spui că eşti lefegiu şi faci ce vrei. Ei, lasă că—ţi arăt eu !" A doua zi însă, la Ateliere, scosese pachetul şi—l arătase cu fală, ca pe o decoraţie : „E de la băiatul meu". Dar pentru că tocmai în dimineaţa aceea Mihu se lăsase tras cu greu din pat, nu se abţinuse să adauge : „E băiat bun, dar leneş".

Ieşi şi Mihu afară.

—Ce mai e nou, tată ?

—Multe. Miron Cumpănă nu ridică ochii de pe ziar.

—De meciul nostru de azi scrie ceva ?

—Nu, dragă ! Ăsta—i un ziar serios.

—„Scînteia" are întotdeauna rubrică de sport !

—Are, dar n—o citesc eu.

Se mai uită la un titlu din ultima pagină, citi o informaţie scurtă despre un accident de avion nu ştiu unde şi împături ziarul. Mihu îl ceru şi se uită grăbit la rubrica de sport. Nu scria, într—adevăr, nimic despre meciul lor. O să cumpere „Sportul" şi „Scînteia tineretului". Acolo nu se putea să nu scrie. Citi repede şi el cîteva titluri din pagina întîi, apoi îi atrase atenţia un cursiv despre pregătirile pentru noul an şcolar.

Miron Cumpănă se ridicase şi trecuse în grădiniţă, unde îndreptă băţul strîmb care sprijinea un trandafir.

—Mihule, adu—mi din casă nişte rafie ! Vezi că e pe undeva, prin sertarul bufetului.

—O clipă, tată, citesc ceva.

Dar pentru nerăbdarea lui Miron Cumpănă şi o clipă era prea mult. Bombănind, se duse singur să—şi ia rafia. Mihu sfîrşi lectura.

—De unde spuneai să iau rafia ?

—Poate credeai că o să te aştept pe tine ! Vino mai bine să—mi ajuţi să leg aici. Şi cînd Mihu fu lingă el : Mă mir cum a scăpat trandafirul ăsta de mina ta. Garoafele le—ai dat gata !

—Danei nu—i plac decît garoafe, tată.

—Zău ? La anu' pun numai trandafiri ! Ţine degetul aici. Mihu făcu întocmai, dar tot nu scăpă :

—Nici de atîta lucru nu eşti în stare... Şi, colac peste pupăză, te—au mai făcut şi un fel de şef peste copii ! O să iasă treaba mai mult de—o grămadă.

Mihu era obişnuit. Nu—i răspunse. Apăsă mai tare degetul pe nod.

—Aşa—i bine ?

—Să zicem. Mihu căscă.

—Da, zise serios tatăl (dar pentru fiu era limpede că glumeşte), da, ai obosit de atîta treabă şi te—a apucat somnul !

—Am dormit puţin, tată. A fost şi azi—noapte o căldură... Dar nu numai din pricina căldurii adormise tîrziu Mihu.

Înaintea unui meci mai important era întotdeauna frămîntat. Acum însă la obişnuita frămîntare se mai adăugaseră şi altele.

Vedenia spînzuratului îi provocase o strîngere de inimă, o tulburare care îl urmări mult timp şi pe care mult timp n—o putu îndepărta. îşi aminti de discuţia cu tatăl lui Lică şi se enervase că, oricît s—ar fi străduit să „nu simplifice", nu reuşea să vadă decît propria sa soluţie. Iar el era un om tînăr şi sănătos. Nu putea privi decît cu ochii săi, nu putea judeca decît ceea ce privea cu aceşti ochi. Nu—l cunoştea pe cel care—şi pusese capăt zilelor, îl văzuse doar atîrnînd de creanga castanului, dar îi părea că, pentru concluziile sale, nici n—avea nevoie să ştie mai mult. Stătuse de vorbă şi cu taică—su despre Taşcu. Miron Cumpănă îşi vărsă mînia pe Ştefan Ghindă : „În faţa judecăţii nu—l poţi duce să—l arăţi cu degetul şi să—i spui : «Tu eşti vinovat !» Par este o judecată, cea mai dreaptă şi cea mai puternică, de care nu scapă nici Ghindă. E ura noastră împotriva lumii lui Ghindă. Lumea asta, a banului, a jafului, a umilinţei a făcut din Taşcu o cîrpă." Lui Mihu îi fusese apoi ciudă că toate aceste gînduri îl opriseră să se bucure de prima sa victorie din aceste zile de căutări, de insuccese, de şovăieli; era convins că nu mai călcase cu stîngul. Nu—i era totul limpede, dar simţea că prima poartă o deschisese. Şi nu i se părea de loc curios că această poartă dădea spre maidan. Îşi amintea că în urmă cu ani, cînd făcuse grădina, taică—su adusese cîteva căruţe de pămînt de pe maidan. Maică—sa rîsese: „Or să crească numai buruieni !" Dar Miron Cumpănă avea alte socoteli : „Pămîntul e bun. Dacă o fi şi grădinarul bun, n—o să—şi scoată buruienile capul. Uite, aici o să pun tradafiri, aici garoafe, aici busuioc..." Mihu n—ar fi jurat că tocmai lui îi era dat să fie grădinarul cel bun. Fusese convins că nu. Acum încerca. „Dacă pot să iau de pe maidan numai pămîntul şi las cucutele, brusturii şi scaieţii... dacă pot..." Prima victorie era şi asupra lui însuşi. Vizita din bordei, într—un fel, îl scuturase de nepăsare, începuse să—i placă. Să—l pasioneze, însă i se părea prea mult, sau nu voia să recunoască. Era ca un meci pe care nu voia să—l piardă. Amărăciunea băiatului acela sfios, blond şi cu ochii albaştri, îl convinsese că nu trebuia să—l piardă. Cunoscîndu—l pe Andrei, descoperi cupa. Ea trebuia câştigată de întreaga echipă, umplută cu bucurie şi dăruită întâi băiatului acela necăjit, pentru că atunci cînd dăruieşti altuia bucuria, îţi dăruieşti ţie înzecit. Poate că aici stătea şi secretul propriei sale bucurii. Simţea, amuzat, cum i se scurtează şi lui pantalonii.

—Tată... M—ai putea ajuta cu ceva. Nu ştiu exact... Va trebui să mă informez... dar cred că...

Miron Cumpănă era nerăbdător :

—Fără introducere. Nu sîntem la şedinţă. Ce vrei ?

Îi vorbi despre Andrei. îl întrebă dacă, la nevoie, a putea fi primit într—o casă de copii din cartier.

—O să mă interesez.

—Îţi mulţumesc, tată ! Şi mirat, pentru că îl văzu pe Miron Cumpănă lăsînd ghemul de rafie şi îndreptîndu—se spre poartă : Dar unde te duci ?

—Cum, unde ? Doar tu mai rugat. Mă duc să mă interesez.

—Dar nu—i nevoie acum. Azi e duminică, tată.
—Eh, oftă sincer Miron Cumpănă, bine ar fi dacă aş avea eu răbdare să aştept pînă luni.
—Nene Cumpănă, pleci ?
Intrase în curte Gaie. Îşi schimbase cămaşa, se pieptănase, era desculţ, dar picioarele — chiar şi genunchii — îi erau curate.
—Pleci, nene ?
—Tu nu vezi ?
—Eu am venit la mata !
Rostise cu neînduplecare, ursuz, hotărît să—şi impună voinţa.
—Drăguţule, ai greşit adresa ! Cu problemele tineretului nu mă ocup eu, ci fiul meu. Şi arătă spre Mihu.
Mihu veni lîngă el :
—Ce doreşti, Gaie ?
Miron Cumpănă făcu doi paşi spre poartă. Gaie nici nu se uită la Mihu.
—Nene Miron, eu la dumneata am venit !
—Nu poţi vorbi cu mine ? se simţi prost Mihu.
—Nu ! Un „nu" ca o piatră azvîrlită cu toată puterea. Şi tot către cel care voia să plece privi.
—Atunci dă—i drumul ! zise Miron Cumpănă şi se propti de poartă, cu faţa la Gaie.
Băiatul îşi roti privirea de la unul la altul, oprindu—se mai mult la Mihu, măsurîndu—l, voind să arate ceea ce se sfia să spună. Miron Cumpănă îl înţelese :
—Dă—i drumul ! Poţi să ne spui la amîndoi.
—Nu, nu tată, sări Mihu ! Şi lui Gaie, sever : Nu caut să—ţi aflu nici o taină. Nu—s curios să ştiu nimic.
—Rămîi şi dumneata ! rosti scurt, drept, de necontrazis, Gaie. Şi fără altă introducere : Nu se mai poate trăi cu tata. Iar e la cîrciumă. Eu am strâns bani pentru un prieten şi el mi i—a furat şi s—a dus la cîrciumă. M—a buzunărit şi... fluieră şi arătă cu mîna. A întins—o cu turboreactorul ! Numai de dumneata se teme, nene Miron ! Baronul a intrat la bufetul din Gîndului. Şi cu tot focul : Ăsta—i baron ? Să ia banii altuia şi să—i bea ? Cînd mi—a băut banii de cărţi n—am zis nimic. Da' ăştia erau bani de tren pentru un prieten... ca sa plece la Iaşi. I—am strîns eu. Jumătate cu gura şi jumătate cu... Arătă mîinile şi spinarea. Acuma nu mai tac ! Dacă...
Dar Miron Cumpănă nu—l mai ascultă pînă la capăt :
—La bufetul din Gîndului zici ? şi plecă grăbit, aplecat înainte şi tăind aerul cu braţele lui lungi şi vînjoase, la capătul cărora pumnii păreau două ghioage.
În urma lui, Gaie zise :
—Ştiu eu că banii nu—i mai văd, dar m—am uşurat. Mă duc şi eu.
—Mai stai puţin, Gaie ! îl opri Mihu. Ce—i cu Andrei ?
—E jale, conte...
—Nu—s conte ! îi tăie sec Mihu.
—E jale, nene Mihule. Cu unchiu—su nu—i de trăit. E mare porc de cîine. Nici nu vrea să—l mai dea la şcoală. Îi adun eu bani de tren să plece la Iaşi.
—Şi banii... îi luă Mihu vorba... s—au dus, să nu mai vorbim de ei !
—Îi face baronul praf ! zise Gaie eu năduf. Familia îndurerată anunţă pierderea grea. Toţi care l—aţi iubit, mîine în păr la Sfînta Vineri ! Loc în faţă, luminări, pomană !
Mihu îşi muşcă buzele, să poată vorbi serios :
—Ei, Gaie... Eu nu—s conte, dar tu, iartă—mă, tot pici ai rămas. împlineşti cincisprezece ani. Ai citit „Căpitan la cincisprezece ani ?"
—Oho !
—Nu văd de ce „oho" ! Cred că o confunzi. în cartea asta e vorba de un băiat care, la vîrsta ta, era căpitan de corabie. Şi tu... nici măcar secund, nici măcar cîrmaci... nici măcar ajutor de bucătar. Tu ai rămas în port să te joci cu nasturi, să—ţi ştergi nasul şi să—ţi ţii degetul în gură. Eh...
Mihu se strîmbă ca după untură de peşte.
—Nene, se supără Gaie, nu mă cunoşti ! Eu cînd vreau ceva...
—Noroc de Andrei că nu vrei.

—Da' banii cine—i strînge ? Dragoş Vodă cu—a lui ceată ?
—Mare scofală să strîngi cîţiva zeci de lei ! Banii alină necazul ? Pe om îl doare sufletul şi tu îi îndesi bani în palmă. Ce—o să facă la Iaşi ?
—El vrea să plece...
—El... El e amărît şi se agaţă de orice. Cine să—l ţină la Iaşi ? Un naş bătrîn ? El vrea să plece... Dar tu... voi... unde sînteţi ? Ce fel de căpitani sînteţi voi ? Nu sînteţi nici măcar ajutori de bucătari... El vrea să plece... Dar de ce vrea să plece ? Pentru că vrea să înveţe ! Ajutaţi—l să înveţe aici, cu voi, la şcoala voastră, dacă vă e drag şi îi sînteţi prieteni. Ei, dar asta nu e uşor. E mai greu decît să stai într—un bordei, să tragi din pipă, să mănînci porumbei prăjiţi şi să spui „conte" şi „baroane". E mai greu decît să tai cauciucuri şi să faci din ele praştii. Poţi să i—o spui asta şi prietenului tău Lică. Şi ca să nu se supere celălalt prieten, Tudorel, spune—i şi lui. Asta e mai greu decît să—ţi vopseşti părul alb, pentru că amesteci la întîmplare tot felul de porcării. Şi dacă tot faci o treabă, fă—o pînă la capăt! Spune—i şi lui Matei că asta e mai greu decît să dai cu zarul şi să muţi nişte muşte pe—o tablă... Asta—i, Gaie !

Gaie tăcea. Stătea drept, botos, gînditor şi tăcea.
—Şi, în sfîrşit, Gaie, asta. e mult mai greu decît să taci.
—Nu tac.

Dar tăcu. Cîtva timp nu mai vorbi nici Mihu. Pe urmă, spuse într—o doară :
—Numele bordeiului vostru s—a învechit. Se nimerea cînd aveaţi instructoare. Acum trebuie să—l botezaţi „Spaima instructorului" ! Ce spui ?

Gaie răspunse cu toată convingerea :
—Acum nu ne arde nouă de asta. Atunci n—aveam ce face. Acuma ne doare de Andrei !
—Nu se vede.
—O să se vadă !
—Mă rog. Totuşi reţineţi pentru bordei numele de „Spaima instructorului". E un nume adevărat. M—aţi speriat cît de nepăsători sînteţi. M—aţi speriat cît de greu vă urniţi cînd e vorba de o treabă mai grea. Hm ! Vreţi să—l ajutaţi pe Andrei ? Voi...

Gaie simţea că iese din cămaşă de ciudă :
—Da, noi ! Noi ! Noi ! Să ştii ! Şi bordeiul n—o să—l numim cum vrei. O să se cheme aşa... bordeiul, fără nimic altceva, să ştii !
—De ce ? E păcat să nu aibă un nume. Dacă eşti atît de sigur că o să faceţi ceva pentru Andrei, v—aş da eu un nume. Unul formidabil, Gaie. Unul care sună ca nişte tobe şi ca nişte goarne.

Dintr—un pas Mihu încalecă poarta. Se ridică apoi în picioare pe ea şi, de sus, rosti tare :
—„Prima victorie !" Bordeiul „Prima victorie" ! Ce zici, Gaie ? E un nume ăsta ?
Emoţionat, cu toată faţa strălucind de zîmbetul lui ştrengăresc şi cuceritor, Gaie răspunse repede :
—Este !

*

* *

„Dragă Olguţa

Îţi scriu «dragă», pentru că acum ştiu că nu te superi. Am citit frumoasa ta scrisoare şi de atunci îmi bate inima. Era acolo unde ai pus—o tu, după burlan. Ce mai faci ? Eu mă gîndesc la tine şi îţi scriu această poezie :

Dacă departe, în lună, tu, Olguţa, ai locui, şi acolo, tot după burlan, eu ţie
scrisori îţi voi seri.

E o poezie din capul meu şi e numai pentru tine.

Afară e o zi cu soare care te îndeamnă să scrii poezii! Ce *faci după—amiază ? N—ai putea să ieşi ca să ne plimbăm ? Te aştept la patru în colţ la frizerie.*
Lică.

P.S. Nu ştiu nimic de Andrei. Tot n—a venit ? P.P.S. Îţi place poezia ?
Tot Lică."

*

* *

Stăteau lungiţi pe burtă, cu bărbiile sprijinite în palme, hotărîţi să—şi lase trupurile să amorţească în

această poziţie, decît să se ridice fără nici un rezultat.

Într—un moment, Harap deschise gura (îl apucase încă de pe stradă un căscat) şi toţi ridicară privirile.

—Ai găsit ceva, mă ? îl întrebă Tudorel.

—Nu.

—Atunci de ce ne dai emoţii ?

—Asta—i bună ! Nu mai are voie omul nici să caşte... Cîtăva vreme mai tîrziu deschise gura Lică.

—Şi ţie ţi—a venit să costa ?

—Nu. Aş vrea să ştiu cît e ceasul.

—Aproape trei, aprecie Tudorel. Şi cu părere de rău : a trei începe meciul.

—Trei ? se îngrijoră Lică. Eu la patru fără ceva trebuie să plec.

Dar Gaie era acolo :

—Nu pleci !

—Am treabă la patru.

—Lasă că pleacă expresul la Paris şi fără tine.

Şi Harap, cu gîndul că fugise de la lecţia de muzică şi nu—i va fi moale :

—Aici e treaba noastră acum ! Lică însă nu putea ceda :

—Am o treabă serioasă. Doar nu mă joc !

—Ce, mă ? înălţă fruntea Tudorel.

—Ce te priveşte ?

—Mă priveşte, zise Harap. Şi Gaie repetă :

—Nu pleci !

—Nu—i chiar aşa. Dacă am o treabă serioasă, am ! Mi—a spus tata să fac ceva.

—Parcă—i prima oară cînd îţi spune şi nu faci, mă ? Şi Tudorel clătină din cap, cunoscător.

—Acuma nu se poate. Nu vreau să—l supăr pe tata. Mă duc şi mă întorc. Şi tot Lică, în continuare, ca să schimbe discuţia : Hai să ne gîndim ! Pierdem vremea.

Stăteau lungiţi pe burtă jos, pe covor, cu bărbiile sprijinite în palme, ca nişte cărţi deschise la mijloc.

Lîngă ei ar fi trebuit să se afle şi Andrei.

Tudorel îl luase de dimineaţă de la Gaie. îi arătase poarta dreasă de el — „semăn cu tata ! Dacă vreau fac minuni !" — îi arătase apoi laboratorul din magazie şi făcuseră împreuna şi o experienţă. „Nu obişnuiesc, spusese Tudorel, dar acuma, pentru tine, o să încerc o experienţă simplă, de începători." Experienţa, un amestec de două substanţe albe, care colorau apa în roşu, reuşise, şi fu prima, din ultima vreme, în urma căreia nu se sparse nici un geam, nu murise nici o pisică şi nu se speriase nici un vecin. Andrei mîncase la Tudorel. îl aşteptau pe Gaie cu banii (se informaseră de ora plecării trenului — era aproape de mizeul nopţii) — şi aranjaseră ca Gaie să rămînă să—i ţină tovărăşie lui Andrei, pentru că Tudorel şi Dana aveau bilete la meci. Prînzul îl sfîrşiseră pe la ora unu şi, cum mai aveau pînă la plecarea lui Tudorel la meci, băieţilor şi în special „savantului" li se făcuseră chef de o experienţă. „De data asta însă o să—ţi arăt una mai grea : o să fac focuri bengale."

Şi Tudorel îi arătase. Dar experienţa nu se bucurase de rezultatul aşteptat. Aprinderea magaziei nu intrase în prevederi, nici chemarea pompierilor de către vecini, nici faptul că, deşi focul arsese doar cîteva scînduri şi o mică porţiune de acoperiş şi fusese stins înainte de sosirea pompierilor, aceştia nu plecaseră decît după ce sigilaseră „laboratorul", pentru că nu prezenta condiţiile cerute de paza împotriva incendiilor. Nici pedepsirea lui Tudorel de către maică—sa cu „Nu—ţi mai dau voie să ieşi din casă", nici una dintre acestea nu intraseră în prevederile experienţei. Şi cum tot aveau două bilete, Dana îl invitase pe Andrei s—o întovărăşească la meci. La început, Andrei nu primise : „Nu, cum credeţi c—o să—l las pe Tudorel singur ?" Dar cînd Tudorel însuşi îl îndemnase : „Nu fi prost, mă ! De ce să nu vezi şi tu un meci la Bucureşti ? Măcar atîta să vezi şi tu, mă ! Deseară pleci şi..." Apoi şoptindu—i la ureche, trăgîndu—l într—un colţ : „Du—te, mă, mama e furioasă, dar într—o oră îi trece. Vin şi eu. Îl rog pe Mihu să mă bage pe la intrarea jucătorilor. Nu fi prost, mă". În aceste condiţii, Andrei nu mai avusese de ce să refuze. Prevederile „savantului" dăduseră însă greş a doua oară. Nu mult după plecarea Danei şi a lui Andrei venise Gaie. „Ce meci, care meci, unde meci ? Nimic ! Adunare generală... la bordei. Cum ? Eşti pus la naftalină ? Atunci îi aduc la tine pe Mitică şi

Harap. Am zburat. Nu ne ţineţi de vorbă ! Intrarea
persoanelor străine după ora douăsprezece. Informaţii la poartă !"

Lîngă ei ar fi trebuit să se afle acum şi Andrei... Dar Andrei, cu un coif de ziar în cap, aştepta alături de Dana începutul meciului.

Echipele ieşiră pe teren. La fluierul arbitrului, se aliniară şi salutară spectatorii. Căpitanii îşi strînseră mîinile, schimbară fanioanele şi—şi dădură unul altuia cîte un buchet de garoafe roşii. Primi şi Mihu o garoafă şi alergă s—o arunce în tribună. Dana se ridică să—i facă semn, dar Mihu n—o văzu. Floarea căzu in mîinile unei tinere din apropierea Danei. Îi rupse codiţa şi şi—o înfipse în păr. Curînd însă tînăra se trezi cu un cocoloş de hîrtie în Cap. Se uită împrejur să—l descopere pe obraznic. Nu, n—o putea bănui tocmai pe fata aceea cu părul negru strîns în cozi, de lîngă băiatul blond. Părea prea serioasă şi prea preocupată de soarta meciului ca să se ţină de şotii.

Arbitrul îşi consultă ceasul şi fluieră începutul partidei.

Cam în acelaşi timp — da, sigur, fără nici o însemnătate pentru meci — într—una din cele două odăiţe ale familiei Cristea fluieră şi Gaie :

—Domnilor, am onoarea să vă anunţ că trebuie să—mi concediez guvernanta. A uitat, cînd am plecat de acasă, să—mi împacheteze şi creierul.

—Linişte ! se supără Tudorel. Un om gîndeşte aici, şi tu... Harap repetă cu cea mai profundă seriozitate o primă propunere de—a sa :

—Ce să ne mai gîndim atîta ? Să—l batem pe Ştefan Ghindă.

—Harap, drăguţule, o să te doară picioarele de atîta înţelepciune.

—Bine, o să mă doară ! mormăi Harap ursuz.

—Da' mai tăceţi, mă, odată ! îşi ieşi din fire Tudorel. Un om gîndeşte, şi voi...

Lică voi să propună spargerea cu praştia a tuturor geamurilor casei din Cuţitaru 6. Dar renunţă. „Dacă o loveşte o piatră pe Olguţa ?"

Ceva mai târziu, în tribuna stadionului, tot de teamă strînsese pumnii şi Dana. în careul orădenilor, Mihu era înghesuit de un fundaş şi un mijlocaş, amândoi mult mai înalţi şi mai voinici decît el. Mihu însă nu renunţa la minge. „Numai de nu l—ar lovi", se ruga Dana. Şi lui Andrei :

—Uite, vezi, nu—l ajută nimeni. N—are cui să dea mingea şi se învârteşte printre picioarele namilelor alea. Dacă—l mai loveşte o dată la genunchi...

—N—o să—l lovească ! o asigură Andrei şi îşi uni şi el glasul cu cei care strigau : „Hai, Locomotiva!" În acest timp văzu un băiat şi i se păru că e Tudorel. Nu era el. „O fi plecat de acasă ?"

Tudorel amorţise. Se ridică în şezut:

—Mă, îmi pare că am găsit ceva. E numai jumătate, dar poate găsiţi voi restul. Am luat—o ştiinţific...

—N—o lua ştiinţific, că poate dai foc şi casei, rosti Harap, şi nu e necesar să se mai adauge că rostise şi acum ca întotdeauna, cu toată chibzuinţă, fără nici o intenţie de glumă.

—Lasă—mă, nu mă încurca ! îl repezi Tudorel. Am luat—o ştiinţific. Care—i problema ? Problema e asta : pe Andrei nu vrea unchiul său să—l dea la şcoală. Buuun...

—Bun ! zise şi Lică.

Harap nu mai zise nimic, deşi ar fi spus cu convingere că el nu vede ce anume e bun în faptul că pe Andrei nu vrea unchiu—său să—l dea la şcoală. Gaie asculta atent.

—Dar de ce nu vrea unchiu—său să—l dea la şcoală ? continuă Tudorel, imitînd tonul profesorului lor de matematică. Şi asta ştim !

—Pentru că domnul de Ghindenburg vrea să—l ia valet la prăvălie, îl ajută Gaie.

—Exact, mă ! Pentru că unchiu—său vrea să—l ţină la prăvălie. Buuun !

—Bun ! repetă şi lică.

—Mă Lică, nu .mă încurca. Am terminat cu prima parte a problemei. Acum partea a doua. Noi ce vrem? Vrem ca Andrei să înveţe. Şi ştim că nu poate să înveţe din cauza prăvăliei. Buuun...

Ca să nu—l întrerupă, Lică îşi spuse „bun" în gînd.

—Ce—i de făcut ? Dacă Andrei nu poate să înveţe din cauza prăvăliei, noi trebuie să scoatem din problemă prăvălia, înţelegi ? Pentru că Ştefan Ghindă cu prăvălie este egal cu Andrei fără şcoală. Deci Ştefan Ghindă fără prăvălie este egal cu Andrei ou şcoală. Simplu. Scoatem prăvălia şi Andrei merge la şcoală.

Gaie chibzuia. Lică nu fusese prea atent. Harap pricepu totul, în afară de „scoaterea prăvăliei" :
—De unde zici că trebuie să scoatem prăvălia ?
—Din problemă, mă, se înţelege.

—Care problemă ? Prăvălia e la barieră. Cum o s—o scoatem de acolo ? O desfacem şi o luăm într—un camion ? Nu putem.
—Am o idee. îi dăm foc, sări Lică, după ce socoti că, aprinzîndu—se prăvălia, Olguţa fiind departe, la jumătate de kilometru, n—ar fi păţit nimic. îi dăm foc într—o noapte şi
—Nu, nu, vă rog, se apără Tudorel, vă rog fără foc. Eu La focuri nu mă mai bag. Cu pompierii nu te poţi înţelege.

Gaie chibzuia tăcut. Nu—şi auzea decît propriile gînduri. Tăcură şi ceilalţi.

Ca o ciudată potrivire, şi în tribunele stadionului freamătul se potolise. Mingea era jucată în centrul terenului, anost ; căldura şi oboseala moleşiseră prea de timpuriu pe jucători. Ici—colo doar cîte o voce îşi striga nemulţumirea. Dana cumpără două cornete de seminţe şi vînzătorul, altădată huiduit, alungat cu „Eşti de sticlă?", putu s—o servească nestingherit. Meciul nu interesa. Andrei, ronţăind seminţe, întorcea mereu capul să—l vadă venind pe Tudorel. îi oprise şi un loc lîngă el. Dana nici nu—l întrebă ce caută. Mihu stătea cu mîinile în şolduri şi urmărea fazele din apropierea tuşei, aşteptînd de mult să i se paseze mingea. Cineva îi strigă : „Ce stai ? Fugi la minge !", dar Mihu nu auzi. Andrei se întreba : „De ce nu vine Tudorel ?"

Tudorel elimina tăcut şi logic piedicile care stăteau în calea „scoaterii prăvăliei din problemă". Focul, bineînţeles, îl elimină primul.

Lică se ridică :
—Băieţi, eu trebuie să plec. Mă întorc înapoi după ce termin treaba. Vă mai găsesc, nu ?

Nu i se răspunse. Plecă şi din uşă îşi răspunse singur :
—Vă mai găsesc. Vorbim cînd mă întorc. După ce ieşi, Harap îşi aduse aminte :
—Trebuia să—l oprim ! Doar nu ne jucăm aici.

Nici lui nu i se răspunse. De fapt, Harap nici nu aştepta. Nu era obişnuit să întrebe şi să i se răspundă. Întreba numai cînd şi după ce avea propriul său răspuns gata. În rest îşi spunea părerea şi atît. Întrebările şi le punea lui. Cîteodată răspundea la întrebările altora, dar ca şi cum şi le—ar fi repetat lui însuşi.

Gaie lovi cu palma în covor :

—S—a găsit ! S—a găsit ! Atenţie, vă rog ! Capul domnului, o idee mai la dreapta... Domnişoara, ochii deschişi... Aşa...Nu mişcaţi ! Mulţumesc ! Tudorele, nu eşti prost. Am plecat de la problema ta şi am aterizat direct la prăvălia domnului de Ghindenburg. Ei bine. îl vom face să închidă prăvălia ! Tudorel sări bucuros:
—Bravo ! Cum ?

Harap rosti liniştit, fără să i se mişte măcar un fir de gene:
—Aiureală ! Are autorizaţie ? Are ! N—o să—i închidem nimic. Şi repetă, ca nu cumva să se uite principalul : Aiureală !

Se dezumflă şi Tudorel.

Dar Gaie, netulburat, luă mîna lui Harap, îi apăsă cu degetul vinele de la încheietură şi exclamă :
—Pulsul normal ! Apoi îi pipăi fruntea: Temperatura normală ! Harap, zi treizeci şi trei !
—Nu, nu te zbuciuma. Pari sănătos, dar să ştii că nu eşti. Şi pentru că şi el se grăbea : Cum „aiureală", mă ? Ce „aiureală" ? îl vom face să închidă prăvălia. Asta—i „aiureală" ? Am o idee. Tudorel, închide geamul să nu iasă ! O idee nemaipomenită, nemaiauzită, nemai...
—Gaie, spune o dată, nu ne mai fierbe ! îl ghionti Tudorel. Şi Harap, pentru el :
—Aiureală !

Gaie se sculă şi începu să se plimbe în jurul lui Harap, cu mîinile în buzunare şi cu burta înainte, cum altădată se plimba Pantaliny, după o zi bună.
—Chestiunea stă aşa : excelenţa sa, domnul Tudorel Gristea, are perfectă dreptate ! Prăvălia trebuie închisă. Şi cînd se închide o prăvălie ? în mai multe cazuri. Dar pe noi ne interesează numai unul. Acela, stimaţi colegi, cînd prăvălia nu mai vinde, pentru că nimeni nu mai cumpără...

—Aiureală ! Azi nu mai dovedea cu vînzarea, vorbi Harap. Am trecut eu pe acolo.
—N—ai trecut cînd trebuia. Mîine dimineaţă să treci. Şi te rog chiar să treci şi cu frumosul tău acordeon.
—Ce să fac cu acordeonul ? în piaţă n—am ce face cu el.
—Ţi se pare că n—ai ce face. Îi veniră în minte cele întâmplate dimineaţă. Apucă un scaun, îl întrebă pe Tudorel : „Permiteţi ?" şi se urcă pe el. Sunaţi să mi se aducă un pahar cu apă ! Mulţumesc ! Tuşi şi începu deodată ca o vijelie...

Cînd sfîrşi, Harap trase de un picior al scaunului, şi oratorul, pierzîndu—şi echilibrul, fu nevoit să sară. Apoi, cu aceeaşi seriozitate cu care învăţa, cânta sau asculta glume, Harap îl privi pe Gaie şi spuse :
—Iartă—mă ! Nu—i aiureală. Eu sînt prost. E straşnic !
—Formidabil, mă ! ţipă Tudorel. Şi imediat, cu un regret lesne de bănuit: „Da' eu ce fac? Şi Lică ce face?"
—Este treabă şi pentru voi ! Voi staţi printre oameni şi de cîte ori mă opresc eu, spuneţi : „Aşa e! Are dreptate tovarăşul !"
—Formidabil, mă !

Numai în tribunele stadionului nu exista motiv pentru entuziasm, locul, ce—i drept, se mai iuţise. Controlul balonului devenise mai atent, dar se apropia sfîrşitul reprizei întîi şi tabla de marcaj rămânea neschimbată. Dana privea jocul, dar se gîndea la modelul unei rochii. Nu se decidea cum să şi—o coasă. Decoltată, sau cu un guleraş mic, rotund ? Andrei se întreba cum o să—şi ia legătura cu lucruri de la unchiul său. N—ar mai fi vrut să treacă pe acolo, cu toate că—i părea rău să nu—şi ia rămas bun măcar de la Olguţa. Deşi ar fi strîns mâna şi unchiului şi mătuşei. Nu fuseseră oameni răi. Îl hrăniseră, îi vorbiseră frumos, îl luaseră chiar la restaurant. Unchiul îl bătuse, dar poate că nu din răutate. Prima oară crezuse că e un vagabond şi—l bătuse pentru că întîrziase. A doua oară îl crezuse hoţ şi—l bătuse ca să—l înveţe minte. Pleca numai pentru că unchiul nu voia să—l dea la şcoală. Dacă l—ar de la şcoală, ar uita şi de bătăi şi de toate. S—ar pune cu burta pe carte şi mîine, poimîine ar ajunge inginer. Atunci n—o să se mai lege nimeni de el. O să fie el stăpînul lui.

Aşa se gîndea Andrei cînd tribunele se ridicară ca un val, strigînd şi aplaudînd, iar Dana se repezi să—l îmbrăţişeze şi să—l sărute. Centrul înaintaş al juniorilor „Locomotivei" dintr—o pasă a lui Mihu marcă primul gol.

*

* *

—Vrei o îngheţată ?
—O ! Da, îmi place foarte mult! răspunse repede Olguţa, dar regretă în aceeaşi clipă. „Nu—i frumos să primesc." Îmi place foarte mult, dar acum nu vreau, spuse ea repede.

Erau în faţa lăzii cu îngheţată de la intrarea în parc şi Lică scoase banii.
—De ce acuma nu ? Te rog...

La doi paşi de ei, un bărbat sugea cu mare poftă din batonul de îngheţată, ţinînd băţul în vîrful degetelor, cu o graţie exagerată. Olguţei îi lăsa gura apă. Nu mai putu :
—Nu... Dar dacă mă rogi tu... dacă mă rogi tu mult...
—Te rog mult...
—Atunci vreau.

Intrară în parc. Păşeau alături pe aleea umbroasă, Lică lovind cu piciorul în fiecare pietricică, Olguţa preocupată de îngheţată.
—E bună, dar mai bună e la cofetărie ! zise ea, înainte de ultima înghiţitură.
—Da, o aprobă Lică, şi o imensă nefericire i se întipări pe faţă. îmi pare rău că nu te—am dus la cofetărie.
—A, nu, spuneam numai aşa...

Aruncară beţele într—un coş. Lică arunca pentru prima oară ceva într—un asemenea coş. Cocoloaşele de hîrtie, cojile de fructe, toate le azvîrlea mai întîi în aer, le prindea pe bombeu şi, dacă avea noroc, le şuta. Acum, dacă Olguţa aruncase băţul la coş, nu putea decît s—o imite.

Dintr—un arţar căzu o frunză pe umărul Olguţei. Lică se repezi s—o dea jos şi, cu aceeaşi imensă nefericire, o întrebă :

—Te—a durut ?
—O ! Nu...
—Pe mine nu m—ar durea nici dacă mi—ar cădea o cărămidă. Ştii ce puternic suit ?
—Da?
—Da.
Lică se scotoci prin buzunare. Părea necăjit că nu găseşte ce caută.
—Ai pierdut ceva ?
—Nu. Am crezut că mi—am luat pipa cu mine...
—Fumezi ?
—Desigur ! Dar numai din pipă.
Mai făcură cîţiva paşi şi Lică scoase din buzunar o cheiţă. Se juca, învîrtind—o pe deget. Aştepta ca Olguţa să—l întrebe ce e cu cheiţa, dar Olguţa n—o băgă în seamă. Atunci o scăpă pe jos şi, cînd se aplecă s—o ridice, spuse supărat:
—Dacă o pierdeam, n—aş mai fi plecat de aici pînă n—o găseam. Şi o săptămână aş fi căutat—o.
Olguţa păşea neatentă, răsucind în mînă o margaretă sălbatică, uitată de vară printre ierburile arse. Lică îşi pierdu răbdarea :
—Nu mă întrebi ce e cu cheiţa asta ?
—Ba da.
—E de la sertarul meu. Acolo ţin scrisoarea ta.
—Da?!
—Da.
—Eu nu mai am un sertar al meu. Cînd a venit Andrei, Blama i l—a dat lui. Se opri: Ştii, Lică, sîntem tare necăjiţi pe Andrei ! Dacă nu vine nici azi, tata se duce mîine la miliţie. Tu chiar nu ştii nimic de el?
—Nu. De unde să ştiu ?
—Tata spune că nu se poate ca voi să nu ştiţi.
—Nu... De unde?! şi îşi ascunse un zîmbet şiret. Găsiră o bancă liberă. Lică aşternu batista pe bancă :
—Ia loc...
—Nu vreau !
O spuse cu un ton băţos, îmbufnat, neobişnuit pînă atunci în discuţie, şi care ceru neapărat explicaţii.
—De ce ? Te—am supărat ?
—Ce—ţi pasă ?
Lică era uluit. îi era peste putinţă să se dumerească ce se întîmplase. Se uită dacă nu cumva era murdară batista. Nu, cum să fie ? Luase cu mîna lui una proaspăt călcată din dulap. O jignise el cu ceva pe Olguţa ?
—De ce te—ai supărat ? De ce nu stai ?
—Nu vreau !
—Dar de ce ? Te—am supărat eu ?
—Da, dacă vrei să ştii !
—Cînd ? Cum ?
—Mă duc acasă !
—Nu te las. De ce nu—mi spui ?
—O să—ţi trimit mîine şi banii de îngheţată. Nu mai vreau nimic de la tine.
—Oiguţa, dar... eu...
—Nu ţii de loc la mine !
—Eu ? Vai, cum vorbeşti ! Cum poţi crede ?
—Dacă ai ţine la mine, nu mi—ai ascunde...
—Dar nu—ţi ascund nimic...
—Ba da. De ce nu—mi spui unde e Andrei ? Nu vezi ce I necăjită sînt ?
—Nu... nu ştiu ! se bîlbîi Lică.
—Atunci plec... plec şi nu—ţi spun la revedere... Lică se stăpîni o clipă, apoi alergă după Olguţa. O ocoli şi se înfipse în faţa ei, barîndu—i drumul :
—Uite, ca să vezi ce fac eu pentru tine ! îţi spun unde e Andrei. Dar te întorci ?

—Da...
—E la meci cu sora lui Tudorel. Pe Giuleşti. A dormit la Gaie azi—noapte.

Dar nici nu sfârşi, că—i păru atît de rău că—i spusese, încît multă vreme nu mai scoase nici un cuvînt. Îl cuprinse o tristeţe pe care nici dacă se dădeau peste cap o sută de Olguţe nu i—ar fi putut—o alunga. Şi cînd, după cîteva minute, Olguţa, plictisită de tăcerea lui, zise ca să—l facă să vorbească : „Hai să mergem acasă", Lică niu numai că nu se opuse, dar chiar grăbi paşii.

În urma lor, în parc, căzu cu un pocnet vesel prima castană. Era cel dintîi ambasador al lui septembrie, sosit mai devreme să—şi pregătească scrisorile de acreditare. O ridică o fetiţă bucălată, dînd—o fericită unei femei tinere, care citea pe o bancă :
—Mămico, haide repede la grădiniţă ! Ai spus că o să mă duci atunci cînd cad castanele.

*
* *

Repriza a doua începu eu o evidentă revenire a orădenilor. Dar juniorii „Locomotivei" acţionau cu calm decişi să menţină rezultatul. Mihu, cealaltă extremă şi unul dintre interi jucau retraşi. Această tactică, socotită necesară de antrenor, nu primi simpatia publicului care acuza echipa de necunoaştere a principiului elementar : „Atacul e cea mai bună apărare". Pe Dana no interesa de data aceasta spectacolul, ci rezultatul. Se şi contrazise cu un cunoscut : „Lasă că fac bine ce fac ! Să—şi menţină avantajul". Lui Andrei îi plăcea meciul şi nu—i reproşa nimic. Regreta că nu era împreună cu el. L—ar fi bucurat mult să fi stat alături de el. Şi dacă lui Tudorel i—ar fi trecut prin minte să—i aducă şi pe Gaie şi pe Lică, ar fi fost de—a dreptul straşnic.

Tudorel însă renunţase cu desăvîrşire la meci. Gele ce aveau să se petreacă a doua zi îl pasionau şi încet, încet stadionul se îndepărtase de el, evaporînd şi ultima picătura de regret.

Cînd sosi Lică, găsi planul stabilit pînă în cele mai mici amănunte. Şi el — ca şi Tudorel şi Harap — fa de părere că Gaie merita toate laudele.
—Mulţumesc, se aplecă Gaie, felicitările le primeşte secretarul meu. Adresaţi—vă lui cu încredere ! Garantat şase luni. Orice reclamaţii după acest termen sînt respinse. Direcţiunea.

Harap descoperi că, de fapt, acasă nu va avea de făcut faţă numai unui „Te învăţ eu minte, derbedeule". Pentru absenţa de la lecţie, ştia de la început că o s—o tragă. Mîine însă va trebui să scoată pe ascuns acordeonul şi va plăti şi pentru asta. Rosti împăcat cu soarta :
—Am s—o încasez. Ei, nu—i nimic ! Nu mor eu dintr—atîta.
—Ai spus ceva, Harap ?
—Nu. Vorbeam cu mine.

Lică nu era în apele lui. Se simţea dator să le explice unde fusese, dar îi era greu să spună adevărul şi nici să—i mai mintă nu—i venea. îl necăjea însă că pe băieţi nici nu—i interesa.

Tudorel propuse să se facă o hartă a pieţei. Se acceptă ou entuziasm. Harap se oferi s—o coloreze. Lică să caute o ramă.
—Are tata una numai potrivită. Nu aduce nici un folos. Ţine nu ştiu ce diplomă în ea.

Şi cînd, pentru a explica semnele şi culorile, Tudorel scrise într—un colţ al hărţii „Legendă", Gaie începu să recite :

—Lîng—o stîncă neagră, într—un vechi castel,
unde curgeai vale un rîu mititel,
stă Grigore Dragu, ce—i mai zice Gaie,
şi se—aruncă—n apă, ca să facă baie !

Parodia era veche şi aparţinea unui alt coleg de—al lor, totuşi rîseră şi acum ca şi prima oară. încurajat, îşi deşertă şi Tudorel sacul cu glume tot atît de vechi şi se bucură de acelaşi succes. După fiecare, automat, Harap rostea :
—E bună ! O ştiu de mult.

Veselia băieţilor îi grăbi şi mamei lui Tudorel, aflată în camera de alături, împăcarea. Le aduse o farfurie cu pîine cu marmeladă, peste care tăbărîră şi, în grabă, uitară să mulţumească. Lingîndu—şi degetele, mult după ce ieşise mama lui Tudorel, Harap se trezi spunînd :
—Mulţumim !

Auziră de afară glasul Danei. Se năpustiră gălăgioşi, ciocnindu—se în rama uşii, să—l întîmpine pe Andrei. Dana turuia veselă, sub fereastra maică—si, despre meci şi, bineînţeles, despre Mihu.
—Unde s—a ascuns Andrei ? dădu buzna Tudorel.
—Andrei ? De ce să se ascundă ? L—a aşteptat unchiu—său la poartă. S—a dus acasă. Şi Dana îi întoarse spatele, continuînd să—şi mitralieze impresiile. Iar cînd Tudorel îi mai ceru amănunte, îl repezi : Ce vrei să—ţi mai spun ? L—a aşteptat unchi—său şi l—a luat acasă. Asta—i tot şi lasă—mă în pace !

Băieţii reintrară în casă plouaţi. Numai la asta nu se aşteptau.
—Numai bila asta proastă poartă vina, se ciocăni cu pumnul în creştet Tudorel. Andrei voia să rămînă acasă şi eu l—am îmboldit : „Du—te, mă, că vin şi eu". Dacă sînt prost ! Sînt prost, mă, asta—i ! Lică îşi scoase batista şi—şi suflă nasul îndelung. Şi mai lasă nasul ăla în pace, că mă enervează ! Acum ţi—ai găsit să ţi—l sufli ! Ce oameni !
—Cum de l—o fi luat aşa, ca din oala ?! se minună Gaie. De unde ştia domnul de Ghindenburg că Andrei e la meci ?
Al naibii ghinion ! Ne—am despărţit şi—mi pare rău... Hai acasă, puişor...
—Dar, de fapt, calculă calm Harap, nu s—a schimbat nimic. Ce—am plănuit tot o să facem.
—Cum nu s—a schimbat nimic ? sări Gaie. Ai vrea tu să fii acum în pielea lui Andrei ?

Harap îşi luă un răgaz să se gîndească şi răspunse sincer :
—N—aş vrea. Dar pe mine bătaia nu mă sperie. Habar n—am cum arată Andrei ăsta, dar dacă s—ar putea aş încasa—o în locul lui.
—Eu, mă, trebuie s—o încasez ! se căina Tudorel. Dacă sînt prost ! Şi fără pic de glumă : Harap, arde—mi un pumn ! Te rog, mă. Cit poţi tu de tare.

Harap socoti că rugămintea trebuie primită :
—Meriţi, e drept. Şi—i repezi lui Tudorel un pumn in

Tudorel icni, dar tot i se păru că un singur pumn e prea puţin. îşi aprecie vina la cel puţin trei. Repetă rugămintea lui Gaie şi Lică.

Gaie îl lovi uşor. Lică nu se mişcă.
—Hai, mă Lică. Ce mai stai ? îl grăbi Tudorel. Lică clătină din cap :
—Nu ! rosti încet.
—Îţi mai trag eu unul, se oferi Harap. Eu sînt mai puternic !
—Nu, repetă Lică.
—Ba da! Trage—mi ! Să mă învăţ minte ! insista, cu ciudă, Tudorel.
—Nu, nu eşti tu de vină. Bateţi—mă pe mine ! Gaie se întunecă. înţelese :
—Tu, Lică ? Lică se strînse în el înfrigurat. Tu, Lică ? repetă Gaie, dar cu un glas moale, cu dorinţa de a i se răspunde: „Nu, cum îţi închipui ?" şi la care el să adauge repede : „Scuzaţi ! Am confundat etajul".
—Nu mi—am dat seama... n—am ştiut ! se bîlbîi Lică. I—am spus Olguţei. Bateţi—mă pe mine !

Nu se atinse nimeni de el. Nici nu—l priveau. Parcă n—ar fi fost acolo. Parcă n—ar fi fost niciodată acolo. Parcă nici nu l—ar fi chemat Lică si n—ar fi fost de—al lor.
—Bateţi—mă ! De ce staţi ? De ce tăceţi ?
—Nu, zise Gaie. Nu mai avem de ce.
—Ba da, ba da ! şi Lică făcu un pas spre Gaie, întinzînd faţa.

Gaie se retrase. Se dădu înapoi şi Harap. Tudorel îşi duse mîinile la spate.
—Bateţi—mă ! De ce nu mă bateţi ! Eu sînt vinovat. Din cauza mea a fost luat Andrei! Se zvîrcolea, tropăia de la unul la altul, smulse braţul lui Tudorel şi încercă să—i închidă pumnul şi să—l facă să lovească.
—Lasă—mă ! îl împinse Tudorel. Şi Harap, cu tristeţe :
—În pielea lui Andrei, oare acuma poate e bătut, aş intra bucuros. Dar în pielea ta, cu toate că nu o atinge nimeni, nu.
—Dar, credeţi—mă... credeţi—mă ! se ruga Lică. Am spus fără să vreau. Dacă ştiam, mai bine îmi tăiam limba. N—am ştiut. De ce nu mă bateţi ?
—Nu, zise scurt Gaie.
—Cum... nu ? rosti Lică cu glas stins. Şi eu ce fac ? îl apucă pe Gaie de cămaşă : Ce fac ? Să plec ?

Gaie tăcu.
—Să plec ? Asta vreţi ? Nu—i răspunse nimeni.
—Atunci, plec ! Dar mîine o să aveţi nevoie de mine !
—Nu.

—Bineeee... Plec ! Din uşă se întoarse şi—i mai privi o dată. Chiar nu vreţi să mă bateţi ? Aşteptă zadarnic răspunsul. Atunci nici eu nu mai vreau !

Lică şovăi o clipă, apoi ieşi demn, bărbăteşte, dar clocotind, mînios cum nu mai fusese. Deschise poarta curţii şi o izbi de gard.

Din partea cealaltă a străzii venea Mihu Cumpănă. Venea niţel şchiopătînd, cu părul încă ud de duş, mestecînd o coajă de lămîie.
—A ! făcu el, cînd ajunse la cîţiva paşi de Lică. Vestitul tăietor de cauciucuri ! încotro ? Dar ce corăbii ţi s—au scufundat, marinar de Dîmboviţa ? ! Te—a prins vreo furtună cu chip de şofer ?
—Nu, răspunse Lică, morocănos.
—Păcat! îl aţîţă Mihu. Dar n—am eu grijă, îţi găseşti tu naşul. Ba, dacă mă uit mai bine, îmi pare că ţi l—ai şi găsit. Hm ! Ce oameni cumsecade şi—au făcut pomană cu tine ?

Lilcă scapără. Tot amarul ce—l adunase în faţa tăcerii băieţilor îl aruncă acum lui Mihu Cumpănă :
—Cumsecade, spui ? Cumsecade ? Cumsecade că nici măcar o palmă n—au vrut să—mi tragă ? Cumsecade, că mă cred trădător ? Cumsecade ? Ei ?

Lacrimile nu—l întrebară dacă le dă voie să—i cadă pe obraji. Ele nu se sfiiră de Mihu, dar Lică ar fi intrat în pămînt, de ruşine. Şi pentru că mai simplu îi era să plece, se depărta, nu mai puţin demn şi nu mai puţin bărbăteşte.

Tînărul nu—l opri. Bănuia cine puteau fi „oamenii cumsecade". Avea tot timpul să afle ce se întâmplase.

*
* *

—Mie o sticlă de bere şi pentru băiat un sirop !
—Altceva ?
—Nimic. Gheaţă ai ? Vezi să fie rece.

Ospătarul nu întîrzie. N—avea altă treabă. în mica grădiniţă din faţa bufetului se găseau destule mese goale. Venea cîte unul, dădea peste cap o sticlă de bere şi pleca. Nici nu era de stat. Teiul tînăr din mijloc abia făcea umbră unui motan tărcat ce se holba cu nişte ochi încleiaţi la soarele care apunea. Bătaia după scaune şi tacîmuri, înjurăturile la adresa încetinelii ospătarului începeau mai tîrziu, o dată cu seara.

Ştefan Ghindă îşi umplu paharul cu bere, turnînd încetişor ca să nu facă spumă, şi—l îndemnă şi pe Andrei să bea din sirop.

Îl aşteptase la poarta stadionului : se apropiase şi—l prinsese de mînă, spunîndu—i potolit şi familiar: „Hai acasă, băiete", ca şi cum s—ar fi înţeles să se întîlnească aici şi amîndoi fuseseră punctuali. îl ţinuse de mînă şi pe strada, strecurîndu—se prin mulţimea gălăgioasă care ieşea de la meci şi apărîndu—l de izbiturile celor grăbiţi să mai prindă pe scara tramvaiului doi—trei centimetri, cit să le încapă blacheul pantofului.

În faţa bufetului, Ştefan Ghindă se opri. „Cald al naibii ! Hai să ne mai răcorim." Şi—l trase pe Andrei în grădiniţă.

Însetat, Ştefan Ghindă goli paharul şi—şi mai turnă unul. Andrei sorbi numai o înghiţitură. Siropul avea un gust vag de zmeură. Abia îl simţi. Mai păstra încă pe limbă sarea seminţelor. Danei nu—i plăcuseră şi—i dăruise şi cornetul ei.
—E bun ?

Andrei dădu din cap că da.

Mai sorbi o gură. Era atît de mirat de cele ce se petreceau cu el, încît dacă i s—ar fi cerut să bea pe nerăsuflate tot siropul şi la urmă să înghită şi paharul, ar fi încercat, n—ar fi spus nu.

La o masă vecină, un cetăţean sorbea dintr—un ţoi un lichid spălăcit şi se strîmba după fiecare înghiţitură :
—Bîh, rea e ! Din surcele o fac, domnule. Dar cînd goli *ţoiul* chemă ospătarul şi—i mai ceru unul : Tot

din asta, dă—o dracului, că rea o mai faceţi...
—Eh, oameni pătimaşi ! oftă Ştefan Ghindă. Crîşma li—i masa, cu crîşma se însoară şi în crîşmă mor. Şi dînd cu dezgust paharul mai încolo : Eu, băiete, am ţinut bodegă douăzeci de ani. Aveam în pivniţă butoaie pline, că nu le trăgea o căruţă cu un cal. Beam cîte un păhărel sărbătoarea sau la vreo ocazie, şi atît. Nu—mi beam minţile. Banii care îi dai la crîşmă nu—i mai vezi... îşi scoase ceasul, un ceas vechi, mare cît fundul paharului, ou lanţ ieftin, de sîrmă. Cumpărase mai de mult, cu destui bani, şi un ceas de mînă. Îl ţinea acasă, „Să fie acolo, cine ştie cît de bine o să prindă la nevoie". „îl dai fetii la nuntă", îi zicea nevastă—sa. „Mai vorbim noi pînă atunci", răspundea. Privi cadranul prăfuit. Arăta şapte şi cîteva minute.
—Tîrziu. E şapte. Şi mîine ne trezim devreme, băiete ! La patru trebuie să fim în picioare. Aducem o căruţă cu roşit de la nişte bulgari tocmai de la Măgurele, pe şoseaua Alexandriei. E ceva drum. Dar să nu uit: ţi—a trimis vorbă naş—tu.
Ochii băiatului se luminară :
—Nenea Andrei ? A scris ?
—Nu, ţi—a trimis vorbă printr—un ceferist. Au îngropat—o pe mătuşă—ta şi totu—i bine. Zice să fii aşezat şi la locul tău şi să nu—ţi umble mintea la prostii, că ştie şi el că ai încăput pe mîini bune, de oameni gospodari. De pensia de la taică—tu nu zice nimic. O să—i scriu să—ţi facă actele şi să—ţi trimită banii aici. Îi strîngem frumuşel şi să vezi ce bine o să—ţi prindă. Eu nu ţi—i iau. Nu m—ating de banii altora. Mîncare, o gheată şi o haină o să ai de la mine. Banii lasă—i să se adune. Cînd o să—ţi faci şi tu un rost, o să—ţi fie buni. Numai să—ţi scoţi gărgăunii din cap. Să iii aşezat şi la locul tău, cum îţi trimite vorbă naş—tu. Nu umbla după cai verzi pe pereţi. Nu te înhăita cu golanii de—aici. Ei ce treabă au ? Să rupă ghetele bătînd maidanul. Au tată, au mamă, au cine să le poarte de grijă. Tu eşti orfan. Ai făcut ceva carte, acum deprinde şi tu o treabă. Eu, vezi tu, sînt om bun. Nu te întreb pe unde ai umblat, nu te bat, îţi vorbesc cu binişorul, că vorba dulce mult aduce. Şi eu tot din sărăcie m—am ridicat. De la zece ani am intrat la stăpîni. Numai patru clase am făcut, da' nu mă dau pe unul cu carte. Dacă mi—am văzut de rostul meu şi n—am ţinut nasul sus şi am pus un ban la ciorap, am ajuns şi eu om. Acuma—s timpuri grele. Nu mai am nici eu ce—am avut. Dar ce—i acuma n—o să ţie cît lumea şi o să mai am şi eu, şi o să—ţi fie şi ţie bine. Nu te lua după derbedei. Fii ascultător, că mîine, poimîine o să—mi mulţumeşti. O să—ţi scot frumuşel un certificat că eşti slăbuţ, şi lasă şcoala... Merge ea şi singură. „Fără certificat, zicea nenea Jean, nu se poate". Cică trebuie să faci şapte clase. Ba se mai poate, dacă vrea omul ! Şi rîse : Nu—i aşa ?
Andrei era toropit de căldură, era obosit de vorbele lui unchiu^său din care nu putu prinde decît frînturi răzleţe. Ar fi vrut să doarmă. Să doarmă mult şi să nu se gîndească la nimic. Şi totuşi buzele i se mişcară şi un glas blînd care venea din el, care nu—l întrebase pe el, se strecură rugător :
—Dar eu vreau să învăţ, unchiule. Nu—s slab. N—am nevoie de certificat. Fii bun, unchiule ! Dă—mă la şcoală. O să fiu primul în clasă. O să te bucuri şi mata. Şi acelaşi glas blînd şi rugător devenea din ce în ce mai tare, mai stăpîn, mai neîmpăcat: Vreau la şcoală, unchiule ! Eu nu pot fără şcoală. Vreau să învăţ. Să nu—mi scoţi certificat. Nu merg la doctor. Dacă nu mă dai la şcoală, plec la Iaşi. Nu vreau să mă fac negustor.
Ştefan Ghindă făcu un semn ospătarului.
—Da, vă rog. Vine acum plata ! Andrei nu băuse siropul.
—Hai, îi zise Ştefan Ghindă, bea şi să mergem. Mîine ne sculăm devreme. Pînă la Măgurele e mult de tras.
—Dar eu vreau la şcoală, nu la Măgurele ! Ştefan Ghindă îl privi, clătinînd din cap :
—Vezi ce zace în tine ? Dacă nu—ţi vorbeam cu frumuşelul şi te luam şi te izbeam de un perete că te—ai înhăitat cu derbedeii şi nici noaptea nu vii acasă, nu ziceai nici pîs. De ce mă faci tu om rău, cînd eu sînt bun şi te cruţ ? Hai ?
—Vreau la şcoală, unchiule ! O să fug şi o să mă duc la şcoală.
Ştefan Ghindă rîse :
—Bine, bine ! Şi eu cînd eram ca tine am fugit de la stăpîn. Şi cînd au început să^mi ,chiorăie maţele şi am văzut că n—am unde pune capul, tot m—am întors.

CAPITOLUL XII

Se stîrnise din zori, sub cerul cenuşiu, un vînt umed. Slab sau cuviincios, totuna, dacă te întîlnea pe stradă nu—ţi zbîrlea părul şi te lăsa să—ţi citeşti ziarele în voie. Îl simţeai doar cum îţi trece pe sub nas şi, la cîte un colţ, îţi lipea de obraz, ca un plasture, o frunză sau un bilet de tramvai. Buletinul meteorologic anunţase „precipitaţii locale", dar pentru că nu specificase unde vor cădea, la Constanţa, la Arad sau în Capitală, bucureştenii erau convinşi că va ploua la Craiova. Din cînd în cînd, foarte rar, se paraşuta cîte un strop, vesel ca un clopoţel de sanie care, în aşteptarea altui tovarăş, se usca de dor.

Prevăzător, Harap îşi învelise acordeonul într—o pătură. N~avea cutie. Aşa îl cumpărase taică—su de la nevasta unui muzicant care murise. Femeia îşi oprise curia, o căptuşise cu paie şi o prefăcuse în cuibar. Auzind această poveste de la Harap, într—o zi, la şcoală, Gaie fusese de părere că ouăle din cutia acordeonului vor da viaţă unor cocoşi incomparabil mai muzicali decît confraţii obişnuiţi.

Harap avusese noroc. Nu—l văzuse nici unul dintre cei de—ai casei cînd scoase acordeonul, dar el nu consideră aceasta o victorie. „Nu m—au văzut cînd l—am luat, o să mă vadă cînd o să—l aduc. Aceeaşi mîncare de peşte !" îşi dăduse întîlnire cu Gaie şi Tudorel într—un punct însemnat pe hartă cu un X verde care, la „legendă", se explica prin : „Scara pasarelei, treapta a doua, ora şapte dimineaţa". Harap venise mai devreme şi, aşteptînd, se ocupase cu o treabă necesară şi urgentă în ceea ce îl privea : îşi curăţase unghiile cu o aşchie.

Tudorel şi Gaie sosiră împreună. Tudorel desfăcu harta pe care o studiară atenţi, urmărind cu degetul punctele însemnate. Gaie observă unghiile curate ale lui Harap şi—l felicită :

—La mai mare ! Dar ce s—a întîmplat, e ziua ta ?

Dacă Mihu Cumpăna ar fi fost acolo şi i—ar fi văzut studiind harta, ar fi exclamat cu siguranţă : „Şi hărţile cu pantaloni scurţi ! Între Sahara, Antarctica şi piaţa de la barieră, pe hartă nu—i nici o deosebire. Sau poate că totuşi e una : piaţa de la barieră e mai interesantă".

—Totul rămîne aşa cum am stabilit ! luă Gaie ultimele măsuri. Tu, Harap, începi să cînţi. Ceva vesel, vesel de tot. Dans ! Antren ! Tombolă ! Se alege regina balului ! Artişti ! Comici ! Surprize ! Pricepi ? Tu, Tudorel, te învîrţi pe lîngă el şi intră în vorbă cu cîte unul : „Ce copil genial ! Ce mîini de aur, argint şi alte metale ! Dacă acuma cînta aşa, gîndiţi—vă cum o să cînte peste o sută de ani !" Dai din gură. Spui tot ce—ţi vine pe limbă. Nu contează ce spui. Totul e să spui. Să strîngi lumea. Şi cînd se adună mai mulţi, vin şi eu. E în regulă ?

—Nu, zise Harap. Dacă vine un miliţian şi crede că cerşesc ? Nu—i în regulă.

—Lasă că am prevăzut—o eu şi pe asta.

Şi de sub cămaşă, Gaie scoase un carton prins la capete cu un şnur şi—l trecu pe după gîtul lui Harap. Pe carton scria cu litere de tipar :

„TOVARĂŞI MILIŢIENI, NU MA ÎNTRERUPEŢI. NU PRIMESC BANI. CÎNT PENTRU PLĂCEREA MEA, A PUBLICULUI ŞI ÎN SPECIAL A TOVARĂŞILOR MILIŢIENI".

Se îndreptă spre piaţă. Aici nu era îmbulzeală, dar negustorii nu se puteau plînge. Locul ales pentru acţiune îl însemnară pe hartă ou literele „N.S.", adică „nea Scrumbie", mai exact se afla în faţa fotografului, la cîţiva metri de ghereta lui Ştefan Ghindă. Trecură prin faţa gheretei lui „dom' Fane", îl văzură pe Andrei şi—i făcură un semn complice : „Ssst, nici o vorbă !" din care, pe bună dreptate, Andrei nu înţelese nimic.

Coteţul de scînduri care purta numele de „Studio fotografic" era închis. Lunea era ziua de odihnă a meşterului. Cu atît mai bine. Spatele frontului se asigurase de la sine.

Harap îşi trecu pe după umeri curelele acordeonului, Gaie, care la o aruncătură de piatră de el, încălecase bariera — pe hartă locul însemnat cu un „b" mic — îi făcu din cap : „Maestre, muzica !"

O sîrbă îndrăcită începu să înconjoare piaţa, sucind gîturile tuturor „Conform planului stabilit" spre acordeonist. Harap cînta fără să—şi privească mîinile, sigur, ca pe scenă, alergîndu—şi degetele („curate" — se gîndea în timp ce cînta) pe clapele de sidef. „Dom' Mitică" ieşi din gheretă cu cuţitul lung, cît o sabie, într—o mînă, şi cu o felie de caş în cealaltă. Era un chefliu cunoscut în tot cartierul. Pe vremea cînd era proprietarul marelui magazin de „Delicatese" pe Griviţa ţinea trei lăutari angajaţi cu leafă. Nu intra să bea nici măcar o ţuică la „botul calului" fără lăutari după el. „Dom' Mitică" îi strigă lui Harap :

—Aşa, oacheşule, aşa ! Zii, nu te lăsa ! Şi cu cuţitul după ceafă bătu cîţiva paşi de sambă şi trase o

chiuitură, după care strigă de răsuna piaţa : De Brăilaaa albă şi gustoasăăă !

Ieşi şi Ştefan Ghindă :

—Te unge pe suflet, Mitică. Îţi joacă brînza—n putină. Las' că—i bine !

Pe Harap îl înconjuraseră cîţiva copii care se zgîiau la degetele lui cu admiraţie. Oameni în toată firea treceau pe lîngă el, citeau rîndurile de pe cartonul care atîrna ca un şorţ peste burduful acordeonului, ascultau cît timp citeau, rîdeau şi—şi vedeau de treabă. Tudorel nu prea avea cui vorbi despre „copilul genial, cu mîini de aur", Gaie, nemulţumit, veni lîngă el, îl trase deoparte şi schimbă tactica :

—Harap se plimbă prin piaţă şi cîntă. Tudorel, bagă—te mai tare în oameni. Dă drumul la papagal : „E nepotul lui Grigore Dinicu. A învăţat vioara cu bunicu' !"

—Acordeonul, nu vioara, îl corectă Harap. Şi nici nu sînt nepotul lui Dinicu.

—Azi eşti !

—Nu sînt. Pe tata mare îl chema Dudă şi cînta la contrabas.

—Greşeală în acte ! Faci o cerere, o timbrezi şi scriu eu „se aprobă".

Roşiile mari, două—trei la kilogram, ale lui Ştefan Ghindă, adunaseră destui muşterii. Andrei aducea şi deşerta lădiţele din fundul gheretei, îi dădea lui unchi—său pungile la mînă, ajuta gospodinelor să le facă loc în plasă.

Unei femei care îi spuse că marfa e scumpă, Ştefan Ghindă îi răspunse vesel :

—E cu muzică ! Şi lui Harap care trecea prin faţă : Bine—o aşa !

Deodată, pe un acord triumfal, muzica încetă. Ca şi la început, cînd din burduful acordeonului zburase prima notă, toţi întoarseră capetele. Lîngă Harap apăru Gaie. Se urcă pe Rin fund de căldare răsturnată. Era grav şi de o solemnitate care începea din creştetul pieptănat şi nu se destrăma decît în vîrful picioarelor desculţe.

—Tovarăşi şi tovarăşe, muncitori, ostaşi şi intelectuali ! Staţi aşa, nu vă mişcaţi! Priviţi, vă rog, această prăvălie. Priviţi, vă rog, acum pe acest negustor ! Şi mai priviţi, vă
rog, şi pe băiatul din spatele lui ! Priviţi şi ascultaţi ! Maestre, un acord...

Acordeonul lui Harap răsuflă gălăgios, ca un astmatic.

—Ce acord de aur... Mare talent ! profită Tudorel. Amuzată, cu curiozitatea celui care vrea să ştie ce—o să se întîmple cu vrabia care i—a intrat în odaie prin fereastra deschisă, toată lumea privea spre Gaie. Ştefan Ghindă rămase cu o roşie în mînă : cumpărătorul se întoarse cu spatele la el, atent la Gaie. Andrei, zăpăcit, scăpă pe jos o pungă. Gaie se aplecă ceremonios în faţa lui Harap :

—Mulţumesc, maestre !

Gestul stîrni hohote. Tudorel, amabil, explică unui grup de vreo trei femei :

—E cel mai politicos băiat din şcoală. Are o politeţe de aur.

—Nu rîdeţi ! reluă Gaie mustrător. Dumneavoastră... dumneavoastră cel cu umbrela la subsuoară... Aici nu—i nimic de rîs. Priviţi şi dumneavoastră această prăvălie ! Priviţi şi nu cumpăraţi de aici. Merele, şi roşiile, şi perele, şi castraveţii... toate au fost aduse să fie aşezate, spălate şi vîndute de un băiat de vîrsta noastră... Priviţi—l, priviţi—l... e băiatul acela blond... care din cauza asta n—a mai fost dat la şcoală...

Nu cumpăraţi, tovarăşi... Sprijiniţi şcoala ! Zilnic apar cărţi noi ! Un prieten în vacanţă — cartea ! încetul cu încetul vă faceţi o bibliotecă personală !

Ştefan Ghindă trîntise roşia pe cîntar. Ascultase şi el la început cu un surâs, ca toată lumea, apoi cînd se dumeri că el e ţinta acestui spectacol ciudat, ieşi din gheretă, strigînd :

—Derbedeule ! Ce—i circul ăsta ? Cară—te, că te ud cu apă ! şi păşi spre Gaie să—l îmbrîncească.

Dar în plan nu putea să nu fie prevăzut tocmai o asemenea ieşire.

—Tovarăşi, strigă fără a se clinti, Gaie, nu—l lăsaţi ! Ocrotiţi un apărător al şcolii !

Cel cu umbrela ţinu calea lui Ştefan Ghindă.

—Ce vrei să faci, domnule ? Ia vezi că sînt şi eu pe aici.

Şi Gaie, simţindu—se în siguranţă, cu şi mai mare gură :

—E un bătăuş. Băiatul e nepotul lui. îşi bate joc de el şi—l bate pentru că e orfan şi n—are cine să—l apere. Dar noi unde sîntem ? Dar dumneavoastră unde sînteţi ? Sînteţi aici ! Nu cumpăraţi de la el. Să—l idea pe băiat la şcoală !

Harap îl trase de mînecă, şuierîndu—i printre dinţi :

—Gaie, vine un miliţian.

Îl zărise însă prea tîrziu. Miliţianul era lîngă el şi întrebă ce se întâmplă. Ştefan Ghindă îşi făcu loc :

—Derbedei... Golanii, domnule ! Se leagă de oameni. Scandalagii...

—Nu—i adevărat, nu se întîmplă nimic, zise cel eu umbrela, căruia i se mai alăturară şi câteva femei.

—Derbedei... golani... o ţinea într—una Ştefan Ghindă. Fac circ aicea şi încurcă oamenii de la treabă.

Şi lui Harap care era chiar lângă el : Aşa vă învaţă la şcoală ?

—Dumneata să nu vorbeşti de şcoală ! sări o femeie dintr—un grup căreia, între timp, Tudorel îi explicase mai limpede ce spusese „oratorul".

—De ce nu dai băiatul la carte ? îi strigă lui Ştefan Ghindă şi altă femeie din grup.

Miliţianul nu înţelegea o iotă. Cel cu umbrela încerca să—l lămurească şi, în acelaşi timp, îi răspundea lui Ştefan Ghindă, de cîte ori acesta deschidea gura : „Dumneata să taci". Se băgă şi Gaie să—l ajute. Harap, nerăbdător. Îşi mişca degetele în sus şi în jos pe clape, mărind gălăgia ; o femeie îl trase afară şi pe Andrei ; Ştefan Ghindă gesticula şi ţipa ; cel cu umbrela îl făcea „speculant sălbatic". Gaie se plîngea miliţianului : „A sărit !a mine să mă bată. am martori, nene !" Tudorel se oferi să fie el martor : „E un băiat de aur, nene, a vrut să—l bată, am văzut cu ochi mei", astfel că miliţianul

Îşi strînse urechile în palme şi răguşi strigând să se facă linişte. Dar liniştea se stabili doar atît cît miliţianul mai întrebă o dată ce se întîmplă, că iar începu să—l lămurească cel cu umbrela, şi iar se înfurie Ştefan Ghindă, şi iar apelă Gaie la martori... Geanta n—o putu curma decît timpul. Cîte unii se plictiseau şi plecau să tîrguiască în altă parte, urmăriţi de privirile neputincioase ale lui Ştefan Ghindă. Miliţianul îi expedie şi pe băieţi. Mai apucară însă să—l audă pe Ştefan Ghindă, spunîndu—i lui Andrei :

—Cu derbedeii te—ai înhăitat, derbedeii să te ţină, aghiazma ta de pezevenghi. Eu îţi vorbesc cu frumosul şi tu îmi stîrneşti lumea pe cap, hai ? Du—te învîrtindu—te, soi rău ! Sparge—ţi capul şi mănîncă—te păduchii ! Să—ţi iei bocceaua şi să te duci la Dumnezeu ! Să piei din ochii mei !

Băieţii mai apucară să vadă ochii lui Andrei trişti şi obosiţi, urmărindu—i cu deznădejde, cu deznădejdea pe care ei o luară drept reproş, dar pe care Andrei ar fi rostit—o prin : „Îmi sînteţi dragi, mai dragi decît bănuiţi... Aţi făcut totul ca să iasă bine... dar a ieşit mai rău..."

—Şi zi aşa, descurcăreţule, îl trezi pe Andrei vocea miliţianului. Îţi face unchi—tu mizerii.

Un tînăr care traversa acum piaţa, înaintînd spre Andrei fără grabă, schiopătînd puţin, asistase la întreaga întîmplare, dar considerase că e mai înţelept să nu se amestece.

Era Mihu Cumpănă.

*

* *

De la distanţa de unde îşi zări casa, Harap se opri :

—Voi rămîneţi aici. Las acordeonul acasă şi mă întorc.

—Să nu stai mult, mă ! îl preveni Tudorel. Harap însă se îndoia că—i va face pe plac.

—Cum mi—o fi norocul. Dacă nu mă vede nimeni, vin îndată. Dacă mă vede, o să mă aşteptaţi mai multişor. Cearta cu bătaia, una peste alta, durează vreun sfert de ceas. Cam aşa am socotit. Mai puţin nu se poate.

—Îţi ţinem noi pumnii, n—ai grijă ! îl îmbărbăta fără prea multă convingere Gaie.

Primele minute de aşteptare, Tudorel şi Gaie le consumară în tăcere şi cu pumnii strînşi. Pe urmă, văzînd că Harap întârzie, desfăcură pumnii, necăjiţi.

—Nu mai ajută, rosti Gaie. O încasează ! Şi Tudorel, cu năduf :

—Aşa se întîmplă, mă, dacă părinţii noştri nu citesc cărţi de ştiinţă !

Părăsiseră piaţa plouaţi. Nici din ideea lui Gaie nu ieşise nimic. Ba, fără să şi—o mărturisească, fiecare îşi dădu seama că mai mult stricaseră. îi îndurera însă neputinţa de a mai găsi ceva. La o întrebare a lui Tudorel : „Şi acum ce mai facem ?" Gaie înălţase din umeri şi Harap răspunsese : „Habar n—am". Aveau o singură certitudine, dar cu ea nu se puteau mîndri : situaţia lui Andrei era mai rea ca oricînd. La şcoală nu—l înscrisese, la Iaşi nu plecase, dacă îl şi mai alungau de acasă... Se temeau să ducă gîndul acesta pînă la capăt. Mai mult decît să se întîlnească cu Andrei şi să—i vorbească nu vedeau ce—ar mai putea întreprinde. Şi întîlnindu—se cu Andrei, ce i—ar fi putut

spune? „Să—l încurajăm ! E datoria noastră !" se mirase la început Tudorel că Harap şi Gaie nu înţelegeau un lucru atît de simplu. Gaie însă îi răspunsese acru : „Poate vrei să—l şi gîdilăm la subsuoară şi să—l rugăm, să rîdă ! Dacă asta e tot ce ne—a mai rămas din datoria noastră, mai bine jucăm şotron". „Da, pufni şi Harap, ne—au mai rămas prin buzunare cîteva sfaturi şi, cum sîntem noi cumsecade, i le dăm şi pe astea, ce—o fi, o fi !" Totuşi nu puteau renunţa la gîndul de—a se întîlni cu Andrei. Unchiul său îl trimisese acasă să—şi strîngă lucrurile. Ca să—l mai găsească acasă, trebuiau să se grăbească.

Harap socotise cu precizie un sfert de ceas pentru „cearta cu bătaia, una peste alta". Cam atîta zăbovi. Se înapoie ceva mai roşu şi mai răvăşit, dar la fel de calm şi—i grăbi :

—Haideţi ! S—a făcut. Mi—am luat porţia. Şi pentru ca prietenii să nu—l mai întrebe nimic : Cu asta am terminat. Trecură prin piaţă ; Ştefan Ghindă era singur. Nu—i văzu.

Totuşi, ca să nu spună că n—au făcut—o şi pe asta, Tudorel îi dădu cu tifla.

—Strici tifla de pomană, îl ghionti Harap. Revederea locului de unde vorbise nu trezi în Gaie nici un sentiment. Speranţa că va dobîndi totul fusese mare, pentru ca acuma cînd nu—şi ascundea că pierduseră totul, să se mai gîndească măcar la cele întâmplate. Mai purta în buzunar harta. O mototoli şi o aruncă.

—Ce—ai aruncat ? fu curios Tudorel.

—Nimic. O hîrtie care nu ne trebuia.

Se grăbiră. Aproape că alergau. Ajunşi sub ferestrele casei lut Ştefan Ghindă, îl strigară pe Andrei. Ieşi Olguţa şi—i alungă :

—Ce faceţi gălăgie ? Andrei nu e acasă. E la prăvălie cu tata.

—Noi de acolo venim. Nu—i la prăvălie, o contrazise Harap.

Olguţa însă închise fereastra.

—Hm ! Ce încurcătură ! La piaţă nu—i... Acasă nu—i, unde să—l mai căutăm ?

—Haideţi ia bordei ! Numai acolo poate fi, zise Gaie, si o şi luă din loc.

Nici pînă acum cerul nu se hotărîse dacă să plouă sau nu. Mai azvîrlea cîţiva stropi zgîrciţi, apoi tot aşa, mai semăna şi cîte un mănunchi de raze. Pe undeva îşi cîrpise haina cenuşie c—un petic albastru, dar nici lui nu—i plăcu treaba asta de mîntuială şi încerca s—o dreagă. Se dovedea însă meşter prost.

Băieţii se opriră în faţa bordeiului.

—Lăsaţi—mă pe mine să—i vorbesc ! le ceru Gaie. Voi aveţi nişte mutre prea plouate.

—Parcă a ta a stat sub umbrelă, mîrîi Harap.

—Mă pricep eu mai bine decît voi să mi—o usuc.

Dădură buzna în bordei. Dar în locul lui Andrei îl găsiră pe Mihu Cumpănă. Rămaseră în uşă, încremeniţi.

—Poftiţi, poftiţi! îi îndemnă Mihu. Ca la dumneavoastră acasă. Luaţi loc.

Intrară. Tînărul stătea picior peste picior pe fosta ladă de marmeladă — masa de lucru a lui Lică. Scutura în palmă o pipă, din numeroasele aflate în colecţia bordeiului.

—Vă rog să mă iertaţi că am îndrăznit să calc regula bordeiului, surîse Mihu, dar sînt anumite reguli peste care mie îmi place să calc fără să—mi pese. Aşa sînt eu, fraţilor. Am îmbătrânit şi nu pot să mă mai schimb. Apoi, văzînd că băieţii au rămas tot în picioare : Dar de ce nu staţi ? Trebuie să fiţi obosiţi după o asemenea luptă... după o asemenea victorie... Hm, ce spui, Gaie ? „Prima victorie"... Frumos nume pentru bordeiul vostru ! Frumos şi adevărat... Adevărat cum vă vine vouă acum să chiuiţi de veselie... Dar îndrăzniţi... Staţi, fraţilor, staţi...

Se aşezară, în sfîrşit. Se aşezară unul lîngă altul, pe bancă, lipiţi, cot la cot, cu braţele pe genunchi, ea într—o fotografie de sfîrşit de an şcolar (mai lipsea dirigintele din mijloc), şi—l priveau cu atîta uimire pe Mihu Cumpănă, încît tînărul profesor izbucni în rîs.

—Ah, fraţilor, păcat că n—am o oglindă. N—ar trebui să scăpaţi ocazia de a vă vedea mutrişoarele. N—am oglindă, dar ce nu poate Mihu Cumpănă ? Pentru voi mă prefac şi în oglindă. Staţi aşa, că vă spun eu tot ce—aţi putea vedea, vă sînt eu oglinda de care aveţi nevoie.

Gaie îşi îndreptă spatele şi îşi vîrî mîinile în buzunare. Îşi luă aerul că—l ascultă pe Mihu pentru că aşa e el, om politicos, şi nu vrea să—l întrerupă, şi nu pentru că e curios să audă ce o să mai spună, deoarece — asta i se citea pînă şi pe nas — de la început îşi rezerva dreptul să nu fie de acord. Harap îşi lăsă privirile în pămînt. De cînd intrase în bordei nu se gîndise decît la ultima cursă de pietricele.

„N—o să mă uite că l—am suit în tei." Numai Tudorel nu se mişcase, el chiar voia să ştie cum arăta.

Mihu Cumpănă îşi părăsi surîsul ca pe ceva care putea să—l încurce, şi o făcu astfel, încît băieţii să observe aceasta şi să ştie că de aici încolo sfîrşea gluma, că de aici încolo nu se puteau aştepta la cuvinte care să le facă plăcere.

—Eh, fraţilor, reîncepu, clătinînd din cap, tare prost mai arătaţi. Nu semănaţi de loc cu nişte ostaşi care se întorc după biruinţă. Ba, dacă mă lăsaţi să vă spun adevărul, arătaţi ca nişte dezertori. Aşa cum e mai rău : nici prietenii nu : vă mai iau în seamă, nici duşmanii nu se mai tem de voi !

—Nu—i adevărat, n—am fugit de nicăieri, dădu Gaie glas, mîndriei jignite a tuturor. Cine ţi—a spus că am fugit, minte.

—Am văzut cu ochii mei şi ochii mei nu mă mint, Gaie. Vrei dovadă ? Dacă n—aţi fugit, atunci trebuie să ştiţi unde e Andrei, prietenul vostru... cel pe ,oare v—aţi luat răspunderea să—l ajutaţi... cel pentru care aţi făcut atîta tărăboi în piaţă... Ei, unde—i Andrei, luptătorilor viteji, soldaţilor neînfricaţi, spaima duşmanilor ? Tăceţi ca peştii. Şi tare mă miră tăcerea voastră, fraţilor ! Tare mă miră, pentru că, de fapt, numai gura e de voi. Dacă tot n—aţi făcut nimic pentru Andrei, dacă tot nu v—aţi ţinut de cuvînt, măcar să nu fiţi atît de făloşi. Dar ştiu eu, pe voi vă doare acuma .că nu primiţi felicitări, că nu v—a aşteptat nimeni cu muzica militară, că nu vi se împart diplome de merit. Sau poate că nu am dreptate ? Poate că vreţi numai să vă spun : „Lăsaţi, fraţilor, nu mai fiţi trişti ! Voi aţi făcut totul, dar din păcate, n—a ieşit nimic, şi—a băgat un drăcuşor codiţa". Nu, fraţilor. Mă doare inima, dar n—o să vă spun aşa. Oglinda nu—l face nici pe ghebos drept ca plopul, nici pe chel cu păr. Mi—aţi dat voie să vă fiu oglindă, atunci ascultaţi adevărul. N—am pentru ce să vă felicit şi nu vreau să vă înşel, mîngîindu—vă. Arătaţi prost, fraţilor ! Dar acuma, oricît mă doare inima de voi, mai tare mă doare de Andrei. Voi aveţi casă, aveţi masă, la şcoală v—aţi înscris. Ce vă pasă ? Aşa să tot trăieşti. Cu Andrei însă se schimbă socoteala. Pentru că el trebuie să lupte. Iertaţi—mă, fraţilor, dar cred că şi Andrei s—a lămurit cu voi. S—a săturat şi el de vorbe şi de promisiuni, chiar dacă ştie că voi sînteţi sinceri, că—i vreţi binele şi că faceţi tot ce puteţi pentru el. Numai că i—aţi dovedit că puteţi face prea puţin, că puteţi face atît cît pot face cîţiva oameni neînarmaţi, care nu ştiu ce vor în faţa unui duşman puternic. De asta a şi plecat...

—A plecat ? ! Unde a plecat ? se ridicară în acelaşi timp Tudorel şi Gaie. Harap nu reuşi decît să înalţe fruntea.

—Unde ? îi întrebă la rîndul lui Cumpănă. Oraşul e mare. O fi plecat şi el unde a văzut cu ochii. Nu mi—e c—o să se piardă. Băieţi ca Andrei nu se pierd cu una, cu două. Dar mi—e ciudă, fraţilor, mi—e ciudă că noi, ăştia, care sîntem aici, nu putem face nimic pentru el. Şi către Gaie, mustrător : Eh, Gaie, de ce—am fost eu prost şi te—am crezut ieri dimineaţă cînd ai venit la mine ? Cred că n—ai uitat, Gaie, cum te—ai răpit ieri la mine : „Noi o să—l ajutăm pe Andrei ! Noi ! Noi ! Să ştii !" Şi eu, naiv, am crezut şi am stat cu mâinile în sîn. Îţi aminteşti, Gaie, nu ?

Gaie vru să nu—i răspundă, dar se răzgîndi. „Dacă e aşa, de ce să nu răspund ? De ce să mă creadă laş ?"

—Da, zise, aşa am spus. Credeai poate că o să—mi iau cuvîntul înapoi ?

—Nu, Gaie, voiam numai să ştiu dacă îţi aminteşti. Voiam să ştiu dacă îţi aminteşti, pentru că eu tare aş fi vrut să uit. Dacă uitam, nu mai pătimea Andrei. Dar aşa, de ieri pînă azi, multe i s—au întîmplat. Şi, după cum văd, nu numai lui Andrei i s—au întîmplat. Şi voi, care eraţi patru, acuma sînteţi numai trei. Dacă mergeţi tot aşa, mîine o să fiţi numai doi şi de poimîine... orchestra se desparte şi fiecare cîntă ce vrea şi cum îi place !

—Nu—i adevărat. N—ai dreptate. Ţi—am spus şi aseară cînd ai fost la noi. Lică ne—a...

Pînă aici Tudorel vorbise repede, dintr—o răsuflare. Dar aici, la cuvîntul cel mai greu din cîte se pot spune, se opri.

—Ştiu, Tudore, sări Mihu Cumpănă, ştiu ce vrei şi nu poţi să spui. Dar dacă ţi—e greu să rosteşti numai cuvîntul ăsta, gîndeşte—te cît de greu îi e lui Lică să—l poarte.

—Să—l poarte dacă—l merită ! vorbi liniştit Harap. Mihu făcu un gest de nepăsare :

—N—am nimic împotrivă. E prietenul vostru, nu al meu.

—Nu mai e nici prietenul nostru, sări Gaie. Gata ! A coborît la prima !

—Mă rog, a fost prietenul vostru. V—aţi supărat pe el, vă priveşte. Pe mine altceva mă doare. Mă

doare că pînă şi supărarea asta tot în Andrei loveşte.
—Nu, rosti iute Harap. Lică a lovit în Andrei, nu noi.

Mihu Cumpănă se ridică şi deschise uşa. Vorbi în timp ce proptea uşa cu o piatră, ca să n—o trîntească vîntul care se înteţise :
—Acum loviţi voi ! Andrei trebuie căutat. Dar Bucureştii nu—s un sătuc cu zece oase, două uliţi şi o poiată de găini. Ca să—l căutaţi, ca să—l găsiţi, şi patru aţi fi prea puţini. Dar acum nu mai sînteţi nici măcar patru. Se reaşează pe ladă : Eh, fraţilor, s—a încîlcit tare treaba! Cu discursuri şi cu muzică nu mai merge. Aici trebuie organizare serioasă, trebuie disciplină. Detaşamentul clasei voastre, e drept, a dormit cam mult, a dormit, dar există. Trebuie trezit. Şi o să—l trezesc ! A venit timpul să dăm jos goarna din cui. Şi cînd auzi goarna, nu—i ca şi cum ai auzi un fluieraş de soc. Vreau, vin, nu vreau, stau acasă. Şi eu am nişte plămîni. Mamă, mamă, ce—o să mai suflu în goarnă ! Au dormit băieţii cît au dormit, dar ştiu eu bine, n—au uitat că, din toate cuvintele de pe lume, ei singuri şi—au ales să răspundă, atunci cînd sînt chemaţi la luptă, cu „sînt gata întotdeauna I" Şi dacă vreţi să ştiţi, astea sînt, fraţilor, cuvintele de care are nevoie Andrei al nostru. Şi dacă mai vreţi să ştiţi, cuvintele astea or să se rostească. Şi nu mîine, şi nu cînd s—o putea, şi nu după ce o să vînăm ciori şi o să tragem din pipă, ci astăzi, peste un ceas, nici o clipă mai tîrziu. S—a înţeles ?

Dar nu le dădu răgaz să—i răspundă. Scoase din buzunar o hîrtie pe care o despături grăbit şi, aşezînd—o pe ladă, îi chemă cu un semn lîngă el. Gaie se urni mai greu, dar se urni.
—Am aici lista cu numele băieţilor din detaşamentul clasei voastre. Fiecare cu adresa de acasă. Ia uitaţi—vă ! Sînt toţi ? Nu lipseşte nimeni ?

Veniră şi se uitară la hîrtie, cu mîinile la spate, ca şi cum, dacă i—ar fi atins un colţişor, i—ar fi curentat, înclinaţi abia cam cît ar fi necesar pentru un salut adresat cuiva numai şi numai din amabilitate, mai mult trăgînd cu coada ochiului decît citind. Dar după cîteva clipe, Harap întinse un deget să urmărească rîndurile. Tudorel atrase atenţia lui Mihu Cumpănă că un coleg nu stătea la numărul 36, ci la 36 B („Ceea ce nu—i totuna, pentru că la 36 e o farmacie şi, din punct de vedere ştiinţific, la farmacie nu se găsesc băieţi, ci medicamente"), iar cînd instructorul repetă întrebarea : „Nu lipseşte nimeni ?" vorbi şi Gaie :
—Nu lipseşte nimeni, dar e unul de prisos.
—Cine ?

—Unul... Dragu Grigore. Nu ştiu dacă ai auzit de el. Profesor universitar Grigore Dragu, de la catedra de covrigi cu susan. A depăşit vîrsta, nu—i pionier.
—Grigore Dragu ? repetă Mihu Cumpănă. Adică dumneavoastră ? Dar cînd aţi fost avansat ? Vă ştiam doar conferenţiar... Chiar azi v—am ascultat o conferinţă ! Şi nu la catedra de covrigi cu susan, ci la cea de găuri în covrig. Şi—apoi nici n—aţi depăşit vîrsta *pionieriei,* maestre. Ce—i drept, v—a scos peri albi şmecheria, dar, ca să nu mă exprim ca dumneavoastră, n—aţi tras încă peste paisprezece.

Gaie zîmbi. Îl făcu să zîmbească, mai mult decît răspunsul prompt al tînărului, mutra uluită a lui Harap, care, abia după ce—l auzi pe Tudorel rîzînd, se convinse că Mihu Cumpănă nu vorbea serios. Gaie zîmbi şi zise sincer :
—Ce să mai vorbim ! La viteză mă iei ! Şi repede, ca să nu vină pe ultimul loc : Totuşi Dragu Grigore e trecut greşit pe listă. Nu mai e de un an pionier.
—De un an şi mai bine, preciza Harap.
—De un an şi trei luni, socoti exact „savantul".
—Şi ceva... şi trei luni, şi o zi lungă şi una scurtă ! le luă vorba Mihu Cumpănă. Habar n—am ce vreţi să spuneţi.
—Mihu, îl lămuri prompt Tudorel, ştii doar şi tu că lui Gaie... cînd a rămas repetent... i s—a luat cravata...
—I s—a luat, i s—a luat, repetă, imitîndu—l, tînărul. Nu i s—a luat. Şi—a pierdut—o singur. Ca şi tine, ca şi Dudă, ca şi Lică Firescu. Într—un fel, şi voi aţi rămas repetenţi. Dacă atunci cinci te întreabă nu ştii nimic la istorie, la geografie, mă rog, la matematică, la română, rămîi repetent. Dar dacă te întreabă cineva ce—ai făcut cu cuvîntul tău de onoare şi nu ştii, ce se întîmplă ? Nu rămîi tot repetent ? Şi voi habar n—aveţi ce să răspundeţi la o asemenea întrebare. Ce—aţi făcut cu cuvîntul vostru de onoare, ou angajamentul vostru ? O să vi—l dau tuturor să—l recitiţi. Dar pentru asta mai avem timp.

Eu v—am întrebat dacă nu lipseşte nimeni de pe listă.
—Nu, răspunse Harap.
—Nu, zise Tudorel.
—Unde—s doi de „nu" să mai fie şi al treilea, rosti Gaie.

—Asta voiam să ştiu. Peste două ceasuri, toţi cei de pe lista asta trebuie să fie la şcoală, în curte, în jurul „bunicului".
—Peste două ceasuri ? ! se miră Tudorel. Asta nu se poate.
—Sînt treizeci şi opt de bucăţi. N—aş crede, zise Gaie. Harap îl aprobă, clătinînd din cap :
—Nici eu.
—Atunci, înălţă din umeri Mihu Cumpănă, atunci cînd propuneţi voi ? Prin 1990 vă convine ? Aşa, prin aprilie... într—o după—masă călduţă... Şi, deodată, bărbăteşte : Nu ! Peste două ceasuri ! Nu mă tocmesc cu nimeni. Două ceasuri sînt destul.
—Eh ! făcu Gaie. Basme, ediţia a două revăzută. Dragi copii, vă rugăm să ne scrieţi părerea voastră. Să aduni treizeci şi opt de băieţi în două ceasuri... Dacă o văd şi pe asta...
—Ei, ce faci dacă o vezi şi pe asta ? îl provocă tînărul.
—Fac orice. Gaie îşi roti privirea prin bordei. Fac orice... Mănîne şi lada asta, scîndură cu scîndură, dacă vrei...
—Da, vreau, rosti Mihu Cumpănă. Vreau. îşi desfăcu ceasul de la mînă şi îl întinse lui Gaie : Poftim, ţine—l la tine ! E nouă fără zece. La unsprezece fără zece veniţi toţi la şcoală. Şi tu, Gaie, să nu uiţi să aduci şi lada. Apoi strînse grăbit lista şi ieşi. Dar din uşă se mai întoarse şi zise : Era să uit... Şi gîndeşte—te, Gaie, cînd vrei să mănînei cuiele... La început sau la desert ? Mie mi—e indiferent !

*
* *

I se făcu frig. Tremurînd îşi acoperi spatele cu o jachetă groasă de lînă. Scoasă abia de o zi din lada cu îmbrăcămintea de iarnă, jacheta mirosea înţepător a naftalină. N—o putu suferi şi—o aruncă în capătul celălalt al odăii. Cu sandalele în picioare, se trînti pe patul încă nestrîns şi se acoperi pînă la bărbie cu pătura. în traiectorie, jacheta atinse papagalul de carton agăţat de lampă, făcîndu—l să danseze caraghios. Ca să nu—l vadă, se întoarse cu faţa la perete. Auzi cum izbeşte vîntul în fereastra bucătăriei. îşi trase perna peste faţă şi, deodată, liniştită, ca şi cum şi—ar fi împletit cozile, începu să plîngă, încălzindu—şi obrajii în perna umedă. îi făcea atît de bine plînsul, de parcă cineva drag ar fi strîns—o în braţe de ziua ei, s—o sărute şi să—i ureze la mulţi ani, sau ea însăşi ar fi îmbrăţişat o sobă caldă în care focul a ars mocnit toată noaptea. O bucura chiar şi—şi dorea să n—o tulbure nimeni, să poată plînge mult, să adoarmă şi să se trezească în plînsul acesta mîngîietor, fericită, fericită că e numai cu ea, că toate gândurile au părăsit—o şi s—au dus, s—au dus, s—au dus...

O treziseră cu vreun ceas înainte strigătele băieţilor care întrebaseră de Andrei şi cărora le răspunsese, repezindu—i, că Andrei e la prăvălie. încercase, dar nu mai reuşise să adoarmă. Era singură acasă, ca de obicei la ora aceea. Se îmbrăcase fără să se spele şi doar cu degetul muiat în gură îşi frecase ochii. Nu—i era foame; ca să facă totuşi ceva, se gîndise să intre în bucătărie şi să ciupească un colţ de pîine.

în bucătărie îl găsise pe Andrei.
—Ce faci aici ? se speriase. Nu eşti cu tata ?
—Nu. Am fost şi m—am întors acum.
—Nici nu te—am simţit.
—Am umblat cu grijă. Să nu te trezesc.

Abia atunci văzuse că pe pat se afla desfăcută traista roşie a băiatului şi că acesta îi vorbise fără să se oprească dintr—o treabă la care nu se prea pricepea : împăturea o cămaşă.
—Ce vrei să faci cu cămaşa ?
—Nimic. O pun în valiză.
—Pleci?
—Da.
—Unde ? Iar o să se supere tata.
—Nu. Acum nu se mai supără. El mi—a zis să plec.

—Andrei, ce—i cu tine ? Ce se întâmplă ?
—Nimic. Nu se întîmplă nimic.
—Dar aseară... aseară cînd te—a adus tata, aseară doar am vorbit amândoi... Mi—ai spus că nu eşti supărat... că nu eşti supărat pe mine...
—Nu. Pe tine de ce să fiu supărat ? şi—i împinse Olguţei valiza galbenă. Nu mai pot aştepta pe mătuşa Minodora. Vrei să te uiţi tu în valiză, să vezi dacă n—am luat ceva ?
—Andrei !
—Uită—te ! N—am luat nimic.

Olguţa îi împinse valiza şi se trase înapoi.

—Mulţumesc, Olguţa, zise şi apucă valiza. Pe Moţată... găina... o las. Ţi—o las ţie. N—o tăia. E aşa de liniştită... Şi cu un zîmbet stingher : Ca să—ţi aduci aminte că am trecut şi eu pe aici. Apoi, încurcat, întinzîndu—i mina : Rămîi cu bine, Olguţa !
—Dar unde pleci ? Ce—i asta ? Unde te duci ?
—Nu mă pierd eu, sînt descurcăreţ ! şi—şi amintise că aceste cuvinte fuseseră printre primele pe care le rostise la venire. La revedere, Olguţa ! Spune—i săru' mîna matuşii Minodora. Şi unchiului Ştefan, spune—i... dar nu mai sfîrşise.

Plecase drept, păşind îndesat, ca un pui de ţăran trimis la cîmp să ducă prînzul lui taică—su şi grijuliu să nu se răcească prea tare mămăliga.

O clipă, Olguţa voise să pornească după el — nici ea nu ştia pentru ce — dar rămăsese pe loc, privind cu ochii mari spre uşă, dar nevăzînd nimic, nici măcar uşa.

Apoi i se făcu frig.

Şi acum, căldura o cuprindea şi o moleşea, ca un sfîrşit de poveste cînd eşti tare obosit, şi te cuprinde, şi te moleşeşte somnul, şi nu mai auzi povestea, dar simţi că ea nu se poate termina decît aşa cum ai dorit tu. Şi adormi împăcată.

*

* *

Cînd ieşi din bordei, primii paşi îi făcu stăpîn pe sine, înfierbîntat de propria—i siguranţă, mîndru că fusese neînduplecat ca un adevărat comandant, care atunci cînd cere îndeplinirea unui ordin, nu se tocmeşte : „Am spus două ceasuri — două ceasuri rămîn !" Treptat însă mersul îşi pierdu din cutezanţă şi dacă se mai păstra încă sprinten era numai şi numai pentru că bravul comandant se grăbea ; certitudinea îndeplinirii ordinului la timp începea să fie roasă de îndoieli — şi nu dintre cele mai vagi.

„Ce mi—a trebuit să fixez adunarea peste două ceasuri, Ba să mai adaug, de deştept ce sînt : «Nici un minut mai mult ? !» Treizeci şi opt de băieţi, răspîndiţi în tot cartierul, e aproape imposibil să fie adunaţi în acest timp. Am mai pozat o dată în făcător de minuni şi m—am urcat pe urmă în vîrful teiului! După—amiază, pe la patru—cinci, nu puteam ţine adunarea ? Andrei e doar la mine acasă, în cea mai perfectă stare. Farsa cu căutarea lui trebuia să le—o fac ; o meritau.
Dar după ce eu pun la cale farsa, tot eu mă prind şi încep să cred în ea ? Astăzi de—a dreptul caraghios!"

Îl supăra graba cu care se aruncase în foc, dar amintindu—şi scena din bordei simţea că nu—şi merita chiar toate reproşurile. Simţea că fusese necesar să acţioneze fulgerător, să—i uluiască cu îndrăzneala sa. Pierduse atunci la şcoală rămăşagul cu Harap, pentru că jucase totul pe o singură carte, sperând că norocul i—o va aduce în mînă, dar norocul îi dăduse cu tifla. Situaţia nu se repeta acum ; era în favoarea sa. Acum totul depindea numai de el, de voinţa şi priceperea lui, dar, ce—i drept, miza rămăşagului se însutise. A pierde o cursă în faţa lui Harap nu era, desigur, totuna ou a nu—ţi respecta cuvântul în faţa tuturor şi, mai ales, a lui Gaie. Nu mai avea de mult nici o îndoială că printre primii, dacă nu chiar primul, trebuie cîştigat Gaie ; că reduta care se numea Gaie şi în care îşi găseau toţi apărarea trebuie înfrîntă fără întârziere. Şi poate că, mai mult decît atât, şi mai greu decît cîştigarea victoriei, era să—i facă să înţeleagă adevărul cel mai brutal în situaţia lor ; acela că pe steagul redutei nu fusese scris niciodată nimic, ceea ce, de fapt, însemna că nici nu avuseseră steag. Pentru asta avea nevoie de o victorie fulgerătoare. Puterea detaşamentului, spre care voia să—i atragă, n—avea voie să li se descopere treptat, azi puţin şi mîine mai puţin, ci dintr—o dată, ca o explozie, cu toată forţa. Tot ce ei n—ar fi îndrăznit măcar să viseze pentru detaşament şi pentru comandantul lui trebuia să fie un lucru firesc. Chiar dacă ar fi fost necesar să bată la poarta ferecată a imposibilului, ca acum cînd, în

două ore, se angajase să facă un lucru pentru care şi un timp triplu ar fi părut băieţilor o cutezanţă. Şi totuşi nici asta nu era destul. Adunarea rapidă a detaşamentului însemna o victorie asupra lui Gaie, Tudorel şi Harap, dar ea nu putea să se rezume numai la atît. încă din prima adunare, aceasta trebuia să pornească o acţiune care să—i câştige pe toţi şi care, în nici un caz, nu putea fi continuarea farsei cu căutarea lui Andrei. Farsa fusese un mijloc, nu un scop. Obiectul adunării însă nu—l vedea. „La asta mai am însă timp să mă gîndesc. Acum principalul e să sar poarta imposibilului fără să—mi rup pantalonii în fund."

Uită că—i dăduse ceasul lui Gaie şi, ridicînd mîna să—l privească, întîlni doar urma lui, o bandă de piele albă, contrastînd cu restul pielii bronzate.

Începu să alerge, şi în cîteva minute ajunse acasă. Andrei îl aştepta în grădină. Traista şi—o agăţase într—un cui din peretele casei — cuiul pe care Mihu Cumpănă îl bătuse „ca să nu mai pierd vremea intrînd în casă. Vara, cînd vin acasă, atîrn haina în cui şi îmi văd de grădină."

—Salutare ! îi strigă Mihu. Totul e în ordine ?

—Da.

—Bravo ! La mîne încă nu—i.

Îl trase pe Andrei în camera sa. Ceasornicul C.F.R. de pe masă arăta nouă fix.

—Peste o oră şi cincizeci de minute, frate, va bate gongul. Se va trage cortina şi sala trebuie să fie plină. Pînă acum însă nu s—a vîndut nici un bilet. Mai mult: nu s—a lipit nici un afiş, la radio nu s—a dat nici un anunţ, pe scurat: nimeni nu ştie nimic. Hai să ne gîndim, hai să ne gîndim, că de aceea avem cap.

Mihu Cumpănă îl informă cu cîteva cuvinte de ce la el „nu e totul în ordine". O făcu, crezînd nu atît că Andrei îi va putea fi de folos cu ceva, ci pentru că, vorbind, să—şi asculte gîndurile, să le arunce în arenă şi să le lase să se sfîşie între ele propriile soluţii, pînă cînd va rămîne cea mai puternică.

—Greu !

—De ce ? îl întrebă Andrei cu candoare.

—Cum de ce, frăţioare ? Dacă în loc de „de ce" rosteai „crocodil la tavă" sau „elefant ou ciuperci", încă mai aveai o logică. Cum de ce ?

—De ce... e greu ? ! Asta am vrut sa spun.

—Eşti nemaipomenit. E greu... e greu... E... na, că mă şi bîlbîi ! E aproape imposibil, tu nu pricepi ?

—Nu. Dar ca — fără voia lui — să nu—l mai fiarbă pe Mihu după acest ciudat „nu", continuă repede : Este timp ! Odată, la Iaşi, trebuia să plecăm într—o excursie şi ni se spusese că autobuzul are plecarea la ora douăsprezece. Dar el pleca la ora opt. Ştii ce—a făcut Vlad, instructorul nostru ?

—S—a suit într—un elicopter şi...

—Nu. La Iaşi nu sânt elicoptere. A dat drumul „lanţului pionierilor". într—o jumătate de oră, toţi băieţii au aflat.

—Lanţul pionierilor ?! Cum adică ? O fi vreo rachetă lanţul ăsta ?

—Nu. La Iaşi nu sînt nici rachete. „Lanţul" nu e nici un fel de aparat, e aşa, cum să—ţi spun... o idee.

—Idee genială ! rîse Mihu.

—O idee bună. Vrei să aduni patruzeci de băieţi şi eşti singur. Foarte simplu. Te duci numai la doi. îi anunţi pe ei şi le ceri ca fiecare să mai anunţe câte doi, care, la rîndul lor, să mai anunţe pe alţi doi, şi aşa mai departe. Toţi sînt astfel anunţaţi cam în acelaşi timp. Asta—i „lanţul pionierilor".

—Asta ? rosti Mihu şi sări în sus, ca o „minge de cap". Ăsta nu—i lanţ... E o comoară... e un tezaur... un triunghi aurifer... ba nu... un dreptunghi, un hexagon aurifer !... Iar tu, frăţioare, îl apucă pe Andrei de subsuori şi—l aruncă în aer, tu eşti...

Zâmbind, Andrei îl continuă sec :

—Eu sânt Sava Andrei ! Mihu îl lăsă să cadă.

—Ai dreptate ! Tu eşti Andrei Sava. Să fii Andrei Savi întotdeauna ! şi—l strînse tare la piept şi—i ciufuli părul. Pe urmă, tot el, zărind ceasul : E nouă şi zece. Plec ! Tu ce faci ? Aşteaptă—mă ! Ia—ţi o carte... fă ce vrei... La prînz mă întorc.

—Şi la casa de copii... îndrăzni Andrei... cînd mă duc ?

—O să mergem împreună cu tata. Dar pînă poimîine, i—am mai spus, cei de acolo nu te pot primi. Nu ştiu ce încurcături au pînă atunci... spunea ceva tata... n—am fost atent. Pînă poimîine o să stai la noi.

—Nu. De ce ?

—Iar de ce ? Pentru că este loc, pentru că eşti prietenul meu, pentru că... n—am vreme să—ţi înşir toate motivele.
—Nu... nu trebuie. Sînt descurcăreţ. Pot să stau oriunde. Şi convins : O zi, două pot să stau şi în bordei.
—Unde?! se prefăcu Mihu că nu—l auzise. În bordei? Stătu o clipă pe gînduri şi izbucni : Ei află, dragă Andrei, află că tu nu ai fost pentru mine numai o idee de început... o cheie... „olecuţă" din firul pe care—l căutam (ultimele cuvinte le roşit cu mîna pe clanţă, grăbit). Începi să—mi devii un alter—ego. Şi încă unul foc de deştept !

Şi ieşi ca din puşcă, lăsîndu—l pe Andrei să creadă că „alter—ego" poate însemna orice, absolut orice, inclusiv numele unei strîmtori din America de Sud.

*

* *

—Să ştii că se amînă deschiderea şcolii.
—Aş ! Ne—a chemat să ne vaccineze.
—Numai pe noi ? Da' pe ăia mici de ce nu i—au chemat ?
—E un vaccin pentru noi, cei mai mari !
—Dacă—i aşa, mai bine eram într—a—ntîia !
—Nu—i nici o vaccinare. Ştiu eu ce vor... Se face recensămîntul. Am citit în ziar. Noi, ăştia, care am trecut într—a şasea, scriem mai frumos şi ne cheamă să scriem acolo ce trebuie.
—Nu cred. Dac—ar fi aşa, pe tine te—ar fi lăsat acasă.
—Pe nalba ! Eu ştiu ! Ne—a venit un profesor nou şi vrea să ne cunoască.
—Numai pentru atîta ? Să ne cunoască ? Poimâine începem şcoala. E timp şi poimâine.

Mihu Cumpănă nu mai avea acum de ce să fie îngrijorat. Era abia zece şi jumătate şi în curte se aflau peste douăzeci de copii. Printre cei dintâi pe care—i cunoscuse fusese şi preşedintele detaşamentului, un băieţel firav şi timid, cu un glas de copil de grădiniţă. Mihu i se adresase ceremonios cu „tovarăşe preşedinte", dar după cîteva schimburi de cuvinte renunţase să—l mai numească aşa. I se părea că n—ar putea spune „tovarăşe" decît unuia cu cel puţin un fir de păr alb în cap. Şi la acest gînd adăugase, înveselit: „Bineînţeles, vorbind de păr alb, nu mă refer la Tudorel..." Intraseră împreună cu Mihu Cumpănă în camera pionierilor, unde îl rugase să—l ajute să scuture praful şi îi ceruse să—l cheme afară când se vor aduna toţi. Acum se plimba prin cameră, înconjurînd masa lungă, cu mîinile în buzunare, calm, de parcă nici n—ar fi fost prima lui întâlnire cu copiii, ci una dintre cele multe, la capătul a doi, trei ani de muncă împreună.

Auzi bătăi în uşă :
—Intră ! Era Gaie.
—Am venit să... începu de la uşă, cu ceasul în palma manii întinse.

Tînărul profesor îl măsură, apoi clipind repede, parcă pentru a alunga o vedenie, îi zise ;
—Dar tu cine mai eşti ?

După o secundă în care rămase pe loc, surprins, sau cum ar fi spus el „pe picior greşit", Gaie se dezmetici şi răspunse vesel:

—Mă cunoaşteţi dumneavoastră ! Sînt Dragu Grigore din clasa a şasea, cetăţean de onoare al străzii Cuţitaru.
—Dragu Grigore ?
—Mai scurt: Gaie !
—Gaie, tu ? Fugi că minţi ! Tu ai bătut la uşă ? Tu ai aşteptat afară să ţi se spună „intră" şi abia apoi ai intrat ? Tu ? Bravo, Gaie !
—Sînt cineva, nu ?
—Nu ştiu, zău ! Mai că—mi vine să cred că ţi—ar conveni să fii... altcineva.
—De ce ?
—Ţii ceasul în palmă şi tot pe mine mă întrebi ? Ia uită—te la ceas şi vezi cît arată !
—Ce să mă uit ? Am înghiţit—o. Eşti tare ! M—ai băgat în buzunar.
—Cîtuşi de puţin... Dacă vrei, poţi să controlezi ! N—am nimic în buzunar. Nici măcar batista cu care să—mi şterg lacrimile.
—N—ai de ce să plîngi.
—Păi nici nu mă gîndesc să plîng. O să rîd, o să rîd cu lacrimi.

—Ştiu. Cînd o să mă pui să mănînc lada.
—Ai ghicit. Ai adus—o ?
Gaie tăcu. Mihu Cumpănă repetă întrebarea.
—N—am adus—o !
Brusc, Mihu Cumpănă îi întoarse spatele cu un „stînga împrejur" milităresc. Şi abia după o lungă pauză i se adresă cu lehamite :
—Eh, nu eşti om de cuvînt, Gaie. Eşti un puşti şmecher şi atîta tot.
—Nu—i adevărat!
—Mă rog. Pe mine n—o să mă poţi convinge. Se întoarse totuşi spre el: Şi vrei să—ţi spun ceva, Gaie? Pe mine ar trebui să mă convingi în primul rînd. Şi nu pentru că răspund de detaşamentul vostru. Trebuie să mă convingi, pentru că eu nu te—am dus niciodată cu vorba. Nu ţi—am vîndut nici luna, nici stelele. N—am zis una şi am făcut alta. Şi crede—mă, Gaie, mi—a fost cîteodată al dracului de greu să—mi ţin promisiunea.
Gaie parcă nici nu—l auzea.
—Nu—i adevărat că nu sînt om de cuvînt. De altceva n—am adus lada.
—A, e un secret !
—Nu mai glumi ! N—am adus lada, pentru că ştiam că n—o s—o manine. Altceva ai vrut, şi te—am înţeles. Nu cîştigi nimic dacă mănînc lada.
—Şi atunci ce crezi că am vrut ? Poate că n—am vrut nimic !
— Ba ai vrut ca băieţii să rida de mine.
—Şi?
—Şi au rîs...
Lăsă ceasul pe masă, se întoarse pe călcîie şi ieşi.
În faţa detaşamentului aliniat, Mihu Cumpănă primi raportul.
—Detaşamentul clasei a şasea, cu un efectiv de treizeci şi opt de pionieri, dintre care treizeci şi unu prezenţi şi şapte absenţi motivaţi, fiind plecaţi din oraş, este gata să înceapă adunarea.
—Şi acum să ne cunoaştem, spuse tînărul profesor. Hai să vedem întîi ce aţi mai vrea voi să ştiţi despre mine. Aveţi cuvîntul ! întrebaţi ce poftiţi !
O vreme şuşotiră între ei. Nu se îndemna nimeni, se îndemnau unul pe altul. În sfîrşit, un băiat sparse gheaţa :
—Vreau să întreb cum aţi marcat golul în meciul cu „Progresul" ? Cu dreptul sau cu stîngul ?
—Cu dreptul !
—La radio s—a spus că l—aţi marcat cu... mîna !
—Nu... I s—a părut crainicului. Arbitrul era chiar lîngă mine. Ar fi văzut.
Ceru cuvîntul preşedintele detaşamentului :
—E adevărat că vom fi vaccinaţi ?
—Asta vrei să afli despre... mine ?
Cîţiva rîseră. Un grăsun din primul rînd ridică mina. Însă cînd îi făcu semn să vorbească, spuse că a uitat ce—a vrut să întrebe.
—Nu—i nimic. Cîndva... la bătrîneţe... o să—ţi aduci tu aminte.
Ultima întrebare o puse Lică.
Vorbi din colţul său, opus celui în care se grupaseră Gaie, Harap şi Tudorel.
—Vreau să ştiu cînd vom avea prima adunare serioasă. Am nişte lucruri de discutat.
—Mie mi se pare că şi asta e o adunare cît se poate de serioasă...
—Acuma nu pot discuta.
—Cum crezi! şi privind spre grupul din celălalt capăt, Mihu Cumpănă constată că nici unul dintre cei trei nu întorcea capul spre Lică. „Ceartă în toată regula. Nu se împacă ei cît ai bate din palme." Ei, şi acum să mai aflu şi eu cîte ceva despre voi. în primul rînd oum se face că n—a fost nimeni curios să mă întrebe de ce ne—am adunat azi şi nu mîine... şi nu cînd s—o putea... şi nu după ce o să vînăm ciori şi o să tragem din pipă... ci azi, acum ! (Repetase intenţionat cuvintele din bordei.) Nu sînteţi deloc curioşi?
Se ciocniră în aer o puzderie de „da", de „sigur", de „sîntem", care se contopiră într—o hărmălaie greu de potolit.

—Aoleu ! îşi astupă urechile Mihu Cumpănă. Nici aici nu scap de galerie?! Aşteptă nerăbdător pînă se liniştiră. Gata ! Destul ! E o chestiune deosebit de serioasă. Dacă nu intrăm în acţiune de îndată, nu facem nimic. E vorba de o acţiune grea. Cred că nu—i nevoie să mai adaug că la o astfel de misiune nu pot lua parte decît luptători. Nu—i nici o supărare dacă unul dintre voi vrea să rămînă acasă. Un fricos nu devine peste noapte curajos. E mai bine chiar să rămînă acasă. De aceea mă adresez numai acelora care se cred luptători. Se retrase cîţiva metri : Luptătorii să facă trei paşi înainte ! Nimeni nu rămase pe loc.

—Perfect! exclamă. Ca să—mi fac însă datoria pînă la capăt, să nu spună nimeni că n—a avut timp să chibzuiască, vă mai fac o ultimă propunere : Cei care nu se simt luptători să facă trei paşi înapoi. Nimeni n—o să le spună nimic. Fără supărare.

Nu ieşi din rînd nici unul.

—Bine... Nu mai am nici o îndoială. Am toată încrederea că misiunea va fi dusă la capăt, şi aceasta oricît de greu ne—ar veni.

*

* *

În timpul prînzului şi toată după namiaza se perindară atîtea lucruri ciudate pe strada Cuţitaru şi pe celelalte străzi vecine oare duceau spre maidan, că oamenii nu îndrăzneau nici să întrebe. Scînduri, alături de un fier de călcat ruginit, o pernă, lîngă un ferăstrău. Un geam, în tovărăşia unei saltele şi a unui lighean, o lopată urmată de o furculiţă, un săpun şi o spirtieră, ba, pe deasupra, şi un ficus într—o ladă de pămînt cît o zi de post, în vecinătatea unui castron de supă, a unei mături cu coadă şi a unui ciocan pentru încercat puterea. Desigur, toate acestea şi încă multe altele nu treceau singure pe străzi. Erau aduse în spate, în braţe, la subsuori, pe cadrul unei biciclete sau într^un căruţ de sugar de de către mai mulţi băieţi. Ciudăţenia însă nu—şi pierdea din valoare.

La bordei, treaba era în toi. Misiunea clară tuturor : ca să—şi ajute un viitor coleg, pînă în seară bordeiul să devină de nerecunoscut. Să arate a cameră de locuit, nu a bordei. Chiar dacă nu va fi locuită decît două zile. Nimic să nu—i lipsească.

Fiecăruia i se încredinţase o treabă precisă. Gaie, ajutat de un coleg, lărgea hornul bordeiului, prefăcîndu—l într—un luminător şi cînta cît îl ţinea gura :

— Cin' se ia eu mine bineee, îi dau haina *dupe* mine... Şi către Mihu Cumpănă, care trecu pe lîngă el :

—Ştii cîntecul ăsta ?

—Îl ştiu, dar nu mai spune „dupe" ci „după"...

—Ah, pretenţios mai eşti ! După ce că—ţi dau haina... şi eu nu mi—o dau oricui... îmi mai găseşti şi cusururi !

Tudorel lucra la podirea bordeiului, bătea cuie în scînduri şi se minuna că nu—şi învineţise încă vreun deget.

—Calificare înaltă, mă ! Ce ştiţi voi !

Lui Lică nu—i adresă un cuvînt. Şi doar lucrau alături, făceau aceeaşi treabă şi uneori aveau nevoie amîndoi de acelaşi unic cleşte. Nici Gaie, nici Harap nu—i vorbeau. Urmărindu—i, Mihu Cumpănă avusese dreptate : „N—or să se împace bătînd din palme. Poate că—i mai bine aşa". într—un timp îi veni să—l cheme pe Lică şi să—i vorbească. îl strigă şi, cînd Lică se apropie, îl întrebă ceva, cu totul altceva, fără importanţă. „Nu, aici nu trebuie să mă amestec. Or să se descurce ei. Or să se împace odată şi odată. Şi apoi n—am numai asta pe cap !" Îmbrăţişa cu privirea forfota gălăgioasă a băieţilor şi zise tare, fără să—şi dea seama că Harap se află lîngă el :

—Ăsta—i doar începutul !

—Cum, doar începutul?! Într—un ceas sfîrşim ! se miră Harap.

*

* *

Dana veni cu un coş încărcat cu pere şi struguri.

—Îmi place că eşti gospodină ! rîse Miron Cumpănă, arătînd spre coş. Pere şi struguri ştii să găteşti... Dacă mai înveţi să fierbi şi un ou poţi să te măriţi !

Dana roşi. Mihu îi sări în ajutor :

—De ce o superi, tată ? Destul am supărat—o eu că de două zile n—am găsit vreme să trec şi să—i dau măcar „bună ziua"...

—Rău că n—ai găsit, răspunse pentru Dana Miron Cumpănă. Dacă n—ai găsit pentru „bună ziua", pentru o „bună seara" sau pentru „noapte bună" puteai să găseşti. Eu cînd eram de vîrsta ta...

Venită s—o întîmpine pe Dana, Maria Cumpănă îl auzi şi—i făcu fetei cu ochiul :

—Nu—l crede, drăguţo, întreabă—mă pe mine !

Mihu aduse în grădină o masă şi scaune. Maria Cumpănă şi Dana spălară fructele şi le aşezară într—un paner împletit din sîrmă de Miron Cumpănă.

—Buni struguri, şi perele—s frumoase, zise meşterul, dar panerul face toate paralele !

—Îl auzi ? i se adresă Danei, rîzînd, Maria Cumpănă. Uite—aşa îmi spune şi mie de cînd îl ştiu ! Dacă—mi lipseşte o cratiţă, pot să gătesc în ea bunătăţile lumii, că el tot la cratiţă o să se uite şi—o să spună că face toate paralele.

Rîse şi Dana. Rìse pînă şi Miron Cumpănă.

—Şi totuşi, zise Mihu, încep să—l înţeleg pe tata. Ce iese din mîinile tale are altă valoare.

—Cam tîrziu începi să mă înţelegi ! îl înţepă Miron Cumpănă.

Mihu nu—l auzi. Cuvintele pe care le rostise mai înainte le rostise cu gîndul în altă parte, se refereau la altceva.

—Am făcut şi eu ceva cu mîinile mele, se trezi vorbind. Poate că ceea ce am făcut e tot atît de puţin însemnat ca şi panerul sau cratiţa tatii, dar... cum să spun ? îl înţeleg pe tata, pentru că acum îmi înţeleg propria mea bucurie. Le povesti apoi, la cererea Danei, „ultimele evenimente".

—Şi băiatul... Andrei ? se interesă Miron Cumpănă.

—Acum trebuie să fie în drum spre bordei. M—am gîndit să—l însoţesc, dar...

—Mi se pare că te—am împiedicat eu, îi păru rău Danei.

—Nu. Eu nu mai am ce căuta acolo. A venit timpul să mă gîndesc la palat. Bordeiul îşi trăieşte ultimele clipe. A fost un mijloc, nu un scop. Trebuia să pornesc de la el. Nu—l puteam ocoli. E pe maidan, şi maidanul, din păcate, încă mai are zile. Cîte, nu ştiu, dar mai are.

*

* *

Înainte de—a se însera, la ceasul cînd dacă te—ai trezi după un somn lung şi n—ai şti dacă se întunecă ori se luminează, tăia maidanul, cu paşi mărunţi de drumeţ, grijuliu, un băiat. Ochii lui albaştri aveau o căutătură preocupată, şi dacă ar fi fost priviţi numai ei, trecînd cu vederea cel puţin peste bobul de fasole care—i slujea drept nas, s—ar fi putut crede multe şi poate unele neadevărate despre băiat. Şi cea mai gogonată ar fi fost că îşi datora preocuparea unei taine. Nu, băiatul n—avea nimic de ascuns. Tot ce se petrecea cu el ar fi putut striga în gura mare, fără pic de teamă. Şi de altfel unui băiat ca el nici n—ar avea de ce să—i fie teamă.

De departe, un glas, apoi altul, şi apoi altele îl strigară :

—Andrei !

—Da ! le strigă la rîndu—i celor care îl aşteptau.

Poate că în acest „da" să se fi ascuns ceva. Dar nu—i de crezut. E un cuvînt prea mic şi orice s—ar ascunde în el tot ar da pe de lături şi s—ar vedea.